STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01362

INGEBORG

Bernhard Kellermann

*Permanent preservation of this book was made possible
by Goldie & David Blanksteen
in honor of
Uncle Max on his 95th birthday*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

בערנאַרד קעלערמאַן

אינגעבאָרג

פון דייטש: מנחם פלאַקסער

MORRIS WINCHEVSKY LIBRARY
MONTREAL

צווייטע אויפלאַגע

3737 VAN HORNE AVE.
MONTREAL 249, QUE.

פאַרלאַג ח. בזשאזא

וואַרשע, לעשנא 27 — 1927

INGEBORGA B, KELLERMANA

Wyd. Ch Brzoza Warzawa Leszno 27.

Druk. I. Hendlera Warszawa Długa 26.

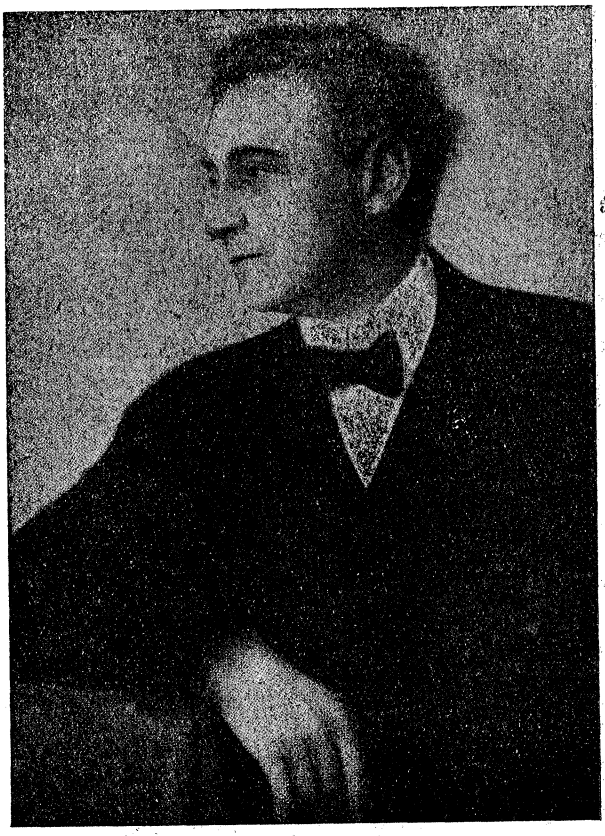

ב. קעלערמאַן

א י נ ג ע ב א ר ג

1

וואוין איך איצטער אין אַ הייזל, וואָס שטייט אין מיטן ווייטן סטעפּ.

איך וואוין דאָ גערן, עס איז אַזוי ברייט און אַזוי שטיל, קיינער קען מיך נישט, קיינער קומט נישט צו מיר, כ'בין אינגאַנצן אַליין. איך קאָן טאָן, וואָס איך וויל. איך לאַנגוויי־ליק מיך נישט, מיינע טעג פאַרגייען; ווי די וואָלקנס שוועבן איבער די ווייטע הימלען, אַזוי שוועבן פאַרביי די שעהן איבער מיר.

איך בין צופרידן.

טייל־מאָל טראַכט איך נאָך וועגן דעם מיידל פון וואַלד. איך האָב זי נאָכנישט פאַרגעסן, ניין. עס איז שוין נישט מער אַזוי ווי פריער, ווען כ'האָב נישט געקאָנט פאַרבייגיין קיין נעגעלע ביים וועג און קיין פלעק נישט אָנקוקן אויפן בלויען הימל איך זאָל נישט טראַכטן: ווען זי וואָלט געזען, ווען זי וואָלט געזען אָט דאָס נעגעלע, אָט דעם בלויען פלעק! אַזוי איז שוין נישט מער, אָבער דאָך טראַכט איך נאָך טייל־מאָל וועגן איר.

זי איז געווען...

דאָס צירונג פון דער וועלט האָב איך זי גערופן און דאָס ליבלינג פון גאָט. כ'האָב זי גערופן מיט אַ סך, אַ סך נעמען, דעם ריכטיקן האָב איך נישט געפונען.

זאָל איר גוט זיין אויף דער וועלט.

געוועזן אַ זומער אין מיין לעבן, ווען כ׳וואָלט מיך אַמליבסטן געקליידט ווי אַ גריך, פלאַטערנדע האָר, רויזן אין די האָר, אַ גאָלדענע לירע אין די הענט. דעם זומער איז דאָס געוועזן. ער איז שוין לאַנג פאַרגאַנגען. זי האָט אים מיר געשאָנקען.

זאָל איר גוט זיין אויף דער וועלט.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

זי איז געקומען פון וואַלד, פון דאָרט, וואו ער איז זייער הויך און נאַכטיק-פינסטער. זי איז געווען בלאָנד. גאָל-דיק איז זי געקומען פון שוואַרצן וואַלד, דאָס האָב איך אָפט געטראַכט.

זי איז געגאַנגען דורכן וואַלד און געזונגען, זי איז געגאַנגען דורכן פעלד און געזונגען, טאָג און נאַכט האָט זי געזונגען. וואו זי איז געגאַנגען, האָט אָפּגעהילכט איר קול. זי האָט געשוועבט פון איין אָרט אויפן אַנדערן ווי אַ שמע-טערלינג, זי האָט געקושט בלומען אוןביימער, זי האָט גע-זען אויגן אין די קרוינען פון ביימער. זי האָט געגלויבט אין שדים און וואַלד-גייסטער...

אין אַ פרימאָרגן פון צאַרטן פרילינג איז זי אַראָפּגע-קומען צוגיין. גאָר פלוצלינג האָט זי זיך באַוויזן פאַר מיר. איך בין געזעסן אויף די שטיגלעך פון מיין הויז אין באַרגיקן וואַלד און געוואַרעמט זיך אויף דער זון. מיר האָבן גערעדט עטלעכע ווערטער צווישן זיך. כ׳האָב זיי נאָך אין זכרון.

כ׳האָב זיך פאַרטראַכט ווי שוועבנדיק עס קלינגט איר שטים. זי האָט געזונגען טיילווייז, און האָט געהאַט די גע-וויינהייט אויסצובייגן דערביי דעם קאָפּ אָן אַ זייט. קיין רגע האָט זי נישט געקאָנט איינשטיין רויק.

דעמאָלט האָט זי אויסגעזען ווי אַ בוים אין פרימאָרגן. איר קלייד און אירע שיך זענען געווען דורכגענעצט, די האָר צעווייקט און זענען געהאָנגען איבער די שלייפן און באַקן. אירע ליפן און ברעמען זענען געווען באַטויט, טוי און זונען־טראָפּנס.

„עס איז היינט אַזוי נאַס אין וואַלד!" זאָגט זי, און עס ריזלט איבער אירע באַקן.

זי לאַכט.

„איר זיצט פאַר אייער הויז, פירשט, ווי אַ הייל־וואוינער פאַר זיין נאָרע. וואו זענט איר געווען דעם לאַנגן ווינטער?"

„אין דער היים, גרעפישע טאָכטער!" זי לאַכט.

„איר רופט מיך שטענדיק גרעפישע טאָכטער, אָבער איך בין גאָרנישט גראַף פּליוגענס טאָכטער."

זי איז נישט גראַף פּליוגענס טאָכטער?

„פּאַפּאַ רופט מיך אַזוי, אָבער ער איז נישט מיין פאָטער. כאַ־כאַ, ווי האָב איך געזאָגט?"

זי לאַכט און קוקט אויף מיר פון דער זייט.

„ניין, ער האָט מיך אויפגעצויגן, גראַף פּליוגען, פון אַכטן יאָר אָן". און זי דערציילט, אַז זי הייסט אינגעבאָרג גיזלהער און אַז איר פאָטער איז אַ האָלצהעקער אין דער געגנט אָטערנבריקליין. ער האָט אַ סך קינדער און קאָן זיי נישט אָפּ־זוכן. אַז ער שניידט דאָס ברויט ביים טיש, עפענען זיך אַזוי־פיל מייליכלעך אויף, ווי ווען מ'וואַרפט שטיקלעך ווייס ברויט אין אַ קאַרפּן־טייך אַריין.

„— ווי מ'וואַרפט שטיקלעך ווייס ברויט אין אַ קאַרפּן־טייך אַריין, אַזויפיל מייליכלעך", זאָגט זי און לאַכט.

זי האָט נאָך געזאָגט עטלעכע ווערטער, און דערנאָך אַוועקגעגאַנגען.

„איך דאַנק פאַרן באַזוך, פריילין גיזלהער!" זאָג איך.

„אָ, ביטע", ענטפערט זי און שמייכלט צוריק איבער די אַקסלען. „דאָס איז נישט געווען קיין באַזוך, איך בין גאַנץ צופעליק פאַרבייגעגאַנגען. אַדיע, פירשט!"

זי איז דורכגעגאַנגען די לאָנקע, אַריבערגעשפּרונגען דעם ראָוו און פאַרשוואונדן אין וואַלד.

כ'האָב איר נאָכגעקוקט. ווי דורכגענעצט זי איז געווען, האָב איך געטראַכט, ווי די טראָפּנס האָבן גערינזלט איבער אירע באַקן! און דערמאָנט זיך ווי איז דאָס געווען דאָרט מיט דעם קאַרפּן-טייך? ווי האָט א מענטש געקאָנט קומען אויף אַזאַ איינפאַל? כ'האָב געשמייכלט.

2

דאָס איז געווען אונזער ערשטער געשפּרעך. דערנאָך האָב איך זי א לאַנגע צייט נישט געזען—די טאָכטער פון דעם וואַלד-האַלצהעקער. כ׳האָב געלעבט רואיק אין מיין הויז אין באַרגיקן וואַלד און ס׳איז געווען פרילינג. פון צייט צו צייט איז זי מיר געקומען אויפן זינען: ס׳האָט אזוי געריזלט איבער אירע באַקן! און אז איינמאָל איז מיין בליק געפאַלן אויף די טירקיסן פון אַ צירונג-חפץ, האָבן אירע אויגן אויפגעשוועבט פאַר מיר. זיי זענען געווען ווי באַטויטע טירקיסן.

מער האָב איך נישט געטראַכט וועגן איר.

כ׳האָב געלעבט רואיק פאַר מיר אין מיין הויז, כ׳האָב ארומגעבלאָנדזשעט אין די וועלדער ארום.

כ׳טראַכט וועגן דעם הויז און א שטילער ווייטאָק נעמט מיך ארום. דאָס איז געווען א טויטע זאַך, פאַרשטענדלעך, אָבער דאָך איז עס מיר פאָרגעקומען ווי מיט א נשמה. כ׳האָב עס געזען אין שניי, אין שטורעם, אונטער הייסער זון, שטענדיק האָט עס גלייך רואיק אויסגעזען. העלדיש האָט זיך עס מיר פאָרגעשטעלט.

איצט שטייט עס שוין נישט מער. ווי א ראַנע וועט עס מסתמא אויסזען איצט אין באַרגיק וואַלד. איך אליין האָב אנגעמאַכט דעם וואַלד די וואונד. אין א נאַכט—אָבער כ׳האָב עס נישט פאַרגעסן, עס שטייט שטענדיק וואַך פאר מיינע אויגן. דאָס איז אן אַלטער יעגער-שלאָס, זעט אויס ווי נחס

תיבה און איז אָפּגעמאָלט אויף געל. אין דער זון קאָן ער אויסזען גאָלדיק דורך די הויכע קאַשטאַנעס, און אָוונט-צייט קאָן ער אָננעמען א גליענד-רויט פּנים—אַזוי זעט ער אויס. אינעווייניק איז קיל און שטיל, די דורכגענג מיט דער גרויסער צאָל טירן זענען שניי־ווייס.

אָפּט וואַנדער איך נאָך אין די געדאַנקען דורך די שניי־ווייסע דורכגענג, דורך די גרויסע, קילע צימערן. איך גיי אַהין און צוריק, עפן די טירן, פאַרמאַך זיי. איך קוק ארויס דורכן פענסטער. איך גיי אריין אין די ווייסע צימערן, באַגריס זיי, פאַרנייגנדיק זיך, הער זיך איין און שמייכל. איך ווישׁ אָפּ מיטן פינגער דעם שטויב פון שרייבטיש מיטן משוגעהדיקן לעשפּאַפּיר. אלץ אין דער מחשבה.

איך עפן די שווערע הויז-טיר און קום ארויס אויף די טרעפּ. איך שטיי אין א באַשאָטנטער אלטאַנע, וואָס די שפּיצן פון די קאַשטאַנביימער האָבן אויסגעפלאָכטן—נאָענט נעבן מיר שפּרייט זיך אויס א קליינע לאָנקע, דערנאָך הייבט זיך אָן דער וואַלד, כ׳ווענד דעם קאָפּ אויף לינקס, דערנאָך אויף רעכטס. וואַלד, וואַלד, וואַלד, ווי-ווייט עס גרייכט דאָס אויג, וואַלד און באַרגיק לאַנד. דער באַרג-וועג שלענגלט זיך לענג־אויס דער קליינער לאָנקע, פאַלט אראָפּ דערנאָך אין טאָל, פּרעסט זיך אריין צווישן וועלדער. טיף אונטן ליגט דער טאָל, קליין, שמאָל, אַ צאַרטע סטענגע ציט זיך איבער דער ערד, דערויף טוט אַ צאַפּל עפּעס אלע מאָל—אַ וואָגן.

איך קוק אריבער איבערן טאָל, מיין בליק פאַלט אויף א טורעם-שפּיץ, וואָס, נישט גרעסער פון א בלייפעדער, שטרעקט ער זיך פון אנטקעגנדיקן וואַלד. דאָס איז רויטער-בוק און הינטער דעם באַרג ליגט הויכע-סאָסנע. נאָר דאָס זעט מען נישט. איצטער איז מיר נישט געבליבן מער ווי

דער יעגער-שלאָס, אבער עס געניגט מיר פולשטענדיק. וויפל מאָל איך דערזע דעם טורעם-שפיץ, שמייכל איך.

אָנגענעמע ערינערונגען! —

דער פרילינג איז געווען שענער פון אַלע אנדערע, וואָס כ'האָב איבערגעלעבט. ער האָט געהאַט אן אייגנאַרטיקע לופט. זי האָט נישט געציטערט, זי האָט זיך נישט באַוועגט, ווי אן איינאיינציקער גרויסער טוי-טראָפּן האָט זי גערוט איבערן טאָל, קלאָר און דורכזיכטיק איז זי געווען. זי האָט אויך געהאַט א באַזונדערן געשמאַק, כ'האָב אים שטענדיק דערפילט, וויפל מאָל כ'האָב נישט אָפּגעאָטעמט. נאָך האָט זי געשמעקט ווי אייז און שוין האָט זי געשמעקט ווי האָניק.

כ'האָב נישט געהאַט קיין צייט צו טראַכטן וועגן מיידל, וואָס איז איינמאָל א פרימאָרגן אראָפּגעקומען צוגיין, ווען איך בין געזעסן אויף די שטיגלעך און זיך געוואַרעמט אויף דער זון. ניין, מיין האַרץ איז איבערפולט געווען פון די קליינע וואונדער ארום מיר. איך בין ארומגעגאַנגען און באַקוקט מיר מיינע שיינקייטן. כ'האָב דעם פרילינג אריינגעקוקט אין זיינע ליכטיקע אויגן.

אין פעברואר האָב איך שוין ארומגעזוכט די אָנזאָגערס פון פרילינג. כ'האָב אָפּגעשיילט די קאָרע פון צווייגן; ניין, ס'איז נאָך גאָרנישט געווען. דעם פערצענטן פעברואר האָב איך אָפּגערוקט א שטיין פון זיין אָרט און כ'האָב דערזען א קליינעם, שוואַרצן כרושטש און קליינע, בלייכע זאָמען. אז דאָס איז געווען דער פערצענטער פעברואַר ווייס איך, ווייל יענעם טאָג האָב איך דערהאַלטן א בריוו פון פריינט בלוט-הויפּט דעם דיכטער.

דערנאָך איז געקומען דער דרום-ווינט, אין מיטן דער נאַכט — כ'האָב מיך גלייך אויפגעכאַפּט און זיך צעלאַכט אויפן

קול פאַר פאַרגעניגן. דאָ האָט זיך ערשט אויפגעהויבן א טומל אין וואַלד—די ביימער האָבן אראָפּגעשאָקלט פון זיך דעם שלאָף און זיך גענומען אָפּרופן. פון דעמאָלט אָן בין איך געווען אויף דער וואַך. דער פרילינג איז געגאַנגען פון דער פייכטער ערד, פון דער לופט, פון אומעטום. איך בין געשטאַנען און זיך איינגעהערט: עס האָט גערייזלט און גערוישט אומעטום. עס האָט אויסגעזען ווי אונטער די פוילנדע בלעטער וואָלט א געלעכטער געווען באהאלטן, מ׳האָט געוואוסט, אז דאָרט אונטן געשעען מעשים. אַזאַ וואונדערבאַרער גערוך איז זיך צעגאַנגען פון דער ערד און וואָרצלען. דאָס וואַסער אין די סטאַוון האָט געביטן דעם טעם און פון די פלאַכטעס פאַרוועלקטע בלעטער האָבן אָנגעהויבן אַפּערקוקן —אַך!—גרינע גראָזן-קעפּלעך. ס׳אַראַ גרינס דאָס איז געווען! כ׳האָב שוין גאָר פאַרגעסן, אז ס׳איז פאַראַן אַזאַ גרינס. פון די בוקענע שטאַמען האָט געשלאָגן אַ פייכטקייט, אומעטום באַוועגונג, אַ שטילע התפעלות איז געווען אויסגעגאָסן אויף אַלעמדינק. כ׳האָב אַנטדעקט די ערשטע אַנעמאָנע. זעסט, פּאַצאָ?—האָב איך געזאָגט צו מיין הונט, און פּאַצאָ האָט אויפמערקזאַם באַטראַכט די בלום און זיינע אויגן האָבן געפינקלט

דערנאָך איז שוין אַלץ מיט שטורעם-שריט געגאַנגען פאָרויס. דער פרילינג האָט זיך נישט געזוימט. עס האָט אויסגעגרינט און ארויסגעשלאָגן מיט קנאָספּן. פריער זענען ארויסגעוואַקסן אַלערליי בילקע, ווילדע גראָזן, דערנאָך האָט זיך דאָס גרינס געשפּארט אין דער הויך אויף די צווייג און גאָר-דערנאָך אויף די סאַמע העכסטע צווייגלעך פון די בוקן-ביימער. פון די קאַשטאַן-קנאָספּן האָט געטראָפּט, מחנות פלינקע פייגל האָבן הויך אין הימל געטריבן איבערן טאָל, אין בוקן-וואַלד איז צוגאַסט געקומען א פינק, און איינמאָל א

טאָג האָט זיך אַ ווייסער שמעטערלינג צעוויגט איבער דער לאָנקע! האָ-האָ! האָב איך אויסגערופן און צעלאַכט זיך.

איצט איז שוין דער פרילינג אויף אַן אמת געווען. כ׳האָב געזען ווי ער איז אָנגעקומען, און דאָך האָט זיך מיר יעדן פרימאָרגן, ווען כ׳האָב ארויסגעקוקט דורכן פענסטער און אנגעקוקט דאָס אלץ ארום, אויסגעוויזן, אז דאָס איז ער איבער נאַכט געקומען.

כ׳האָב געשאָקלט מיטן קאָפּ, פאַרשטיין נישט געקאָנט.

די ערד איז ארומגענומען געוואָרן פון געררויש, פון שכרות, זי האָט אָנגעקוואָלן.

איינמאָל א טאָג האָבן זיך צעבליט די עפּלביימער ביים באַרג-וועג... זיי האָבן זיך אַראָפּגעלאָזט אראָפּ-גאַס און איך האָב נישט פאַרשטאַנען פארוואָס אויך זיי האָבן נישט געזונגען און נישט געפלאַטערט ווי די פּענער.

דאָס שענסטע, וואָס כ׳האָב פאַרמאָגט, איז געווען א קליינער בליענדער עפּלבוים. ער איז געשטאַנען ביים פאַרק-טויער און יעדן פרילינג האָב איך מיך פאַרליבט אין אים אויפסניי. אז כ׳האָב אים דאָס ערשטע מאָל דערזען, האָט עס מיך לייכט א צי-געטאָן ביים האַרצן און אַ רגע האָט מיר אָטעם אויסגעפעלט. ער איז געווען שיין און קליין און ליב, ווי אַן אויסגעפּוצטע קליינע פּרינצעסן האָט ער אויסגע-זען, איינגאַנצן ווייס, אַ קליינע שלאַנקע פּרינצעסן, אויף וועלכער אלעמענס אויגן זענען געווענדעט, און וועלכע ווייס נישט, ווי שיין זי איז, און אז אלע מענטשן טוען נישט מער, נאָר טראַכטן וועגן איר טאָג און נאַכט.

כ׳בין געווען גליקלעך און האָב אַריינגעקוקט אין מיין האַרץ. דאָרט איז נישט געווען קיין אַנדער זאַך, ווי פרייד און פאַרוואונדערונג.

אָפּט פּלעג איך מיך אַריינזעצן אין גראָז און אָנקוקן אַ שטעל נישט גרעסער ווי די האַנט. ווי קונסטפול דאָס איז געווען און פאַרשידנאַרטיק! כ׳האָב מיר באַקוקט אָט די שטעל, גרויס ווי די האַנט, און געשאָקלט מיטן קאָפּ און נישט באַנומען און אַ משונהדיקע געריירטקייט האָט געצויגן איבער מיין גאַנצן גוף, פון די טריט ביזן קאָפּ. גרויסער גאָט! ווי האָסטו דאָס געקאָנט דערטראַכטן? — און גאָט האָט אַרויסגעשמייכלט פון דעם קלענסטן גרעזל.

אַלץ איז געווען אַזוי וואונדערבאַר, כ׳האָב זיך איינגעהערט צום שלאָגן פון מיין אייגענעם אָטעם. אַזוי וואונדערבאַר האָט מיר אויסגעזען מיין אָטעמען. כ׳האָב געלעבט. אַזוי וואונדערבאַר איז דאָס געווען. כ׳בין געגאַנגען אין וואַלד און געזונגען, כדי נישט צו מוזן וויינען.

דאָס איז געווען פרילינג.

אָפּטמאָל האָט מיך באַזוכט דער פרילינג אויך ביינאַכט אין מיינע חלומות, און כ׳האָב אַסך געלאַכט אין חלום. פאַרליבטע און קוריאָזע געשעענישן האָב איך דעמאָלט איבערגעלעבט. אַ דאַנק פרילינג, פאַרשטייט זיך. זיכער איז אויך דער פרילינג שולדיק געווען, וואָס איך האָב מיך פאַרליבט אין דער רויט-האָריקער ליזעלאָטע, פון צו הויז ווייקערסבאַך. זי איז שוין לאַנג געווען טויט, און געלעגן דאָרט אונטן אין דער דאָרף-קירכע, אָבער איר בילד איז געהאָנגען אין מיין צימער. זי האָט מיר נאָכגעקוקט וואוהין איך בין געגאַנגען. און געשמייכלט. זי האָט געהאַט אַ סך זומער-שפּרענקעלעך אויפן פּנים און אַ בלוילעך-ווייסע הויט. אין חלום האָב איך זי אָפּט געקושט. קום, אַקסעל, האָט זי גערופן, — ער איז געפאָרן אין שטאָט צו קויפן פאַר מיר צירונג. אויף צוּמאָרגנס האָט זי געשמייכלט.

דער פרילינג האָט מיר זיין זיסן גיפט אַריינגעשפּריצט אין די אָדערן — דאָס איז עס געווען.

אָפּט בין איך געשטאַנען לאַנג ביים ברעג וואַלד און געקוקט אויף דעם הויז און געטראַכט: ווער אַרויסקומען ליזע־לאָטע אין דער קרינאָלינע מיטן מאַן אין פּערוק און שנאָל־שיך? און כ׳האָב געוואַרט, הגם כ׳האָב געוואוסט, אַז ליזעלאָטע מיט איר מאַן זענען שוין לאַנג טויט. אויך דאָס, וואָס כ׳האָב געוואַרט אויף אוממעגלעכע געשעענישן, איז געשען, מסתמא, צוליבן פרילינג.

די לופט איז דאָס געווען, וואָס האָט אַלץ פאַרוואַנדלט אין אַ לעגענדע. מיר איז פאַרגעקומען, ווי כ׳וואָלט גע־בלעטערט אין אַ וואונדערלעך בילדער־בוך מיט משונהדיקע פיגורן, און אונטער איינער איז אָנגעשריבן: דאָס איז אַקסעל.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

איינמאָל ביינאַכט האָב איך מיך אויפגעכאַפּט מיט אַ געפיל פון גליק: אַ שטים האָט געזונגען אין וואַלד. כ׳האָב מיך אויפגעהויבן און איינגעהערט זיך. אַרום מיר איז געווען אינגאַנצן שוואַרץ, שטערנדלעך האָבן געפלימערט אין דער פינסטערניש.

ס׳האָט געזונגען. די שטים האָט געשוועבט אין דער נאַכט.

בין איך וואַך געווען, האָב איך געחלומט?

די שטים האָט זיך דערווייטערט און פּלוצלינג אַנטשוויגן געוואָרן.

דאָס איז געווען אַ שעה נאָך האַלבער נאַכט, אָריאָנס שטערן־בילד איז פאַרזונקען אין וואַלד.

כ׳האָב מיך אַנידערגעזעצט אין העמד אויפן פענסטער־געזימס. האַלבע־נאַכט־לופט.

3

אַ פּאָר טעג שפּעטער האָב איך ווידער געטראָפֿן אינ-געבאָרג. איך בין געגאַנגען מיט פּאַצאָ דורכן וואַלד. דאָס איז געווען צווישן אַ בלעטער-שפּאַלער, וואָס האָט זיך גלייך ווי אַ פֿאָדעם געצויגן דורכן בוקן-וואַלד.

זי איז אָנגעקומען לאַנגזאַם מיטן וועג, באַוועגט מיט די אַקסלען און געקוקט אויף רעכטס און לינקס פֿון וואַלד, גלייך ווי זי וואָלט עפּעס געזוכט. ווי יענסטמאָל איז זי געווען אָן אַ הוט און דורכגענעצט פֿון טוי. אין דער האַנט האָט זי געהאַלטן עפּעס ווי אַ קרענצל. זי האָט געזונגען מיט אַ האַלב-קול, און ערשט, אַז מיר זענען שוין גאָר נאָנט גע-קומען, האָט זי שטיל-געשוויגן.

זי האָט אויסגעזען שיין, גייענדיק אַזוי צווישן בלעטער-שפּאַלער. דער שפּאַלער איז אָנגעזאַפּט געווען מיט גרין ליכט און איז געווען קיל און פֿייערלעך, ווי נאָר די קלויסטער-דורכגענג זענען דאָס, וואוהין עס קומען אַריין די זון-שטראַלן דורך די בויגן-פּאָרמיקע וויטראַזשן-פֿענסטער. אין אָט דעם גרינעם ליכט, אין דער פֿייערלעכקייט איז זי געגאַנגען ווי דורכלויכטנדיק, צונויפֿגעוועבט פֿון ווייסן, עטוואָס גאָלד און פֿון רויטן.

„גוט-מאָרגן!” האָט זי אויסגערופֿן און אירע אויגן האָבן געשטראַלט.

כ'האָב איר דערלאַנגט די האַנט. איר האַנט איז געווען

אייז-קאַלט און בלוי פון קעלט. ס׳איז געווען קיל. אויך דאָס פּנים אירס איז געווען געפרוירן-בלוי, שמאָל, און איר נאָז האָט אויסגעזען שפּיציק און קליין. אַ פיינער שניט איז גע־לאָפן איבער איר באַק.

„היינט איז פּריש, פירשט!" האָט זי געזאָגט און אַ ציטער געטאָן. „פון פינף דעם זייגער בין איך שוין אין וועג. מען מוז איצט באַצייטנס אויפשטיין, דער טאָג איז נאָך אַזוי קורץ".

כ׳האָב זי געפרעגט צי אַ גאַנצן טאָג שפּאַצירט זי אַזוי אַרום און זינגט?

„יאָ!" האָט זי געענטפערט און געקוקט מיר אין די אויגן.

דער שמייכל האָט מיך צעמישט. געוויס האָט זי געלאַכט פון מיין גרינעם קאַפּעלוש, פון די הויכע שטיוול, אָדער פון מיינע אונטערגעשוירענע וואָנסן.

ווען זי האָט געשמייכלט, האָט מען אַרויסגעזען אירע אויבערשטע ציין. זיי זענען אַביסל אַרויסגעשטאַנען.

וואוהין זי גייט?

זי האָט באַצייכנט אַ גרויסן בויגן מיט דער האַנט און געהויבן מיט די אַקסלען.

„כ׳ווייס אליין נישט. קודם-כל גיי איך דאָרט אַראָפּ אונטן". און האָט געוויזן אויף דער ריכטונג, פון וואַנען איך בין אָנגעקומען. פּאַצאָ האָט אויסגעדרייט דעם קאָפּ און גע־קוקט אַהינצו, וואו ס׳איז געווענדט איר פינגער.

דאָרט איז פאַראַן א קליין וואַסער, וויל זי א קוק טאָן וואָס עס טוט זיך דאָרטן.

כ׳האָב געשמייכלט. עס פרייט מיך, וואָס זי האָט ליב די וועלדער פון עדלהאָף, האָב איך געזאָגט.

דערויף האָט זי נישט געענטפערט, געקוקט אויף דער ערד און אויפמערקזאַם אָנגעקוקט פּאַצאָן. זי איז געווען מיט

אַ קאָפּ נידעריקער פון מיר, כ׳האָב געקאָנט זען די שיינע ליניע פון אירע צעשיילטע האָר, גראַד ווי אַ פאָדים. מיין גליק איז געפאַלן אויף אַ גאָלדענעם מעדאַליאָן, וואָס זי האָט בעטראָגן ארוּמן נאַקעטן האַלז.

זי האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ.

„ווי קלוג ער קוקט אייער הונט, פירשט!" האָט זי געזאָגט מיט התפעלות. „ער האָט אויגן ווי אַ מענטש."

פאַצאָס אויגן האָבן געגלאַנצט ווי פייכטע קאַשטאַנעס, ער האָט אַרויסגעבלעקט די צונג פון מויל און געאָטעמט אומרואיק.

„אַ שיינער הונט, ווי הייסט ער?"

„פאַצאָ".

פאַצאָ איז אויפגעשפּרונגען שטייף אויף די פיס און געקוקט פון איינעם אויף דעם אַנדערן.

אינגעבאָרג האָט זיך איינגעבויגן און געזאָגט: „נו, קום אַהער, שיינער פאַצאָ!" און האָט אָנגעטאָן פאַצאָן אויפן האַלז דאָס אַנעמאָנען-קרענצל, וואָס זי האָט געהאַלטן אין האַנט. פאַצאָ האָט זיך צעבילט פאַר פאַרגעניגן און אַ שפּרונג געטאָ הויך אין דער לופטן.

אינגעבאָרג האָט געלאַכט און איז אויפגעשטאַנען. זי קוקט אויף מיר.

„ווערט ער באַנוצט אין יאַגד?" האָט זי פּלוצלינג אַ פרעג געטאָן.

דאָס איז אַ יאַגד-הונט.

„אָ! — יאָ, ער האָט שפּיציקע ציין, ווי דערנער".

כ׳האָב פיינט יאַגד-הינט און יעגער!" האָט זי געזאָגט און אינגאַנצן רויט געוואָרן אויפן פּנים.

„אַדיע, פירשט!"—האָט זי קורץ צוגעגעבן.

„אַדיע, פריילן גיזלהער!"

אָבער אינגעבאָרג איז נישט אַוועקגעגאַנגען באַלד, זי האָט זיך אומגעקערט צוריק.

„איר האָט פריער געזאָגט, אַז עס פרייט אייך, וואָס איך האָב ליב די עדלהאָפער וועלדער. צו־וואָס האָט איר דאָס געזאָגט?"

כ'האָב געשמייכלט, אַרויסגענומען די קורצע ליולקע פון קעשענע און זי אָנגעצונדן. כ'האָב אַ בלינצל געטאָן מיט די אויגן דורכן רויך, געוואַרט נאָך אַ ווײַלע און דערנאָך גע־ענטפערט:

„ווי? האָב איך דאָס געזאָגט? דאָס איז געווען נאַ־ריש, איר זענט גערעכט. יעדער גוט־באַזיצער, וואָס איז שטאָלץ אויף זיינע וועלדער, וואָלט געקאָנט זאָגן דאָס אייגענע".

אינגעבאָרג האָט מיך אָנגעקוקט מיט חשד אין בליק.

אַזוי האָט עס געקלונגען —

אַדיע, פירשט!

אַדיע, פריילן גיזלהער!

אין וואַלד האָט געקוקעט אַ קוקוקע. איך בין מיר גע־גאַנגען מיין וועגס און געשמייכלט אין זיך אַריין. דער בלע־טער־שפּאַלער איז געווען צוויי־שעה־גאַנג ווייט פון אינגעבאָרגס וואוינונג, איך אָבער האָב אים געקאָנט דערגרייכן אין צען מינוט.—

איך בין ווייטער געגאַנגען. ס'איז געווען אַ שיינער פריי־מאָרגן. טיף אין וואַלד איז פּאַצאָ געוואָרן אומרואיק און גע־קוקט אין די געדיכטע געוויקסן. כ'האָב דערזען אַ מענטשן, וואָס האָט געאײַלט דורך די געוויקסן און געהאַלטן דעם קאַ־פּעליוש אין דער האַנט. ער איז אַרויסגעקומען אויפן וועג, געדרייט מיטן קאַפּעליוש אין האַנט און געמאַכט דעם אָנשטעל, ווי ער גייט שפּאַצירן. דאָס איז געווען אַ שלאַנקער, יונגער

מענש מיט סאַמעט-שוואַרצע האָר און אַ בלייך פּנים. שוין פונ-דערווייטנס בין איך אויפפאַלנד געוואָרן אויף זיינע הענט. זיי זענען געווען לאַנג, בלוילעך-ווייס און יחוסדיק. דאָס זע-בען געווען גרויזאַמע הענט, וואָס האָבן געטראָגן אין זיך אַ גרויסע קראַפט. לויט די הענט האָב איך דערקענט דעם יונגנ-מאַן. דאָס איז געווען האַררי אוזעדאָם, דער פידלשפּילער. כ׳האָב אים שוין גוטע זעקס יאָר נישט געהאַט געזען, דעמאָלט איז ער נאָך געווען כמעט אַ יינגל און איינגאַנצן פון סאַמעט — סאַמעט זיין אַנצוג, סאַמעט זיינע האָר, זיינע אויגן און זיין פּנים. אויך דאָס שפּילן זיינס איז געווען סאַמעט, פיאָלעטער, זיידנווייכער סאַמעט איז געווען זיין שפּילן מיטן געשמאַק פון אָרכידעען.

כ׳האָב פאַרשטאַנען, נאַטירלעך. איצט האָב איך אַלץ באַ-נומען. „האַררי אוזעדאָם?" האָב איך געזאָגט. ער האָט זיכער געוואָלט מיך פאַרבייגיין, וואָרים עד האָט אַראָפּגעלאָזט די אויגן צו דער ערד. ער האָט נישט געוואוסט, אַז כ׳האָב אים געוואָלט פאַרשאַפן אַ גרויסע פרייד. ער האָט מיך אָנגעקוקט מיט זיינע גרויסע אויגן, וואָס האָבן אויסגעזען ווי פיילכן, און האָט מיד אַ שמייכל געטאָן. ער האָט געהאַט אַ גרויס מויל, עקל און זינד. אָבער שיין איז ער געווען. מיט דעם שמאָלן, שלאַנקן קאָפּ האָט האַררי אוזעדאָם אויסגעזען ווי אַ בלייכע פרוי.

מיר האָבן זיך באַגריסט און גערעדט פאַרשידענע זאַכן.

„גריסט אייער פאָטער" — האָב איך געזאָגט — „איז ער נאָך ליידנד?"

„יאָ".

האַררי אוזעדאָם האָט קיין חשק נישט געהאַט אַ סך צו שמועסן.

כ׳האָב געשמייכלט, עס פריידט מיך, וואָס כ׳האָב אים געטראָפן. אָפט פאַרגייען טעג און כ׳טרעף קיין מענטש נישט אין וואַלד, היינט האָב איך שוין צוויי געטראָפן, אים און אַביסל פריער אַ יונג מיידל צווישן בלעטער-שפּאַלער. איצט, אַלזאָ, צום ווידערזען!

האַררי אוזעדאָם האָט זיך פאַרנייגט און איז רויט געוואָרן. ער איז אַוועקגעגאַנגען, איך האָב מיך אַרונטערגעשטעלט אונטער אַ בוים און אים נאָכגעקוקט. דעם קאָפּ האָט ער געהאַלטן אַראָפּגעבויגן, דעם קאַפּעלוש געדרייט ווי פריער און געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז מיט דער גאַנצער רואיקייט גייט ער זיך ווייטער שפּאַצירן. אָבער כ׳האָב גוט באַמערקט, אַז ער שטעלט איבערנאַטירלעך-גרויסע שריט.

כ׳האָב געלאַכט.

איך, אַקסעל, דער אַפּטרופּס איבער ליבנדע!

אַ הייליקן אַורעאָל אַרומן קאָפּ, ליבע-געטראַנק אין פלאַש!

כ׳האָב זייביידן געוואונטשן גליק.

פרילינג איז, גאָט וויל, אַז רויטע ליפּן זאָלן זיך אָפּזוכן געמיינזאַם.

4

די טעג אָן פאַרלאַנגען, די פאַרלאַנגענלאָזע טעג דאַרף מען לויבן און באַזינגען. זיי זענען ווי אַ שטילער, שטיל שאַפנדיקער זומער אין האַרצן, זיי לאָזן רויזן-צווייגלעך אויף קברים אַרויסוואַקסן, זיי זענען שטילע פרוכטבאַרקייט און מאַכן רייך, און דער רייכער איז גערעכטיק. דעריבער זאָל מען לויבן די פאַרלאַנגענלאָזע טעג.

מ׳דאַרף אויך לויבן די טעג פון הייסע פלאַמענדיקע באַגערן! זיי זענען ווי סערפן-קלעפּ אויף פאַרשלאָפענעם באָדן, זיי טראָגן אין האַרצן דעם זאָמען פון פרעכטיקער פרעמדער בליונג, וואָס פאַרמאָגט בלויז אָנשטאָט האָניק, און לעכצט נאָך מאָרד און פאַרניכטונג; זיי זענען ווי אַ שוואַרצער וואָלקן אין אַ פאַרנעם זומער-טאָג, וואָס זייט מיט בליצן און וואַרפט אום צעפרוכנעטע ביימער, זיי מאַכן הכנעהדיק און שטאָלץ — אויך יי זאָל מען לויבן.

דאָס לעבן זאָל מען אין יעדער פאָרם לויבן—מאָרד און ליבשאַפט, ווארים הייליק זענען מאָרד און ליבשאַפט.

מיינע פאַרלאַנגענלאָזע טעג זענען געקומען. שטיל האָבן זיי זיך פאַרבייגעשאַרט, ווי מענטשן, וואָס גייען פון קלויסטער. מיט אַ וואַרעם, גערירט האַרץ בין איך אַרומגעגאַנגען, און אָפט האָב איך אין זיך אַריינגעלאַכט, ווען כ׳בין געווען אַליין אין וואַלד.

מיט אַ פאָר יאָר צוריק בין איך געווען דאָרט אין דער ברייט

טער וועלט. כ׳האָב געטאַנצט. איבער מענטשן און הייליקע ביכער האָב איך אַרומגעטאַנצט. געוויס בין איך נישט אין איין אומגליק שולדיק געווען, דאָ און דאָרט האָב איך אויך אַ אָרעמער נשמה אַ קליינע פרייד פאַרשאַפט.

איצט האָב איך געלעבט אַליין פאַר זיך, כ׳האָב קיינעם נישט באַדאַרפט, כ׳האָב זיך אַליין געניגט.

כ׳האָב מיך קיינמאָל נישט געלאַנגווייליקט, ניין, קיינמאָל נישט.

טעג און נעכט זענען פאַרבייגעפלויגן, און פון אַ סך האָב איך גאָרנישט געוואוסט, ווי אַרום זיי זענען פאַרביי.

קיין זייגערס איז נישט געווען אין מיין הויז, נישט אין קעשענע, אָן דעם איז אויך געווען גענוג זייגערס: די זון, די בלעטער פון דיביימער, דער ברונען אין פאַרק. ער האָט גערוישט בייטאָג אַנדערש, ווי ביינאַכט, אין מיטנאַכט אַנדערש, ווי באַגינען. אויך דער גערוך פון וואַלד איז געווען אַ זייגער. קליינע, גאָר די קלענסטע גערוישן, וואָס מ׳האָט נישט געוואוסט די סבה זייערע, האָבן אויך געהאַט זייערע באַשטימטע שעהן. אָן דעם איז אויך געווען גענוג זייגערס.

כ׳טראַכט דערפון, ווי אַזוי יענע טעג זענען פאַרגאַנגען, ווען מיין האַרץ איז געווען אָן פאַרלאַנגען.

כ׳האָב געפייפט אויף פאַצאָן און מיר האָבן אַרומגעשפרייזט אין אַרומיקן וואַלד. אָפטמאָל האָב איך אַרויפגעצויגן די הויכע שטיוול און געגאַנגען מיט די פאַראָנקעס אויף די פעלדער. כ׳האָב געגראָבן און געגראַביעט, כ׳האָב געפירט דעם אַקעראייזן, געשפאַסט און געשמעקט טאַבאַק און געטרונקען פון די ערדענע קריגלעך. כ׳בין געגאַנגען אין ביבליאָטעק, אַרויסגענומען אַ בוך און געלייענט. ס׳האָט מיך פאַרכשופט אַ געדאַנק, כ׳האָב זיך דערשראָקן פאַר זיין שיינקייט, טיפ־

קייט כ׳האָב מיר אים פאָרגעשטעלט, נאָכגעפאָלגט. א קרוין פאַר דעם מאַן! האָב איך געטראַכט. אַ קרוין און א מלכות. געווען קעפּ אויף דער וועלט...

כ׳האָב מיך געזעצט צום קלאַוויר, אָנגעשלאָגן אַ קלאַוויש און דער טאָן האָט מיר געריזלט דורכן בלוט. לאַנגע שעהן האָב איך אַזוי געקאָנט פאַרברענגען. אָט דער אויפגעהויבענער פליגל איז געווען אַן אַלוויסנדיק, אַלץ-עמפינדנדיק וועזן. דאָס ווילדע, ציטערנדיקע מענטשלעכע האַרץ איז געווען דערין פאַרבאָרגן, זיין זיס וויינען און דאָס משוגענע לאַכן זיינס. כ׳האָב זיך איינגעהערט. וואָס איז דאָס? האָב איך געטראַכט און געשראָקן זיך. און כ׳האָב נישט געוואַגט נאָך אַן אַקאָרד אָנצושלאָגן, כ׳האָב נישט געוואַגט. כ׳האָב דערזען אַזויפיל ווייטאָק אין אַ אויג און האָב דאָס אויג נישט געקאָנט מער פאַרגעסן.

ס׳איז טונקל געוואָרן, די וועלט האָט פאַרלוירן די פאַרבן, און אין מיין קאָפּ זענען זיי געוואָרן וואַך. קאָראַלן-וועלדער און אַ ים פון רעגנבויגנס, ווענט פון קאַצן-אויגן און אַ זילבערנע אומענדלעכקייט. קאָמעטן, וואָס קרייזן אַרום מיינע ברעמען. כאַ-כאַ!

כ׳האָב מיר געקאָנט אויסמאָלן און צייכענען די וועלט לויט מיין גוטן ווילן נאָך. קוילנשוואַרצע וואַסערן, רויטער הימל, גרינע מענטשן, אוממעגלעכע זאַכן האָב איך געקאָנט פאַרווירקלעכן. ס׳איז שווער דעם טייוול אויף א נאָדלשפּיץ אַרויפצוזעצן, אָבער איך האָב עס געקאָנט באַווייזן, דערנאָך האָב איך עקאָנט חוזק מאַכן פון זיין פאַריאָמערט פּנים, כ׳האָב געקאָנט לאָזן אַראָפּנידערן יהוהן אויף דער ערד מיט דער זון אין סיגנעט אריינגעפאַסט, כ׳האָב געקאָנט אַלץ, וואָס כ׳האָב געוואָלט. די וויזיעס מיינע, געזען דורך די פאַרמאַכטע אויגן-דעקלעך, זענען געווען אַזוי ערלעך, אַז כ׳האָב מיר אָפּט-

מאָל געוואונטשן בלינד צו ווערן. בלינד, ווי אומזיניק דער געדאַנק זאָל נישט זיין.

צום ביישפיל, נו, גוט, איך פאַרמאַך די אויגן און וואַרט. איך זע א בראָנזיק-גרינע לופט. עפעס ווייס׳ס באַווייזט זיך. דאָס לייב פון א פרוי, פון א שלאַנק מיידל. דאָס מיידל ווענדט אירע זאַפטיקע, וואַרעמע בליקן אויף מיר. שטיל און שטייף שטייט זי, די הענט לייכט צו די בריסט צוגע־דריקט. איך לאָז זי פון אויג נישט אראָפּ און וואַרט. מיט־אַמאָל צעבליען זיך די בריסטן די קנאָספּן זייערע פּלאַצן פאַנאַנדער און דורכזיכטיקע בלומען-בעכערס וויקלען זיך אויף. דער פרויס פינגער בליען און קליינע ווייסע בליטן זענען ווי מילך־טראָפּנס אויסגעשפּרייט אויף זיי. צאַרטע קאָראַלן־צווייג־לעך זענען די אָדערן פון די הענט און אָרעמס. דער פרויס ליפּן בליען פורפור־רויט, די האָר פאַרוואַנדלען זיך אין גאָל־דענע בלומען-שטענגלעך און לאָזן זיך אראָפּ איבער די אָרעמס און לייב. אַ קריסטאָל־קלאָרע בלויע טולפּע וואַקסט פון שטערן, פון די קניען וואַקסט אַ קריסטאָל־קלאָרע בלויע טולפּע. די פרוי באַוועגט מיט די ליפּן, עפנט זיי און פליסטערט עפעס, אַ קליינינקער שמעטערלינג שוועבט אַרויס פון מויל, נאָך איינער, אַ גאַנצע מחנה פון פאַרשידענע קאָלירן, און זיי רינגלען ארום די בליענדע פרוי, ווי פליענדיקע בליטן. די פרוי פאַרמאַכט די אויגן־דעקלעך און מיטאַמאָל באַווייזן זיך אויף די אויגן־דעקלעך סודותדיקע צייכנס, אין דימענטע־נעם שריפט געשריבן, די פרוי עפנט די אויגן און זיי שטראַלן מיט ווייסן ליכט. איצטער הויבן די ברעמען אָן צו בליען...

נישט איין נאַכט האָב איך אויף אזעלכע חלומות פאַר־בראַכט. האָב איך מיך געזאָלט לאַנגווייליקן? ניין, די טעג זענען מיר פאַרגאַנגען. —

פון גראַף פליוגען האָב איך באַקומען צוגעשיקט אַן איינלאַדונג צו קומען אויף אַן אָוונט.

דער פּאַפּאַ ערוואַרט אייך אויף זיכער, איז געשטאַנען פון אונטן צוגעשריבן.

זאָל ער וואַרטן, איך האָב נישט קיין צייט.

האַררי אוזעדאָם איז פאַרבייגעגאַנגען פאַר מיין הויז, פאַרהילט אין א פאַנטאַסטישן מאַנטל, ס'איז געגאַנגען א רעגן. ער האָט זיך זייער געאיילט. איך בין געזעסן בין געזעסן ביים קלאַ. וויר און געזען ווי ער קומט ארויס אויפן וועג. כ'האָב אויפ געהערט שפּילן, ווייל געוויס הערט ער זיך איין מיט זיינע אויסגעפרווטע אויערן, ער וויל מיין האַרץ אויסהאָרכן. א משוגהדיקער געדאַנק איז דאָס געווען, אָבער ער האָט מיך געצוואונגען אויפצוהערן שפּילן.

מיינע גריסן!—האָב איך געטראַכט און געשמייכלט.

איך דערמאָן מיך אזוי קלאָר אָן די נעכט פון אָט־דעם פרילינג. זיי זענען געווען אזוי וואונדערבאַר־שטיל, אזוי שטיל, אַז מען האָט זיך געמוזט איינהאָרכן אין דער שטילקייט. זיי זענען געווען שוואַרץ ווי סאַמעט מיט א סך א סך שטערן, איך בין אָפט געלעגן פאַר מיין הויז אין גראָז און געקוקט אין די שטערן. אַ האַרבער ריח איז געפאַלן פון די קאַשטאַ־נעס. זיי זענען געשטאַנען אין בליעכץ, האָבן אויסגעזען ווי גרויסע ווייַנאַכט־ביימער און זייערע צווייגן האָבן ווידער אויסגעזען ווי ווייַנאַכט־ביימלעך, איינגאַנצן פון ליכט.

כ'האָב איינגעאָטעמט די קרעפטיקייט פון וואַלד און פעלד.

איך בין מיר אזוי געלעגן מיטן פנים ארויף און געקוקט אין הימל. גאָטס מח מיט געדאַנקען? האָב איך אריינגעקוקט אין גאָטס מח און געזען זיינע געדאַנקען ברענען? די שטערן

האָבן מיך אָנגעקוקט און ס'האָט געטריפט דורך מיין לייב. זאָל איך אַנידערקניען?—האָב איך געטראַכט. און כ'האָב גע־וואָלט זיין א פייל און אריינגעשאָסן ווערן אין הימל און א רגע שטיל בלייבן שטיין דאָרט אויבן און זיך אויסדרייען און ארומקוקן זיך, איידער כ'פאַל צוריק אראָפּ אויף דר'ערד. און אזוי לאַנג האָב איך געקוקט אין די שטערן, ביז זיי האָבן גענומען אראָפּטראָפּן אויף מיר, און מיך האָט ארומגע־נומען א שרעק. אַ מח פול מיט שטערן האָב איך געבראַכט אהיים, דערנאָך האָב איך געחלומט, אַז איך ליג אין גראָז און קוק אין די שטערן.

כ'בין געווען רייך און גליקלעך.

דאָס זענען געווען מיינע פאַרלאַנגענלאָזע טעג.

די אָוונט-אויפנאַמע ביי גראַף פליוגען איז פאָרגעקומען אין א זונטאָג, נאָכמיטאָג, יענעם זונטאָג, איז אינגעבאָרג איין אַן אָפּענעם יאַגד-וואָגן פאַרבייגעפאָרן פאַרן שלאָס. זי האָט אליין אָנגעטריבן, געקנאַלט מיט דער בייטש און אַ נייג גע־טאָן צו מיר מיטן קאָפּ.

דאָס איז געווען אַזוי מאָדנע. פריער האָב איך געחלומט וועגן איר. כ'בין געשטאַנען אויפן הויף מיט די בלויזע העמד-אַרבל און צוגעשרויפט ביי אַן אַקעראייזן די שרויפן, וואָס זענען לויז געוואָרן. דער הויף האָט זיך געפינען צווישן שלאָס און די סטאָדאָלעס און אַ ברייטער טויער האָט אַרויסגעפירט צום באַרג-וועג. ס'איז געווען זונטאָג, אומעטום רויק און פוסט. די זון האָט געלויכטן אזוי, אַז דאָס אייזן פון אַקעראייזן האָט געבלענדט און טיילווייז גע־שטאָכן אין די אויגן.

פאַצאָ איז געלעגן אויף דער זון, די פיס שטייפערהייט אויסגעשטרעקט פאַר זיך, ווייס און בלוי האָט ער אויסגעזען, ער

האָט געוואָרפן אַ שמאָלן העל-בלויען שאָטן, וואָס יעדעס אָפּשטייענדיק הערעלע פון זיין פעל איז אויף אים קענטיק געווען. ער האָט געמאַכט מיט די אויגן און אויסגעזען צו שמייכלען פון מיין לא-יוצלחדיקייט. און אַז כ׳האָב אַ קוק געטאָן אויף אים, האָט ער גענומען קלאַפּן מיטן עק אָן דר׳ערד, ווי ער וואָלט מיך געוואָלט איבערבעטן פאַר דעם שמייכל און צוריקברענגען מיך אין אַ גוטער שטימונג.

פלוצלינג האָב איך געמוזט טראַכטן וועגן אינגעבאָרג. כ׳האָב געטראַכט, אַז די מעשה מיט די ברויט-שטיקלעך און קאַרפּן-טייך האָט זי זיכער ערגעץ געלעזן. אָדער ווייניקסטנס שוין אַ סך מאָל דערציילט און נישט ערשט אין יענער מינוט איז דאָס איר איינגעפאַלן. ניין, זיכער האָט זי דאָס געלעזן. האָט עס מיר דען גלייך נישט אויסגעזען צו זיין באַקאַנט? כ׳וועל זי פרעגן.

האַ—האַ, וועל איך איר זאָגן, פריילן גיזלהער, אָט די מעשה מיט די ברויט-שטיקלעך און מיטן קאַרפּן-טייך האָב איך נאָר-וואָס אין אַ ביכל אויסגעפונען. וואָס זאָגט איר דערצו?

געוויס וועט זי שוין דעמאָלט נישט זאָגן קיין ליגן.

כ׳וועל איר זאָגן, אַז כ׳וועל מיך פרייען זי צו זען אָפּטער. איך האָב פיר יונגע פּיקסן, קליינע, שפּילעוודיקע לאָבוסלעך — די פּאַראָבקעס האָבן אַ נאָרע אויסגעבויט, — קומט צו גיין, פריילן גיזלהער, וועט איר אָנקוקן די דאָזיקע פּיקסלעך.

דער שווייס איז מיר געראונען איבערן פּנים און אַראָפּגעטראָפּט מיר אויף די הענט, וואָס זענען שוין געווען שמוציק און פאַרפּעצט. דער גווינט פון שרויף איז, זעט אויס, געווען קאַליע.

גאַנץ ערנסט, איך וועל האָבן מיט איר אַ לאַנגן שמועס.

פריילן גיזלהער, אַזוי וועל איך אָנהויבן, כ׳האָב לאַנגע יאָרן אויף אייך געוואַרט, אַליין נישט וויסנדיק דערפון.

כאַ—כאַ—כאַ!

פאַרוואָס לאַכט זי אייגנטלעך? — אַליין נישט וויסנדיק דערפון אויף אייך געוואַרט. בענקשאַפט און חלומות פון צוויפל יאָרן. ביינאַכט געשטרעקט די אָרעמס דורכן פענסטער עמיצנס האַלז אַרומצונעמען — קיינער נישטאָ. מ׳קלאַפּט ביי מיר אין טיר — אַריין! — רוף איך אויס און דערשרעק זיך, וואָס ענדלעך קומט זי צוגיין. אָבער קיינער איז נישטאָ. איצטער אָבער...

כאַ—כאַ—כאַ!

יאָ, דאָס זענען לויטער ליגנס, באמת, פריילן גיזלהער. כ׳האָב ליב צו זאָגן ליגנט און בין זייער געשיקט אין דעם. קינדער און איך — וואָס פאַר אַ ליגן וועלן מיר אַלץ נישט דערטראַכטן! אָבער איין זאַך זאָג איך אייך — איר קענט מיך נישט, מיין פריינדין. ניין. כ׳רויכער מיר מיין פייקע און שמייכל אין דער לופט אַריין, קיינער ווייס נישט וואָס איך טראַכט, ווען דער וואַלד צעקלאָגט זיך. איז עס נישט מעגלעך, איך זאָל האָבן אַ האַרץ? כ׳קוק אָן די מענטשן און טראַכט: זיי קענען דיך נישט, און דאָס שטימט מיך הייטערדיק.

מיין אַמ[illegible] האָט פּאַצאָ אַ הויב געטאָן דעם קאָפּ און אַ ציטער געטאָן מיט די אויערן.

אַ וואָגן איז פאַרביי געלאָפן [illegible]אַרויף דעם וועג און דורכגעפלויגן פאַרביי דעם אָפענעם טויער.

אינגעבאָרג האָט אָנגעטריבן. אַ חוץ איר איז קיינער נישט געווען אויפן וואָגן, וואָס איז געשפּאַנט געווען מיט צוויי פרעכטיק ענגיאַדעס.

כ׳האָב זי געגריסט, אינגעבאָרג האָט אַ נייג געטאָן

מיטן קאָפּ, קאַלט און איינגעהאַלטן, ווי זי וואָלט מיך גאָר נישט געקענט.

איך בין גראָד געשטאַנען אין די העמדאַרבל אויפן הויף. אין די העמד-אַרבל, הויכע שטיוול, און דערצו האָב איך געהאַט נאָך שמוציקע, אָנגעלאָפּענע הענט.

נישט געהאַט קיין מזל...

מיטאַמאָל האָב איך דערפילט, אַז איך חלום, און כ'האָב מיך אויפגעכאַפּט! ס'האָט געקנאַלט אין דער ווייט. ס'האָט אָפּגעהילכט, גלייך ווי עמיצער וואָלט אויסגעשאָטן ניס פון אַ זאַק אויף ד'ערד און צעקלאַפּט זיי.

כ'בין געלעגן ביי זיך אין צימער. וואָס אַזוינס האָב איך געחלומט! — טראַכט איך.

אָבער דאָס קנאַלן האָט זיך פאַרשטאַרקט און איצט האָב איך געהערט, ווי אַ וואָגן איז געפאָרן מיטן וועג באַרג-אַרויף. די פערד האָבן זיך געמוזט שאַרף איינשניידן אין דער ערד, ווייל דער וועג איז געווען אַ באַרגיקער.

אינגעבאָרג איז אויף אַ יאַגד-וואָגן געקומען צו פליען. הינטער איר איז שטייפערהייט געזעסן אַלאָקיי, מיט פאַרלייגטע הענט.

אינגעבאָרג האָט געהאַלטן די לייטשעס און געקנאַלט מיט דער בייטש.

זי האָט געקוקט לענג-אויס די פענסטער און געשמייכלט, ווען זי האָט מיך דערזען. די בייטש האָט געקנאַלט, אַז ס'האָט אָפּגעהילכט ווי לייכטע שאָסן.

כ'האָב זי באַגריסט און געשמייכלט. כ'האָב געטראַכט וועגן דעם משוגנהדיקן חלום.

אָבער אין אָוונט בין איך געבליבן אינדערהיים. כ'האָב נישט געהאַט קיין חשק צו קומען צווישן מענטשן. דער אָוונט

איז געווען אַן איינציקער, שייִנער חלום און כ׳בין איינגעשלאָפֿן ערשט ווען די הענער האָבן געקרייט. כ׳האָב געטראַכט וועגן ליזעלאָטען.

— — — — — — — — — — — .

רויט-האָריקע ליזעלאָטע, געבוירן ווייקערסבאַך, וואָס איז מיט אונז ביידע? מיר קוקן זיך אָן, שמייכלען, טראָגן פֿאַרבאָרגענע טונקעלע זינד אין די אויגן. וואָס וועט דיין מאַן דערצו זאָגן?

כ׳בין אַראָפּגעגאַנגען אין דער דאָרפֿס-קירכע פֿון האָ-הענטליכט און אָנגעקוקט ליזעלאָטעס עפּיטאַפֿיום. כ׳האָב איבערגעלייענט די ווייניקע ציפֿערן, איבערגעלייענט דעם נאָמען, ליזעלאָטע, געבוירן ווייקערסבאַך, און ס׳איז מיר געווען טרויעריק און טונקל אויף דער נשמה.

ליזעלאָטע, דיך וואָלט איך ליב געהאַט, ווען דו וואָלסט געלעבט! יאָ, דאָס ווייס איך!

וואונדערבאַרע איבערלעבונגען האָב איך געהאַט מיט ליזעלאָטען.

ס׳וואָלט געקלעקט אויף אַ דיק בוך, ווען כ׳וואָלט זיי געוואָלט אויפֿשרייבן. אַ בוך, איבער וועלכן מ׳וואָלט געמוזט אַ סך לאַכן. אַלע מיינע איבערלעבונגען מיט ליזעלאָטען זענען פֿון פֿרייליכער נאַטור. — האָב איך נישט אַמאָל גיפֿטיקע יאַגדעס געגעסן?

ט

איינמאָל אַ רעגנדיקן נאָכמיטאָג אין מאַי איז ליזעלאָטע געזעסן ביי מיר אין צימער, ווען איך בין אַהיימגעקומען. כ'בין געהאַט געווען מיט פּאַצאָ אין וואַלד.

דאָס איז נישט געווען ליזעלאָטע, דאָס איז געווען אינגעבאָרג, אינגעבאָרג גיזלהער, די שיינע טאָכטער פון האָלצהעקער דאָרטן אין שוואַרצן באַרגיקן וואַלד.

אָבער ס'איז שוין געווען בין־השמשותדיק אין מיין צימער און אויפן ערשטן בליק האָב איך געגלויבט, אז איך זע פאַר מיר ליזעלאָטע, די רויט־האָריקע. דערנאָך, אז כ'האָב שוין לאַנג געוואוסט, אז דאָס איז אינגעבאָרג גיזלהער, די גאָלד־בלאָנדע, האָט נאָך אלץ דער גאַסט מיינער אָנגענומען דאָס אויסזען פון ליזעלאָטע, און אלץ האָט זיך געוואַקלט פאַר מיינע אויגן.

ליזעלאָטע איז געקומען צו רעדן מיט מיר. יאָ, איצט איז זי געזעסן דאָ, מיר האָבן זיך שוין לאַנג געקענט פון די חלומות, מיר האָבן א סך געוואוסט וועגן זיך, מיר צוויי.

דאָס איז געווען אינגעבאָרג. נאַטירלעך, זענען זיי גאָרנישט גלייך געווען, ליזעלאָטע און דעם האָלצהעקערס טאָכטער, און דאָך איז מיר שווער געווען נישט צו זען ליזעלאָטען אין אינגעבאָרג, נישט צו הערן ליזעלאָטען פון אינגעבאָרגס שטים.

די זיסע פרילינג־לופט האָט מיר פאַרטויבט דעם זינען.

דעם גאַנצן טאָג האָב איך געטראַכט וועגן ליזעלאָטען און גע־זוכט מיר צו דערקלערן, ווי קומט דאָס, וואָס איך מוז זי ליב־האָבן, הגם זי איז שוין לאַנג טויט. א נאַכט פריער בין איך אָפּגעזעסן ביי איר בילד, ביז די אויגן זענען מיר צוגעפאַלן.

אינגעבאָרג איז געקומען צו שמועסן מיט מיר. זי האָט אנגעשלאָגן אויף א נישט־אָנגענעמען קלאַוויש. געוויס איז נישט אָנגענעם געווען צו הערן די דאָזיקע רייד.

אין אָנהויב האָט זי עפּעס גערעדט וועגן אַ געיעג, און אז זי ברענגט מיר א גרוס, א זייער האַרציקן גרוס פון גראַף פליוגען.

„איר וועט מיר מוזן ענטשולדיקן, פריילן גיזלהער, וואָס איך באַגריס אייך אין די דאָזיקע הויכע שטיוול און אין דער אלטער קורטקע", האָב איך געזאָגט, „איך קום פון געיעג".

ביטע, ביטע!

„איך ברענג אַ זייער האַרציקן גרוס פון פאַפּאַ. ער וואָלט אייך זייער גערן געוואָלט נאָכאַמאָל זען ביי זיך. אויף דעם אָנטסטן געיעג וועט ער אייך פאַרבעטן".

דאַנק און צוריק־גריסונג.

מיר האָבן זיך אָנגעקוקט, און איך בין צוגעגאַנגען צום פענסטער ביי די פאָרהאַנגען עפּעס צו־רעכט צו מאַכן. אינגעבאָרג איז געווען אויסגעצירט ווי א פרינצעסן, זי האָט אויסגעזען ווי אן ערשיינונג פון באָטיקיעליס א בילד. זי האָט געטראָגן א ווייסן ברייטראַנדיקן שטרוי־הוט און אירע זאָרגפעליק־געלאָקטע האָר זענען ווי גאָלדענע פראַנזן אַראָפּ־געהאָנגען איבער די באַקן.

זי האָט זיך אַרומגעקוקט איבער מיין צימער, וואָס איז אַזוי גרויס געווען ווי אַ זאַל, פול מיט שענקלעך, וואַזעס, בי־בער. קיין גרויסע אָרדנונג איז דאָרט נישט געווען.

„איר וואוינט ווי אַ דיכטער!” האָט זי געזאָגט און געשמייכלט.

„איך בין נאָך ביי קיין דיכטער נישט געווען, אָבער איך גלויב, אַז אַזוי וואוינען זיי, די דיכטער”.

איך האָב זיך איינגעהערט צו אירע רייד. ליזעלאָטע? האָב איך אַ טראַכט געטאָן. ליזעלאָטעס בילד אויף דער וואַנט האָט אָנגעהויבן שמייכלען.

ווער זי איז די פרוי דאָרט אויף דער וואַנט?

„ליזעלאָטע, געבוירן ווייקערסבאַך”, האָב איך געענטפערט און געמוזט זיך צעלאַכן. „אַ שיינע, לעבנסלוסטיקע דאַמע, נישט וואָר?”

יאָ.

דערנאָך האָט מיך אינגעבאָרג אָנגעקוקט און געזאָגט:

„איך האָב נאָך אַנדערע גריסן פאַר אייך. פון קלער דאַוויסאָן. זי איז געשטאָרבן, איר ווייסט, מסתמא, וועגן דעם?

„פאַרשטייט זיך” — האָב איך געזאָגט. „פון קלער דאַויסאָן?” איך בין געווען זייער איבערראַשט.

„זי איז געווען זייער אומגליקלעך. איר ווייסט, ווי אַזוי קלער איז געשטאָרבן?”

אינגעבאָרג האָט געקוקט אויף מיר. אָבער כ׳האָב מיר גאָרנישט געהאַט וואָס פאַרצוואַרפן, כ׳האָב געקאָנט בלייבן אינגאַנצן רויק.

„איך האָב זי זייער באַדויערט”, האָב איך געזאָגט. „כ׳האָב אַלץ געהערט, ס׳איז טרויעריק. זי איז געווען אַזאַ שיינע און שטאָלצע”.

„יאָ, אַזאַ איז זי געווען”.

עטלעכע וואָכן פאַר איר טויט האָט זי געשריבן צו אינגעבאָרג, אַז זי זאָל מיך לאָזן גריסן, אויב זי וועט מיך אַמאָל

טרעפן ערגעץ-וואו. מיט אַ יאָר צוריק אַן ערך איז דאָס געווען. פאַר צוויי יאָרן איז קלער געווען צו-גאַסט בײַם גראַף פּליוגען דריי חדשים צייט, עטלעכע מאָל זענען זיי דאָ אַרום פאַרבייגעפאָרן. צי איך האָב זיי נישט געזען?

„ניין". כ'האָב געזאָגט דעם אמת. „איך דאַנק אייך פאַרן גרוס, פריילן גיזלהער".

דערמיט האָט זיך דאָס נישט-אָנגענעמע געשפּרעך געענדיקט. מיר האָבן נאָך אַביסל געפּלוידערט. האָט זי נישט געהערט, דער פידלער האַררי אוזעדאָם האָט געקויפט דאָס גוט רויטער-בוק אָדער ניין?

יאָ, הער אוזעדאָם האָט געקויפט רויטן-בוק.

„דער אַלטער דער איזעדאָם, וואו געפינט ער זיך איצטער?" איצטער געפינט ער זיך אין גוט רויטער-בוק ביי זיין זון.

ס'איז טונקל געוואָרן. אינגעבאָרג איז אויפגעשטאַנען איך האָב זיך אָנגעבאָטן צו באַגלייטן זי אַ שטיקל, ווייל ס'איז טונקל און פאַר אַ שטורעם.

ביז צום שפּיץ באַרג נעמט זי מיט פאַרגעניגן אָן מיין באַגלייטונג, אָבער נאָר ביז צום שפּיץ באַרג.

כ'האָב פאַרשטאַנען, פאַרוואָס איך דאַרף זי באַגלייטן נאָר ביז צום שפּיץ באַרג.

אַ העפּטיקער, קאַלטער ווינט האָט געבלאָזן פון טאָל אַרויף און צעוויגט די וועלדער. צווישן די ביימער איז געווען טונקל און דער וואַלד האָט געשמעקט מיט רעגן א באַכט. מיר האָבן כמעט ווי נישט געזען דעם וועג. פאַצאָס ווייסע פעל האָט געלויכטן, ס'האָט אויסגעזען, ווי דער הונגט וואָלט געמאַכט הויכע משוגענע שפּרונגען און וואָלט אַלע ווילע געקריגן אַן אַנדער אויסזען.

אינגעבאָרג האָט מיט ביידע הענט צוגעהאַלטן דעם הוט, און דער ווינט האָט צונױפגעצויגן דעם זוים פון איר קלייד אַרום די פיס, אַזוי, אַז זי האָט קוים געקאָנט גיין.

„כאַ-כאַ" — האָט זי געלאַכט. „ס'אַראַ ווינט!" פירן אַ געשפּרעך ווי ס'געהער צו זיין איז נישט געווען מעגלעך, און אונזערע ווערטער זענען זיך צעפלויגן איינצעלע און אָפּגעריסענע.

„האַררי אונזעדאָם איז אַן אויסערגעוויינלעכער פידלער!
האָב איך אַריינגעשריגן אין ווינט אַריין.

„געוויס איז ער דאָס", האָט אינגעבאָרג צוריקגעשריג אויף אַן ענטפער.

„ער איז אַ שיינער מענטש!"

„יאָ".

דער ווינט האָט אויפגעהערט, ס'איז געוואָרן זייער וואַרעם. מיר האָבן אָפּגעעטעמט.

„איר ווייסט, יענע ליזעלאָטע, וועמענס בילד איר האָט געזען ביי מיר אין צימער, גייט אַרום אין שלאָס? אַזוי זאָגט מען. נאָכדעם, ווי זי איז געשטאָרבן, האָט זי יעדע נאַכט באַזוכט איר מאַן. ער איז געוואָרן וואָס אַמאָל בלייכער און בלייכער, איז אָבער געווען גוט געשטימט און איז געשטאָרבן אַכט וואָכן נאָך ליזעלאָטעס טויט". האָב איך דערציילט. דאָס איז זייער משונהדיק, האָט אינגעבאָרג געענטפערט און מיך אָנגעקוקט און געשמייכלט אומבאַמערקט. זי האָט געשמייכלט גענוי אַזוי, ווי ליזעלאָטע האָט געשמייכלט צו מיר אין חלום, און אַ לייכטער גרויל איז מיר דורכגעלאָפן דורך די פלייצעס.

„הערט זיך איין", האָט זי אָנגעהויבן, „מ'האָט מיר אַזויפיל זאַכן דערציילט וועגן אייך. איז עס אמת, אַז איר האָט

בוכשטעבלעך געוואָרפן געלט אויפן גאַס? איר האָט געעפנט דאָס האָטעל-פענסטער און געוואָרפן געלט אויפן גאַס".

„יאָ, דאָס איז געווען אַ קליינער שפּאַס, און קיין סך אייגנטלעך איז דאָרט אויך נישט געווען."

אינגעבאָרג האָט געשמייכלט און געשאָקלט מיטן קאָפּ.

כ'האָב זיך צעלאַכט, כ'האָב מיך דערמאָנט אָן דעם געשלעג פאַר מיין פענסטער און אָן מיינע לוסטיקע שפּיצלעך.

ס'האָט ווידער גענומען בלאָזן אַ ווינט און געטריבן אונז באַרג-אַרויף. איבערן שפּיץ באַרג איז געפאַלן אַ בלייכער ליכט-שטראַל. די לבנה איז אַפּערגעשווימען, איינגעהילט אין וואָלקנס, ווי אַ בלינד אויג האָט זי אויסגעזען. אַלע זאַכן האָבן פּלוצ-לינג גענומען וואַרפן בלייכע, וואַסערדיקע שאָטנס, די ביי-מער, מיר ביידע, פּאַצאָ. אינגעבאָרגס לאָקן-קרייזלעך האָבן געפלאַטערט און ס'קלייד אירס האָט געפלאַטערט.

„דאָ איז שוין דער שפּיץ באַרג", האָט אינגעבאַרג געזאָגט.

מיר זענען שטיין געבליבן. פּאַצאָ האָט געוואַרט אָן אַ זייט און נישט פאַרשטאַנען פאַרוואָס מיר האָבן זיך אָפּגע-שטעלט. זיין שאָטן האָט אויסגעזען ווי אַ סילועט פון אַ הויכפּיסיק לעגענדאַר באַשעפעניש.

כ'האָב אַראָפּגענומען דעם הוט.

„כ'דאַנק אייך!" האָט אינגעבאָרג געזאָגט. אַ משונהדי-קער נידערגעשלאָגענער שמייכל האָט אַרויסגעקוקט פון אירע אויגן.

„כ'דאַנק פאַרן באַזוך", האָב איך געזאָגט, האַלטנדיק דעם הוט אין האַנט, „טאָמער וועט אייך דער וועג ווידער-אַמאָל פאַרבייפירן פאַרביי מיין הויז, פריילן גיזלהער?"

אינגעבאָרג האָט געלאַכט.

„עס קאָן זיין, איך וועל ווידעראַמאָל פאַרבייגיין דאָ-

אַרום", האָט זי אױסגערופן און אַ קוק געטאָן אױף דער לבנה, וואָס איז פאַרבײַגעשווימען צווישן צאַרטע וואָלקנס. בלױלעך ליכט איז דורכגעלאָפן איבער איר פּנים, אירע ציין און אירע אויגן האָבן געגלאַנצט ווי צמאָל.

אינגעבאָרג האָט געקוקט אויף דער לבנה, דערנאָך גע- ווענדט דעם בליק אויף מיר און אומגעריכט אַ זאָג געטאָן: „איר האָט זיך געמוזט עקלדיק באַגיין מיט קלערן, פירשט! יאָ, עקלדיק!"

זי האָט גערעדט זייער גיך. געשאָקלט מיטן קאָפּ און שטיל ווייטער געצויגן:

„איך פאַרשטיי אייך גאָרנישט! ניין! איך ברענג אייך אַ גרוס פון איר, פון קלערן, מיר רעדן וועגן איר טויט און איר ענדערט צומאָלט די מינע נישט און זאָגט, אַז קלער איז ייך זייער אַ שאָד, וואָס באַטייט דאָס? זי איז אייך זייער אַ שאָד! און איר האָט דאָך זי ערמאָרדעט. יאָ, דאָס האָט איר געטאָן".

זי האָט מיר געקוקט גלייך אין די אויגן, אָבער איר בליק איז געוועזן נישט דרייסט און הכנעהדיק. אירע האָר האָבן זיך באַוועגט.

„איר ווייסט וואָס אַלץ קלער האָט מיר דערציילט וועגן אייך? ניין, נישט אָפּט האָט זי גערעדט וועגן אייך, דאָס איז אמת. זי האָט דערציילט, איר זענט אַ גוטער און אַן איידע- לער. זי האָט דערציילט, אַז זי האָט נישט גערעדט מיט אייך מער ווי הונדערט ווערטער. איר האָט געוואוסט וועגן דעם, איר האָט אַלץ געוואוסט, אָבער דאָך זענט איר זיך באַגאַנגען עקלהאַפטיק. וואָס וואָלט קלער פאַר איין וואָרט אייערס גע- געבן? צוויי מאָל זענען מיט פאַרבייגעפאָרן פאַרביי אייער הויז, קלער איז ווייס געוואָרן ווי קרייד. ניין, איך ווייס נישט וואָס צווישן קלער און אייך איז פאָרגעקומען, אָבער איר זענט

זיך נישט באַגאַנגען אײדל מיט איר. איר האָט געקאָנט מאַכן אַ באַזוך ביי איר פּאָטער, כּדי קלערן דערמיט פאַרגעניגן צו פאַרשאַפן — איר האָט דאָס נישט געטאָן, גאָרנישט געטאָן!"

כ׳האָב געקוקט אויף איר און גאָרנישט געקאָנט ענטפערן. כ׳האָב געטראַכט וועגן די משוגהדיקע מענטשן, וועגן אַלעם האָב איך געטראַכט און וועגן גאָרנישט.

אינגעבאָרגס געזיכט איז געווען בלייך, אירע אויגן האָבן איינגעכאַפּט דאָס ליכט פון דער לבנה און געוואָרן בלייך די שטים אי״ע האָט אויך געקלונגען בלייך.

„פירשט!" האָט זי געפליסטערט, „ווער זענט איר דאָך? איר ווייסט נישט ווער איר זענט, ניין!" און איז שטיל געוואָרן. זי האָט געשמייכלט און גאַנץ אומבאַמערקט געשאָקלט מיטן קאָפּ. „ניין, איר ווייסט נישט, ווער איר זענט!" האָט זי נאָך שטילער איבערגעחזרט. דערנאָך האָט זי קורץ אַ לאַך געטאָן. זי האָט מיך אָנגעקוקט מיט טרוימערישע אויגן און געזאָגט:

„איך האָב אייך נישט ליב, ניין, אָבער איך מוז כּסדר טראַכטן וועגן אייך. פאַרוואָס זענט איר זונטאָג נישט געקומען? כ׳האָב צוגעשריבן עטלעכע ווערטער צו דער איינלאַדונג און גערעכנט, אַז איצט וועט איר שוין זיכער קומען. אָבער דערנאָך האָב איך מיך דערשראָקן און מיט אַרומיקע וועגן פאַרבייגעפאָרן פאַרביי עדלהאָף. און דאָך זענט איר נישט געקומען. איך האָב געוואַרט און געוואַרט, כ׳בין געזעסן אויף די טרעפּלעך און דער ווינט האָט געבלאָזן. הער אוזעדאָם איז געווען, אויך האַררי אוזעדאָם, אַלע זענען געווען. כ׳האָב נישט אויסגערעדט קיין וואָרט. וואָס זיי וועלן זיך טראַכטן וועגן מיר? דאָס איז מיר געווען גאַנץ גלייכגילטיק. האַר״י אוזעדאָם האָט געזאָגט צו מיר: אָבער וואָס איז אייך? גאָרנישט, האָב איך

געזאָגט. כ׳האָב דאָס געזאָגט זייער נישט־העפלעך. איך האָב געוואַרט אויף אייך, בלויז אויף אייך אליין! ס׳איז מיר גלייכ־גילטיק, וואָס איך בין געווען נישט-העפלעך צו האַרי אוזעדאָם — כאַ-כאַ — אַלץ האָט זיך געדרייט פאַר מיינע אויגן, דערנאָך בין איך געלאָפן ביז צום שפּיץ באַרג, ביז דאָ־אַהער, און געוואַרט. איר זענט אָבער נישט געקומען!״

כ׳האָב געוואָלט עפּעס זאָגן, אָבער אינגעבאָרג האָט נישט צוגעלאָזט.

„ס׳האָט נישט געהאָלפן, וואָס כ׳האָב שטענדיק געזונגען״, האָט זי פאָרטגעזעצט, און דאָס אייגנטימלעכע, הכנעהדיקע שמייכעלע האָט געבלאָנדזשעט איבער איר פּנים אַהין און אַהער. „עס האָט מער גאָרנישט געהאָלפן. דעם גאַנצן ווינטער האָב איך געטראַכט וועגן עפּעס און נישט געוואוסט וועגן וואָס. אָבער אַז ס׳איז געוואָרן פרילינג, האָב איך עס פאַר־שטאַנען. איך בין געגאַנגען צו אייך, אָבער וויפל האָט עס מיך געקאָסט? דאָס, וואָס כ׳האָב דערציילט וועגן קלערן, איז גאָרנישט אמת, אָבער גאָרנישט! זי האָט מיר קיין שום גרוס נישט געגעבן פאַר אייך. כ׳האָב מיך באַלאַסטעט מיט אַ שווע־רע שולד. קאָנסט אים לאָזן גריסן, האָט געשריבן קלער, אָבער באַלד דערנאָך, כ׳האָב נאָר אַזוי געטראַכט, דאָס איז געווען אַ שפּאַס גיב אים נישט אָפּ קיין גריסן. ניין. ניין. קלער האָט דאָס נישט געוואָלט. זי האָט אויסדריקלעך געשריבן. אַז זי וויל עס נישט. איך דערצייל דאָס אייך פּונקט אַזוי, ווי ס׳איז געווען אין דער אמתן. אָבער דאָך האָב איך עס געטאָן. כ׳האָב דאָך געמוזט האָבן עפּעס אַן אויסרייד״.

כ׳האָב איר געוואָלט איבערשלאָגן די רייד.

„ניין, ניין״. האָט זי געזאָגט. „איר האָט מיך פריינט־לעך אויפגענומען. איר זענט נישט געווען ערשטוינט. און האָט

אויך נישט געשמייכלט. איר האָט מיך איבערגעבעטן — יאָ. צוליב דער אַלטער קורטקע און די שטיוול... דאָס איז געווען אזוי פיין פון אייער זייט! איר זענט א פיינער. כ׳ווייס עס. אויך קלער האָט עס מיר געזאָגט. — אפילו זי. אייערע צווייי שלעסער און זעקס דערפער האָט איר אוועקגעגעבן פאַר אָרע־מע לייט — כ׳ווייס אלצדינק וועגן אייך״.

איך האָב געשמייכלט. „כ׳האָב זיך געשפילט״, האָב איך געזאָגט.

„כאַ־כאַ־כאַ״, האָט אינגעבאָרג זיך צעלאַכט, „יאָ־יאָ־יאָ״— זי האָט אַ קוק געטאָן אויף מיר, געלאַכט, דערנאָך אראָפּגע־לאָזט דעם קאָפּ.

„פירשט, פירשט״, האָט זי געפליסטערט און שטילגע־שוויגן. אירע האָר האָבן געפלאַטערט. וואָס האָב איך געזאָלט טאָן? כ׳האָב נישט געפונען דאָס פּאַסיקע וואָרט. איך וואָלט איר גערן געוואָלט זאָגן אַ זאַפטיק וואָרט, אָבער ס׳איז מיר גאָר נישט איינגעפאַלן.

וואָס וויל זי דאָך פון מיר? אין אָנהויב האָט זי מיר געמאַכט פארוואורפן צוליב קלערן און דערנאָך...

פלוצלינג איז א שמייכל אויפגעגאַנגען אויף מיין פנים. דאָס אלץ איז מיר פאָרגעקומען לעכערלעך. די אלע ווערטער, די אלע פוסטע ווערטער.

„איך בין נישט ווערט די אלע ווערטער״, האָב איך גע־זאָגט. איך שמייכל. „יאָ, די ווערטער מאַכן מיך אפילו שטאָלץ״.

אינגעבאָרג האָט א ציטער געטאָן און מיך אָנגעקוקט א דערשראָקענע. אירע ליפּן האָבן זיך אויסגעקרימט מיט א שמייכל און זי האָט געזאָגט אינגאַנצן אָן קלאַנג: „מ׳האָט מיר א סך דערציילט וועגן אייך, פירשט, האָב איך געטראַכט— האָב איך דערנאָך אָפט געטראַכט וועגן אייך. כ׳וואָלט געבעטן

ביי אייך אַביסל ליבע, ווען דאָס וואָלט געהאַט עפּעס א ווערט, אפילו דאָס וואָלט איך געטאָן. כ'בין נישט שטאָלץ פאַר אייך. נאָר מיר דאַכט זיך, איר האָט נישט קיין האַרץ".

כ'האָב געענטפערט: „איך לעב פאַר זיך, איך בין מיד, כ'קאָן אייך נישט דערציילן, ווי אַזוי דאָס איז געשען".

דאָס בלייכע מיידל-פּנים האָט זיך אַראָפּגעבויגן טרויעריק.

„איר קאָנט אַלזאָ שוין מער נישט ליב-האָבן?" זאָגט זי. ווי לעכערלעך דאָס האָט געקלונגען.

„ניין", האָב איך געענטפערט, „כ'ווייס נישט, ווי אַזוי דאָס איז געשען".

אינגעבאָרג דרייט זיך אויס און גייט אַוועק מיט פאַ-מעלעכדיקע טריט. אַלץ אויף איר פלאַטערט.

„פריילן גיזלהער", האָב איך געזאָגט, כ'האָב אייך מיט קיין איין וואָרט נישט געוואָלט באַליידיקן. איך האָב מיך באַ-מיט צו זיין אויפריכטיק. איך האָב זיך געפרייט, וואָס איר זענט היינט צו מיר געקומען.

אינגעבאָרג איז אַוועקגעגאַנגען. דאָס ווייסע געשטאַלט אירס האָט זיך שטיל אַריינגעשלייכט אין בין-השמשות אַריין. זי איז געוואָרן טונקעלער, גרוי, דערנאָך האָב איך זי מער נישט געזען.

כ'האָב אַ רוף-געטאָן אויפן הונט און אַראָפּגעלאָזט זיך מיטן וועג.

כ׳בין אַראָפּגעשטיגן פון באַרג. ווי-נאָר דער ווינט האָט אויפגעהערט, האָב איך פאַרוויכערט די פייקע. כ׳האָב גע-שאָקלט מיטן קאָפּ און געלאַכט. גאָט, זיי מיר מוחל, וואָס כ׳האָב געלאַכט, אָבער דאָס איבערלעבעניש דאָרט אויבן אויפן שפּיץ באַרג האָט מיך געבּרענגט אין אַ הייטערדיקער שטימונג.

ווי דאָס שמייכעלע האָט געבלאָנדזשעט איבער איר פּנים אַהין און צוריק, ווי אירע ווערטער האָבן געפלאַקערט! און דאָס אַלץ צוליב מיר, איז עס מעגלעך? פריידן און שטאָלץ האָבן מיר פול געמאַכט די ברוסט.

כ׳בין אַראָפּגעשטיגן פון באַרג און זיך אַריינגעפלאָנ-טערט אינעם ווינט. פאַצאַ האָט צעשניטן דעם ווינט מיט זיין שפּיציקער ברוסט. איבערן שוואַרצן הימל האָבן געצויגן סטאַ-דעס פון שעפסן-וואָלקנדלעך, וואָס האָבן אַלע געאיילט צו דער לבנה כדי מיט ליכט זיך אָנצוטרינקען. זיי האָבן הייטערדיק געבלאַנקט און אויסגעצען צו שטויסן זיך און צו רייבן איינס אָן אַנדערן. דער וואַלד האָט גערוישט. דער ווינט האָט זיך אויסגעזוכט זיינע ביימער און געשאָקלט מיט זיי אַזוי שטאַרק, אַז זיי האָבן אַזש מיט די שפּיצן די ערד אָנגערירט.

די פונקען זענען געפלויגן פון מיין פייקע און יעדעס מאָל האָט זיך מיר אויסגעוויזן, אַז איך זע דאָס פריילעכע פּנים מיינס.

איבגעבאָרגס ווערטער, אָט די האַסטיקע, אָפּגעריסענע

ווערטער, האָבן זיך באַוועגט אַהין און אַהער אין מיין קאָפּ. זי איז געשטאַנען פאַר מיר, אירע האָר האָבן געפלאַטערט, דאָס פנים אירס איז געווען בלייך און פול מיט נידערגעשלאָגנקייט. שיין, רירנד האָט זי אויסגעזען, ווי אירע אויגן האָבן געלויכטן! איך שווער, כ'האָב נאָך איצט געזען דאָס ליכט זייערס!

כ'האָב געשאָקלט מיטן קאָפּ. אַזוי משוגהדיק איז דער מענטש, פאַר אַ פּרעכדן ווארפט ער זיך צו די פיס און מאַכט זיך אונטערטעניק דעמאָלט, ווען זיין צייט איז געקומען.

כ'האָב געטראַכט וועגן דעם יונגן מיידל און וועגן אירע ציטערדיקע ווערטער און בין געווען געריהרט. ס'איז געווען דער פרילינג, זי האָט גאָרנישט געקאָנט העלפן דערצו.

גאָטס ווילן איז עס געווען, זי זאָל זיך ווענדן צו מיר, וואָס האָב גראָד איבערגעלעבט מיינע פאַרלאַנגענלאָזע טעג, וואָס בין מיד געווען, צו־מיד פאַר דער ליבע, וואָס פאָדערט דעם גאַנצן מענטש פאַר זיך, זייער צו־מיד.

געווען צייטן, ווען דער בליק פון אַ דינסטמיידל איז ווי פייער געלאָפן מיר דורך די אָדערן, און לאַנגע נעכט האָב איך געמוזט טראַכטן וועגן דעם דאָזיקן נישטיקן הייסן בליק — איצט אָבער האָב איך איבערגעלעבט די פאַרלאַנגענלאָזע טעג פון דעם טרוימענדיקן בלוט.

כ'בין שטיין געבליבן, געקוקט אין די פאַרביישוועבנדיקע וואָלקנס און אַ געפיל פון מיטלייד האָט מיך אַרומגענומען פאַר דער נידערגעשלאָגענער נשמה.

כ'האָב געוואָלט לויפן נאָך איר און רעדן מיט איר. אַ דאַנק, אַ דאַנק, האָב איך איר געוואָלט זאָגן. איך קאָן אייך נישט ליב האָבן, פריילן אינגעבאָרג, איך לעב איבער מיינע פאַרלאַנגענלאָזע טעג, אָבער א דאַנק פאַר אייער ליבשאַפט.

אויב איר ווילט, קומט צו מיר צו גיין, טאָג און נאַכט וויל איך מיט אייך פּלוידערן, איך וויל זיין אייער פריינט, איך שעם מיך פאַר זיך, איך בין אָרעם איצט, עגאָיסטיש, ווייל איך בין גליקלעך מיט זיך אַליין.

אָבער כ׳האָב נישט געציילט נאָך איר. איך בין ווייטער געגאַנגען.

כ׳האָב געטראַכט · טאָמער בין איך נאָר דערפאַר אַזוי רייך און גליקלעך, ווייל זי האָט מיך ליב? זי באַשענקט מיך מיט אירע געדאַנקען, מיט איר ליבשאַפט, פונדערווייטנס, איך ווער פריילעכער און הייטערער, און זי ווערט אָרעם און אומגליקלעך. וואַרפט זיך צו דר׳ערד און וויינט, און אין דער זעלבער רגע נעמט מיך אַרום אַ פרייד־געפיל, אַ נישט־דערקלערטע טיפע פרייד, און איך אָטעם־אָפּ מיט פולער ברוסט און שמייכל. קיינער וועט דאָס נישט דערקלערן.

כ׳בין געגאַנגען אַלץ ווייטער און ווייטער אַראָפּ מיט דעם טונקעלן וואַלד־וועג און ביי יעדן טריט האָב איך געטראַכט, — איך דאַרף מיך אומקערן און רעדן מיט איר.

און זי האָט געוואַנדערט דורכן רוישנדיקן וואַלד, פאַמעלעך, פאַרשעמט, און געטראַכט וועגן דעם מ אַ ן מיטן מידן האַרץ. אַ ווינט האָט געבלאָזן און זי האָט געהוסט. דערנאָך איז זי אַהיימגעקומען, אויסגעטאָן דאָס קלייד, דאָס שיינע העלע פרילינגס־קלייד, און אַרונטערגעוואָרפן אונטערן בעט. זי האָט עס מער נישט געוואָלט אָנקוקן. אין שפּיגל האָט זיך נאָך אָפּגעשלאָגן דאָס אויסזען אירס פון היינט אינדערפרי. איך וועל אים געפעלן? האָבן געשמייכלט די ליפּן. און די אויגן האָבן געזאָגט: יאָ, יאָ, וועסט אים געפעלן... זי האָט צוגעמאַכט די אויגן...

אַלץ ווייטער בין איך אַראָפּגעשטיגן מיטן באַרג־וועג

און אייגנטלעך געוואָלט זיך אומקערן. די וואונדערלעכע ווער־טער האָבן געקלונגען אין מיין קאָפּ.

יאָ, איך דאַרף זיך אומקערן און זאָגן איר, אַז זי זאָל זיין געדולדיק מיט מיר, געדולדיק! אַז זי איז שיין, יאָ, אַז זי איז ערלעך־שיין, באַצויבערנד־שיין!

איך בין געגאַנגען און געגאַנגען. מיין געדאַנק האָט זיך פאַרטונקלט.

פלוצלינג איז דאָס האַרץ מיינס אויפגעשפרונגען. ווי אַ קנאָספּ איז עס אויפגעשפרונגען, כ'האָב דאָס געפילט. אַ ציטער איז מיר דורכגעלאָפן. ס'איז געווען ווי אַ געשריי פון פרייד אין מיין בלוט.

כ'האָב זיך אומגעקערט און אַרויפגעשטיגן באַרג־אַרויף, תּחילת פּאַמעלעך, דערנאָך מיט גיכע טריט. דער ווינט האָט מיך געטריבן, דאָס געוואַלטיקע ברויזן אין וואַלד האָט אויפ־געטרייסלט מיין נשמה ביז די טיפסטע טיפענישן.

כ'בין געגאַנגען און געגאַנגען. איינגעבאָרג האָב איך שוין נישט דעריאָגט. כ'בין געגאַנגען דורכן שוואַרצן וואַלד, וואָס אַמאָל ווייטער. פלוצלינג האָב איך דערזען פאַר זיך אַ שלאָס מיט אַ סך באַלויכטענע פענסטער אין וואַלד.

ס'האָט מיר אויסגעזען ווי אַ פעסטונג, איך בין שטיין געבליבן.

ט

זאָל איך אריינגיין אין שלאָס מיט די פיל באַלויכטענע פענסטער און דורך די דינע לאָזן זאָגן: עס שטייט עמיץ אין פאָדערהויז, עמיץ, מיטן קאַפּעלוש אין האַנט? — —

ס'איז געווען פאַרטאָג, דער טאָג האָט זיך געבלויט. כ'האָב ארויסגעקוקט דורך מיין פענסטער צום פאַרק־צו און זיך איינגעהערט צום געזאַנג פון אַ פויגל. ער האָט געזונגען אין דער ברייטער פרימאָרגן־שטילקייט, ווען אַלץ איז געשלאָפן.

די גאַנצע נאַכט האָט ער געזונגען, ביז די זון איז אויפגעגאַנגען. דער פרילינג האָט אים נישט געלאָזט רוען.

אָפט האָב איך מיך שוין געהאַט געקוויקט מיט זיין געזאַנג, אָבער היינט ערשט האָב איך פאַרשטאַנען דעם קליינעם פויגל און מיין האַרץ האָט געציטערט. כ'האָב נישט געוואוסט וואָס דאָס באַטייט. נאָר די אומגליקלעכע און די גליקלעכע ציטערן ביים געזאַנג פון אַ פויגל. מיין האַרץ האָט געציטערט ביי יעדן קלאַנג, און האָט ער געצוויטשערט אַביסל שטילער, אַזוי אַז מ'האָט אים קוים געהערט, האָב איך מיך דערשראָקן, געעפנט די ליפן און נישט געקאָנט אָפּאָטעמען.

מיין שעה האָט געשלאָגן!

כ'האָב צוגעפרעסט די הענט צום פנים און געשמייכלט און אָפגעדריקט אַ קוש אויף מיינע הענט.

מיין שעה האָט געשלאָגן! — — —

מיין געדאַנק איז טונקל, טונקל־גאָלדיק איז מיין געדאַנק,

צפעס קרייזט אַרום אין מיין געהירן. איך האָב אַ קולותדיק הארץ אין דער ברוסט.

כ׳גיי אהין און צוריק, באַריר די שענק, די טישן, ווי זיי וואָלטן פון פלייש געווען. כ׳גיי אהין און צוריק און רעד מיט זיך אליין. כ׳צי-צונויף די פאָרהאַנגען פון צימער, אזוי אז עס ווערט גאָלדיק ארום מיר. אין א גאָלדענעם צימער זיץ איך און שמייכל צו זיך אליין. איך נעם דעם שטעקן און וואַנדל־אַרום. מיט גרויסע טריט, אין ברייטע קרייזן מוז איך שפרייזן. מיינע טריט הילכן-אָפּ אין שלאָפנדיקע דערפער, הינט בילן, איך וואַנדער, ברייטע קרייזן מוז איך מאַכן איך צעשמייכל זיך. די שטערן שמייכלען. —

כ׳האָב געהייסן איינשפּאַנען און בין געפאָרן צו גראַף פליוגענס שלאָס.

זאָרגזאַם אָפּגעגאָלט זיך און אַ ווייסע בינדע זיך פאַר-בונדן. אינגעבאָרג האָט מען נישט געזען.

גראַף פליוגען האָט זיך צעגאָסן אין ליבנסווירדיקייטן. ער איז געווען אַ געבויגענער זקן מיט אַ לאַנגער באָרד און האָט זיך מיר אויסגעוויזן ווי אַ קאַרליק. כ׳האָב צעצויגן דאָס געשפרעך, דערציילט פון ווייטע לענדער און פון זייער זון. אינגעבאָרג האָט מען נישט געזען.

קאַרעטעס זענען דעם גאַנצן אָוונט פאַרבייגעלאָפן פאַר-ביי מיין הויז. כ׳האָב נישט געזען ווער ס׳איז געזעסן אינע-ווייניק. איבער רויטן-בוק זענען פאַרביקע ליכט-באַלעמס אויפ-געגאַנגען אין דער טונקעלער נאַכט. אַ פאַרווײלונג!—האָב איך מיר געטראַכט. אין מיטן נאַכט זענען די קאַרעטעס ווידער געלאָפן מיטן באַרג-וועג אַרויף-צו. אינגעבאָרג איז געזעסן אין דער פאָדערשטער קאַרעטע, כ׳האָב זי דערקענט אָן איר קאַ-פעלוש, כ׳האָב זי דערקענט אז דעם צאַפּלען-זיך פון מיין האַרצן.

האַררי אוזעדאָם איז צוויי מאָל אין משך פון דער וואָך פאַרבייגעגאַנגען עדלהאָף. אַרויפגעשטיגן די בערג איז ער שנעל; אַראָפּ איז ער געגאַנגען פּאַמעלעך און נישט זיכער. עפּעס איז געשען.

ווי אַ יינגל, וואָס קוקט אַריין דורך די שפּאַרעס פון דער קאַראַסעלע-בודע אויפן מאַרק, אַזוי האָב איך אַריינגעקוקט אין דעם, וואָס איז געשען. פאַרשידענע זאַכן האָבן זיך פאַרבייגעשאַרט און געציטערט פאַר מיינע אויגן.

אַ שטיל, טרויעריק ליד האָט איינמאָל אַן אָוונט דורכגעקלונגען דורך מיין נשמה.

אַ פראָסט איז מיר דורכגעלאָפן...

איינמאָל אַן אָוונט, ווען דער וואַלד האָט געלויכטן רויט אין דער פאַרגייענדיקער זון, האָב איך אויפן שפּיץ באַרג באַגעגנט אינגעבאָרג מיט האַררי אוזעדאָם. זיי זענען אָנגעקומען מיטן וועג, האָבן געטראָגן גרויסע בוקעטן מיט מאַי-גלעקלעך אין די הענט און האָבן געלאַכט. כ׳האָב דאָס געזען, כ׳האָב דאָס געהערט. שמייכלענדיקע זענען זיי אָנגעקומען ביידע, כון אינגעבאָרגס אויגן איז נישט קענטיק געווען דאָס מינדסטע געדענקען יענעם אָוונט.

האַררי אוזעדאָמס אויגן האָבן געשטראַלט. כ׳האָב נאָך קיינמאָל אַזעלכע אויגן נישט געזען, זיי זענען געהאָנגען ווי לאָמפּן אין זיין פּנים, און דאָס פּנים זיינס, וואָס האָט שטענדיק אויסגעזען ווייס און קרענקלעך, איז באַצויגן געווען מיט דער פיינער רויזיקייט פון גליק.

„איר קענט זיך? — נאַטירלעך — — נאַטירלעך״ —

האָט אינגעבאָרג געזאָגט און געשמייכלט. דערנאָך האָט זי גערעדט מיט פּאַצאַן, און איך האָב גערעדט עטלעכע ווערטער מיט האַררי אוזעדאָם. צי עס געפעלט אים אויף רויטן-בוק.

זייער שיינע וועלדער, נישט אמת? פּרעכטיקע וועלדער! און אַ שטייענדיק וואַסער איז אויך פאַראַן!

עס געפעלט אים זייער אויף רויטן-בוק! זיינע אויגן האָבן געלויכטן, זיי האָבן אויסגעזען ווי טונקעלע היילן, פול מיט טייערע צירונג. כ׳האָב געמוזט כסדר קוקן אויף די דאָזיקע שטראַלנדיקע אויגן.

ער שרייבט איצט אַן אָפּערע. קיין קאָנצערט-רייזעס וויל ער מער נישט מאַכן.

האַררי אוזעדאָמס ליפּן זענען געווען ברייט, אין די ווינקלען געקרייזלט. האָבן דערמאָנט פלאַסטערן פון מאַראַנצן. זיי זענען געווען רויט.

די הערן האָבן אַראָפּגענומען די קאַפּעלושן, אינגעבאָרג האָט איינגעבויגן דעם קאָפּ און זיך לייכט פאַרנייגט, מיר האָבן זיך צעשיידט.

כ׳האָב פאַרדרייט אין נאָענטסטן זייטיקן וועג און פאַרוויכערט די פּייקע. אַ סך זאַכן האָבן מיר געשווינדלט פאַר די אויגן אינם רויך פון דער פּייקע.

פּאַצאָ האָט מיך אָנגעקוקט. ער האָט מיך גוט געקענט און אַז איך האָב גערעדט צו אים, איז ער אויפגעשפּרונגען צו מיר און זיך געלאַשטשעט. איך האָב אים געגלעט איבערן רוקן מיט צערטלעכקייט אין האַנט — אַרויף און אַראָפּ.

אַ פּאָר טעג שפּעטער. כ׳בין געגאַנגען מיט אינגעבאָרג אויבן אויפן שפּיץ באַרג, לענג-אויס דעם ברעג וואַלד. די זון איז קרום און שוין עטוואָס רויט געשטאַנען איבערן וואַלד און געוואָרפן אַ שאָטיקן, טונקעלן שפּיצן-זוים איבערן באַרג, און אויף דעם שפּיצן-זוים זענען מיר געגאַנגען, הויך איבערן טאָל מיט זיינע קליינע דערפלעך און פינקלענדיקע וואַסערן. זונען-פלעקן האָבן געציטערט אויף אינגעבאָרגס קלייד און

פּנים, מיר האָבן גאָרנישט גערעדט. פּאַצאַ איז געגאַנגען לעבן אונז, מיט פאַרגעניגן האָט ער געטונקען זיינע שלאַנקע פיס אין די הויכע זאַפטיקע גראָזן.

אינגעבאָרגס פּנים האָט אויסגעזען גרין אין אָפּגלאַנץ פון גראָז און פון וואַלד, טיילווייז האָט אַ לייכט געטאָן די זון, דעמאָלט האָט איר פּנים אויפגעפלאַמט אַ רגע.

אינגעבאָרגס שטערן איז געווען פול געדאַנקען.

מיר זענען צוגעקומען צו אַ באַרג און אינגעבאָרג האָט געזאָגט: „אפשר וועלן מיר זיך צוזעצן אביסל?" זי האָט אויף מיר אַ קורצן קוק געטאָן, דאָס פרעגנדיק. כ'בין איר דאַנקבאַר געווען פאַר דעם בליק און פאַר די גאָרנישט-זאָגנ־דיקע ווערטער. זי האָט דאָס געפילט, ווייל זי האָט מיך נאָכ־אַמאָל אָנגעקוקט און נאָכגעפאָרשט דעם אויסדרוק פון מיין פּנים. כ'האָב דאָס זייער גוט באַמערקט. כ'האָב אַנידערגע־שטעלט די ביקס ביי אַ בוים, פּאַצאַ האָט זי אָפּגעהיטן.

הינטער דער באַנק האָט געזונגען אַ פויגל. כ'האָב מיך צוגעהערט, וואָס פאַר אַ פויגל האָט דאָס געקאָנט זיין? דאָס איז געווען אַ פויגל, וועלכן כ'האָב נאָך קיינמאָל נישט גע־הערט. אפשר האָט ער פאַרבלאָנדזשעט אהער.

עפּעס האָט זיך געענדערט, דאָס האָב איך גוט באַמערקט. כ'בין געזעסן לעבן אינגעבאָרג און דאָס האַרץ האָט מיר געשלאָגן. אינגעבאָרג איז געזעסן דערלעבן מיט אַ גלייכגילטיק, פאַרשלאָסן פּנים, די גאָמבע אָן דער האַנט אָנגעשפּאַרט, און צוגעקוקט זיך צו די פעלדשפּרינגערס, וואָס זענען ארומ־געשפּרונגען אין גראָז.

אַ צאַרטער פאַלד האָט זיך געצייכנט צווישן אינגעבאָרגס ברעמען, כ'בין נישט דרייסט געווען אָנצוהויבן רעדן. אויב זי איז שלעכט געשטימט, פאַרוואָס גייט זי נישט אַוועק?

זי איז געזעסן אַזוי נאַנט, אַז כ׳האָב נישט געקאָנט מיין האַנט אַנידערלייגן און זי נישט אָנרירן, און פּלוצלינג האָט מיר דאָס בלוט אַ שלאָג געטאָן אין קאָפּ, אַזוי נאָנט איז זי געזעסן. כ׳האָב געפילט איר וואַרעמקייט.

כ׳בין געזעסן שטיל, נישט באַוועגט זיך, כ׳האָב געטראַכט וועגן דעם צאַרטן פעלד צווישן איינגעבאָרגס ברעמען. זי האָט געקאָנט הערשן איבער מיר, יאָ, דאָס האָט זי געקאָנט. איין וואונק און איך פאַרשווינד און איך באַווייז זיך נישט מער קיינמאָל פאַר אירע אויגן. איך וואָלט פאַרלאָזן די געגנט, ווען זי וואָלט עס פאַרלאַנגט. מיין אָנוועזנהייט זאָל איר נישט פאַרדאַרבן די שטימונג.

שיין האָט זיך דער טאָל געשפרייט צו אונזערע פיס, און אַזש ביז דעם קליינעם פעלד איינגעבאָרגס וואָלט אַלץ געווען פּרעכטיק. טיף אונטן האָט אַ פויער געקאָשעט מיט אַ בלאַנקענ־דיקער קאָסע, ער איז נישט געווען גרעסער פון אַ מוראַווקע. איבערן טאָל האָט אויף אַ גרינער לאָנקע געפינקלט עפּעס, ווי אַ טייערער שטיין, אָבער דאָס איז נישט געווען מער ווי אַ שטיק גלאָז, אַ צעבראָכענע פלאַש, וואָס האָט דאָרט אונטן געלויכטן. אויף דער אַנדערער זייט זענען צעוואָרפן געלעגן שטילע הייזלעך, וואָס האָבן אויסגעזען צו זיין נישט באַוואוינט.

פּלוצלינג האָט זיך פון נאָנטסטן קאָרן־פעלד אַרויסגע־שאַרט אַ שפּאַדעל דערנאָך אַ קאַפּעלוש, אַ קאָפּ; דער קאָפּ האָט זיך געוויגט אַרויף און אַראָפּ און ווידער פאַרשוואונדן אין קאָרן און אויך דער שפּאַדעל איז נישט געוואָרן.

אָט דער שפּרינגענדיקער קאָפּ האָט מיך אַרויסגעבראַכט פון מיין פאַרטראַכטקייט. אַ משוגע־דרייסטער געדאַנק איז דורכגעלאָפן מיין קאָפּ. ווי וואָלט עס געווען, ווען איך זאָל אַזוי פּשוט אַרומנעמען איינגעבאָרג און זאָגן:

ווי ז[illegible] פיין צו זיצן דאָ אַזוי לעבן אייך און אָנקוקן דעם טאָל. שוין-לאַנג וואָלט איך געקאָנט דאָ אַזוי אָפּזיצן לעבן אייך, איר זאָלט אַפילו גאָרנישט רעדן.

כ׳האָב געמאַכט אַ באַוועגונג מיט די ליפּן, איינגענעצט זיי און דערנאָך געזאָגט: „ס׳איז פיין צו זיצן דאָ און אָנקוקן דעם טאָל”.

אינגעבאָרג האָט אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ. „יאָ”, האָט זי געענטפערט.

אין טאָל אונטן איז אַרומגעגאַנגען יענער מאַן מיטן שפּאַדעל, קליין, בלוי. ס׳האַרץ האָט זיך מיר צונויפגעצויגן אין קראַמפּן. די גלאָז-שערבלעך אונטן אין פעלד האָבן אויפגעהערט צו לויכטן, שאָטנס זענען אויפגעגאַנגען. כ׳האָב געווענדעט די אויגן אויף די הייזלעך אַנטקעגנאיבער אונז. זיי זענען געווען באַוואוינט, אַביסל פריער איז איין טיר געשטאַנען אָפן, איצט האָט מען זי פאַרמאַכט. פון וואַלד, וואָס האָט באַוואַקסן דעם באַרג איבער די הייזלעך, איז אַפּגעקראָכן עפּעס, וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ וועגעלע, איינגעשפּאַנט מיט ווייסע מייז. עפּעס ווייס׳ס איז געגאַנגען דערלעבן, עפּעס ווייס׳ס איז געלעגן אויפן וועגעלע. דאָס האָט אַ מילנער געפירט זעק אויף אַ וועגעלע, איינגעשפּאַנט מיט צוויי גרויע פערדלעך. די פערדס פיס זענען פאַרזונקען אין תבואה. דאָס וועגעלע איז צוגעפאָרן ביז צום קליינעם פויערן-הייזל. דאָרט זיך אָפּגעשטעלט, און עטלעכע פאַרשוין זענען אַרויסגעקומען פון די טירן. איין מויד האָט אַ קלאַפּ געטאָן אויף די זעק און אַ שטויב פון מעל האָט זיך אויפגעהויבן — אַ קיילעכדיק וואָלקנדל, ווי פון אַ שאָס.

דאָס אַלץ האָב איך געזען זייער גענוי, בעת דאָס האַרץ האָט זיך מיר ווייטאָקלעך צונויפגעצויגן.

אינגעבאָרג האָט אַ ריר געטאָן מיט אַ פוס, כ׳האָב זיך דערשראָקן. זי האָט ווידער אַ ריר געטאָן מיטן אַנדערן פוס, כ׳האָב זיך דערשראָקן. דערנאָך איז זי אויפגעשטאַנען. מיר האָבן זיך געלאָזט גיין. אין וואַלד איז נאָך טונקעלער געוואָרן, וואָס אַמאָל טונקעלער. דער הימל האָט געלויכטן רויט ווי ווײַן דורך די מרה־שחורהדיקע ביימער־שפּיצן. לאַנג האָט זיך געצויגן אונזער וועג, מיר האָבן גאָרנישט גערעדט.

אַ פויגל האָט זיך צעצוויטשערט. כ׳האָב אַ שמייכל געטאָן. אינגעבאָרג האָט מיך אָנגעקוקט.

„כ׳האָב זיך דערמאָנט אַ חלום, פריילן גיזלהער“, האָב איך געזאָגט. כ׳האָב גערעדט זייער גיך, כ׳האָב געוואוסט, אַז איצט קאָן איך שוין רעדן, און אַ פרייד האָט מיך דורכגענומען. כ׳האָב פאָרגעזעצט. „כ׳האָב זיך דערמאָנט אַ חלום. איך טראַכט אָפט, וואָס פאַרע משוגעהדיקע זאַכן עס געשעען דאָך מיט דעם מענטשנס נשמה. הײַנט טראַכט איך גאָרנישט וועגן גנבענען, אָבער מאָרגן קריג איך שוין חשק דאָס צו טאָן, און איבערמאָרגן טו איך עס שוין. מיט דריי טעג צוריק אָבער האָב איך נאָך וועגן דעם נישט געטראַכט. און איצט זיץ איך אין תפיסה און טראַכט וועגן זיך. פּלוצלינג פאַלט מיר איין, אַז אייגנטלעך האָב איך שוין אַמאָל יאָ געטרוימט וועגן גנבענען. אָבער, וואָס רעד איך דאָ. עס פּאַסט נישט דאָ אַזעלכס צו רעדן, כ׳האָב דאָס גאָר נישט געוואָלט זאָגן, כ׳האָב געוואָלט זאָגן, אַז אונזער נשמה האָט זיך אירע באַזונדערע פאַרלאַנגען, נאָר מיר קענען זיי נישט. וואָס האָב איך געוואָלט זאָגן? כ׳האָב אייך געוואָלט דערציילן פון אַ חלום, וואָס האָט זיך מיר געחלומט. ס׳האָבן זיך מיר געחלומט די משוגעהדיקסטע זאַכן פון דער וועלט. נו, הערט זיך איין. פאַר אַ פאָר וואָכן האָט זיך מיר געחלומט אַ שטים. ס׳אַראַ

שטים דאָס איז געווען! פאַרכשופדיק־שיין איז זי געווען. איך בין געלעגן אין בעט און געחלומט, אַז איך ליג אין בעט און עס רעדט צו מיר אַ שטים, איר וועט הערן, ווי מאָדנע מיר האָבן גערעדט צווישן זיך, די שטים און איך. די שטים האָט געזאָגט — זי פאַרלאַנגט נאָר מיך און אויף קיין פאַל נישט דעם לייכטער פון בורשטין און די שיכלעך פון פערלמוטער. ניין, ניין, נאָר דיך, האָט זי געטענהט. און איך בין מיר געלעגן און געשמייכלט און פאַרלוירן כמעט דעם זינען, אַזוי ערלעך און אַזוי כשופדיק האָט געקלונגען די שטים. דערנאָך האָט זי געזאָגט, אַז מיר וועלן זיך האָבן אונזערס אַ הייזל אויפן ברעג, אַ קליין הייזל. דו ביסט אַ פישער, זאָגט זי. אויף אונזער קוימען וועט ברענען אַ פייער און דו וועסט מיר אַרומקלעפּן די שיך מיט שיפּן פון פיש. — דערויף האָב איך איר געענטפערט: יאָ! איך וועל אַרומבלאָנדזשען איבערן בלויען גרונט פון ים און זוכן שיינע זאַכן פאַרדיינעטוועגן. אפשר וועל איך אויך אַ שיין מעסערל געפינען פאַר דיר", האָב איך געזאָגט.

כ'האָב אַ שמייכל געטאָן און מיט דער אייגענער גיכקייט ווייטער געצויגן: „די שטים האָט דערויף געענטפערט, איך זאָל זיין פאָרזיכטיק פאַר די פיש דאָרט אונטן אין ים. — כאַ־כאַ! — און איך האָב פאָרגעזעצט: אַמאָל וועט אויך אַ פאַליע אַרויסוואַרפן אַ קאַסטן אויפן ברעג, און אַז מיר וועלן אים אויפברעכן, וועלן נעמען פאַלן פון דאָרטן לויטער אַלטע קרוינען, גאָלדענע רייפן מיט גרינע און רויטע שטיינער, צעפטערס און קלאַמערן. אַ האָר־באַנד וועט דאָרט אויך זיין פאַרדיינעטוועגן. דאָס הערנדיק האָט זיך די שטים פריידיק צעזונגען: כ'האָב מיך אויפגעכאַפּט און אין גאָרטן האָט אַ טרילערל געטרילערט".

כ'האָב אַ קוק געטאָן אויף איינגעבאָרג און געוואַרט זי

זאָל עפּעס זאָגן, אָבער אינגעבאָרג האָט קיין באַוועגונג נישט געמאַכט, שמאָל, ווי פאַרפרוירן האָט אויסגעזען איר פּנים. זי האָט אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ.

„אַ פויגל האָט גראָד געזונגען אין וואַלד, האָב איך זיך דערמאַנט אָן דער שטים און אָן חלום", האָב איך געזאָגט.

„יאָ, אָבער — כ'פאַרשטיי נישט דעם צוזאַמענהאַנג", האָט זיך אינגעבאָרג קעגנגעשטעלט

דער פאַלד צווישן אירע ברעמען איז טיפער געוואָרן·

צוזאַמענהאַנג? איז טאַקע נישט געווען קיין צוזאַמענהאַנג?

„כ'האָב דאָך געמוזט אויפקלערן מיין שמייכל, איר האָט מיך אָנגעקוקט, האָב איך געמיינט, אַז איך מוז אייך זאָגן פאַרוואָס איך שמייכל. ס'קאָן זיין, ס'איז געווען נישט־געשיקט פון מיין זייט—".

מיר האָבן זיך דערנענטערט צו גראַף פליוגענס שלאָס. אויף די סלופּעס פון צוים זענען געשטאַנען שטיינערנע לייבן און געהאַלטן צוויי הערבן אויף זיך. מיט מאָך זענען באַדעקט געווען די לייבן, ווי מ'וואָלט זיי מיט עמערס שליאַם אָפּגעגאָסן.

אינגעבאָרג האָט מיר דערלאַנגט די האַנט. איך האָב זי אָנגעקוקט. זי האָט גוט פאַרשטאַנען מיין בליק. אַראָפּגעלאָזט די אויגן, דערנאָך האָט זי געזאָגט: „האַררי אוזעדאָם האָב איך געגעבן מיין וואָרט".

כ'האָב מיך פאַרנייגט. טיף זיך פאַרנייגט, מיין אומגליק האָט מיך טיף געדריקט. איך בין געווען געוואַלטיק נידערגעשלאָגן.

„איך ווינטש אייך גליק!" האָב איך געזאָגט מיט אַ רויִקער טיפער שטים און אַראָפּגענומען דעם הוט. איך בין אַוועקגעגאַנגען...

אַריינגעגאַנגען אין וואַלד, געבלאָנקעט אַהין און צוריק.

נישט געוואוסט צי גיין אויף רעכטס צי גיין אויף לינקס, ס׳איז אויך געווען אַלצאיינס.

כ׳האָב זיך שטילערהייט צעלאַכט, ווי איינער, וואָס פרירט. כאַ-כאַ-כאַ! האָב איך געלאַכט, כאַ-כאַ-כאַ!

אָבער גלייכצייטיק האָב איך געפילט אין מיר אַ דראַנג אַנידערצוואַרפן זיך אויף דער ערד און צו בלייבן ליגן.

כ׳האָב זיך דערמאָנט דעם וועג און פאַרקירעוועט אַהיים.

ס׳איז געווען שפּעט, שטערן זענען אויפגעגאַנגען אויפן הימל.

עפּעס ווייס׳ס איז געזעסן אויף די טרעפּ פון מיין הויז. אינגעבאָרג.

זי איז אויפגעשטאַנען און צוגעלאָפן צו מיר.

„גיין, גיין״, האָט זי גערופן.

זי איז צוגעגאַנגען, אָנגענומען מיך לייכט פאַרן אָרעם און געקוקט מיר פון אונטן אַרויף אין די אויגן אַריין. וואָס פאַר אַ בליק דאָס איז געווען? פול פרעגן, פול שטויגען, פול ליכט. זי האָט געשמייכלט און געטוליעט זיך צו מיר.

כ׳האָב זי ארומגענומען מיטן אָרעם און געקושט זי אין די ליפּן.

8

ווי אָפט האָב איך געקושט אינגעבאָרג ? כ׳האָב נישט געציילט. אויך אינגעבאָרג האָט נישט געציילט.

„אַ, זעסט?" האָב איך געזאָגט און געקושט זי. זי האָט געשמייכלט פאַרגעניגנדיק און דערלאַנגט מיר די ליפּן און דעם שטערן צום קושן. „האָסט געזאָגט, אַז דו קאָנסט שוין מער נישט ליב־האָבן."

„יאָ, און זעסט?" האָב איך געזאָגט און געקושט זי.

אַך, אַהיים, אַהיים, ניין, ניין, איצטער אַהיים? ניין, ניין! ווער טראַכט וועגן דעם? דו? ניין, ניין, קיינער טראַכט נישט וועגן דעם.

ווי האָט אויסגעזען דער אָוונט? ער איז געווען ווי דער ווינט, וואָס איז דורכגעלאָפן איבער בלומען. ער איז געווען ווי דער חלום פון צוויי פייגל, וואָס דרימלען אויף אַ רויזן־צווייג. גאָט האָט אונז אַראָפּגעשיקט אַ שמייכל און גריסן, אַ סך גריסן.

שטערן זענען אויפגעקומען, כאַ־כאַ! בלוי און פול מיט סודותדיקער ליבשאַפט איז געווען דער הימל. מיר זענען געזעסן אונטער אַ בליענדיקן עפּלבוים, ער האָט איבערגע־שוימט פון בליעכץ. די ווייסע בליטן און דער בלויער נאַכט־הימל, — פון טויזנט און איין נאַכט — הימל איז געווען.

כ׳האָב אָנגעקוקט אינגעבאָרג און געזאָגט: „ביסט שיין, שיין, שיין! מיט הימל באַשענקסטו!" און כ׳האָב אַ שאָקל גע־

טאָן דעם עפּלבוים, און בליטן האָבן אָנגעהויבן פאַלן אויף אינגעבאָרגס שיינעם קאָפּ.

אינגעבאָרג האָט געזאָגט: „ניין, דו ביסט שיין! ווייסט נישט דערפון. ביסט אַזוי שיין, ווי דו וואָלסט גאָר קיין מענטש נישט געווען! דיינע אויגן זענען אַזוי וואַרעם און אַזוי ריין, קינדער-אויגן האָסטו, ווייסטו דערפון?“

ניין, דאָס האַרץ האָט מיר געשלאָגן.

„מיר דאַכט, וואָלסט געקאָנט שטאַרבן אונטער די הענט פון אַ מערדער און דיינע אויגן וואָלטן זיך נישט געענדערט. אַזעלכע אויגן האָט געהאַט יעזוס קריסטוס, כ׳ווייס דאָס!“

מיין האַרץ האָט געשלאָגן.

אין קאָפּ ביי מיר האָט געברענט. אַ ווייסער שטערן איז אויפגעגאַנגען אין מיין קאָפּ.

ס׳איז שוין שפּעט. גוטע נאַכט, גוטע נאַכט, גוטע נאַכט! האָט עמיצער אַ באַגריף ווי שטיל מען קאָן זאָגן אַ גוטע נאַכט? וואָס אַמאָל שטילער און שטילער און דאָך הערט מען עס נאָך. און ווי אַזוי מ׳קאָן דאָס זאָגן? אַז עס זאָל אַזויפיל באַ-דייטן! — — — „אַ גוטע נאַכט, דו, מיין הימל־קעניגריייך!“———

כ׳בין געווען אַליין. פלוצלינג האָט זיך פּאַצאַ אַנידער-געשטעלט פאַר מיר און מיך אָנגעקוקט. קיינער האָט איס שוין מער נישט געזען. איך בין אַהיימגעגאַנגען, דורך דעם שטילן ברייטן וואַלד בין איך געגאַנגען אַהיים. אין מיטן ברייטן פייערלעכן וואַלד האָב איך באַגעגנט גאָט.

דאָס ביסטו, אַקסעל? האָט גאָט צו מיר געזאָגט.

כ׳האָב אַנידערגעקניט. יאָ.

גאָט האָט מיט זיין אָטעם אַ בלאָז געטאָן מיר אין פּנים.

כ׳בין געגאַנגען. אויפן אָפענעם פעלד האָב איך באַגע-גנט פרילינג. נאַקעט און חוצפּהדיק. געכיכעט האָט ער.

פאַרשטייסטו מיך? — האָט ער געזאָגט. זיינע אויגן זענען געווען העל-גרין. יאָ, האָב איך געזאָגט, און געשמייכלט, פריער דער קליינער עפּלבוים ביים פּאַרק-מויער, דערנאָך ליזעלאָטע —

כ׳האָב זיך מיינע כוונות בנוגע דיר! — האָט דער פרילינג געזאָגט און אַ קיצל געטאָן מיך אונטער דער גאָמבע, אַז כ׳האָב זיך געמוזט צעלאַכן.

כ׳בין אַרומגעגאַנגען אַהין און צוריק איבערן שטילן ברייטן וואַלד.

עמיצער איז מיר אָנגעקומען אַנטקעגן.

ווידער ביסטו דאָ?

יאָ, כ׳גיי אַרום און אַרום אין אַ קרייז, האָט ער געזאָגט.

כ׳האָב אַנידערגעקניט. ער האָט אָנגערירט מיינע ברעמען מיטן פינגער און כ׳האָב דערזען פאַר זיך אַלע מיינע פריילעכע טעג. מיינע אויגן זענען פייכט געוואָרן.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

כ׳בין גליקלעך, כ׳קאָן דאָס רואיק זאָגן. איך ליג אין גראָז פאַר מיין הויז, אַרום שמעקט, כ׳שפיר דעם ריח פון זשיוויצע און וואַלד. די כרושטשעס שוועבן איבערן הימל און שווינדלען מיר איבערן קאָפּ. די גאַנצע נאַכט ליג איך אַזוי און קוק מיר אויף די שטערן. אַז אַ שטערן טוט אַ בלינצל, מוז איך אויך אַ מאַך טאָן מיט די אויגן, זילבערנע לאַנגע אויגן שאַרן זיך פארביי מיינע אויגן. אַז אַ שטערן טוט אַ ציטער, דערשפיר איך אויך אַ לייכט ציטערן אין מיטן פון מיין האַרץ.

איך קוק אין די שטערן און דאָס האַרץ קלאַפּט מיר.

צס שווינדלט מיך דורך, די שטערן צערטלען מיך.

כ׳הער מיך איין אין דער שלוה דאָרט אויבן. זי שעפּטשעט-

9

טאָג גייט־אויף. נעפּלען צעציען זיך. אַ מענטש זיצט אויפן שפּיץ־באַרג, אויף זיין קורטקע זענען טוי־פּערל געבליבן הענגען, ער האָט אַראָפּגערוקט דעם הוט פון זיין הייסן שטערן. נעפּל ציט פאַרביי אים שנורנווייז.

עס טוט עפּעס אַ בליק אין נעפּל־וואָלקן, בלאַנקענדיקע שווערדן קרייצן זיך. דער נעפּל ווערט צעריסן, סאָסנע־שפּיצן ווייזן זיך אַרויס, זיי גליצן רויט. דורך איין ריס קוקט אַרויס אַ שטרייף פון בלויען הימל, אַ ברעג פון בלייך־גרינער לאָנקע, קליינע פויערן־הייזלעך מיט לויכטנדיקע פענסטער. פּאַמעלעך טראָגט זיך דער נעפּל צוריק אַריבער אין די וועלדער, די לעצטע וואָלקן־שמאַטעס שאַרן זיך אַריין צווישן די צווייגן פון די בוקנביימער.

דער מענטש קוקט זיך אַרום איבערן טאָל. און דער טאָל זעט אויס ווי אַ גרויסע מושלע, וואוהין אַלע טאַרבן פליסן זיך צונויף. אַ שורה מיט שניטערנס באַוועגט אונטן מיט די קאָסעס אין אַ גלייכן טאַקט. די פענסטער פון די פויערן־הייזלעך קוקן מיט שטויִנען אין דער אויפגייענדיקער זון. דער וואַלד טריפט און אָטעמט טיף אין דעם תענוג פון אויפוואַכן. ליכטיקע פייגל־קולות צעקלינגען זיך אין וואַלד.

דעם מענטשנס אויגן בלענדן פון ליכט. די זון איז אָכנישע קייליכדיק, מיטאַמאָל קומט אַרויס אַ מיידל פון וואַלד.

זי איז פייבט פון טוי, ווי בלומען און גראָזן. זי לויפט אַזוי, אַז דאָס קלײדל פליט.

„איך האָב געוואָלט וואַרטן אויף דיר!" רופט זי אויס, אַז מ'הערט ווייט, „איך האָב געוואָלט די ערשטע דאָ זיין!"

זי לאַכט, וויינט, וואַרפט זיך אויף דער ברוסט פון מאַן. דעם מאַנס הענט ציטערן.

די זון איז אויפגעגאַנגען און פאַרטריבן דעם נעפל אין די וועלדער; מיר גייען מיטן וואַלד, די זון זינקט הינטער גאָלדענע הייכן, מיר גייען צוזאַמען, מיר צוויי. מיר קוקן אין דער הייך. די שפיצן פון די בוקנביימער זענען דורכזיכטיק, העל-גרין ווי וואַסער, מיר גייען ווי אין אַ העל-גרינעם ים, וואָס דער גרונט זיינער איז באַלויכטן פון זון.

„שוין האַלב-טאָג", זאָגן מיר.

טאָג נאָך טאָג אַזוי. דאַס האַרץ קלאַפט מיר. מיר טרעפן זיך אויף דער באַנק אין דער הייך. אינגעבאָרג דערציילט מיר ווי אַזוי זי האָט געאיילט צו דער באַנק.

יאָ, תחילת איז זי געגאַנגען גיך, זייער גיך, דערנאָך איז זי געלאָפן, און צום סוף איז זי געפלויגן דורך געוויקסן און וועגלעך, און ס'דויערט אַלץ נאָך צו לאַנג. איך שמייכל.

„די גאַנצע נאַכט בין איך געזעסן און געטראַכט וועגן דיר", זאָג איך.

אינגעבאָרג טוט אויס דאָס קייטל מיטן גאָלדענעם מעדאַליאָן פון האַלז און דריקט עס מיר אַריין אין האַנט. האַסטיק, ווי עמיץ וואָלט נאָך געקאָנט דערזען.

„נעם!" זאָגט זי, „נעם! כ'האָב גאָרנישט מער, וואָס זאָל מיר זיין טייערער דערפון".

„ערלויב איך זאָל אַ קוש טאָן דעם שפיץ פון דיין שוך!" זאָג איך.

אין אָוונט קומט איינגעבאָרג אין בזשאָזענעם וועלדל, וואָס פאַר איר הויז, זי האַלט אין האַנט אַ קליינעם העפט.

„נעם!‟ זאָגט זי. „נעם! דאָס איז אַ העפט פון שול, אַ קליינער העפט, אפשר וועט ער דיר פאַרשאַפן פרייד?‟

איך מוז זיך אויסדרייען. איך דאַנק איינגעבאָרג פון טיפסטן האַרצן. איך נעם אַראָפּ דעם הוט און גיי לעבן איר.

„פאַרוואָס טראָגסטו דעם הוט אין האַנט?‟ פרעגט איינגעבאָרג.

„עס איז דומפּיק אין וואַלד‟, ענטפער איך.

איינגעבאָרג נעמט אַרויס אַ פאָטאָגראַפיע פון טאַש. זי לאַכט.

אָט שטייט ער — די פּידל אין האַנט, און קוקט אונז אָן מיט זיינע גרויסע פרויען-אויגען. איינגעבאָרג לאַכט.

„ער איז נאַריש און שטאָלץ‟, זאָגט זי און צעררייסט דאָס בילד אין דער לענג און אין דער ברייט.

די שטיקלעך וואַרפט זי צווישן די קשאַקעס.

איך לאַך — „יאָ, ער איז נאַריש און שטאָלץ‟, זאָג איך.

„כ׳וואָלט דיר אַלץ אַוועקגעשאָנקען, וואָס איך האָב נאָר‟, זאָגט איינגעבאָרג.

איך ווייס נישט וואָס צו ענטפערן אויף דעם.

כ׳דריק איר די האַנט.

„אָ!‟ זאָגט זי און פאַרמאַכט האַלב די אויגן. „איך חלום!‟

— — — — — — — — — — — — — — — — —

מיינע אויגן האָבן געקוקט אין דער שיינער וועלט און כ׳האָב געהאַט דאָס טיפע געפיל, אַז איך געהער צו איר און באַדאַרף זיך נישט צו שעמען.

דאָס האַרץ איז מיר לאַסטיק געווען און רייך און באַלאָדן מיט זיסער משא. דאַנקבאַרקייט און באַוואונדערונג און ליבשאַפט איז געווען דעמאָלט מיין האַרץ.

כ׳האָב געזען ווי אינגעבאָרגס שוועבנדיק געשטאַלט איז געגאַנגען לעבן מיר און כ׳האָב געשטוינט און בין דאַנקבאַר געווען, דאַנקבאַר צו יענעם גייסט, וואָס האָט זי געשיקט צו מיר אין דעם פרילינג, דאַנקבאַר צו איר, וואָס כ׳האָב געקאָנט גיין אָט-דאָ לעבן איר. כ׳האָב קיין אַנדער זאַך מיר נישט געוואונטשן, ווי צו קאָנען גיין לעבן איר. דאָס איז געווען גליק!

כ׳האָב געקאָנט איינשלאָפן, גייענדיק אַזוי לעבן אינגע-באָרג, דאָס באַוואוסטזיין פאַרלירן, און קיין געדאַנק שוין מער נישט האָבן אין קאָפ, קיין קלאָרקייט. קלאָרקייט? — אַך — כאַ-כאַ-כאַ — ניין, כ׳בין באַטויבט געווען, קיין געדאַנק, קיין קלאָרקייט.

אינגעבאָרג האָט געפילט מיין בליק, זי איז צוגעקומען צו מיר, דערלאַנגט מיר ביידע הענט, געקוקט מיר אין די אויגן און געשמייכלט. לאַנג זענען מיר אַזוי געשטאַנען, גאָט ווייס ווי לאַנג, מיר האָבן שוין גאָרנישט געוואוסט.

אירע אויגן האָב איך געקענט זייער גענוי. אָפט האָב איך געטראַכט, כסדר האָב איך געטראַכט וועגן אירע אויגן. זיי זענען ווי טירקיסן, לויכטנדיקע טירקיסן. אָבער וואָס מיינט דאָס צו זאָגן? זיי האָבן אַן אייגנאַרטיקן, זוכנדיקן, שטראַלנדיקן בליק, עפּעס בליצנדיקס, כ׳דערמאָן מיך, אַז אין מיין קאָפּ האָבן זיי בליצן צעצונדן. דעם אויסדרוק פון אירע אויגן האָב איך פאַרגעסן. קוק איך זיי ווידער אָן, יאָ, עפּעס איז פאַראַן לויכטנדיקס, בליצנדיקס אין אירע אויגן, קיינער קאָן דאָס נישט פאַרהאַלטן אין זכרון. דאָס פּנים אירס איז שמאָל, שפּיציק ביי דער גאָמ-בע, עס קוקט אַפּער פון צווישן די גאָלדענע לאָקן, וואָס הענגען אַראָפּ איבער די באַקן און רירן אָן כמעט די ברוסט, ווען זי בייגט אַראָפּ דעם קאָפּ. אירע באַקן זענען שמאָל און לייכט גערויטלט, אַז זי שמייכלט, בילדן זיך גריבלעך אויס אין זיי.

אַ פאַרכשופטן שמייכל האָט זי, און ווען זי שמייכלט, שמייכלט אַלץ אין איר; כ׳קאָן קיינמאָל דעם דאָזיקן שמייכל נישט פאַרגעסן, ער שוועבט אַרום מיר טאָג און נאַכט. כ׳קען אים גוט, אָבער יעדן טאָג באַווייזט ער זיך פאַר מיר נײַ. יעדן טאָג אַנטדעק איך אים, דעמדאָזיקן שמייכל, און ער ריזלט מיר דורכן בלוט, ביז עס ווערט הייטערדיק און פריילעך.

היינט טראַכט איך: איבער איר פנים צעשפרייט זיך אַ גאָלדענער אָטעם, ווי איבער די בילדער פון אַלטע מייסטער. און צומאָרגנס טראַכט איך: יאָ, עפּעס פון דעם גאָלד פון רייפע זאַנגען איז אויסגעשפּרייט אויף איר פנים. און איבער־מאָרגן טראַכט איך, אַז די פאַרבן פון לאָנקעס און פעלדער האָט זי אין פנים, דאָס גאָלד פון זאַנגען, דאָס בלויקייט פון פאַרגעס־מיך־נישטן, דאָס רויטקייט פון יאַגדעס. אינגע־באָרג, אינגעבאָרג...

אין יענער צייט האָב איך געשריבן אַ בריוו צו מיין פריינט, דעם דיכטער קאַרל בלוטהויפּט. איך בין גליקלעך, האָב איך געשריבן, קום גלייך! איך בין זייער גליקלעך, גרויסע זאַכן געשעען, איך וואוין אויף דער זון, אין שכנות מיט די שענסטע מלאכים, איך בין גליקלעך, קום גלייך!

נאָך אַ סך מער האָב איך געשריבן, יאָ, פריינט בלוט־הויפּט איז אַ דיכטער, ער וועט פאַרשטיין, ווען ער וועט לייענען: איך בין גליקלעך, איך בין זייער גליקלעך. אַ ים פון גליק האָט אַ פאַליע געטאָן אויף מיר, איך בין גליקלעך...

צוויי שעה האָב איך געדאַרפט גיין כדי די בשורה פון מיין גליק צו ברענגען צו דער פּאָסט. כ׳בין געגאַנגען אין דער נאַכט, געלאַכט און געדרייט דעם בריוו אַהין און אַהער.

איך בין גליקלעך, וואוין אויף דער זון, אין אַ גאָרטן אויף דער זון, אַ קוואַל פון גליק באַוואַסערט [illegible]עם גאָרטן,

די בלומען לאַכן. געגויערס מינדלעך — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

מיר זענען געגאַנגען דורכן וואַלד, דורך אַ הויכן טענעני־וואַלד. פּאַצאָ האָט אויסגעשפּיצט די אויערן און געבליבן שטיין.

ער האָט אַ ביל געטאָן.

„שטיל, פּאַצאָ" — האָב איך אויסגערופן.

פּאַצאָ האָט געפאָלגט, צוגעשלייכט זיך צו מיר און געקוקט אין די געדיכטענישן.

„עמיצער איז דאָ אין וואַלד", האָב איך געזאָגט. „צווישן די געוויקסן איז פאַראַן אַ מענטש, נישט קיין חיה, איך קען פּאַצאָן."

אינגעבאָרג האָט מיך אָנגעקוקט און בלאַס געוואָרן. מיר זענען ווייטער געגאַנגען.

„לאָמיר אַרויסגיין אויפן אָפענעם פעלד", האָט אינגעבאָרג געזאָגט. זי האָט געציטערט.

אפשר איז דאָס געווען אוזעדאָם?

זי האָט אַרויפגעלייגט די האַנט צו מיר אויפן אָרעם און מיך אָנגעקוקט מיט חשד.

„וועגן וואָס טראַכסטו?"

כ'האָב געשמייכלט. „שיין ביסטו, אינגעבאָרג! דאָס טראַכט איך. גוט ביסטו, אינגעבאָרג!"

„קום, איך וועל דיר דערציילן, אַקסעל. הער זיך איין. ער דרייט זיך דאָ אַרום, איך ווייס. זייט איך קען אים, גייט ער מיר נאָך. שוין אַלס יינגל איז ער געווען אַזוי. ער וואַרפט זיך אַזוי אָן און איז גאַווהדיק. פריער האָב איך זיך געשראָקן פאַר אים, באַזונדערס פאַר זיינע הענט. האָב איך זיך געשראָקן. כ'האָב קיין שום געמיינזאַמס נישט געהאַט מיט אים, כ'האָב אים פיינט געהאַט. יאָ, אמת, טיילמאָל האָב איך אים ליב־

געהאַט אויך. דעמאָלט בין איך געווען אַ נאַריש מיידל, כ׳בין שטאָלץ געווען מיט אים. פון פרויען האָט ער כסדר געקריגן בלומען צוגעשיקט, און ער האָט זיי אַוועקגעוואָרפן. ער האָט געהאַט אַ קראַוואַטן-נאָדל פון אַ קעניגין, האָט ער זי אַוועק-געשאָנקען אַ פויערן-שייגעץ. אַפילו פון קיין קעניגין וויל איך נישט קיין מתנות, האָט ער געזאָגט. דאָס איז מיר געפעלן, כ׳בין אַזוי נאַריש געווען דעמאָלט. כ׳האָב ליב געהאַט, ווען ער איז געשטאַנען פאַר מיר, זיינע אויגן האָבן אויסגעזען דעמאָלט, ווי די אויגן פון אַ הונט. דאָס איז אַלץ געווען פאַר-שטעלט, ער איז אַזוי גאַווהדיק און נאַריש. שטענדיק רעדט ער וועגן זיך, פון זיינע קאָנצערטן און אַז מענטשן זענען אויף די וואָקזאַלן געשטאַנען און אים אָפּגעוואַרט. שטענדיק האָט ער געוויינט פאַר מיר. „כ׳וויין פאַר דיר, פלעגט ער זאָגן, טויזנטער פרויען וואָלטן אָפּגעגעבן דאָס לעבן פאַר מיר, און דו ווילסט מיך צומאָלט נישט אָנקוקן״.——

אַ פּאָר טעג שפּעטער זענען מיר ווידער געגאַנגען דורכן וואַלד, און ווידער האָט זיך פאַצאָ צעבילט. דאָס איז געווען אין אַ וואַלד פון הויכע דיקע בוקנביימער. פאַצאָ האָט געבילט און איז אַריינגעשפּרונגען טיפער אין וואַלד. האַררי אוזעדאָם איז אָפּגעקומען פון אונטער אַ בוים.

„רופט צוריק אייער הונט!״ האָט ער געזאָגט און צונויפ-געצויגן די הענט צו זיך.

ער איז געשטאַנען אויפן וועג און געקוקט אויף אינגעבאָרג.

זיין פּנים איז געווען בלייך, גרוי, טיפע רינגען האָבן זיך געצייכנט אַרום זיינע אויגן, וואָס האָבן מאַט געגלאַנצט.

זיין שמאָל געזיכט האָט אויסגעזען, ווי דאָס געזיכט פון אַ פרוי פאַרן שטאַרבן. זיינע ליפן האָבן געציטערט, די לינקע

האַנט האָט ער געהאַלטן אויפן האַרץ און די פינגער האָבן נערוועז גענומען זיך באַוועגן.

„שוין עטלעכע טעג, ווי איך זוך אייך אַרום", האָט ער געזאָגט, „כ'האָב אייך נאָר דאָס געוואָלט זאָגן: איר האָט אַ קורצן זכרון, פריילן אינגעבאָרג!"

ער האָט אַ כאַפּ געטאָן דעם הוט, זיך אויסגעדרייט און מיט גיכע טריט אַוועק אין וואַלד.

„קום", האָב איך געזאָגט צו אינגעבאָרג, אַרויפלייגנדיק לייכט די האַנט צו איר אויפן אָרעם.

אינגעבאָרג איז געווען בלייך, לאַנג האָט זי קיין וואָרט נישט אויסגערעדט. דערנאָך האָט זי געזאָגט:

„דאָך האָב איך אים ליב".

ס'האָט מיר אַ שטאָך געטאָן אין האַרץ, פּאַמעלעך האָב איך אַראָפּגענומען די האַנט פון איר אָרעם.

„ניין, ניין! נעם נישט צו די האַנט. כ'האָב אים נאָר אַביסל ליב, ס'איז מיר אים אַ שאָד, אָבער דיך ליב איך טויזנט מאָל מערער, טויזנט מאָל מערער. קוש מיך, אַקסעל, זיי גוט!"

„כ'ליב דיך", האָב איך געזאָגט און זי געקושט. אָ, אָ, איצט איז שוין אַלץ גוט.

„כ'האָב זיך דערשראָקן, אַקסעל. איצט וועל איך דיר אַלצדינג דערציילן. כ'האָב אים געגעבן מיין וואָרט — דאָס איז געווען אַ פּאָר טעג נאָכדעם, ווי כ'האָב דיר דאָרט אין דער הייך געזאָגט, אַז איך ליב דיך. ער איז געקומען צו מיר אין גאָרטן. מ'זעט אייך איצט אַזוי זעלטן, האָט ער געזאָגט. איך שפּאַציר אַ סך. יאָ, האָט ער ווייטער געזאָגט, די קרוין פון אַ פירשט איז מער ווערט, ווי דער רום פון אַ פידלער. אַזוי נאַריש און אומגעלומפּערט איז ער געווען, אָבער איך בין דע־מאָלט געווען אומגליקלעך און הילפלאָז, דערפאַר בין איך

נישט אין כעס געווען אויף אים. כ׳האָב געלאַכט. וואָס רעדט איר דאָ! האָב איך אויסגערופן און געלאַכט. אַך, אוזעדאָם, ווי נאַריש איר קאָנט אַמאָל זיין! דעם אָוונט האָב איך אים געגעבן מיין וואָרט, אויף צו להכעיס איז דאָס געשען. ער האָט אַרויפגעלייגט זיין האַנט אויף מיין אָרעם, און איך האָב געטראַכט וועגן דיר. ווען ער זאָל דאָס זען, האָב איך געטראַכט, ווען ער זאָל דאָס זען! איך בין אַרומגעגאַנגען אין וואַלד מיט אוזעדאָמען נאָר כדי דיך צו באַגעגענען און דיר עגמת-נפש צו פאַרשאַפן. דו וועסט עס נישט פאַרשטיין, ניין, דו נישט. איך בין געווען אומגליקלעך און נידערגעשלאָגן, אין קאָפּ האָט זיך מיר געמישט. אָ, ווי גערן וואָלט איך דעמאָלט מיט דיר געגאַנגען, גלייך צו דיר צוגעגאַנגען, נישט-דרייסט דיך אָנגעקוקט און גערעדט מיט פּאַפּאַ———"

מיר זיצן אין דער זון אויף אַ לאָנקע. אינגעבאָרג זינגט אין דער שטיל און בינדט צוזאַמען אַ קרענצל פון פעלד-בלומען. איך ליג אין גראָז און הער זיך איין און קוק זיך צו, ווי אינגעבאָרג בינדט צוזאַמען דאָס קרענצל. קיינמאָל אין מיין לעבן האָב איך נאָך אַזאַ שיינקייט נישט געזען, ווי אינ-געבאָרג. אירע אויגן-הייטלעך זענען גאָלדיק און לאַנג. ס׳דאַכט זיך, ווי זי וואָלט אַ קליינע אַרויסשטראַלנדיקע זון געהאַט אונטער די ברעמען. אירע ברעמען זענען גאָלדיק, רעגלמעסיק און אין אַ האַלב-ראָד געצייכנט, ווי גאָלדענע בויגנס, יעדעס איינצעלנע הערעלע זעט מען אָן. זיי זעען אויס ווי מיט אַ פּענזל געצייכנט און ווי די האַנט פון אַ יאַפּאַנער וואָלט גע-פירט מיט דעם פּענזל. איר שטערן איז הויך און ריין, און אונ-טער אים באַהאַלטן זיך די אַלע געדאַנקען, וועלכע זי אַליין קען נאָכנישט. אינגעבאָרג דרייט אַהער און אַהין דאָס קרענצל און דריקט עס מיט מוטערלעכער ליבשאַפט צו דער ברוסט.

אַ פויגל [illegible] אין נאָנטן וואַלד, אינגעבאָרג הערט אויף בינדן און הערט זיך איין.

זי פילט מיין בליק, הייבט-אויף די ברעמען און שמייכלט צו מיר. זי נעמט זיך ווידער צו איר קרענצל, פאַרגעסט מיך אינגאַנצן, מאַכט אַ רונדיק קינדער-מיילכל און שמייכלט צו די בלומען און זינגט אין דער שטיל.

זי איז פאַרטיק. „שיין?" פרעגט זי

„יאָ!"

„טאָ נעם דאָס דיר! נאָר היט עס אָפּ".

אינגעבאָרג איז די מוטער פון די בלומען און פייגל און זי צערטלט דיביימער. זי קען אַלע קרייטעכצער, די נעמען פון אַלע פייגל, געוויקסן. זי קוקט אין די ביימער-קרוינען, ווי זי וואָלט דאָרט פנימער געזען, און כ'האָב זי געכאַפּט דערביי, ווי זי האָט גערעדט מיט די בלומען, ווי מיט קינדער.

אינגעבאָרג איז אין וואַלד געבוירן געוואָרן.

איך זע זי היינט, כ'וועל זי מאָרגן זען, כ'זע זי יעדן טאָג. יעדן טאָג דאַכט זיך מיר—איך זע זי דאָס ערשטע מאָל. און ווען זי קומט, ציטערט מיר דאָס האַרץ נישט ווינציקער, ווי דעם ערשטן פרימאָרגן.

אין יענער צייט בין איך אָפט געלעגן פאַר מיין הויז אין גראָז ביז איבער האַלבער נאַכט. זילבערדיק האָט געשימערט דער טאָל און די וואָלקנדלעך אויפן הימל. טונקעלע פייגל האָבן אָן גערויש געשאַרט זיך איבערן וואַלד, גליווערימלעך זענען געפלויגן פאַרביי מיר, טיילמאָל אַראָפּגעלאָזט זיך נעבן מיר און איך האָב פון זיי דאָס אויג נישט צוגענומען. אַזוי קליין ווי זיי זענען געווען, אַזוי שווייגנדיק און פרעכטיק. זיי האָבן זיך ליב געהאַט און געווען אַזוי גליקלעך, ווי איך. כ'האָב זיי נאָכגעקוקט, ביז זיי

וענבן פאַרשוואונדן אין דער טונקלקייט פון די געוויקסן. אַסך כרושטשן, באַכטוואַנדלער און שמעטערלינגען, זילבער-געפליגלט, האָבן זיך באַוועגט אין דער לופט אַרום.

איך בין געלעגן און געטראַכט וועגן אינגעבאָרג, געטראַכט וועגן זיך און וועגן מיין גליק, וואָס איז נישט אַרומצונעמען.

די שלוה פון דעם בלאַנקענדיקן טאָל איז אויפגעגאַנגען אין מיין האַרץ.

דאָס איז געווען אַזאַ טיפע שלוה, וואָס כ׳האָב נאָך אַזעלכע נישט געקענט. מיין האַרץ האָט איבערגעשטראָמט. און איך בין אויפגעשטאַנען און אויפגעהויבן די האַנט און געבענטשט די וועלט. כ׳האָב געטראַכט: שלוה אין אַלע מענטשן-הערצער, זיסער פרידן. גליקלעכע שעהן פאַר אַלעם, וואָס לעבט, דעם אָרעמסטן מענטשן אין ווייטסטן לאַנד, דעם קלענסטן ווערעמל אין דער טונקלסטער טיפקייט פון דער ערד. פייער פאַרן פרירנדן, ברויט פאַר דעם הונגעריקן, אַ געלינדערטן טויט דעם מערדער, אַ גליקלעכע רייזע דעם ים-פאָרער אויפן ים! ביז שפעט נאָך האַלבער נאַכט בין איך געלעגן אין גראָז און געהאַט דאָס געפיל, אַז איך שוועב.

שלוהדיק שוועבט זיך די ערד איר וועגס, האָב איך געטראַכט. און כ׳האָב געעפנט די ליפן און געפליסטערט: „שלוהדיק שוועבט זיך די ערד איר וועגס״. —

אין יענער צייט, — יאָ, וואָס ס׳איז אַלץ געשען אין יענער צייט!

כ׳האָב זיך געלייגט שלאָפן און געציילט די מינוטן, ביז איך וועל זי ווידער זען. נאָך איין מאָל בין איך דורכגעגאַנגען דעם רויטן טאָג און געזאַמלט. כ׳האָב געפילט דעם דרוק פון אירע ליפן אויף מיין מויל, מיינע הענט האָבן באַהאַלטן די דערינערונג פון דעם דרוק פון אירע הענט. דאָס וואַרעמקייט פון

איר אָטעם איז געווען אין מיין זכּרון, דאָס ווייכקייט פון אירע האָר, דאָס ליכט פון אירע אויגן, דער שמייכל פון אירע ליפּן.

דערנאָך בין איך אַנטשלאָפן געוואָרן און אין חלום זיך ווידער באַגעגנט מיט אינגעבאָרג. פון שעה צו שעה האָב איך זיך געחעקט, געקוקט אין די שטערן, זיי האָבן געפינקלט, גע־לויכטן, געפלאַקערט, בלאַס געוואָרן — ענדלעך!

און אינגעבאָרג האָט געזאָגט: „בייטאָג גיי איך אַרום, ווי אין חלום, ביינאַכט וואָגל איך אַרום אין חלום, גלייך ווי כ׳וואָלט וואַך געווען.” אינגעבאָרג האָט געזאָגט: „אַלצדינק זע איך אין העכסטן גלאַנץ. דער הימל איז קיינמאָל נישט געווען תּכלית־דיקער, דער וואַלד איז קיינמאָל גרינער נישט געווען. אַלצדינק זע איך, ווי מיט אַ רעגנבויגן אַרומגעזוימט. אָ, אַקסעל, דיר פאַרדאַנק איך דאָס אַלץ!”

אינגעבאָרג, אינגעבאָרג, ליבלינג פון גאָט, צירונג פון דער וועלט!

די טעג האָבן פאַרבייגעצויגן, ווי רייזן־בלעטלעך, געטראָגן אויפן שטראָם פון אַ קוועלעכל, שטיל, פיין און קוים באַמערקבאַר, אַזוי זענען געווען די דאָזיקע טעג.

דער טאָל האָט זיך געוויגט, ווי אַ גאָלדענע וויג, דער וואַלד האָט גערוישט, ווי אַן אָרגל, די פייגל האָבן געזונגען, ווי זיי וואָלטן דימענטענע שנאָבלען געהאַט.

און אינגעבאָרג האָט זיך געפרייט: „וואָס אַמאָל בלויער ווערט דער הימל, וואָס צמאָל זיסער הערן דיינע ליפּן!”

10

„אין ליב דיך.״ ווי שיין עס איז צו קאָנען דאָס זאָגן, ווי שיין עס איז דאָס צו הערן—

ס׳איז אַ קליין, קליין וואָרט, אָבער יעדער מוז עס איינמאָל זאָגן און יעדער הערט עס איינמאָל. ווען דאָס האַרץ פון אַ מענטשן טוט אַ ציטער אום פרילינג, מוז ער עס זאָגן. ער קאָן זיין אַ טיראַן מיט בלוטיק-שוואַרצע געדאַנקען, ער קאָן זיין אַ פאָרשער, וואָס זיצט שטענדיק איבער זיינע ביכער, זיין שעה וועט שלאָגן.

ער פאַרגעסט אַלצדינק, זיין שכל ווערט פאַרטונקלט און דאָס מויל זיינס רעדט אַרויס דאָס קליינע, קליינע וואָרט. מ׳קאָן האָבן אין קאָפּ די שענסטע, אייביקסטע געדאַנקען, מ׳קאָן זיין אַ גרויסער מענטש, וועגן וועלכן אַסך מענטשן טראַכטן טאָג-איין, טאָג-אויס, זיין שעה שלאָגט און ער געפינט קיין זאַך נישט, ווי נאָר דאָס קליינע, קליינע וואָרט.

עס איז אַלט און טיף, עס פאַרבאָרגט אין זיך דאָס גאַנצע בלוט-רויטע האַרץ פונם מענטשן, דאָס גאַנצע גליק זיינס, זיין גאַנצן יאָמער, בייטאָג און ביינאַכט ווערט עס אַרויסגערעדט, געשעפּטשעט און מיט די ציין אַרויסגעקריצט, און ס׳וועט אַרויס-

געצעדט ווערן כסדר, אָן אויפהער, אַזוי לאַנג ווי דאָס טרילערל ווערט טרילערן אין דער לופט ———

זיי געגריסט, אינגעבאָרג! כ׳ליב דיך, מעגסט גלויבן.

כ׳גיי אַהין און צוריק, קוק אַ סך אין הימל, קוק אַ סך אין דער ווייט. כ׳שמייכל. כ׳שטיי פאַר אַ שטיין אויפן וועג און שמייכל. כ׳בין קיינמאָל נישט מיד. ניין, נישטאָ מער איצט קיין מידיקייט פאַר מיר. כ׳פראַל אויף די אויגן און פריי און ליכטיק איז אין מיין נשמה.

שטענדיק האָב איך געדאַנקען אין קאָפּ, ערלעכע געדאַנקען, רייך איז דאָס געמיט מיינס, רייך און התלהבותדיק. כ׳פיל מיך ווי אַ דיכטער, וואָס גרויסע ווערק ברויזן אין זיין האַרצן.

איבערן פּאַרק-מויער שפּריצן הויכע פּאַליעס געבליטן, ווייסע, רויטע און פיאָלעטע און ציטרין-געלבע, ביי מיר אין גאָרטן וואַקסן אַ סך בלומען, ווי פלאַטערנדע פייערלעך זעען זיי אויס, ברענענדע קנויטן, זונען-פלאַטן, ווי רויטע וואונדער, ווי אויגן, יאָ, אויך ווי אויגן זעען זיי אויס. דער פרילינג האָט זיינע פייערן צעצינדן אין די בערג, און בייטאָג און ביינאַכט ברענען זיי. און אין די פייערן, וואָס ברענען, וואַרפט ער הערצער פון מענטשן, סאַרנעס און פייגל, פאַרלאַנגען פון בלומען, שמעטערלינגען און ביימער.

דער הירש שרייט אין וואַלד.

איך גיי דורך דעם פרילינגס ברענענדיקע פייערן און שמייכל.

טיילמאָל טראַכט איך וואונדערלעכע געדאַנקען! אַ רויטער שוימיקער אָוונט-וואָלקן שטייט איבער די בערג, ווי אַ ליכטנדיקער שניי-שפּיץ. וואָלט איך נישט געוואָלט שטיין אויפן שפּיץ פון דעם וואָלקן און פלאַטערן מיטן קאַפּעלוש? איך קוק מיך איין אין דער לבנה און ס׳לויפט מיר דורך אַ געדאַנק, אַז איך

וואָלט געוען געשטאַנען אויפ'ן ראַנד פון דער לבנה און באַ-גריסט די ערד.

ערלעכע טעג און נעכט. דאָס האַרץ שפּרינגט מיר אין דער ברוסט און איך לאַך אין דער שטיל.

קיינער ווייס נישט, ניין, קיין נשמה שפּירט דאָס נישט, דערפאַר שמייכל איך צו זיך.

איך זיץ אין מיין צימער, ס'ווערט אָוונט. וואָלט שוין שנעלער צוגעפאַלן די נאַכט! וואָלט איך דאָך אַ טונקעלע דעק געקאָנט צעשפּרייטן איבער דער ערד. אַזויפיל אומגעדולד איז אין מיר, קיינער ווייס נישט אויף וואָס איך וואַרט.

שווייגן איז אַרום, די נאַכט קומט.

כ'צינד אָן אַ ליכט און זעץ מיך פאַרן פלאַם. כ'הער ווי דאָס האַרץ קלאַפּט מיר. איך וואַרט.

מ'שפּרייזט מסתמא ערגעץ - וואו דאָרט ווייט אין טונקעלן וואַלד? מ'יאָגט?

כ'וואַרט. איך האָב געדולד, ליבסטע, אייל נישט צופיל...

עס טוט אַ פליסטער, עפּעס העלס טרעט אַריין אין די ראַמען פון דער טיר.

אינגעבאָרג!

כ'דערנען, קני אַנידער, אויך זי קניט אַנידער, און מיר קושן זיך, ביידע אויף די קני. מיר נייגן צו באַק צו באַק, פרעסן ברוסט צו ברוסט.

„זעץ זיך!" זאָג איך שטיל.

„יאָ!" ענטפערט אינגעבאָרג אויך אַזוי שטיל. עס באַגעגנט מיך איר ליכטנדיקער בליק.

כ'נעם זי אַרום מיטן אָרעם. „ביסט ביי מיר, ס'איז שפּעט ביינאַכט. איך דאַנק דיר. אינגעבאָרגו"

„מיר זענען אינגאַנצן אליין."

„יאָ!"

„קיינער ווייס נישט, אַז מיר זעגען צוזאַמען."

„קיינער!"

„אינגעבאָרג, כ'ליב דיך שטאַרק, ווייסט עס."

„יאָ, יאָ!"

אינגעבאָרג בייגט זיך אויס, ציט־צו מיין האַנט צו איר ברוסט.

„כ'האָב נישט מער אויף זיך ווי נאָר דאָס קלייד", שעפּטשעט זי און שמייכלט צו מיר

„ביסט גוט, אינגעבאָרג!"

מיר שמייכלען, אונזערע אויגן האָבן נישט קיין הייטלעך. די ברעמען ציטערן נישט מער.

כ'שטיי אויף און פאַרלעש דאָס ליכט.

איצט איז שוין אינגאַנצן טונקל. די טונקל־בלויע נאַכט קוקט אַריין. אַ שטערן וואַנדערט פאַרביי און לייכט אונז אַריין ביז אויף דער טיפעניש פון אונזערע אויגן.

אינגעבאָרגס ציין בלאַנקען, אירע האָר צעפינקלען זיך גאָלדיק.

די פיין־געראָכן פון וואַלד און פעלד אָטעמען אַריין דורכן פענסטער און נידערן אַראָפּ אויף אונז. פון גאָרטן דערגייט דער געשמאַק פון אַ מאַנדלבוים. לייכטע גערוישן וועקן זיך, דאָ נאָנט, דאָ וווייט אויפן שפּיץ פון קאַשטאַנבוים ביים פענסטער, אין די שטעלער—אַ קלימפּערײַ, אַ קלאַפּעריי, די נאַכט קלינגט שטיל. די רויקייט הערט זיך איין. אַלע קליינע גערוישן הערן אויף, קיי־נער וויל נישט זיין דער ערשטער צו שטערן די רו.

אונזערע שטימען דערנידעריקן זיך אַזש ביז צו שעפּ־טעריי, נישט העכער ווי דאָס ריזלען פון אַ ברונעם.

„מיינע באַקן זענען הייס!" זאָגט אינגעבאָרג. זי איז שטאָלץ אויף דעם.

„יאָ", ענטפער איך, „דיינע באַקן זענען הייס, ליבסטע"

„קאָן איך צערטלען דיינע בריסט?"

„זיי געהערן דיר".

„זיס איז צו צערטלען דיינע בריסט".

„זיס איז, ווען דו טוסט דאָס".

מיר פלוידערן אַ לאַנגע צייט. די קליינע גערוישן וועקן זיך. מיר באַוועגן זיך נישט. אונזערע הערצער קלאַפן שטיל.

„ווי שיין!" פליסטערט אינגעבאָרג. „ס'איז נאָך קיינמאָל נישט געווען אַזוי שיין און אַזוי ליב!"

ליב! זאָגט זי. אַ פּרעכטיק וואָרט.

אַ בלייענער קלאַנג פאַלט אין דער ווייט. עס שלאָגט דער זייגער דאָרט אונטן אין דאָרף. אַזוי שטיל איז אין טאָל, אַז ווייט אין וואַלד הערט מען דעם אָפּקלאַנג פון זייגער.

אינגעבאָרג שוידערט.

„מיר האָבן צייט", פליסטער איך.

אינגעבאָרג באַוועגט זיך.

אַ מעשה וואַכט אויף אין מיין קאָפּ, בעת איך זאָג: מיר האָבן צייט.

„מיר האָבן צייט — מיר האָבן צייט. הער, זיסע אינגע־באָרג, כ'טראַכט וועגן צוויי יונגע מענטשן, וואָס רודערן אויפן ים. אַ פישטן־טאָכטער און אַ יונגער גאָלדשמיד. ער האָט דער פירשטן־טאָכטער אַ צירונג געבראַכט, האָבן זיי זיך אָנגעקוקט ביידע. הער זיך איין, זיי האָבן זיך ליב געקריגן און אַנטלאָפן איבערן ים.

אונזער שיף איז ווי אַ וויג, וואָס וויגט צוויי קינדער, שעפּ־טשעט די געליבטע. איר חבר ענטפערט:

ים איז אונזער חתונה-בעט, הימל — דער קלויסטער מיט טויזנטער ליכט, לכבוד אונזער חתונה צעצונדן.

יאָ, זאָגט די פירשטן-טאָכטער, און הילט זיך איין אין איר ליבסטן, גאָט טראָגט אונז אויף זיין האַנט איבערן ים!

הער, זיסע אינגעבאָרג. דער רודערער קומט צוגיין און זאָגט:

איך טרעף נישט דעם וועג. מיר האָבן לאַנג געדאַרפט שוין זיין ביים ציל, אַ סך וואָכן זעגען מיר שוין אונטערוועגנס.

כאַ-כאַ-כאַ — מיר האָבן צייט!

דער רודערער קומט צוגיין און זאָגט:

איך טרעף נישט דעם וועג. מיינע האָר זענען ווייס ווי שניי. דרייסיק יאָר רודערן מיר שוין. —

כאַ-כאַ-כאַ — מיר האָבן צייט!

הונדערט יאָר פאַרגייען, טויזנט יאָר פאַרגייען. כאַ-כאַ-כאַ. מיר האָבן צייט! —"

אינגעבאָרג שמייכלט.

„רעדסט אַזוי, אַז דאָס האַרץ בלייבט מיר שטיין אין דער ברוסט", זאָגט זי.

כ'בייג מיך איבער אויף פאָרנט, אַזוי אַז אירע האָר צער־טלען מיין פנים, כ'פאַרמאַך די אויגן.

„מיר האָבן צייט!" פליסטערט אינגעבאָרג און לאַכט אין דער שטיל.

„יאָ."

„טייער איז צו זיצן אין טונקלקייט, בעת די שטערן וואָג־לען דיך פאַרביי."

„יאָ, נישט צום אויסדערציילן טייער."

11

וואָס האָבן זיך געטראַכט די קנעכט און די דינסטן, וואָס זענען געגאַנגען אַהין און צוריק איבערן הויז? זיי האָבן געקוקט אויף מיר און געטראַכט, אַז כ'האָב דעם זינען פאַרלוירן זיי האָבן נישט פאַרשטאַנען פאַרוואָס די טרעפ זענען אויסגע־שאָטן מיט בלומען, ווי ס'וואָלט אַ חתונה געווען, זיי האָבן נישט פאַרשטאַנען פאַרוואָס אין צימער פון זייער בעל־הבית איז היינט אויסגעשפרייט א טעפּיך פון קאָרן־בלומען, מאָרגן פון מאָן־בלומען, און אַן אַנדער טאָג פון בזשאָזענע בלעטער.

דאָס הויז איז מסתמא אַ פאַרכישופט הויז! אָפט האָב איך צעעפנט די טירן פון אַלע צימערן און דורכגעגאַנגען דורך אַלע צימערן. אַהין און צוריק, און דאָס האַרץ איז מיר איבערגעלאָפן פון פרייד און פרייהייט.

די בלומען פון די טאַפּעטן האָבן אויסגעזען, ווי זיי וואָלטן אויפגעלעבט און געשמעקט, די בילדער פון די אַלטע בעל־הבתים מיט די קאָמישע קאַפּעלושן און פריזורן האָבן געשמייכלט. ליזע־לאָטע, געבוירן ווייקערסבאַך, האָט געוואונקען צו מיר, כ'האָב מיך אַנידערגעשטעלט פאַר איר און געשמייכלט. יאָ, האָב איך געזאָגט, ליידער נישט געקאָנט דיר בלייבן טריי, ליזעלאָטע. אַזוי איז די ליבע!

אַ משונהדיקע לופט האָט זיך געטראָגן דורך דעם דאָזיקן פֿאַרכישופֿטן הויז.

זי האָט אַנטהאַלטן אויסרופֿן, שעפּטערייען, בליקן, דעם גלאַנץ פֿון ציין, דאָס געררויש פֿון גיכע טריט. אַ סך סודות האָט פֿאַרבאָרגן אין זיך די לופֿט. אַ שטילן געלעכטער, פֿאַרליבטע ווערטער, ברעמען, וואָס באַוועגן זיך, אָרעמס, וואָס ווינגלען אַרום אַ האַלז, דאָס רויטקייט פֿון ליפּן, דאָס בלאַנקען פֿון אַ פֿינגערל. דער מענטש טראַכט וועגן גאָרנישט, פּלוצלינג הערט ער זיין נאָמען, די לופֿט האָט אים אָנגערופֿן, פּלוצלינג דערזעט ער אַ מויל, וואָס פֿאַרלעשט אַ ליכט, דערזעט זיך אַליין, ווי ער וואָלט אין שפּיגל זיינע אייגענע ליכטיקע אויגן שטודירט. די לופֿט שפּיגלט דאָס אַלץ אָפּ.

דעם גאַנצן טאָג איז די זון געגאַנגען שפּאַצירן איבערן הויז, זי האָט זיך אַריינגעקריגן דורך די פֿענסטער, דורך די שליסל־לעכער פֿון די טירן. דערנאָך איז אָנגעקומען דער בין־השמשות און אַ שטיקל צייט איז אַלץ געווען שטיל און טויט. דאָך ווי נאָר די לבנה און די שטערן זענען אויפֿגעקומען איז ווידער לעבעדיק געוואָרן אין דעם הויז. פֿונקען זענען געשפּרונגען איבער טיש און בענק, עפּעס האָט געררוישט און געשאַרט זיך פֿון די טאַפּעטן אַראָפּ, עפּעס זילבערדיקס האָט זיך געשפּילט מיט אַ פֿראַנז, און דער פֿראַנז האָט זיך אָנגעהויבן שאָקלען.

אונטן אין דאָרף האָט געשלאָגן דער זייגער. איינס, צוויי, דריי—צען. אין דאָרף אונטן האָט געשלאָגן דער זייגער. איינס, צוויי — עלף.

עפּעס אַ אָטעם האָט אַ בלאָז געטאָן דורכן הויז. עפּעס רוישט, טרעפּ קרעכצן, טריט, פֿלאַקער־ליכט, עפּעס שוועבט — איינגעבאָרג!

אַ שעפּטעריי גייט דורך מיין צימער, שעפּטעריי, פֿליסטעריי־

און געלעכטער. אָט־אַזוי ווי אַ קליינער וואַסער־שפּרוץ וואָלט געזונגען און געלאַכט. דאָס זענען מסתמא די הערשאַפטן אין די משונהדיקע קליידער און פריזורן אַרויסגעשטיגן פון די ראַמען און געמאַכט זיך אַ שפּאַציר דורך מיין צימער.

אין משך פון אַ סך, אַ סך נעכט איז אינגעבאָרג געקומען צו מיר. דאָס האַרץ האָט מיר געשלאָגן אין די לאַנגע שעהן פון וואַרטן. מיט אַן אויסגעשריי פון פרייד האָט זי אויפגענומען מיין האַרץ. יאָ, ווי אַזוי פלעגן מיר זיך באַגריסן? ווי מיר וואָלטן לאַנגע יאָרן געווען צעשיידט און די בענקשאַפט האָט צעגליט אונזער ליבשאַפט און געקרעפטיקט זי און פאַרטויזנט־פאַכיקט.

אַ פאַרזונקען פון די געמיינזאַמע בליקן, געשטאַמלטע ווערטער, אַ קוש אויף די שפּיצן פינגער, דאָס איז געווען אונזער באַגריסונג. גאַנץ אָפט האָבן מיר גאָרנישט גערעדט, געגעבן זיך די הענט און געשמייכלט צו זיך, אַ לאַנגע צייט.

אינגעבאָרג פלעגט פון וואַלד קומען צו מיר, אין שטילער נאַכט, כ׳האָב נישט געטאָרט איר גיין אַנטקעגן, כ׳האָב נישט געטאָרט זי גיין באַגלייטן.

ניין, ניין, איך בין דיין ווילדע געליבטע, וואוין אין וואַלד, קום און גיי אַוועק — פאַרשטייסט?

זי האָט נישט געזאָגט ווען זי וועט קומען. כ׳האָב דאָס נישט געטאָרט וויסן. טיילמאָל פלעגט זי זאָגן: היינט קום איך נישט, אָבער ס׳איז נאָך קוים האַלבע נאַכט געווען, ווי זי האָט זיך באַוויזן ביי מיר.

„כ׳האָב נישט געקאָנט שלאָפן, אַקסעל!"

„דאַנק, דאַנק, זיסע אינגעבאָרג! כ׳בין געזעסן דאָ און געטראַכט וועגן דיין לעצטן בליק היינט אין אָוונט. ער האָט מיין

האַרץ גליענדיק געמאַכט. אינגעבאָרג, היט זיך! כ׳וועל דיך דערדריקן אין מיינע אָרעמס״.

„יאָ, יאָ!״ זי פֿאַרבייגט דעם קאָפּ אויף אונטן און פֿאַרמאַכט די אויגן. אירע ציין שמייכלען.

„כ׳וועל דאָס טאָן, גאַנץ ערנסט, היט זיך, אינגעבאָרג! כ׳האָב דיך ליב, ווייסט עס. קאָנסט טאָן מיט מיר, וואָס דו ווילסט, אינגעבאָרג! דאָס זענען נישט בלויז ווערטער, ניין, ערנסט, קאָנסט מיך לאָזן בלינד-מאַכן, כ׳וועל זיך נישט קלאָגן, ניין, כ׳וועל שמייכלען. קאָנסט מיך טרעטן, קאָנסט אַלץ, וואָס דו ווילסט. אָבער היט זיך, מיין ליבע איז געפערלעך! מיין האַרץ איז רויט, בלוטיק-רויט און ווילד!״

„אָ, אַקסעל, ווי גוט מוז זיין גאָט, וואָס באַשענקט אונז מיט אַזאַ גליק!״

זאָג איך: „זיי ווייסן, ער האָט ליב אַלע ליבנדיקע. זעט, זאָגט ער צו זיינע מלאכים, זיי האָבן זיך ליב! און די מלאכים זאָגן: געלויבט ביסטו פֿאָטער פון ליבשאַפֿט, ביסט אַ גוטער גאָט!״

די נאַכט פֿאַרגייט, ס׳פֿאַרגייט די נאַכט.

היינט איז די נאַכט שנעלער פֿאַרגאַנגען ווי נעכטן, מאָרגן וועט זי שנעלער פֿאַרגיין ווי היינט, איבערמאָרגן שנעלער ווי מאָרגן.

מיר פלוידערן. מיר שוויגן. מיר האָרכן - אויף דאָס ליד פון פויגל, וואָס זינגט פון זיין גליק אין שטילן פּאַרק. די נאַכט פֿאַרגייט.

„הער זיך איין, וואָס עס זינגט דער פויגל, אַקסעל! הערסט אַלץ? איצט האָט ער געזונגען דיין נאָמען„— אינגעבאָרג קוקט מיך אָן—„בלייב אַזוי״, זאָגט זי, „בלייב אַזוי—פֿאַרמאַך די אויגן—שמייכל עטוואָס, אַזוי! איבערערדיש זעסטו אויס! בלייב אַזוי, ריר זיך נישט!״ זי קניט אַנידער און פליסטערט:

„בלייב אַזוי כ׳וויל קוקן אויף דיר״ — זי גלעט מיטן פינגער איבער מיין האַנט, גאָר לייכט.

„כ׳ליב דיין האַנט, אַקסעל, כ׳ליב יעדער הערעלע פון דיין האַנט, יעדן נאָגל, בלייב אַזוי, בלייב אַזוי — כ׳וויל צערטלען דיין האַנט — .״

איך זיץ מיט פאַרמאַכטע אויגן. מיין האַנט ווערט לייכט געהויבן אין דער הייך, אינגעבאָרגס ליפּן באַרירן זי — אַ שוי-דער לויפט מיר דורך. אַ דערשטיקטער געשריי פון תענוג בלייבט מיר אין דער קעל —

די נאַכט פאַרגייט, פון נעפּל שיילט זיך אויס דער פרי-מאָרגן. אַ העל קלייד ווערט פאַרשוואונדן אין נעפּל פון פרי-מאָרגן. כ׳נעם דאָס געווער און וואַנדער אַרום איבערן וואַלד. טיף אין וואַלד פאַלן צוויי שאָסן.

וואָס האָט דער הער דערשאָסן?

גאָרנישט, גאָרנישט.

איך טרעף נישט, שלעכטע אויגן, און צו-דעם ציטער איך נאָך אויך אַביסל, די קליינע פּייקע שטערט. — — —

גאַנץ צופעליק האָב איך שפּאַצירנדיק מיטן געווער באַגעגנט דעם גראַף פליוגען אין וואַלד. ווי אַ קאַרליק איז ער גע-גאַנגען און געמאַכט מיט די לאַנגע אָרעמס. ער איז געגאַנגען אַזוי, ווי ער וואָלט עפּעס געזוכט אויף דר׳ערד.

„הערט זיך נאָר איין, וואָס פאַר א משונהדיק באַשעפעניש זי איז, די אינגעבאָרג!״ זאָגט צו מיר גראַף פליוגען און רייבט אייגעלעך פינקלען. „טאָג און נאַכט לויפט זי אַרום איבערן וואַלד. יאָ, כי-כי, ביינאַכט אויכעט.

יעדן זומער איז דאָס אייגענע, אָבער היינט לויפט זי ווי משוגע. זי שלאָפט אין וואַלד, דאָס מיידל שלאָפט אין וואַלד״.

כ׳האָב געלאַכט.

גראַף פליוגען האָט אויך געלאַכט. ער האָט זיך אַזש פאַר־הוסט, אַזוי האָט ער געלאַכט.

„אָבער — אָבער נאַטירלעך" — און האָט אָנגעשלאָגן מיט די הענט אָן די לענדן — „זי איז דאָך אין וואַלד געבוירן געוואָרן". —

„אין וואַלד האָב איך זי געפונען. אַזוי ווי אין מעשהלע איז זי געזעסן, בלאָנד־האָריק, מיט אַ צעפּל ווי אַ ווידעלע, און געזונגען, געזונגען, אַז מיילן־ווייט האָט מען געהערט. ווי הייסטו? איך הייס אינגעבאָרג גיזלהער. ווער איז דיין טאַטע? ער האָקט אויס ביימער פאַר די שיפן און מיין מאַמע איז פון דענעמאַרק. זי האָט גערעדט אַזוי קלוג און אויפגעהייטערט, אַז דאָס האַרץ איז מיר פאַרגאַנגען פאַר פרייד. אפשר ביסטו דאָס דער וואַלד־גאָט, האָט זי געזאָגט. יאָ. אויב אַזוי קען איך דיך. מיט דריי טעג צוריק האָב איך דיך געזען מיט אַ צווייג אַרומן קאָפּ און מיט אַ גרויסן שטעקן אין דער האַנט. — כי־כי־כי — — — דו זינגסט, אינגעבאָרג? יאָ, איך וועל ווערן אַ זינגערין, די מאַמע האָט אַזוי געזאָגט.

דערנאָך האָט זי מיר געוויזן אַן אויסגעהוילטן בוים, אין וועלכן צוויי טויזנט קאַרליקעס האָבן טאַקע געגעסן מיטאָג. זיין טאָכטער איז קראַנק, האָט זי געזאָגט. וועמענס טאָכטער? נו, דעם קעניג וואַפּס. *) זי ליגט דאָ. וואו? נו, אין דעם שפּינ־וועבס. זי הוסט... — נו, און וואָס איז פאַר אונז געוואָרן אינגע־באָרג, פאַר מיין ווייב און פאַר מיר? כי־כי — אַ פרייד אויף אונזערע אַלטע טעג, אַ טרייסט, אַ פאַרגעניגן — —". ער האָט זיך צעקיכערט, אַ נויג געטאָן מיטן קאָפּ, טרערן זענען געלאָפן איבער זיינע באַקן.

און דער אַלטער האָט אַלץ גערעדט וועגן אינגעבאָרג. ער

*) אַ וואַלד־גייסט — ד. א.

איז געוואָרן אַביסל פלוידערדיק אין די לעצטע יאָרן. אָבער כ׳האָב זיך איינגעהערט, וואָס אַרט עס מיך.

„יאָ, יאָ, שלאָפט אין וואַלד, כמעט יעדע נאַכט. נו, זאָל זי זיך פרייען, אונזער איינגעבאָרג״.

דאָ האָט מיך דער טייוול אַ שטויס געטאָן און כ׳האָב געזאָגט:

„אפשר האָט זי אַ געליבטן, צו וועלכן זי קומט? וואָס?״

גראַף פליוגען האָט אַ פייף געטאָן דורך די ציין און אַ פינקל געטאָן.

„וואָס פאַלט אייך איין! ניין, ניין, אַ פאַלשער געדאַנק — ער איז אמת זייער אַ באַגאַבטער און אַ שיינער, אָבער עס פעלט אים עפּעס — יאָ, ער איז נישט קיין מאַנספּאַרשוין — ער איז אַ ליידנדער, זייער אַ קראַנקער, מיין איך. גיט נאָר אַ טראַכט, שוין צו צוועלף יאָר האָט מען אים געשלעפּט פון שטאָט צו שטאָט. ניין, ניין, וואָס פאַלט אייך איין!״

גראַף פליוגען האָט געלאַכט.

איך האָב אויך געלאַכט.

„קומט דאָך אַמאָל אַריין צו מיר! איר האָט נישט קיין צייט? איך מיין, אויך אונזער איינגעבאָרג וועט זיך פרייען. נישט לאַנג האָט זי געפרעגט, פאַרוואָס זעט מען דעם פירשט־צקסעל אַזוי זעלטן?״

איך וועל מסתמא אינגיכן אַריבערקומען.

„אַ סך גריסן פאַר פריילן איינגעבאָרג״.

„אַ דאַנק, אַ דאַנק. ס׳וועט איר פאַרשאַפן פאַרגעניגן, געוויס. איינמאָל האָט זי מיר דערציילט עפּעס וועגן אייערע אויגן, כ׳קאָן עס אייך נישט זאָגן, יונגער פּריצט — כי־כי —

פריִער האָט זי זיך אייך פאָרגעשטעלט ווי אַ בלוי־האָריקן ריטער, אָט אַזוי ווי אין מעשהלע — דערנאָך האָט זי אייך קענען־געלערנט, פאָריקן הערבסט. פּאַפּאַ, האָט זי געזאָגט, נו, און דעמאָלט האָט זי מיר דאָס טאַקע דערציילט וועגן אייערע אויגן. — אַדיע, יונגער פריינט"

12

רויטע טעג! בלויע נעכט! ש׳יין איז דאָס לעבן! די טעג זענען באַרוישונג, די נעכט—אַ לעגענדע. די טעג זענען זינגען און לאַכן, די נעכט זענען קושן, וואָס טרינקען אַרויס טרערן פון גליק פון אונטער די ציטערנדיקע אויגן-הייטלעך. די טעג זענען אַ גרויסע, רויטע זון, די נעכט—אַ בלוי ליכטל לבנה-שיין אין אַ אויג, וואָס זיין טיפקייט האָט קיין באָדן נישט.

איינמאָל אַ זונטאג איז געקומען צו מיר אַ מענטש, וואָס איז אינגאַנצן געווען פון האָר, זשיוויצע און האָניק. איך בין געשטאַנען ביים פענסטער און געזען אים אָנקומען מיטן באַרג-וועג. אַ דיקער שטעקן איז געגאַנגען לעבן דעם מענטש. דער שטעקן האָט געמאַכט נאָך גרעסערע שריט, ווי דער מענטש, און איז אים שטענדיק פאָרויסגעלאָפן. דער מענטש איז שטיין געבליבן און אַריינגעשטעקט דעם שטעקן אין דר׳ערד.

„דער בעל-הבית איז אין דער היים?“ האָט ער אויסגערופן דורך דער לאָנקע.

יאָ, דער בעל-הבית איז אין דער היים.

גלייך האָט דער מענטש ווייטער גענומען שפרייזן, ריכטנדיק זיך צו דער טיר; דער מאַן מיטן שטעקן זענען פאַרשוואונדן אין הויז.

מ׳קלאַפּט אויפן קול און אַ באַבעררדיקטער ברוינער קאָפּ מיט לויכטנדיקע וואַסער-בלויע אויגן האָט זיך באַוויזן אין דער טיר.

„גוטמאָרגן" — האָט ער געזאָגט און אַריינגעגאַנגען מיטן שטעקן אין האַנט.

ער איז אַ האָלצהעקער, קומט פון וואַלד און הייסט גאָט-געטריי גיזלהער.

„זייט געגריסט!" האָב איך געזאָגט און אויסגעצויגן די האַנט צום גאַסט.

„נאָר נישט געאיילט זיך, הער!" האָט געזאָגט דער מענטש וואָס איז געקומען פון וואַלד. ער האָט זיך צוגערוקט אַ שטול נענטער צום טיר, באַקוועם אַנידערגעזעצט זיך, דעם קאַפּעלוש געלייגט זיך אויפן שויס און דעם גראָבן שטעקן איבער די קני. אַרומגעקוקט זיך איבער מיין צימער, אַן אמתער מוזעום פון צו-געקליבענע זאַכן, און זיך גרינגשעצנדיק צעשמייכלט.

אַ קאָפּ האָט ער געהאַט ווי אַן אַפּאָסטאָל, דאָס פּנים זיינס איז כמעט פאַרשוואונדן אין דער אַרומראַמונג פון פאַרזשאַווערטע, צעפּליטערטע האָר פון קאָפּ און באָרד. די ברעמען, אויף פעדערן ענלעך, זענען אַראָפּגעהאָנגען אין דער העלפט איבער זיינע וואַ-סער-בלויע האַרציק-טרייע אויגן. דער מענטש האָט געהאַט גרוי-סע הענט, אַזוי ווי העק, צעראַצט און צעשפּאָלטן, די נעגל אָפּ-געשאָבן און ברוין.

„יאָ, איך קום פון וואַלד", האָט געזאָגט דער באַבעררדיק-טער און געקוקט אויף מיר. „אַ ווייטער וועג אַהערצו, אַ ווייטער וועג: אָבער ס׳איז גוט צו גיין דורך גאָטס וועלט, שטענדיק גוט, נישט אמת?"

ס׳איז גוט צו גיין דורך גאָטס וועלט, דאָס האָט ער רעכט.

דער מענטש האָט אַרויסגענומען אַ גרויסע בלויע שנופּטוך פון קעשענע און מיט געריוש זיך אויסגעשנייצט די נאָז.

„די תבואה שטייט שיין, די קאַרטאָפל זעען אויס גוט. נאָך אַביסל רעגן און דער אייבערשטער איבער מענטש און פי וועט שוין מאַכן עס זאָל גוט זיין".

ער האָט צונויפגעוויקלט די שנופּטוך, געוויגט דעם קאָפּ אַהין און אַהער און געשמייכלט.

ער איז אַלזאָ אינגעבאָרגס פאָטער. אינגעבאָרג קען איך דאָך, ווי?

„זיכער, זיכער!"

„הם. דער הער גראַף איז אַ פיינער מאַן מיט אַ האַרץ, וואָס איז געפעלן צו גאָט. ער האָט אינגעבאָרג גענומען צו זיך און זי אויפגעצויגן אויף אַ גרויסע דאַמע — דאָס איז אַלץ זייער שיין און רעכט. זי האָט אַ קלאָרן קאָפּ, אינגעבאָרג, דאָס האָט דער הער גראַף שוין אין דער ערשטער שעה געקאָנט באַמערקן. ווער איז דיין פאָטער? האָט זי דער הער גראַף געפרעגט. ער האָקט אויס ביימער פאַר די שיפן און מיין מוטער איז פון דע־נעמאַרק, האָט זי אים געענטפערט. זי איז אים געפעלן, באַזונ־דערס איז איר שטים אים זייער געפעלן — אַלץ גאַנץ שיין און רעכט, אַ סך מיילער פרעסן פון מיין שיסל. אַ מענטש מוז אויך עפּעס וויסן אין אונזער צייט. אין וואַלד האָבן מיר דאָס נישט. אַלץ גאַנץ שיין און רעכט. גישט גערן האָב איך זי געלאָזט אַהער, אָבער פאַר איר איז דאָס געווען אַ סך בעסער און אייגנ־נוץ איז קיין נוץ נישט. נו, כ'האָב מיך אויך געקאָנט זען מיט איר אָפט, נאָכפרעגן זיך, וואָס הערט זיך מכח די פּאָרעמבעס ביים סטאַוו, מכח די שפּענער, האָלץ־אַראָפּפירן, — יאָ, ס'איז שטענדיק געווען אַ סיבה אויף צו קומען אין שלאָס אַריין, יאָ, יאָ, זייער גוט".

„אַלץ איז זייער שיין און גוט", זאָגט גאָטגעטריי גיזלהער און וויגט דעם קאָפּ אויף די ברייטע אַקסלען אַהין און צוריק.

„אַלץ איז זייער שיין און גוט, יאָ, יאָ". גאָטגעטריי גיזל-הער האָט אַ הוסט געטאָן, גענומען דעם גראָבן שטעקן אין האַנט און לייכט באַוועגט מיט אים.

ער האָט מיך אָנגעקוקט און געמורמלט עפּעס אין דער באָרד אַריין, דערנאָך האָט ער אַ בלאָז געטאָן מיט די ליפּן, אַז די וואָנסן האָבן זיך צעפּלאַטערט.

„אַלץ איז זייער שיין און גוט, אָבער אָפטמאָל טראַכט איך, אַז פּאַר אינגעבאָרג וואָלט אפשר בעסער געווען, ווען זי וואָלט זיך נישט געוועסט אַריינגעקריגן אין שלאָס אַריין. ליבערשט זאָל מען בלייבן אָרעם, אָבער אמת אין האַרצן, איידער ווערן אַ גרוי-סע דאַמע — נו, נו, הם, פאַרשטאַנען?"

„צום וואַלד, ליבער פריינט, האָט קיין צוטריט נישט די זינד. הערט זיך איין, אין וואַלד — האַ — דאָ-דאָ, וואָס איז אין וואַלד? וואָס איז אין וואַלד נישט, זאָג איך. שטילקייט, טונקל, גרין און דער פּיקהאָלץ פּיקעט. אַזוי! איך זיץ פאַר מיין הייזל און ס'ווערט אָוונט. נישט פאַראַן קיין אָוונט אין די שטעט און אין די שלעסער, נאָר אין וואַלד. דאָ איז ער. קאָנסט אים אָנטאַפּן, ער זיצט לעבן דיר אויף דער באַנק! עס רוישט אין וואַלד, עס שמעקט אין וואַלד, זשיוויצע טריפט פון די ביי-מער. מיין פריינט, ווי ער רוישט דער וואַלד! איך הער דאָס. פּופּציק יאָר לעב איך שוין אין וואַלד און איצטער הער איך ערשט ווי ער רוישט. אַרום און אַרום רוישט. דער וואַלד רעדט! ווערטער גייען מיר דורכן קאָפּ, ווערטער, אָט אַזוי ווי זיי שטייען אין די ביכער. כ'זיץ אויף דער באַנק און קלאַפּ-צו מיט דער ליולקע צום טאַקט. כ'קלאַפּ-צו מיט דער ליולקע צום טאַקט, כ'וויל אַרויסרעדן די ווערטער — און שוין נישטאָ. כאַ-

באַ־כאַ! כ׳בין נישט געגאַנגען מער ווי אין דער דאָרפישער שול, נאָר אין דער דאָרפישער שול — מיין הער, וואו איז דער יום־טוב אַזוי שיין ווי אין וואַלד? כ׳האָב אויף זיך אַ פריש העמד און מיינע בעסטע מלבושים, כ׳זיך פאַר דער שטוב און האָרך־אויף דאָס רוישן פון דיביימער. אַך! איר הערט? קוים וואָס ס׳רוישט. די ביימער־קרוינען פאַרנייגן זיך. — — דאָס איז גאָט!! גאָט גייט דורכן וואַלד, און איך הער דאָס, איך שטיי אויף, נעם אַראָפּ דעם הוט און זאָג — — גאָט?! — איך הער אים, הער זיינע ווערטער, שטרעק אויס די האַנט און רעד צו די ביימער — צו — — — איך רעד צו זיי — ״

דער מאַן פון וואַלד איז געזעסן שטיף, מיט אַן אויסגע־שטרעקטער האַנט און שטראַלנדיקע אויגן, ווי ער וואָלט גערעדט צו די ביימער.

„יהי אור!״ זאָג איך. ליכט! פאַרשטייסטו, הימלישער זון, וואָס דאָס איז? ליכט! ליכטיק זאָל ווערן. כ׳הער שטי־מען, גאַנץ דייטלעך, כ׳האָרך אויף. איך הער זיי גאַנץ דייט־לעך. — — האָרך־אויף — — און שוין נישטאָ. דאָס איז דער וואַלד״.

און גאָטגעטריי גיזלהער האָט נאָך לאַנג גערעדט וועגן וואַלד, ער האָט דערציילט, אַז זונטאג קומען ארויס צו אים אַלטע מענער און פרויען און ער פאַרטייטשט זיי פון דער הייליקער שריפט. פונוואַנעט האָט ער אָבער די גאָב צו פאַרטייטשן די הייליקע שריפט? פון גאָט און פון וואַלד! שפּעטער האָט ער זיך צורעכט געמאַכט אויפן שטול און געזאָגט: „איך בין גע־שיקט פון גאָט כדי דיר דאָס צו זאָגן. נאָך צייט תשובה צו טאָן. ביי די ביכער און נאַקעטע פרויען אויף די ווענט איז זינד, אין וואַלד איז גאָט. צווישן דיר און מיר איז אַן אָפּגרונט, מיין פריינט!״

זיינע אויגן האָבן געפינקלט, מיטן שטעקן האָט ער אָנגעצייכנט אַ ליניע אויף דער פּאָדלאָגע. „דאָ — אָרעם, דאָ — רייך, דאָ — גאָט, דאָ — דער טייוול. יאָ—יאָ!" ער האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ, אַז זיינע האָר האָבן אַ פלאַטער געטאָן, און מיט אַן אויפגערעגטן טאָן האָט ער ווייטער גערעדט: די רייכע לייט זענען פאַרן גהינום. רייכקייט און נישט-פרומקייט איז איינס. מיין טאָכטער איז געוואָרן רייך, אָבער נישט אויף דעם האָב איך זי אַוועקגעלאָזן פון זיך און פון דער מוטער, אַז זי זאָל אויך ווערן נישט-פרום! זי האָט אָרעמע עלטערן, וואָס וואוינען אין וואַלד, קאָן זי נישט ווערן נישט-פרום, ניין!"

דאָ האָב איך גענומען דאָס וואָרט. זי איז דאָך גאָר אַזוי נישט געוואָרן?

„ניין!?" גאָטגעטריי גיזלהער האָט זיך מיט חוזק צעלאַכט.

„ניין, דו בעל-עבירהניק? — — יאָ, גאָט האָט זיינע וואַכן אומעטום צעשטעלט. כ'האָב באַקומען אַ בריוו פון אַן אומבאַקאַנטן — "

„פאַרשטייט זיך", האָב איך געזאָגט, „אינגעבאָרג איז מיין כלה".

„כאַ-כאַ-כאַ! מיין פריינט, אויך מאַרען איז געווען מיין כלה! כלה, וואָס רעדסטו, כאַ-כאַ-כאַ! פריינט! איך זאָג דיר, מאַרען איז געווען יונג און שיין, פון דעם ווייטן דאַניען-לאַנד, האָט גערעדט אַזוי משונהדיק, געזונגען ווי אַ פויגל. אָפט איז געקומען צו מיר דער טייוול און געוואָלט מיך פאַרפירן. קיינער וועט נישט זען, האָט ער געזאָגט, זע ווי אַנדערע טוען דאָס! אָבער — האַ, אַכט יאָר האָבן מיר געוואַרט! — אַ כלה, דאָס איז גאָר עפּעס אַנדערש!"

פאָטער גיזלהער האָט זיך צעלאַכט, גערוקט זיך אויפן

שטול אַהין און צוריק און ביידע הענט אָנגעשפּאַרט אָן גראָבן שטעקן.

יאָ, צוליב דעם טאַקע איז ער געקומען, גאָט פּרייט זיך מיט יעדער צוריקגעפונען שעפּסעלע. ער וויל וויסן — ער וויל וויסן —

כ׳האָב געשמייכלט. „כ׳מיין, אַז מיר וועלן זיך קאָנען פאַרשטענדיקן״, האָב איך געזאָגט.

כ׳האָב אים באַרויקט וויפל כ׳האָב געקאָנט. כ׳וועל רעדן מיט אינגעבאָרג.

אַלץ, וואָס ער פאַרלאַנגט, וועט געשען.

פּאָטער גיזלהער האָט אַ נויג געטאָן מיטן קאָפּ.

„כ׳זע, אַז מיט דיר לאָזט זיך רעדן, מיין זון, גוט!״ ער האָט אַוועקגעשטעלט דעם שטעקן אין ווינקל.

„אַ שיינער טאָג!״ ער האָט טיף אָפּגעאָטעמט. „טייערע זאַכן פאַראַן דאָ אין דעם צימער!״

איצט קאָן עס מיר שוין, דאַכט זיך, דערלאַנגען די האַנט?

„איצט שוין!״ פּאָטער גיזלהער דריקט מיר די האַנט.

מיר האָבן צוזאַמען דורכגעלעבט אַ שיינעם נאָכמיטאָג און אַן אָוונט, פּאָטער גיזלהער און איך. פּאָטער גיזלהער האָט נישט געוואָלט בלייבן, אָבער ס׳איז מיר געלונגען אים צוצורעדן. אַזוי איז ער פאַרבליבן ביזן אָוונט, און דערנאָך ביז האַלבע נאַכט.

כ׳האָב אים ליב געקריגן. אַפילו ווען ער וואָלט נישט געווען אינגעבאָרגס פּאָטער, וואָלט איך אויכעט ליב געקריגן אָט דעם דעמב פון וואַלד, און ער איז נאָך געווען דערצו אינגעבאָרגס פּאָטער. און אינגעבאָרגס פּאָטער וואָלט איך ביי אַלע אומשטענדן ליב געהאַט, וואָלט ער געמעגט אַפילו זיין אַ צוועלעפפאַכיקער מערדער, אַפילו אַ קעשענע-גנב.

מיר האָבן געפּלוידערט, געגעסן און געטרונקען. פּאָטער

גיזלהער האָט תחילת אָפּגערוקט יעדן וויין מיט אַ האַרבער באַוּפּ-
גונג פון דער האַנט, אָבער ווען כ׳האָב אים געזאָגט, אַז אַפילו
יעזוס קריסטוס האָט גאָרנישט געהאַט געגן וויין-טרינקען — ווייל
צי האָט ער דען נישט אויף דער חתונה אין קנה פּשוט וואַסער
אין בעסטן וויין פאַרוואַנדלט? — האָט ער זיך געלאָזט איבער-
רעדן. ער האָט געטרונקען דעם שטאַרקסטן וויין ווי וואַסער,
און איך האָב געהאַט דערפון נחת.

ער האָט גערעדט, גערעדט וועגן אינגעבאָרג און ווי
שטאַרק ער האָט זי ליב, מיט פייכטע אויגן האָט ער גערעדט.
ער האָט גערעדט וועגן דער וועלט און ווי שלעכט זי איז גע-
וואָרן, פול מיט פאַראַכטונג האָט ער אַ שפּיי געטאָן אויף דער
באָדלאָגע.

„נו, איך מוז דיר זאָגן, כ׳לייען אַ בלאַט, עס הייסט „דער
ווינשטאָק און די ווינטרויבן", דער גלח פון הייליגענברון
שיקט עס מיר אַלע מאָל צו, שטייט דאָרטן געשריבן ווי שלעכט
און גאָטלאָז די וועלט איז געוואָרן. אַי-אַי-אַי! — אַי-אַי! איז
דאָס מעגלעך? אַן אומגלויבלעך-משוגענער מענטש האָט פאַר-
זיכערט, אַז גאָט איז געשטאָרבן! גאָט איז געשטאָרבן — וואָס
הייסט — אָבער דער שוטה לעבט נאָך! ער האָט אַליין געזען
ווי גאָט איז געשטאָרבן, ער האָט אים די אויגן צוגעדריקט,
פאַרשטייט זיך! כאַ-כאַ-כאַ! און דערביי איז דאָך שוין אין
דער ביבל געשריבן: אייביק איז אדוני צבאות! יאָ, יאָ!—"

אַ שטייגער איז ווידער אויפגעשטאַנען אָט אַזאַ פאַלשער
אַ בערגעשפּיצטער תלמיד-חכם פון די פּרושים און האָט פאַרזי-
כערט, אַז יענער נס אויף דער חתונה אין קנה איז אויסגעטראַכט.
כאַ-כאַ! אָבער אַ מענטש, וואָס קאָן מחיה-מתים זיין, קאָן דאָך
אויך וואַסער אין וויין פאַרוואַנדלען? יעדעס קינד וועט דאָס
פאַרשטיין!

ווי קלוג זיי זענען דאָך די פּרושים. „אָבער גאָט איז אַל־
מעכטיק, ער קאָן מיין שטעקן פאַרבייטן אין אַ הון, אונז ביידע
אין גערשטן־קערנער פאַרוואַנדלען, און די הון וועט אויפפרעסן
די גערשטן־קערנער. קיינער וועט נישט גלויבן, אַז דער שטעקן
האָט אונז אויפגעפרעסן, און דאָך איז עס אַזוי. יאָ, ביי אים
איז קיין זאַך נישט אוממעגלעך!"

פּאָטער גיזלהער האָט גערעדט און גערעדט, געגעסן און
געטרונקען. אַלץ כסדר האָט ער דערציילט וועגן וואַלד, און אַז
ווערטער קלינגען אים אין קאָפּ, אַזוי אַז ער קאָן זיי כמעט אָנ־
כאַפּן און איינהאַלטן. שטופּנווייז האָט ער אָנגערופן אַ רייע נע־
מען, וואָס זענען מיר, פאַרשטייט זיך, געווען פרעמד, געפרעגט
זיך דאָס און יענץ, ער האָט מיך אויך געפרעגט צי איך מיין,
אַז פּאָטער פון דער מיל האָט געגנבעט דאָס מעל, אָדער נישט.

ניין, איך גלויב נישט.

אויך פּאָטער גיזלהער גלויבט נישט. ניין, קיינמאָל נישט,
אויף קיין פאַל נישט, האָט ער דאָך געקענט פּעטערס פּאָטער,
וואָס איז דערהרגעט געוואָרן פון אַ בוים אין יענער שטורם־
נאַכט פון 3 נאָוועמבער 1867. צי איך האָב אַמאָל איבערגעלעבט
ווען עס איז אַזאַ שטורם?

„כאַ־כאַ! ס'אַראַ שטורם! אַי־אַי!"

פּאָטער גיזלהער האָט נאָכגעמאַכט דאָס ברילן פון שטורם,
דאָס קראַכן פון די ביימער, דאָס פייפן פון די צווייגן, דאָס
וואַקלען־זיך פון די סאָסנעס. די צווייגן פון די ביימער האָט ער
פאַרגעשטעלט מיט די פינגער, וועלכע ער האָט באַוועגט, דערביי
האָט ער איבערגעקערטע טעלערס גלעזלעך.

„אָבער דאָס אינטערעסאַנטסטע איז, אַז דער דאָזיקער פּע־
טער האָט דאָס מעל דאָך געגנבעט, אַ פאַקט! ער האָט עס אַליין
מודה געווען, צוויי חדשים זיצן האָט ער געקריגן!"

פלוצלינג האָט פאָטער גיזלהער אויפגעהויבן דעם פינגער אין דער הויך. דער וואַלד האָט געראַוישט.

אַ שמייכל האָט באַלויכטן זיין בערדיק-ברוין פּנים, ער האָט באַוועגט מיט די ליפּן און צוגעקלאַפּט מיט דער פייקע צום טאַקט אויפן טיש.

„יאָ, יאָ, אַ סך וואונדער לעבן אין וואַלד“, האָט ער גע-רעדט צו זיך אַליין. „קיינער ווייס נישט, פאַרוואָס דער דעמב מוז זיין קנאָכיק און די סאָסנע שלאַנק, פאַרוואָס דאָס רויט-העלזעלע האָט אַ רויט העלזל, קיינער ווייס דאָס נישט. פאַרוואָס זענען די מענטשן אין וואַלד גאָטספאָרכטיק און די אין שטאָט — גאָטלאָז? אַן ענטפער? כאַ - כאַ!“

אַרום האַלבע נאַכט איז פאָטער גיזלהער אויפגעשטאַנען. כ'האָב אים אָנגעבאָטן דעם וואָגן, אַליין געוואָלט אים אָפּפירן אַהיים.

ניין, ניין!

„אַז גאָט האָט מיר געגעבן פיס, צו-וואָס זאָל איך פאָרן? דאָס איז געגן דעם שׂכל. — אַלזאָ, ווי מיר האָבן אָפּגעשמועסט: פאַר גאָט און פאַרן געזעץ“.

„כ'וועל איבעררעדן מיט אינגעבאָרג“.

פאָטער גיזלהער איז מיט גרויסע טריט אַראָפּגעגאַנגען דעם באַרג און אַזוי באַוועגט מיטן שטעקן, אַז פונקען זענען געפלויגן פון די שטיינער. דערנאָך האָט ער מיט אַ הויכער שטים גענו-מען זינגען אַ כאָראַל. דער וואַלד האָט אָפּגעהילכט. — — —

אויפן אַנדערן טאָג האָב איך געטראָפן אינגעבאָרג אין וואַלד און גערעדט מיט איר. ס'האַרץ האָט מיר געציטערט, זי זאָל כאָטש וועלן זאָגן יאָ!

אינגעבאָרג האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און געקוקט אויפן וועג.

ווען דעם האָט זי נישט געטראַכט, גיין.

זי האָט אַ ציטער געטאָן. „יאָ, אָבער ווער האָט דאָס אים געשריבן דעם בריוו?"

אונזערע בליקן האָבן זיך צונויפגעטראָפן.

אינגעבאָרג איז בלאַס געוואָרן. „אָ", האָט זי אויסגערופן און באַהאַלטן דאָס פּנים אין די הענט, „וואָס פאַרע אומפאַר-שעמטע מענטשן ס'זענען דאָ, פוי, פוי,!"

„דאָס אומגליק זיינס האָט אים צעמישט די געדאַנקען", האָב איך געזאָגט. „ער וואָלט געוויס נישט פעיק געווען אויף אַזאַ אומווירדיקייט. באַטראַכט נאָר, ווי טיף דו האָסט אים געטראָפן".

„ווי שלעכט, ווי שלעכט!"

„פאַרצווייפלונג נעמט-אָפּ דעם זינען, אינגעבאָרג. שלעכט איז ער ערשט געוואָרן".

אינגעבאָרג האָט אַ קוק געטאָן אויף מיר און אירע אויגן האָבן געשטראַלט.

„דו, דו, דו ביסט גוט, אַקסעל! ער איז דיין ריוואַל און דאָך פאַרטיידיקסטו אים. ביסט גערעכט. — יאָ, אַקסעל, מיין נישט, אַז כ'האָב דיך נישט ליב, ווייל כ'זאָג נישט גלייך יאָ. כ'האָב געוואָלט זיין דיין געליבטע, דיין ווילדע געליבטע, וואָס קומט פון וואַלד צו גיין. אַזוי שיין איז עס געווען.—"

„קאָנסט דאָך בלייבן אַזאַ".

„זאָלסט מיך שטענדיק באַטראַכטן אַלס דיינע אַ געליבטע, אַקסעל. נישט אַלס אַן אַנדערע".

„יאָ, אינגעבאָרג".

13

זומער! אונזער זומער!

מיר וואוינען הויך אויבן איבערן טאָל, ווי פייגל אין זייער נעסט. מיר פילן זיך שטאָלץ און פריי. עפּעס פון דעם שטאָלץ און קעניגלעכן פילן-זיך פון אָדלערס איז אַריינגעדרונגען אין אונז. טיף אונטן דער קליינער טאָל, בערג און בערג, וועלדער און וועלדער, אַזוי ווייט ווי עס גרייכט דאָס אויג. אויף ווי-ווייט גרייכט אונזער בליק, אַזש ביז די ווייטע העל-בלויע בערג-שנורן, וואָס טראָגן אויף זיך דעם ברייטן הימל.

דאָס אַלץ, וואָס מיר זעען, איז געוואָרן פאַר אונז איין פּנים, אין וועלכן מיר לייענען; דאָס פּנים קאָן שמייכלען, אָנ-בלאָזן זיך, ס'קאָן אויסזען הילפלאָז, ס'קאָן ציטערן פאַר צאָרן און איינגעהאַלטענעם כּעס, טויט-טרויעריק קאָן עס זיין, גלייכגילטיק. איבער דעם פּנים קאָן זיך דורכשניידן אַ ציטער פון גערירטקייט, ווען די פייערדיקע שליחים פון דער זון שוועבן אין פרימאָרגן איבערן הימל, דאָס פּנים קאָן פול מיט בענקשאַפט נאָכקוקן דער זון, וואָס געזעגנט זיך, פאַרצווייפלט-ווערן, ווען די זון איז פאַר-גאַנגען, אָפּשטאַרבן.

די לבנה קומט אויף און קיצלט דאָס פּנים, שמייכלט עס און קיכערט.

ווי פלעגט די לבנה דעם זומער אַפּערשווימען פון אונטער די וואָלקנס! אַזוי פריי און אַזוי שטאָלץ און אַזוי מלכותדיק שטיל. טיילמאָל האָט זי אויסגעזען צו זיין פאַרחדושט, טיילמאָל שמייכלענדיק, ווי אַ הולטאַי, טיילמאָל גלאַנצנדיק, ווי זי וואָלט געקומען פון באָד. ס'איז איר גוט געגאַנגען. זי האָט געבלענדט, ווי אַ שפּיגל פון זילבער, אויף וועלכן עס פאַלן די שטראַלן פון דער זון. אַלע שטערן זענען געווען אויפן אָרט און געפינקלט, זי האָט געשמייכלט מיט ישוב־הדעת.

דאָס טרילערל האָט געזונגען און געטרילערט אין אָט־די ווייסע נעכט.

די זון האָט געגאָסן מיט ברענענדיקן ווייץ אויף דער ערד, יעדן טאָג. ס'האָט גערעגנט מיט זון; אין ליכטיקע, פאַרעדיקע קוואַלן איז זי מיט די אַלע וועגן און סטעזשקעס געפלאָסן אַראָפּ־צו צום טאָל. אַ פּאַרע פון זון איז געלעגן איבער די וועלדער, אַ רויטע פּאַרע, אין וועלכער לויטער קליינע זונען האָבן געציטערט. האָט מען געוואָלט דורכקוקן דורך דעם דאָזיקן זוניקן נעפּל, האָט מען געמוזט שאַרף אָנשטרענגען דעם בליק און דאָס ליכט פאַרשטעלן מיט דער האַנט. דעמאָלט האָט מען טיף אונטער די דרימלענדיקע וועלדער געקאָנט דערזען עפּעס בליצנדיקס, אַ שלאַנג פון קוועקזילבער, דעם טייך. עפּעס האָט געבליצט, געצאַפּלט זיך, באַוועגט זיך,— די מענטשן, וואָס האָבן געאַרבעט אויף די פעלדער.

ס'האָט גערוישט און געברומט אַרום. „הערך!" האָט איינגעבאָרג געזאָגט. יאָ, כ'האָב געהערט, ס'האָט געקלונגען, ווי ערגעץ זייער ווייט וואָלט אַ דרעשמאַשין געיאָגט. דאָס איז געווען דער זומער.

דער פריילינג קלינגט, דער זומער רוישט, דער הערבסט קלאָגט און מורמלט, דער ווינטער שווייגט.

די וועלדער זענען געשלאָפן, האָבן געשמייכלט אין הייס שלאָף, חלומות פריילעכע געחלומט; די ערד איז געווען הייס, ווי מ׳וואָלט געבאַקן אויף איר ברויט. זענען מיר אַמאָל אַרויסגע־גאַנגען פּלוצלינג אויף אַ ליכטיק אָרט, אַזוי איז דאָס ליכט גע־בליבן שטיין פאַר אונז ווי אַ מויער — מיר האָבן געמוזט צוריק־טרעטן. די לופט האָט געציטערט און פאַרביקע פייערלעך האָבן אַרומגעטאַנצט איבער די גראָזן.

די יאַגדעס זענען רויט געוואָרן, דאָס קאָרן—גאָלדיק און די מענטשן—ברוין. דער שוויס איז אַרויסגעטרעטן אויף זייערע שטערנס, אין די שווייסיקע אויגן האָט געקאָכט די זון. לאַנגזאַם זענען די פּויערים אַרויפגעקומען מיטן באַרג־וועג, אָפּט זיך אָפּ־געשטעלט און געווישט זיך מיטן אַרבל דאָס פּנים. דער באַרגוועג איז געווען ווייס ווי שניי, באַדעקט מיט הויכן שטויב, ס׳איז זיך געגאַנגען אויף אים ווי אויף סאַמעט. די שפּורן פון אַ סך נאַ־קעטע פיס האָבן זיך אָפּגעדריקט אויף אים אַזוי בולט, ווי אין מעל.

דאָס הויז האָט גאָלדיק אפּערגעפינקלט פון הינטער די קאַשטאַנעס, אין די פענסטער האָבן העלע פייערן געברענט. דאָס גראָז אויף דער לאָנקע איז געשטאַנען הויך און אָן אַן אויפהער האָט געווימלט דאָרט פון פאַרשידנפאַרביקע זומערפייגעלעך. איז מען דורכגעגאַנגען די לאָנקע, אַזוי האָבן זיי גענומען פלאַטערן אַרום און אַרום אין דער לופטן, אַז ס׳האָט אויסגעזען, ווי זיי וואָלטן וועמען פאַרפאָלגט. פרעכטיקע קלאָגעריגס האָבן זיך אָפּט אויסגעזעצט אויף די הייסע טרעפּ און געוואַרעמט זיך אויף דער זון.

אין הויז איז געווען הייס און די בלענדנדיק־ווייסע דורכ־גענג מיט דער גרויסער צאָל טירן זענען געווען די איינציק־קילע ערטער אין הויז. אין די צימערן איז ס׳רוב געווען טונקל, ווייל

די לאָדנס האָט מען געמוזט פאַרמאַכן. האָט מען אַרויסגעשטעקט אַ פינגער דורך אַ שפּאַרע פון לאָדן, האָט מען געקאָנט דערפילן, ווי די זון בריט אין דרויסן.

צום שענסטן איז געווען אין פּאַרק. ער איז געווען פאַרווילדעט, אַלט, ענלעך אויף אַן אוראַלטן וואַלד מיט זיינע דיקע באַמאָכטעביימער, וואָס זענען אַרומגעפלאָנטערט געווען מיט פאַרשידענערליי געוויקסן. אויף אַ סך שטעלן האָט די זון נישט געקאָנט צוקומען, האָט זי מיט שאַרפע נאָדלען דורכגעשטאָכן די בלעטער, אָבער זי האָט נישט געהאַט די קראַפט צו צעשטערן אָט־די טונקלקייט. דאָ איז געווען קיל און פייכט, מ׳האָט געשפּירט דעם ריח פון פייכטע בלעטער. אַלע וועגן אין פּאַרק זענען געווען פאַרוואַקסן און מ׳האָט זיך געמוזט דורכשלאָגן אַ וועג מיט די עלנבויגנס. איין לאַנגער הויפּט־וועג איז נאָר געווען, וואָס האָט געפירט צום שלאָס. ווי אַ וואַסער־שטראָם איז זיגזאַגיש געפלאָסן די זון אין דער מיט פון וועג. דאָ איז געשטאַנען אַ ברונעם, אַ קיילעכדיקער בעקן, פון וועלכן ס׳האָט געשפּרודלט אַ דיקער, קורצער שנור וואַסער. אָט־דעם זינגענדיקן, מורמלענדיקן ברונעם, איבער וועלכן ס׳האָט שטענדיק געשוועבט אַ קילקייט, האָט אינגעבאָרג גאָר באַזונדערס ליב געהאַט. שעהןלאַנג האָט זי געקאָנט אָפּזיצן אויף זיין ראַנד און טונקען די הענט אין דעם קילן גרינעם וואַסער און זיך איינקוקן אין דער גאָלדענער נעץ, וואָס האָט געציטערט אויפן באָדעם פון בעקן. זי איז אַנטשטאַנען דורך דעם צוזאַמענטרעפן־זיך פון ליכט מיט די קליינע פאַליעס, וואָס האָבן אָן אַן אויפהער געאיילט צום ברעג בעקן, ווי זיי וואָלטן זיך געיאָגט נאָך אינגעבאָרגס הענט.

דאָ איז זי געזעסן און געחלומט, ביז פּלוצלינג האָט זי זיך אומגעדרייט צו מיר און געשמייכלט צאַרט און פול נישט־אויסדריקלעכער ליבשאַפט. איר שמייכל האָט אָפּגעגלאַנצט

פריער אין די אויגן, דערנאָך אַראָפּגעגליטשט זיך אויף די ליפּן. די ליפּן האָבן זיך אויפגעעפנט און די ציין האָבן געשמייכלט, אויף אירע באַקן איז אַרויסגעטרעטן אַ באַזונדערס גוטמוטיקער, כמעט קינדישער שמייכל.

דערנאָך האָט אינגעבאָרג געזאָגט מיט אַ פאַרחלומטער ווייכער שטים: „הער זיך איין ווי דער ברונעם רוישט!"

זי האָט געוויזן מיט דער האַנט אויף דער אַלטע אונטן. עפּעס ווייס'ס האָט דאָרט אַ שימער געטאָן אין זונענליכט, די טרעפּ, וואָס האָבן געפירט אין הויז אַריין. און זי האָט געזאָגט: „דאָרט וואוינען מיר!" ווי אין חלום האָט זי דאָס געזאָגט.

און איך בין צוגעגאַנגען נענטער, אַרויפגעלייגט די האַנט אויף איר אַקסל. ווי לייכט כ'האָב נאָר געקאָנט, און געזאָגט: „כ'האָב דיך ליב, אינגעבאָרג". ווי שטיל כ'האָב נאָר געקאָנט.

אינגעבאָרג האָט גאָרנישט געענטפערט, געשמייכלט צו מיר, גענומען מיין האַנט און געלייגט זי אויף איר ברוסט.

פילסט? האָט געפרעגט איר שמייכל.

און מיין שמייכל האָט געענטפערט, — כ'פיל דאָס גוט.

הערסט, וואָס עס זאָגט מיין האַרץ? האָט געפרעגט איר שמייכל.

און מיין שמייכל האָט געענטפערט, — איך הער גוט, וואָס עס זאָגט איר גוט, ערליך האַרץ.

אינגעבאָרג, אינגעבאָרג, ווי אַזוי זאָל איך דאָך אָנרופן דיין האַרץ? — —

אינגעבאָרג וואוינט אין די ווייסע צימערן פון שלאָס, וואָס גייען אַרויס אויף דער זייט, וואו די זון גייט-אויף. איך הער ווי זי זינגט, ליכטיק און ריין איז איר שטים און קרעפטיק, די ווענט קלינגען-אָפּ און דער וואַלד הילכט-אָפּ, ווי פון צעקלונגענע גלאָקן, ווען זי זינגט אינעווייניק אין וואַלד.

כ׳קוק אויף מיין טיר. דאָרט שטייט: גייסט, אינגעבאָרג? און פון דרויסן אויף דער טיר איז געשריבן: געגריסט זיי, אינגעבאָרג!

כ׳ווער אַנטשלאָפן, פינף מינוט דרימל איך, כאַפּ זיך אויף, אַ גרויסער בריוו מיט פינף רויטע זיגלען איז אָנגעקומען, אָדער אַ פּעקל מיט בלומען און עטלעכע גרויסע קיזלשטיינער.

בריוו פליען אַהין און צוריק, הגם מיר זענען כמעט שטענדיק צוזאַמען. אָבער דאָך בלייבט נאָך שטענדיק עפּעס צו זאָגן, עפּעס האָט מען פאַרגעסן, עפּעס האָט מען נישט דערדערצט. אַ בוך קומט אָן מיט אַן אונטערגעשטראָכענער שטעל, אָדער אַ בלויזער ווייסער בלאַט פּאַפּיר, אינגאַנצן ליידיק, גאָרנישט געשריבן דערויף, אָבער אַז מ׳קוקט זיך נענטער איין, זעט מען אַ קליינעם מאַטן פּונקט.

אינגעבאָרג גייט אין וואַלד נאָך בלומען, זאָג איך: אייגנטלעך האָב איך גאָרנישט וואָס צו טאָן, אינגעבאָרג, וועל איך מיטגיין.

כ׳גיי אַרום דעם קליינעם שטייענדיקן וואַסער, וואָס אין מיטן פּאַרק. אינגעבאָרג קומט אָן.

וואו גייסטו, אַקסעל?
כ׳גיי אַרום דעם שטייענדיקן וואַסער!
איך גיי אויף דעם אייגענעם וועג!
איך לייען אָבער אָט-דאָס בוך.
איך לייען אויך דאָס אייגענע בוך.

אינדערפרי וועק איך מיך, ליפּן קושן מיך, אינגעבאָרג שטייט פאַר מיר מיט צעפּלאָנטע האָר און נאַס פון טוי, בלומען אין די הענט.

וואו ביסטו געווען?

כ'בין געשלאָפן אין וואַלד, אַ פאַרגעניגן געווען. כ'האָב מיך געבאָדן אויבן אין וואַסער-קוואַל!

אַ סך נעכט שלאָפט אינגעבאָרג אין וואַלד, אָפט טרעפט, איך זע זי נישט אַ גאַנצן מעת-לעת. כ'זיץ און טו גאָרנישט, איך וואַרט אויף איר. דאָס האַרץ קלינגט מיר און זינגט. דער געדאַנק ווערט מיר פאַרטונקלט — כ'פיל, אַז אָט קומט זי אָן. זי קומט פון וואַלד, פאַצאַ באַגלייט זי. ער איז איבערגעגאַנגען פון מיר צו איר.

דאַנדעראַדיי — דאַנדעראַדיי — זינגט זי און כאַפּט דעם שטרויס אין האַנט. עס קלינגט ווי פון פאַנפאַרן.

די הענט מיינע ציטערן, מיינע פיס טרייסלען זיך, איך גיי איר אַנטקעגן, מיט פייכטע אויגן גיי איך איר אַנטקעגן, איך גיי לאַנגזאַם, ווייל די קני ציטערן מיר. ווען נישט דאָס וואָלט איך דאָך געשפּרונגען און געפלויגן.

אָ, פּרעכטיקע דו! טראַכט איך, איך שעפּטשע די ווערטער.

„כ'האָב עפּעס געפונען אין וואַלד!" רופט אינגעבאָרג. „זיבן צעטעלעך. דו האָסט זיי געשריבן, אַקסעל! צום אָנהויב האָב איך געפונען איינס. כ'לייען איבער: אינגעבאָרג. אַקסעלס האַנטשריפט, טראַכט איך. איך זוך ווייטער און געפין זיי זיבן שטיק. פאַרגעלט זענען זיי, אָבער דאָך קאָן איך זיי נאָך איבער-לייענען. ווען האָסטו זיי געשריבן?"

„כ'האָב זיי געשריבן אַ פּאָר טעג דערנאָך, ווי דו האָסט גערעדט מיט מיר אויבן, אינגעבאָרג! כ'האָב אַ סך אַזעלכע אָנ-געשריבן און געלאָזט זיי מיטן ווינט".

„אַקסעל, אַקסעל!"

כ'האָב געלאָזט אַראָפּפאַלן די פייקע אין גראָז אַריין כדי צו קאָנען אומבאַמערקט פאַר איר אַנידערקניען. — —

אָפּט נעמען מיר זיך פאַר די הענט און לויפן איבער

דער לאַנקע — דורכן וואַלד און שרייען און לאַכן. הוריהאַ! הוריהאַהאַהאַ!

גרויס און ברייט איז געוואָרן מיין נשמה. אַ גאַנצער וועלט-רוים איז איצט מיין נשמה, פול מיט פלאַטערנדיקע ליכ-טער. מיין נשמה שפרייט-אויס אַלץ ווייטערע קרייזן. איך אַנט-דעק זיך אַליין. כ'שטוין, שטוין איבער זיך אַליין, בין פאַר-חדושט איבער זיך אַליין. כ'זיץ און קוק אַריין אין זיך: בליענ-דיקער כאַאָס, פלאַטערנדיקע וואונדער, ליכט און פורפור און זאַפטיקע מוזיק. כ'צעשפרייט די אָרעמס און קוק אַריין אין הימל, קיינמאָל האָב איך נאָך נישט געקוקט טיפער אין דער אונענדלעכער בלויקייט.

כ'צעשפרייט די אָרעמס... אַז דו ביסט אַזאַ שיינער, דו גרויסער גאָט, וואָס פאַר אַ גוטער מוזטו שוין זיין!

כ'הער ווי ס'קלינגט אין מיר דאָס בלוט, ס'איז רויט, ס'פינקלט, האָט פייער צעצינדן, לאַכט אַרויס דורך מיין קאָפּ, שלאָגט זיך אָפּ אָן מיין שאַרבן, ליכטיקייט בליצט אַרויס פון מיינע אויגן.

כ'פיל ווי דאָס האַרץ טרייבט מיר דאָס בלוט אין די אָדערן, עס רוישט, אַ שפרודלענדיקער קוואַל פון בלוט בין איך.

כ'פיל דאָס לעבן אַרום זיך. דאָס לעבן אין אַ זאַנג, אין אַ בלאַט, זאַפטן פליסן, דער זאַנג ציטערט, אַ בלום וויקלט זיך צונויף, שוידערט פאַר מתיקות, גיט זיך אָפּ.

אינגעבאָרג האָט אַרויפגעלייגט דעם פינגער אויף מיין האַרץ, האָט עס אַנגעהויבן שלאָגן, אַזוי שלאָגט עס נאָך און שלאָגט!

דערשטיקטע געשרייען פון תענוג ברויזן אין מיר, מיין בלוט שרייט און איך שוידער-אויף — יאָ — — —

געוועזן שעהן, ווען גאָט האָט אונזערע נשמות צונויפגע-

פלאָכטן אין איין וועזן. אַ שמייכל האָט אַנטדעקט פּאַר איינעם אַלצדינק, וואָס איז פאָרגעקומען אין דעם אַנדערנס ברוסט, מיר האָבן עס געפילט, קיין ווערטער האָבן מיר נישט געדאַרפט. כ׳האָב אויפגענומען איינגעבאָרגס שטים פאַר מיין שטים, און איינגעבאָרגס אָטעם איז געווען מיין אָטעם. דערנאָך האָט זיך אין מיין קאָפּ אויפגעעפנט נאָך אַן אויג, אַ שאַרפערס, און דאָס אויג האָט אַריינ־געקוקט אין אַן אַנדער וועלט, וואָס די פאָרשטעלונג פון איר האָט מיך אויפגעטרייסלט.

מיר זענען געזעסן אין אַ טונקעלן צימער און זיך צוגע־קוקט ווי עס עפנט זיך אַ בלום. אַ ווייסע ליליע. זי האָט זיך אַרויסגעשיילט פון אירע הייטלעך, פּאַמעלעך אויפגעריסן דעם קנאָספּ. די בלעטער האָבן זיך אַריבערגעבויגן מידע און באַפרי־דיקטע, פול שמייכל, פול טרערן און האָפענונג.

שעהן האָט געדויערט, ביז די ליליע האָט זיך צעעפנט. מיר האָבן זיך דערוואַרט דערויף. ס׳איז געווען, ווי צוזאַמען מיט דעם ריח וואָלט גאָט אויפגעגאַנגען פונם בעכער, ווי פרייד וואָלט געשאָלט אַרום, ווי אָט די קליינע בלום וואָלט אַרויסגע־רופן אַ צעטרייסלונג, אַ פאַרענדערונג פון דער וועלט. די וועלט האָט געשטעלט אַ טריט פאָרויס און מיר האָבן געפילט דעם טריט. וואָרים קיין בלום וועט נישט אויפגיין, קיין פויגל וועט זיך פונם איי נישט אויספּיקן, אַז אַלצדינק, וואָס לעבט, זאָל דאָס נישט מיטפילן, מיטלעבן.

אָפט טרעפט — אַ שטילער געלעכטער לויפט מיר דורכן בלוט אין די שעהן, ווען כ׳בין טרויעריק, כ׳ווייס פונוואַנעט ער קומט דער שטילער געלעכטער.

טיילמאָל האָט איינגעבאָרג דערציילט.

„האָ-האָ!” האָט זי געלאַכט, „ווי שיין דאָס איז געווען!” האָט נאָך געלאַכט אַ ווײַלע פאַר זיך און דערנאָך אָנגעהויבן.

שטענדיק האָט זי דערציילט פון וואַלד. „.... און ס'איז געשטאַנען אַן אַלטע, אַלטע סאָסנע, פון וועלכער דער מאָך איז אַראָפּגעהאָנגען, ווי גרויע בערד. כ'האָב געקוקט אויף איר אָפט און לאַנג. איינמאָל האָב איך אָנגעקלאַפּט אָן דער סאָסנע — נאָך וואָס? — ווייס איך שוין נישט. און ווי דאַכט זיך דיר? די אַלטע סאָסנע האָט זיך צערעדט! גאָט! אַקסעל, כ'האָב אַליין געהערט! זי האָט גערעדט מיט זייער אַ נידעריקער שטים, ווי פון אַ פאַס: ווילסט האָבן שישקעס? דערנאָך אַ שאָקל-געטאָן זיך און אַ סך, אַ סך שישקעס זענען אַראָפּגעפאַלן". טויזנטער אַזעלכע מעשׂיות פלעגט זי דערציילן.

„... אַמאָל האָט מען מיך געשיקט אין שטאָט אַרײַן, כ'האָב שוין געדאַרפט עפּעס אָנהויבן לערנען. שטענדיק האָב איך געחלומט וועגן וואַלד. איינמאָל האָב איך געחלומט וועגן אַ גרויס שטיק ליידיק פעלד, וואָס איז אינגאַנצן באַזייט מיט יאַגדעס. יאָ, כ'האָב נאָך קיינמאָל אַזויפיל יאַגדעס נישט געזען. אַראָפּגעבויגן זיך, און אַלע, אַלע, אַלע יאַגדעס האָבן גענומען אַראָפּפאַלן, רויט און קלעפּיק איז געוועז דאָס גראָז... אין שטאָט האָב איך אויסגעהאַלטן אַ יאָר צייט. דערנאָך בין איך צוריקגעקומען. הער, אַקסעל, האָב איך זיך דערשראָקן! דער וואַלד האָט מיך מער נישט געקענט, געבייזערט זיך אויף מיר, אָ, ווי אַזוי ער האָט מיך אָנגעקוקט! כ'האָב געוויינט. דערנאָך בין איך געפאַלן אויף אַ טייערן געדאַנק. צו יעגער צייט האָט מען מיך זייער געפּוצט. האָב איך אַרויסגענומען די קייט פון די האָר, אָנגעטאָן דאָס אַלטע קלייד מיינס, אויסגעטאָן שיך און זאָקן, צעשויבערט זיך די האָר און אַ לויף געטאָן אין וואַלד אַרײַן און געשריגן, ווי אַ משוגענע. ווען דו זאָלסט דאָס זען, אַקסעל, האַ-האַ! יאָ, דער וואַלד האָט מיך ווידער דערקענט..."

„איינמאָל ווידער איז אַ מענטש דורכגעגאַנגען דורכן וואַלד, כ׳האָב פאַרגעסן ווי ער האָט אויסגעזען, ער האָט געשמייכלט און געהאַט ליכטיקע אויגן. כ׳בין געגאַנגען מיט אים אַ שפּאָר שטיק וועגס. ער האָט מיך געקושט אין שטערן. כ׳האָב געטראַכט — דאָס בין איך מיט יעזוס קריסטוס געגאַנגען, און שפּעטער, ווען כ׳בין געוואָר-געוואָרן, אַז ס׳איז שוין גאַנץ לאַנג, ווען יעזוס קריסטוס האָט געלעבט, בין איך טרויעריק געווען. אָבער אַ פּאָר יאָר שפּעטער האָט זיך מיר ווידער געדאַכט, אַז יעזוס קריסטוס האָט מיך געטראָפן און אַזוי ליכטיק איז געוואָרן אין מיין נשמה״ —

„און איצט?״

„פרעג נישט, גוטער!״ זי האָט אויסגעבראָכן מיט אַ געוויין און אָנגעלענט דעם קאָפּ אָן מיין ברוסט.

אַ ווײַלע שפּעטער, אַז זי האָט זיך אויסגעוויינט, האָט זי געשעפּטשעט: „דו ביסט געווען דער מענטש אין וואַלד, דו! כ׳האָב דיך דערקענט גלייך ווי כ׳האָב דיך געזען דאָס ערשטע מאָל. גיי אַריין, רעד, העלף די, די אָרעמע מענטשן!״

14

כ׳האָב דערציילט פון מיין גליק, ס׳איז שיין, פאַר מיר איז דאָס שיין. זייט אַלזאָ פריינטלעך און לאָזט מיר ווייטער דער־ציילן. כ׳וואָלט דאָס געקאָנט טאָן אָן אַן אויפהער — אַפילו טויזנט נעכט...

ווען איר וואָלט געוואוסט, וואָס פאַר אַ פאַרגעניגן דאָס איז צו טראַכטן וועגן דעם אַלעם! עס לאַכט אין מיר, עס פרייט זיך, טיילמאָל לויף איך אַרום אין אַ קרייז, וויין פאַר פרייד. אָפטמאָל איז די פרייד פון דער ערינערונג גרעסער ווי דער ווייטאָק, וואָס דאָס אַלץ איז פאַרגאַנגען, און דערפאַר טאַקע דערצייל איך. —

דאָס זענען טעג פון גרויסע יום־טובים. זייער גלאַנץ רינגלט מיך נאָך אַרום און באַלייכט מיר די איינזאַמע שעהן.

אַלץ ווערט רעליגיע, רעליגיע ווערט אַלץ.

ווערטער ענדערן זייער זינען, די טאָג־טעגלעכסטע ווערטער ווערן רעטענישן.

מיר עסן מיטאָג און רעדן די פשוטסטע ווערטער.

„ברויט, ליבער!"

„יאָ, דאָס ברויט, כ׳דאַנק, ליבסטע!"

וואָסערע ווערטער זענען דאָס? דאָס זענען די פשוטסטע

ווערטער, יאָ, אָבער דאָס זענען פאַרשטעלטע, רעטזלהאַפטע ווערטער. זיי באַדייטן: כ'ליב דיך, ליבסטער. זיי הייסן: כ'ליב דיך, ליבסטע.

אָבער ווידער פאַרקערט, וואָס זענען דאָס פאַר אַ ווערטער? פאַרשטעלטע, רעטזלהאַפטע ווערטער. זיי באַדייטן: וועלט, לעבן, טויט. זיי הייסן: גאָט, אייביקייט, באַפרייונג. און ווידער פאַרקערט, וואָס זענען דאָס פאַראַ ווערטער? פאַרשטעלטע, טיפע, זייער טיפע ווערטער. זיי הייסן — ווער וועט זיי אַ נאָמען געבן?

„וועסט טרינקען וויין, ליבסטע?"

„יאָ, אַ דאַנק".

„רויטן, ווייסן?"

וועסט נעמען סם? יאָ, כ'וועל נעמען סם. וועסט נעמען אַ גלאָז טויט? יאָ, כ'וועל נעמען אַ גלאָז טויט.

אַלע ווערטער ענדערן דעם זינען זייערן.

מיר גייען דורכן וואַלד. אַ וואונדער איז דער וואַלד, אַ וואונדער רוישט דורכן וואַלד. מיר גייען דורך די פעלדער, דורך די לאָנקעס, אַ וואונדער זענען די זאַנגען, אַ וואונדער די קלענסטע בלום. פון אַלעם ווערן וואונדער.

„לאָמיר זען ווי די זון פאַרגייט, אַקסעל".

די זון פאַרזינקט הינטער די בערג.

„אָ - אָ!" אינגעבאָרג דריקט די הענט צו די בריסט, אירע אויגן גלאַנצן.

אַ שוידער לויפט מיר דורך.

„אַקסעל, די לבנה גייט-אויף!"

„אָ - אָ! זע, אַ קליינער שטערן באַגלייט זי! אַ גרויסער גאָלדענער שטערן פינקלט דאָרט איבער די סאָסנעס!" טרערן פון אַנטציקונג שטייען איר אין די אויגן.

דאָס וואונדער — שטערן און מענטש — — — —

צי די טעג זענען שענער ווי די נעכט, צי די נעכט זענען שענער ווי די טעג — ווער קאָן דאָס אויף געוויס זאָגן? קיינער נישט!

אַ פּאָר מאָל אין וואָך קומט צופאָרן גראַף פליוגען. ער צעשפּרייט די אָרעמס, זעענדיק אינגעבאָרג, פלאַטערט מיטן טיכל, די קאַרעטע פאָרט צוריק אין וואַלד אַריין.

„האָסט מיר אַלץ צוגענומען, אַקסעל!" זאָגט ער צו מיר, און צאָרנט באַהאַלטענערהייט. ער גייט געבויגענער, ער ווערט פּלוצלינג אויף אַן אמת אַלט.

דער קאָפּ שווינדלט מיר, ווען איך טראַכט וועגן מיין גליק.

ווידער האָב איך אָנגעשריבן צו פריינט בלוטהויפּט. קום, קום, שרייב איך. כ'בין גליקלעך, אַלץ פרייט זיך אין מיר. קום, כ'האָב זיך געענדערט, כ'בין באַצויבערט, פאַרכישופט, קום, דיין גרעסטע איבערראַשונג וועסטו איבערלעבן — — —

איינמאָל נאָכמיטאָג איז האַררי אוזעדאָם אין אַ צעבראָכענעם וואָגן פאַרפאָרן פאַר מיין הויז.

כ'בין געזעסן אויף די טרעפּ, געלאָזט זיך בראָטן פון דער זון און געוואַרט אויף אינגעבאָרג, וואָס איז געווען אין וואַלד

„אַ קליינער צופאַל האָט מיר געטראָפן!" האָט האַררי אוזעדאָם געזאָגט.

דער דייקסל פון וואָגן איז צעבראָכן. דער וואָגן האָט זיך איבערגעקערט.

„איר האָט זיך עפּעס געטאָן?" האָב איך אים געפרעגט, ווי גרויס ער איז איז ער געווען באַדעקט מיט שטויב.

„ניין", האָט ער געזאָגט און געשמייכלט. „כ'בין נאָר אומגעפאַלן אויפן וועג. גוט אָפּגעשניטן".

כ׳האָב אים געבעטן אַרײַנגײן אינעװײניק, ביז די דינער װעלן פאַרריכטן דעם שאָדן.

מיר זענען געזעסן אין מײַן צימער און געפּלױדערט.

„איר האָט דאָ פֿײַנע זאַכן", האָט ער געזאָגט און באַטראַכט אַלצדינג מיט אַ קינדישער פֿרײד. ער האָט נאָך אַלץ בלײך אויסגעזען, אָבער ער איז געגאַנגען גלײַך און גערעדט פֿרײַ און אויפֿגעהײטערט. זײַן בליק איז געפֿאַלן אויף דער טיר, װאו ס׳איז געװען אויפֿגעשריבן: גײסט אינגעבאָרג? ער האָט אַ ציטער געטאָן, זיך אײַנגעקוקט אין די װערטער, רויט געװאָרן. באַלד האָט ער זיך באַהערשט און גערעדט װעגן די זאַכן, װאָס זענען געװען אויסגעשטעלט אין מײַן צימער.

ער האָט גערעדט װעגן יעדער זאַך באַזונדער, געהײסן זיך דערצײלן די געשיכטע דערפֿון, געשמײכלט, אויפֿמערקזאַם זיך אײַנגעהערט, אָבער די געדאַנקען זענען אים אַרומגעלאָפֿן. דער װאָגן איז שוין געװען פֿאַרראָכטן.

האַררי אוזעדאָם איז נישט אַװעקגעגאַנגען.

ער האָט װײַטער גערעדט װעגן די װאַזעס און בעכערס און אַלע װײַלע צוגעגאַנגען צום פּאָרטעפּיאַן און אָנגעשלאָגן עטלעכע אַקאָרדן. ער האָט גערעדט, געלאַכט און דער שטיל און גאָר אין מיטן אַלעם—זיך אײַנגעהערכט. צי איך האָב אַ פֿידל? כ׳האָב אים זי געבראַכט, ער האָט זי האַסטיק אַ כאַפּ געטאָן און געשפּילט. בעתן שפּילן איז ער לאַנגזאַם געגאַנגען איבערן שטוב אַהין און צוריק. ער האָט געריסן די סטרונעס און געזונגען. זײַנע אויגן האָבן געלויכטן, דערנאָך געװאָרן טרויעריקער, דאָס פּנים זײַנס האָט מיטגעשפּילט. כ׳האָב זײער גוט פֿאַרשטאַנען װאָס ער שפּילט

אין מיטן שפּילן איז אינגעבאָרג אַרײַן אין צימער.

דאָס פּנים אירס האָט געפֿלאַמט, אירע אויגן האָבן געשי-

מערט מיט ליכט און בלויקייט. פּאַצאַ איז מיטאַריינגעקומען מיט איר. ער האָט געבילט און געוואָרטשעט און געוואָלט זיך וואַרפן אויף אוזעדאָמען.

אוזעדאָם האָט תיכף אויפגעהערט שפּילן. די פידל האָט ער אַנידערגעלייגט אויף אַ שטול. באַלד האָט ער זי גענומען פון שטול און אַנידערגעלייגט אויפן פּאָרטעפּיאַן. זיין האַנט האָט געציטערט, אַזוי אַז די פידל האָט אָפּגעקלאַפּט, בעת ער האָט זי אַנידערגעלייגט אויפן פּאָרטעפּיאַן.

„דו דאָ?" האָט אינגעבאָרג געזאָגט און אויסגעשטרעקט צו אים די האַנט. „ווי גייט עס?"

„כ'דאַנק!" האָט ער געענטפערט און אַרום זיין מויל האָט עפּעס אַ ציטער געטאָן. „אַ קליינער צופאַל האָט מיר געטראָפן מיטן וואָגן. דער דייקסל האָט זיך צעבראָכן. כ'בין געבליבן דאָ אַביסל, געפּלוידערט — כ'בין נאָך פאַרשטויבט — נעם נישט פאַר אומגוט — דערנאָך האָב איך געשפּילט אַביסל פידל — דאָ איז אַזוי געמיטלעך, איך בין שטענדיק אַליין—"

ער האָט אָפּגעריסן און לייכט זיך פאַרנייגט. ער האָט אָנגעקוקט פּאַצאָן; מיט גוטע אויגן האָט ער געקוקט אויף אים. געצערטלט אים.

„בלייב איבער, האַררי. שפּיל ווייטער".

„כ'דאַנק", האָט ער געזאָגט, „דו ביסט אַזאַ גוטע, אַזאַ גוטע, אינגעבאָרג. כ'דאַנק דיר פון גאַנצן האַרצן — כ'וועל שפּילן, אויב דו פאַרלאַנגסט — זייער גערן" — ער האָט אויסגעשטרעקט די האַנט נאָך דער פידל, אָבער ער האָט זי נישט גענומען.

„ניין", האָט ער דערנאָך געזאָגט און געשאָקלט מיטן קאָפּ, „איך קאָן נישט שפּילן, איך קאָן איצט נישט שפּילן — כ'לעב אַזויפיל איבער, וואָס דאָס איז פאַר אַן אויגנבליק! ביסט גוט—

אַלצדינק פֿאַלט איין אויף מיר". ער האָט פֿאַרמאַכט די אויגן, זיינע אויגן־הייטלעך זענען פייכט געוואָרן.

„האַררי!" האָט אינגעבאָרג געזאָגט צו אים און ווייך און אָנגערירט זיין אָרעם.

ער האָט אַראָפּגענומען איר האַנט פון זיין אָרעם און איז אַנידערגעפאַלן פאַר איר אויף די קני.

„— — — איין רגע נאָר — איין רגע, אינגעבאָרג" — אינגעבאָרגס אויגן זענען פול געוואָרן מיט טרערן, זי האָט געשמייכלט.

„— — — איין רגע נאָר — איין רגע, אינגעבאָרג" — דאָס שלאָכצן האָט אים דערשטיקט דאָס קול.

ער איז אויפגעשטאַנען און געשמייכלט, דאָס פנים נאַס פון וויינען.

„זייט מוחל!" האָט ער געזאָגט, געשמייכלט ווי אַ גליקלעך יינגל און אַוועקגעגאַנגען.

ס'איז געוואָרן נאַכט.

„הערן!" האָט אינגעבאָרג געזאָגט.

אונזערע בליקן האָבן זיך באַגעגנט. אין וואַלד האָט גע־זונגען אַ פידל. די פידל האָט אָפּגעקלונגען הייטערדיק. ס'איז געווען גאַנץ שטיל און די פידל האָט זייער דייטלעך אַרייננגעקלונגען צו אונז, ווי עמיצער וואָלט געזונגען האַרט אונטערן פענסטער. כ'האָב נאָך קיינמאָל אין מיין לעבן נישט געהערט אַזאַ וואונדערבאַר ליד. וויינענדיק גליק איז דאָס געווען.

אינגעבאָרג איז געזעסן אָן באַוועגונג און געקוקט פאַר זיך מיט גרויסע אויגן. דערנאָך האָט זי אָנגעהויבן וויינען, אָן אַן אויפהער האָט זי געוויינט אין די הענט אַריין און דאָס געוויין האָט אויפגעטרייסלט מיט איר גאַנצן קערפּער. אירע אָרעמס האָבן געציטערט.

דאָס ליד פון דער פידל האָט זיך דערווייטערט, איז אָפּ־געשטאָרבן אין דער גרויסער שטילקייט.

„פאַרגיב מיר דאָס וויינען", האָט אינגעבאָרג געזאָגט.

פאַרגיב מיר דאָס וויינען, האָט זי געזאָגט!

דריי נעכט נאָכאַנאַנד האָט אָפּגעקלונגען די פידל אין שטילן וואַלד.

דערנאָך האָבן מיר זי שוין מער נישט געהערט. אַ פּאָר טעג שפּעטער איז פון וויטן דרום אָנגעקומען אַ קאַרטל, צו אונז ביידן אַדרעסירט. כ'דאַנק! איז געשטאַנען אָנגעשריבן. מער גאָרנישט.

15

איינמאָל אַ טאָג איז קאַרל בלוטהויפּט, דער דיכטער, אָנגעקומען צופאָרן. דאָס הייסט, געקומען איז ער אין מיטן דער נאַכט, אַלע צוגן האָט ער פאַרשפּעטיקט, מיט גרויס רעש און ליאַרעם האָט ער אונז אויפגעוועקט פון שלאָף.

געוואוינט האָט ער אויבן, אויף דער פּאַציאַטע פון שלאָס, און געאַרבעט טאָג און נאַכט. טיילמאָל פלעגט ער אַראָפּקומען צו אונז, געלאַכט, געשטראַלט, באַרוישט געווען פון זיין ווערק. אַמאָל פלעג איך אים זען שטיין אויפן הויף און פירן אַ שמועס מיט איינע פון די שיינע דינסטמיידן. דעם געשפּרעך האָט מען געקאָנט הערן אויף זייער ווייט, ס'האָט אָפּגעהילכט אַזש אין וואַלד, אַ געשפּרעך מיט געלעכטער. אַן אַנדערש מאָל האָט ער אונז געקאָנט באַגעגענען אַן אָנגעברוגזטער, מיט קנייטשן אויפן שטערן, אַ צעשטרייטער, ער האָט זיך געגריבלט אין זיין ווערק.

ער איז געווען אַ הויכער, אַביסל העכער נאָך פון מיר, ברייטבייניק, קנאָכיק,ביים גיין האָט ער געשטעלט גרויסע טריט. האָר האָט ער געהאַט טונקל־רויטע, ווי קופּער, צעפּאַטלטע, אַ נאָז פון אַן אָדלער, טונקל־בלויע אויגן און אַ שטענדיק צעעפנט, שטענדיק צעשמייכלט מויל. ער האָט אויסגעזען ווי אַ זינגער פון די פאַרגאַנגענע צייטן, וואָס בייטאָג גייט ער נאָכן אַקעראייזן און

אין אָוונט זינגט ער אויף דער לאָנקע פאַר די פרויען. דאָס וועזן זיינס איז שווער געווען צו דערקענען, פול מיט ווידערשפּרוכן. ער איז געווען זייער שטאָלץ און דאָך נישט־דרייסט, זיינע פאָדערונגען זענען געווען האַרט, גרויזאַם, און דאָך איז ער געווען ווייכהערציק. ער האָט געקאָנט זיין ווי אַ קינד, טאַנצן, לאַכן, און געווען שעהן, ווען ער איז געווען פאַרמרה־שחורהט, ערנסט, עפּעס האָט געציטערט אין זיינע אויגן, די באַקן זענען אים איינגעפאַלן, געריידט משונהדיק־טיפע ווערטער, דער גייסט האָט איבער אים געקריגן די שליטה, ער האָט גערעדט מיט זיך אַליין, מיט אַ אינו נראה. דעמאָלט פלעגט ער אַוועקגיין צו זיך אין צימער און אַרבעטן. און פון דער אַרבעט האָט ער געקאָנט צוריקקומען אַ מידער, אַ גליקלעכער ביז דורכגענומענקייט, דעמאָלט האָט ער גערעדט מיט אַ פייכטער, ווייכער שטים.

ייסטיק און קערפּערלעך איז ער צוגעלאָזן געווען אַזש ביז צו חוצפּהדיקייט, שטענדיק אַ גוטער, שטענדיק אַן איידעלער, פון די מענטשן האָט ער גאָרנישט פאַרלאַנגט, קיינמאָל נישט, גאָרנישט. געגעבן האָט ער זיי שטענדיק, אַלצדינק! כ׳האָב אים ליב געהאַט. שעהן־לאַנג וואָלט איך געקאָנט דערציילן וועגן אים, ווען ס׳וואָלט ווער געוואָלט הערן.

יאָ, ער איז אָנגעקומען אין מיטן דער נאַכט, דורכגענעצט ביז אַ פאָדים, אַ גאַנצע נאַכט האָט גערעגנט.

„האַלאָ!” האָט ער אַ רוף געטאָן.

כ׳בין אויפגעשפּרונגען, ס׳בלוט האָט מיר אַ שלאָג געטאָן אין קאָפּ אַריין, דאָס איז ער געווען, דאָרט איז ער געשטאַנען. דריי יאָר נאָכאַנאַנד האָב איך אויף אים געוואַרט. כ׳האָב ווידער דערקענט זיין געשטאַלט, כ׳האָב עס וואָס אַן אמת נישט געהאַט פאַרגעסן, אָבער ווידער דערקענט. כ׳האָב דערקענט זיין

האַנט, דעם דרוק פון זיין האַנט. זי איז געווען שמאָל און ביייניק, כמעט ווי אַ סקעלעט, פריינט בלוטהויפטס האַני.

„אָבער דיר גייט עס גוט, טייוולאָניש גוט!"

כ'האָב דערקענט זיין קול. ווי ליב האָב איך געהאַט אָט דאָס קרעפּטיקע, אַביסל פּויערישע קול!

נאַטירלעך איז אים אויך געגאַנגען גוט. אים איז שטענדיק געגאַנגען גוט, ער האָט געקאָנט שטאַרבן פון הונגער, ער האָט געקאָנט ווי פאַרצווייפלט זיין: עס גייט מיר גוט.

כ'בין אויף גיך אַוועק צו אינגעבאָרג. „קאַרל איז דאָ", האָב איך געזאָגט צו איר, געלאַכט און באַלד צוריק אַרויסגעגאַנגען.

שנעל דורכגעגאַנגען דעם קאָרידאָר, דער רעגן האָט געקלאַפּט אין די שויבן, ס'איז געווען אַ טייער געפיל, יעדן טראָפּן האָב איך געפילט אויף מיין לייב.

דערנאָך איז געקומען אינגעבאָרג. אין משך פון אַן אומגלויבלעך-קורצער צייט האָט זי באַוויזן זיך אָנצוטאָן. זי האָט געטראָגן דאָס שענסטע קלייד אירס, אינגאַנצן ווייס און געפּאַסט שטייף אַרום איר קערפּער, די שיך פון וויזל-פוטער, וואָס איך האָב פאַר איר אויסגעקלערט, איין רויז האָט זי געטראָגן אויף דער ברוסט און איינע אין האַנט. די האָט זי דערלאַנגט בלוטהויפטן. אירע אויגן זענען געווען פייכט, זי האָט גאָרנישט גערעדט.

כאַ-כאַ, יאָ, ער איז געווען איבערראַשט, כ'מוז דאָס מודה זיין. ער איז געוואָרן רויט, דערנאָך בלאַס, דערביי האָט ער זייער שיין אויסגעזען.

אינגעבאָרג האָט אים דערלאַנגט די רויז, ווי עס דערלאַנגט אַ קינד אַ רויז דעם געוועלטיקער פון לאַנד, פאַרבויגן דערביי דעם קאָפּ אויף אונטן און געשטאַנען אינגאַנצן אַן איבערגעבויגענע.

ער האָט געגומען די רויז, דערלאַנגט איר די האַנט און עפּעס געשטאַמלט.

ער האָט קיין באַגריף נישט געהאַט — די מינדסטע השגה נישט — ער בעט אַנטשולדיקונג, אָבער אַלע צוגן זענען אָפּגע־גאַנגען פריער, ווי מ'האָט געקאָנט מיינען.

כ'האָב מיך זייער געוויילט די נאַכט, כ'בין געווען אַזוי גליקלעך, אַז כ'האָב מיך געקאָנט פרייען פון גאַנצן האַרצן. אינ־געבאָרג האָט זיך איינגעקוקט אין בלוטהויפּטן, אין זיין מויל, אין זיין שטערן, אין זיינע הענט, האָט זיך אויפמערקזאַם צוגע־הערט, ווען ער האָט געעפנט די ליפּן. ער האָט גערעדט אַזעל־כע פשוטע ווערטער.

זי האָט נאָך קיין דיכטער נישט געזען און נישט געהערט. זי האָט געמיינט — דיכטער טראָגן רויזן אין די האָר און רעדן אין פערזן. כ'האָב מיר פאָרגעשטעלט די דיכטער ווי עפּעס פלאַטערנדיקס, עפּעס גאָלדנס, האָט זי איינמאָל געזאָגט.

בלוטהויפּטס ביכער האָבן מיר געהאַט געלייענט צוזאַמען, קאָפּ צו קאָפּ געבויגן. אינגעבאָרג האָט געזאָגט: ער קען מיך, און האָט אָנגעוויזן אויף איר האַרץ. ווי רעכט ער קען די מענטשן!— אינגיכן וועט ער קומען, אינגעבאָרג. — יאָ, אָבער וואָס וועל איך אים זאָגן?

און איצט איז ער געזעסן פאַר איר, זי האָט אים נישט געקאָנט פאַרשטיין, דורך קיין איין וואָרט זיינס, דורך קיין איין מינע פון זיין פּנים האָט זי נישט געקאָנט אַריינדרינגען אין אים, האָט זי זיך פאַרטראַכט, געווען אַנטוישט.

„אָ,” האָט זי מיר געזאָגט אויפן אַנדערן טאָג, מיט אַ באַ־זונדערס־קיילעכיק מיילכל האָט זי אַרויסגעזאָגט דעם „אָ”. „אָ!” זי האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ. „וואָס גייען מיך אָן די אָרעמע דראָשקע־פערד, וועגן וועלכע ער האָט אַזויפיל גערעדט? כ'בין

איצט זייער צופרידן, וואָס כ׳זע זיי שוין נישט מער די דראַש־קע־פערד! דערנאָך האָט ער געמאַכט מיטן פינגער אין דער לופט און געלאַכט. אַלץ די עלנטע דראַשקע־פערד! כאַ־כאַ, דאָס איז דער דיכטער קאַרל בלוטהויפט!״

„און זעסט, אַקסעל, אַז כ׳האָב אים געפרעגט עפּעס וועגן פרויען, האָט ער מיר נישט געוואוסט וואָס צו ענטפערן. כ׳האָב בלויז געוואָלט וויסן זיין מיינונג. — האָט ער זיך אַרויסגעדרייט. דאָס קאָן קיינער נישט וויסן. זיי קען קיינער נישט, מ׳קען נאָר ביישפּילן: כ׳האָב באַגעגנט אַן אָרעם מיידל, איז זי געגאַנגען מיט מיר. אינדערפרי האָט זי מיך פאַרלאָזט און אַ שעה שפּע־טער איז זי ווידער געקומען, זי האָט אויסגעפּאַרטיקט פאַר מיר אַ קראַוואַט. אַזוי זענען זיי. און ווידער, אַ פרוי קאָן היינט זאָגן צו אַ מאַן: ביסט אַ הייליקער, קאָנסט וואונדער באַווייזן, אויפן אַנדערן טאָג: ביסט אַ קליינלעך, נעבעכדיק מענטשל. זיי זענען רירנד, ווען זיי ליבן, אינטערעסאַנט, ווען זיי האָבן פיינט. מען קאָן באמת קיין באַשטימטע זאַך נישט זאָגן וועגן זיי״.

אַ פּאָר טעג שפּעטער איז זי געקומען צו מיר, גענומען מיך פאַרן אָרעם און געזאָגט: „הער, אַקסעל, איצט האָב איך עס געזען!״

וואָס האָסטו געזען?״

אַז ער איז אַ דיכטער. אין זיינע אויגן האָב איך געזען ליכט, גלאַנץ. וועגן וואָס האָט ער געקאָנט טראַכטן? פון דע־מאָלט אָן זע איך כסדר דאָס ליכט. כ׳מיין, עס מוז זיין דאָס באַ־וואוסטזיין פון דער אומשטערבלעכקייט,—אָט דאָס ליכט?״

אַ פּאָר טעג שפּעטער האָט זי ווידער געזאָגט: „קום, אַקסעל, קום. ס׳איז געשען עפּעס גאָר מערקווירדיקס. הער זיך איין, ס׳איז משונהדיק. דער קנעכט, וואָס מ׳רופט אים דער מאָנאַך,

איז פאַרבייגעגאַנגען פאַר אונז. בלוטהויפּט האָט אים אַזוי מאָדנע באַטראַכט. איך האָב געלאַכט. זומער און ווינטער טראָגט ער אָט־דעם גראָבן מאַנטל און דעם גרויסן קאַפּעלוש, האָב איך געזאָגט. נישט אין דעם גייט, האָט ער געענטפערט, דער מענטש איז אַ פאַרברעכער. דער מאָנאַך! הערסט, אַקסעל? יאָ, ער איז באַגאַנגען אַ פאַרברעכן. אַ מאָרד, אָבער שוין מיט אַ סך יאָרן צוריק. פונוואַנעט ווייס ער דאָס? ער האָט דאָס פּנים פון זיין קרבן אין זיין אייגענעם פּנים, ער האָט צוויי פּנימער, כ׳זע דאָס, שטענדיק טראַכט ער דערפון. פונוואַנעט ווייס ער אָבער, אַז דער מאָנאַך איז באַגאַנגען אַ פאַרברעכן?"

כ׳האָב געשמייכלט. „גלויבסטו דען אין דעם?"

אינגעבאָרג האָט אַ קוק געטאָן אויף מיר ערשטוינט. „יאָ?" האָט זי אַרויסגעזאָגט מיט אַ קינדישער פאַרלעגנהייט. און ווייטער געצויגן: „הערט זיך איין, האָב איך אים דאַן געפרעגט, און אַז איר גייט דורך די גאַסן און זעט אַ סך פּנימער? דערויף האָט ער געענטפערט: דענסטמאָל זע איך אַ סך חטאים. ווי אַזוי דערקענט ער דאָס? פריער האָב איך אַ סך שטודירט דאָס אייגענע פּנים מיינס, האָט ער געזאָגט, יעדע לאַסט און יעדער חטא האָט זיך אָפּגעדריקט אויף אים. ער איז געוואָרן טרויעריק, דאָס זאָגנדיק. נישט היימלעך. כ׳האָב זיך געוואָלט נאָך עפּעס דערוויסן. ווען איר וואָלט אַזוי אין פּנים פון אייער ברודער אַרויסגעלייענט אַ מאָרד? — האָב איך געפרעגט. וואָלט איך עס אים געזאָגט און געהיטן זיך. פאַר וואָס? פאַר דעם, איך זאָל אויך נישט באַגיין קיין מאָרד. כ׳האָב ווייטער געפרעגט. ווען ער וואָלט אָבער געהאַט ערמאָרדעט אייער געליבטע? וואָס וואָלט איר געטאָן?

„כ׳וואָלט אים דערהרגעט, האָט ער געענטפערט און דערביי

געשמייכלט, אָבער כ'האָב מיך דערשראָקן פאַר זיין שמייכל, ער האָט נישט געזאָגט קיין ליגן".

„דו פאָרשסט אים אויס?"

„יאָ, איך פאָרש, אַקסעל!"

דערנאָך האָט זי אים געזען, ווי ער האָט געפּלוידערט מיט דער קליינער שײַנער דינסטמויד. זי האָט אים געזען, ווי ער איז געשטאַנען אין מיטן צווישן די קנעכט, ער האָט זיי אַלעמען געזאָגט דו. זי האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ.

„הונדערט פּנימער האָט ער", האָט זי געזאָגט, „כ'הער־אויף אים צו פאָרשן".

פון דעמאָלט אָן האָט זי אים גערופן: דער מאַן מיט די הונדערט פּנימער.

און שטענדיק האָט זי מיר דערציילט, ווען זי האָט אַנט־דעקט ביי אים אַ נייַ פּנים.

ערשט זייער שפּעט האָט זי אַנטדעקט דאָס ריכטיקע פּנים זיינס, ווי אַזוי איך זע עס, ווען כ'פאַרמאַך די אויגן און טראַכט וועגן אים. —

כ'דערמאָן זיך אָן אָוונט, ווען ער האָט אַזוי וואונדערבאַר גערעדט וועגן מענטשן, וועגן בענקשאַפט און גליק־פאַרלאַנג, וועגן האָפנונג, וועגן בלאָנדזשעניש, וועגן טרויער, ווייטאָק, איינ־זאַמקייט, פאַרצווייפלונג. ווי אַ קינסטלער טוט אַ כאַפּ די סטרונעס און באַקומט אַרויס פון זיי אַקאָרדן און מעלאָדיעס, אַזוי האָט ער אַרויסבאַקומען אַקאָרד נאָך אַקאָרד און מיר האָבן געהערט אַ געזאַנג וועגן מענטשלעכן האַרצן, וואָס איז אַזוי וואונדערלעך, אַזוי וואונדערלעך שיין, אַזוי וואונדערלעך מילד, אַזוי וואונדער־לעך, אַזוי וואונדערלעך.......

מיר דאַכט, יענעם אָוונט האָט איינגעבאָרג אַנטפּלעקט דאָס

ריכטיקע פנים זיינס, אַזוי דאַכט מיר, ווייל אַ גאַנצע נאַכט האָט זי גאָרנישט גערעדט וועגן דעם, זי האָט נאָר געקוקט אויף מיר און אירע באַקן האָבן געשמייכלט. זי האָט אויפגעהויבן מיין האַנט צו אירע ליפּן, נישט געקושט זי, נאָר בלויז זי צוגעדריקט צום מויל. זי האָט זיך פאַרטראַכט.

יאָ, זיבעד איז דאָס געשען יענעם אָוונט. — — —

16

גוט אַזוי צו טראַכטן וועגן דעם זומער, כסדר אויפסניי אַדורכצוּוואַנדערן דורך אים, אונטער זיין זון אַרומשפּאַצירן. אונטער זיין זון, און נישט פון קיין אַנדער זומער. די זון פון דעם זומער האָב איך אין זכרון, זי ברענט מיר נאָך אויף מיינע הענט, זי גליט מיר נאָך דאָס פּנים.

גוט אַזוי אַדורכצוּוואַנדערן אָט־דעם קילן, ווייסן קאָרידאָר, עפענען די טירן, צומאַכן, אַרויפגיין צו פריינט בלוטהויפּט און ביי אים פאַררויכערן אַ פּאַפּיראָס, יאָ, ס׳איז אַ תּענוג אינם וואַלד פון אָט־דעם זומער אַרומצוגיין, אינגעבאָרג ביי דער זייט, איינגעהילט אין אינגעבאָרגס ליבשאַפט, וואָס איז אַזוי וואַרעם, אַזוי וואַרעם.

דאָס אַלץ איז גוט. ס׳איז גוט אַריינצולויפן אין פאַרווילדעטן פּאַרק אַריין, רופן, זינגען.

איצט געהערט דער פּאַרק צו אַנטאָן קריידמייער, אַ קנעכט.

כ׳האָב געאָרנישט פאַרגעסן, ניין. מאַנכעס האָט זיך אויסגעשמאָלצן, ווי אַ צירונג־חפץ, וואָס מ׳וואַרפט אַריין אין פייער, אָבער אַ סך איז גאַנץ קלאָר געבליבן שטיין פאַר מיר, שאַרף, דעטאַליזירט, אויף אַלע צייטן פאַרבליבן מיר אין קאָפּ. כ׳בין רייך, טיילמאָל פאַרשאַפט מיר וויטאָק מיין רייכטום, אָבער נאָר טיילמאָל.

כ׳האָב אַ שמאָלן ראַץ אויף דער האַנט — דאָס איז פון אײנגעבאָרגס אַ בוזעם־שפּילקע; דורך די אַלע יאָרן איז ער נישט פאַרריבן געוואָרן. אָפט קוק איך אויף דעם ראַץ, באַטראַכט אים צערטלעך, יאָ, כ׳האָב אים שוין געגלעט. אַך, איך ווייס, אויף אַ שיף האָב איך איינמאָל אַ מענטשן דערציילט די געשיכטע פון אָט־דעם ראַץ — ער האָט געהאַט אַ שלעכטע ראיה — ער האָט אים קוים געקאָנט באַמערקן — אַ פולשטענדיק אומבאַקאַנטן מענטשן, אַ רירנדע געשיכטע פון אַ הונט, וואָס איז געווען די סיבה פון דעם ראַץ, נאָר כדי צו קאָנען רעדן וועגן דעם דאָזיקן ראַץ, ווייל דעמאָלט גראָד האָב איך געמוזט וועגן אים טראַכטן. אַזוי בין איך, מוז איך וועגן עפּעס טראַכטן, אַזוי באַפריי איך מיך נישט פריער דערפון, ביז איך וועל עס נישט הונדערט מאָל איבערטראַכטן, כ׳מוז אַוועקגיין, אַנטלויפן, נאָכאַמאָל אָנהויבן פון פאָרנט און וועגן דער זאַך טראַכטן. דאָס איז מיר געבליבן, עס לאָזט זיך גוט פאַרגלייכן מיטן פאַרהיילטן ראַץ אויף דער האַנט.

כ׳באַטראַכט דעם ראַץ, כ׳פיל דערויף אַ פּאָר ליפּן, וואָס נאָגן־אויס דאָס בלוט, כ׳זע זיי, אָט־די אויסגעשפּיצטע ליפּן. אָט־די בעטנדיקע, שמייכלענדיקע אויגן, וואָס קוקן אויף מיר פון דער זייט, בעטן מוחל־זיין פאַר עפּעס, וואָס איז נישט ווערט מ׳זאָל דערפון רעדן, כ׳פיל עטלעכע האָר, וואָס צערטלען מיר די האַנט. כ׳שפּיר דעם ריח פון די האָר. ווערטער הער איך. כ׳הער דאָס וואָרט: מיין. די שטים, וואָס זאָגט דאָס, איז ווייך און צערטלעך, זי רעדט נאָך אַרויס אַ קליינע „י" נאָך דעם מ־יי, מיי—ין זאָגט זי. כ׳וואָלט געקאָנט קושן אָט דעם קליינעם ראַץ און דאַנקען פאַר אים, ווען ער וואָלט נישט געווען אויף מיין האַנט.

כ׳טו דאָס נישט. ווער וואָלט דאָס אַמאָל געטראַכט, אַז אָט דער אומבאַמערקבאַרער ראַץ, דאָס אומבאַמערקבאַרע געשע־

בניש אין אַ שעה, אין וועלכער אַזויפיל נאָך זאַכן זענען געשען, זאָל קריגן פאַר מיר אַזאַ גרויסע באַדייטונג, פון אַ צייט, ווען ס'זענען אַזויפיל שעהן געווען, אַזויפיל, אַזויפיל שעהן, כ'האָב דאָך די שעהן נישט געציילט? דער ראָץ איז איצט פאַר מיר אַלצדינק, יאָ, כ'מוז זאָגן, איצט אין דער מינוט איז ער פאַר מיר אַלצדינק, מיין גאַנץ פאַרמעגן, מיין ליבלינג, מיין גליק! ס'טרעפט, איך זע אים נישט וואָכן-לאַנג. טראַכט נישט וועגן אים, האָב אַ סך, אַ סך אַנדערע זאַכן, וואָס מאַכן מיך רייך, ברענגען מיך אין התפעלות, אָבער איצט, יאָ, איצט איז ער פאַר מיר אַלצדינק!

דער שפּילפויגל האָט אונז פאַרלאָזן, דאָס טרילערל זיצט שוין אויס די צווייטע אייער, די קאַרשן זענען רויט. אַ סךביימער זענען שוין אָפּגעליידיקט. גרינע עפּל און באַרנעס, באַצויגן מיט אַ הויך, זעט מען אויף די ביימער. די ערד פּיבערט. זי איז מוטער, צום מיליאַרדסטן מאָל מוטער, האָט אַ סך צו טאָן און ווערט נישט מיד און שאַפט מיט אַ ברענענדיק פּנים.

די זון פינקלט, דער הימל איז בלוי ווי שטאָל, שטילע, ווייסע וואָלקנס זענען אויסגעשפּרייט איבער אים, ווי ווייסע זעגלען איבערן ים.

וואָס האָב איך געטראַכט? וואָסערער בין איך געווען?

איך זע מיך אַרומגיין. כ'האָב געטראָגן אַ ווייסן אַנצוג, מיינע הענט און פּנים זענען געווען ברוין פון דער זון. כ'בין געגאַנגען מיט אַ פולער אַרויסגעשטרעקטער ברוסט, מיט אַ לייכטן טריט, די ערד האָט זיך געוויגט אונטער מיינע פיס. כ'בין קיינמאָל נישט מיד געווען, כ'האָב שטענדיק געהאַט דאָס געפיל, אַז איך שוועב. כ'בין לייכט אַריינגעפאַלן אין אַ טאַנץ. אַרומגעגאַנגען איבער מיין צימער אַרויף און אַראָפּ — האָט עס אָפט מיט מיר געשען. אַ רויטער פּירעק, אַ בלויער פּירעק, און מיינע

פּיס פּלעכטן זיך אין דעם רויטן פּירעק. אַ רויטער פּירעק אויף רעכטס, רויטער פּירעק אויף לינקס — איך טאַנץ שוין. אָפּטמאָל האָב איך זיך נאָר דורכגעשלייכט, געגאַנגען שטיל, זייער שטיל. פאַרוואָס אָבער בין איך געגאַנגען אַזוי שטיל!

כ׳בין אַריינגעגאַנגען טיף אין וואַלד, דאָרט וואו ער איז געוואָרן וואָס אַמאָל טונקעלער, און זעלטענע, גלאַנציקע שוואָמען זענען געוואַקסן און פאַרביקע פליגן האָבן אַרומגעזשומט, דאָרט האָב איך גענומען זינגען, און געזונגען אזוי הויך, וויפיל כ׳האָב נאָר געקאָנט, אומגעלומפּערטע זאַכן האָב איך אויסגעזונגען. אָדער כ׳האָב געזונגען אינגעבאָרגס נאָמען, געזונגען אַזוי הויך, וויפיל כ׳האָב נאָר געקאָנט, און זיך איינגעהערט צום ווידערקול. כ׳בין געגאַנגען דורכן וואַלד, אַלע בלעטער וואָלט איך געקאָנט אויסקושן, יעדן איינציקן באַזונדער, פון דער פאָדערשטער און פון דער אונטערשטער זייט. אַ סך האָב איך אויך געקושט. ווייל ס׳האָט געקאָנט געשען, אַז אַ פּלוצלינגע פאַליע פון גליק איז מיר איבערגעלאָפן, דעמאָלט האָב איך, ווילנדיק, נישט-ווילנדיק, געמוזט קושן די בלעטער.

כ׳בין געגאַנגען אַרומן שטייענדיקן וואַסער אין פּאַרק, כ׳האָב מיך פּלוצלינג דערמאָנט אָן אַ וואָרט, אַ זיס וואָרט, וואָס צוויי ליפּן האָבן מיר אַריינגעקושט אין אויער אַריין.

די פאַליע פון גליק איז מיר איבערגעלאָפן, האָב איך אויסגעטאָן די פינגערלעך פון פינגער און געוואָרפן זיי אין וואַסער אַריין, אַרויסגענומען די שפּילקע פון דער בינדע און געוואָרפן זי אין וואַסער אַריין.

קיינער האָט נישט געזען.

און אין מיר האָט עס אַלץ כסדר געזונגען.

לאָמיר זיך אויספּוצן, מיידל מיינס, וואָרים דאָס גליק אונזערס איז געקומען! לאָמיר זיך רויזן-קרענץ אָנטאָן אויף די

קעפּ, וואָרים זומער איז, גיב מיר דיינע הענט, ליבסטע, זע, די אָרעמס וועלן מיר אויפהויבן און טאַנצן, וואָרים די לאָנקעס זענען גרין!

אַזוי האָט עס געזונגען אין מיר.

איינמאָל בין איך אַזוי געשטאַנען ביים פענסטער, און די זון איז פאַרגאַנגען. פּרעכטיק פאַרגאַנגען, דער טאָל האָט געלויכטן, אַלצדינק האָט דער פאַרגייענדיקער זון געטראָגן געשאַנקען אַנטקעגן, די גראָזן — פינקלענדיקע רובינען, די וועלדער— גאָלדענע שלייערן, דער טייך — פייער, אַ ווינקעריי איז דאָס געווען, אַ פרייליכדיק געזעגענען-זיך, און די זון האָט געשמייכלט און פאַרגאַנגען. און איך האָב מיך אַזוי צוגעקוקט צו דער פרייד און דאַנקבאַרקייט פון טאָל און צום שמייכלען פון דער זון און בין אַזוי גליקלעך געווען, אַזוי רייך, כ׳האָב געשמייכלט, אָבער דאָס האַרץ איז מיר איבערגעלאָפן און כ׳האָב געמוזט וויינען, כ׳האָב געשמייכלט און געוויינט אין דער אייגענער צייט.

און אין געוויין אַזוי האָט מיך אַ האַנט אַ כאַפּ געטאָן און צוויי אויגן האָבן מיך אַ קוק אָן געטאָן. „דו וויינסט, אַקסעל?"

כ׳האָב געלאַכט, די טרערן האָבן געשפּריצט איבער מיין פּנים, ווייל ביים לאַכן האָב איך געשאָקלט מיטן קאָפּ, כ׳האָב צוגעצויגן אינגעבאָרג צו זיך, און זי איז געשטאַנען אַזוי אָן באַוועגונג, אירע ליפּן נאָר האָבן זיך אומבאַמערקטערהייט באַוועגט, אונאויפהערלעך האָט זי געקושט מיין האַרץ. — — —

דער גליקלעכער מענטש! כ׳קאָן דיר אָפּמאָלן ווי אַזוי ער זעט אויס, פון אויסעווייניק און פון אינעווייניק ווי אַזוי ער זעט אויס!

גליק מאַכט אַ מענטשן שיין, קלוג און גוט.

ער שפּרייזט ווי אַ יונגער גאָט, דער גליקלעכער, ער גייט נישט, ער שפּרייזט. רויזן אויפן קאָפּ, רויזן אויף די באַקן,

דויזן אין קאָפּ. וואָס ער הירט אָן, דאָס לעבט אויף, וואָס ער קוקט אָן, דאָס לאַכט. פּייער איז זיין שטים. ער שטייט אויף זיין הייך און קוקט אַראָפּ אויף די זאַכן אַרום און פאַרשטייט זיי, פון אויבן קוקט ער אויף אַלעמדינק און פאַרשטייט דאָס, ווייל אַלצדינק קומט אַרויס פון גליק אָדער פון אומגליק. ער פאַרשטייט די גרויסע הערצער און די קליינע, די גליענדיקע און די פאַרפרוירענע, ער פאַרשטייט דאָס ליד פון אַ פויגל און דעם פערז פון אַ דיכטער.

זיי ווייסן — ער זייט פרייד אַרום זיך, אַ סך בעטלער זענען פאַראַן אויף דעם וועג פון לעבן, און דאָס רוב פון זיי דערקענט מען באַר דאָס אויג פון גליקלעכן. ער זוכט. ער האָט אַ שונא, וועלכן ער האָט פאַרביסן-פיינט שוין אַ סך יאָרן, איינעם, וואָס האָט אים שענדלעך פאַרראַטן, ער איז גליקלעך, שרייבט ער צו אים: זאָל שוין גוט זיין, שרייבט ער צו אים: ס׳איז פאַרגעסן געוואָרן, בייזע טעג זענען אָנגעקומען. מיט טרערן אין די אויגן שרייבט ער דאָס, דאָס האַרץ זיינס שטראָמט איבער. ער גייט אַוועק צו דעם איינגעעקשנטן, קלאַפּט אָן צו אים אין טיר, קלאַפּט און קלאַפּט, ביז ער עפנט-אויף. זיי מוחל, זאָגט ער, איך, איך בין שולדיק געווען —

נישט איינעם האָב איך שוין געקענט, וואָס האָט אַוועקגע-שאָנקען זיין געלט און פאַרמעגן און ערע, ווייל ער איז געווען גליקלעך, דאָס אייגענע גליק זיינס האָט ער אַוועקגעשאָנקען, ווייל ער איז געווען גליקלעך, דערנאָך איז ער אַוועקגעגאַנגען אָרעם, אין איין העמד.

זיי ווייסן—גליק מאַכט, אַז איינער לאָזט זיך אַרויפשלאָגן אויף אַ קרייץ און שעלט נישט זיינע מערדער, יאָ, עס קאָן טרעפן, אַז איינער זאָגט ליגן און זאָגט-צו די מענטשן דעם גן-עדן, ווייל ער איז גליקלעך.

אַ לאַווינע פון גליק קוילערט ער דורך יאָרטויזנטער.

אַזוי איז דאָס גליק: הייבסטו אָן צו רעדן דערפון, מוזטו־רעדן, טויזנט טעג און טויזנט נעכט און געפינסט קיין סוף נישט, אָן אַן אויפהער מוזטו רעדן, אָן אַן אויפהער —

צוויי גליקלעכע מענטשן וואוינען דאָרט אויבן אין באַרגיקן וואַלד.

כ'זע אַ קליין ליכטל ברענט זיך אין אַ טונקעלן צימער. אַ קליין ליכטל, כ'זע אַ שמייכל, אַ פּנים, וואָס פאַרזונקט אין גאָלדענע האָר.

כ'הער פליסטערן. „איך בין דיינע".

איך בין דיינע, איך בין דיינע.

זומערנאַכט, דו ביסט אַ טונקל־בלויער איידלשטיין.

זומערנאַכט, ביסט אַ שמעקעדיקער אָטעם פון גאָטס ליפּן. זומערנאַכט, ביסט דאָס קלאָרע, זעליקע אויג פון אַ יונגער מאַמען.

איז נישט דאָס די זומערנאַכט — אַ וואַרעמער טונקל־בלויער וואַלד, אין מאָך אַ נאַקעט קינד, וואָס שפּילט זיך מיט אַ ברומענדיקן בער? איז נישט דאָס די זומערנאַכט — אַ קאַרליק זיצט אויפן ראַנד פון אַ ברונעם און שפּיגלט זיך? איז נישט דאָס די זומערנאַכט—אַ געזאַנג פון דער ווייט—אַ רופעריי ערגעץ־וואו—אַ קוש אין דער לופט. — זיפצן — — אַ בליץ פון בלוט —

איך בין דיינע, איך בין דיינע!

כ'טראַכט וועגן דעם לייב פון אַ פרוי, וואָס הייבט אָן בליען. כ'האָב שוין אַמאָל געחלומט דעם חלום, אויף די אויגן־הייטלעך פון דער פרוי זענען געהיימניספולע ווערטער גע־שטאַנען, — ווייסע אויגן — אויגן ווי ליכטער —

כ'טראַכט — — טיפענישן צעעפענען זיך, די וועלט מאַכט

אויף אירע אויגן און קוקט מיך אָן—איך קני אַנידער פאַר גאָטס טראָן און גאָט שעפטשעט מיר זיינע סודות אין אויער אַריין.

איך בין דיינער, איך בין דיינער!!

די וועלט שטייט שטיל, ס'איז נישט טונקל, נישט העל, נישט קולותדיק, נישט שטיל. ס'פליסטערט.

„זעסט מיינע אויגן?"

„יאָ, כ'זע זיי. זיי ברענען".

„דיינע אויגן זענען אַ בלישטשענדיקע נאַכט. שטערן זע-נען דאָ אין זיי". עפּעס פליסטערט.

אַרום און אַרום גליט עפּעס אויף און שפּרייזט. אַלטע, אוראַלטע געטער וואַנדלען אַרום אונז. — —

זומערנאַכט, ביסט אַ טונקעלער ציפּריסן-וועלדל, איבער וועלכן אוראַלטע געטער מיט לאַנגע בערד וואַנדלען אַרום. זיי טראָגן די בערד אויף די אָרעמס, כדי נישט צו טרעטן אויף זיי, טונקל איז, זייערע אויגן לייכטן. — —

זאַכן, וואָס קיין מענטש וועט נישט באַגרייפן, נישט דער-טראַכטן — —

דער טאָג גרויט זיך, עפּעס שעפּטשעט אין מיין צימער, עפּעס כיכעט. „די לבנה פאַלט אויף הינטער זיך אין וואַלד אַריין", זאָגט אינגעבאָרג און כיכעט.

„וואָס זי זעט זיך אַלץ אָן אין משך פון איין נאַכט?" זאָג איך.

אינגעבאָרג כיכעט.

„מיר פאַלט איצטער איין, אינגעבאָרג, דערמאָנסט דיך, אַ מענטש האָט געשריבן: דעם לעבנס אונגעמישטע פרייד—?"

„יאָ! אָ, אַקסעל, אַן אָרעמער, אָהעמער, אומגליקלעכער מענטש איז דאָס געווען—"

„כאַ-כאַ-כאַ!"

„זענען מיר קינדער?"

„יאָ, איך בין אזוי פריילעך, אַזוי לופטיק. איך פלי. אָך אַן אויפהער וואָלט איך געקאָנט לאַכן, לאַכן!" — —

אויף דער לאַנקע פאַרן שלאָס איז געשטאַנען אַ קליינע שלאַנקע בזשאָזע. זיידנווייכע, יונגע בלעטער האָט זי געהאַט, וואָס האָבן שטענדיק געהאַט וואָס צו סודען זיך, און אַ קאָרע, ווייס און ווייך, ווי די פעל פון אַ וויזעלע. לעבן אָט־דער בזשאָזע האָבן מיר זיך אַ באַנק געמאַכט, אינגעבאָרג און איך. אַ גאַנצן טאָג האָט געדויערט, ביז מיר האָבן צוגעשניצט די פלעקלעך, אַרומגעהעבליעט דאָס ברעט. מיר האָבן אַסך געלאַכט ביי דער אַרבעט און אינגעבאָרג האָט געפיבערט פאַר ברען.

אַ סך אָוונטן זענען מיר אַזוי אָפּגעזעסן אויף דער קליינער באַנק און זיך צוגעקוקט ווי די זון פאַרגייט.

ווידער זענען מיר געזעסן אויף דער באַנק אונטער דער בזשאָזע און דער אָוונט האָט אָנגעהויבן גליען.

„צו אייך, געטער, שרייבן מיר אַ בריוו! מיר, אינגעבאָרג און אַקסעל!" האָב איך געזאָגט.

„הייב אָן, אַקסעל!" האָט אינגעבאָרג געזאָגט.

און איך האָב אָנגעהויבן: „איר געטער, איר גוטע געטער, איר האָט זיך אייערע גוטע און, אייערע שלעכטע טעג, פונקט אַזוי ווי מיר מענטשן. אין אייערע שלעכטע טעג—דעמאָלט שאַפט איר מענטשן מיט געוויינלעכע פנימער און מיט אַ נשמה, נישט טיפער און נישט ווארעמער, ווי אַ רעגן־קאַלוזשע אין מערץ.

אָבער אין אייערע גוטע טעג—דעמאָלט שאַפט איר מענטשן מיט אַ פנים, וואָס לאָזט זיך נישט פאַרגעסן, מיט אַ טיפער גליענדיקער נשמה. אין אייער בעסטן טאָג דעמאָלט האָט איר באַשאַפן אינגעבאָרג".

„איר, גוטע געטער, געווים האָט איר גרויסע אויערן, האָט איר מסתמא געהערט, וואָס אַקסעל האָט געזאָגט און איר האָט פאַרגומען זיין זאַכטיקע שטים. קוקט זיך אויך איין אין זיין פנים און איר׳ט וויסן, ס׳אַראַ גוטער ער מוז זיין״.

„איר, געטער איבער די וואָלקנס, אינגעבאָרג קענט איר גוט, פאַרשטייט איר מסתמא און זענט מיר מוחל, וואָס איך וואָלט נישט געוואָלט אַרומוואַנדלען מיט אייך איבער די וואָלקנס, נישט קוקנדיק, וואָס איר זענט געטער״.

„איך וואָלט אויך נישט געוואָלט!״ האָט אינגעבאָרג אויסגעשריגן. „ניין, איר אַלטע פריינטלעכע געטער. אָבער איך בעט אייך, שטראָפט אונז נישט פאַר אונזער חוצפּה!״ — —

ווידער זענען מיר געזעסן אויף דער באַנק אונטער דער קליינער בושאָזע. גראָד פאַר צוויי מענטשן איז געווען אָרט אויף דער באַנק.

ס׳איז געווען אין אַ שעה, ווען די שטערן זענען נאָכנישט געהאַט אויפגעגאַנגען און דאָך האָט מען זיי אַלע מיט די בליקן פאַרגעפילט.

כ׳האָב געזאָגט: „אינגעבאָרג, ביסט מיין ליבלינג, און ס׳האַרץ מיינס איז אַזוי רייך געוואָרן, זייט כ׳האָב דיך געקושט״

האָט אינגעבאָרג געזאָגט: „אַקסעל, כ׳דערשרעק זיך פאַר פרייד, ווען כ׳זע דיין שאָטן אַרויסשאַרן זיך פון אונטערן ווינקל. דאָס בלוט ווערט אַנטרינען פון מיינע באַקן, ווען כ׳דערהער דיין שטים. ס׳איז פאַר מיר אומבאַגרייפלעך, אַז איך טראָג איבער דיינע קושן און שטאַרב נישט״.

איך: „אינגעבאָרג, איך בין אַ גאָרטן, אַ בליענדיקער גאָרטן. אינגאַנצן אין בליטן בין איך, אינגעבאָרג!״

אינגעבאָרג: „אַלע זאַכן זע איך אין אַ פאַרענדערט געשטאַלט און האָב זיי ליב מער ווי ווען־נישט־איז. כ׳האָב ליב די שטיינער אַפילו, וואָס ליגן אויף די גאַסן. אַלע זאַכן זעען אויס, ווי דו וואָלסט אויף זיי געוועזן.

די גאַנצע וועלט איז געוואָרן אַ שפיגל, וואָס ווייזט מיר דיך. אין די בלעטער פון בוקנבוים האָב איך שוין געזען דיין שמייכל, און אויף אַ לאָנקע—דיין האַנט, וואָס האָט זיך באַוועגט. אַך, ווען ס׳זאָל געשען עפּעס אַזוינס, וואָס דורך דעם וואָלט איך דיר געקאָנט מיין ליבע באַווייזן. בעטלען וואָלט איך געגאַנגען פאַר דיר, פון הויז צו הויז—״

איך: „כ׳הער קוים וואָס דו זאָגסט, כ׳הער נאָר דיין שטים. זי פאַרוויגט מיך ביז טויט מיט איר געזאַנג. ווי טייער איז דאָס צו פאַרמאַכן די אויגן און אין די געדאַנקען נאָכצופאָלגן די ליניע פון דיין פּראָפיל.

ווי טייער איז דאָס צו קוקן אויף דיינע האָר, יעדן פּונק פון דיינע האָר האָב איך אין זכרון. וואָסערע זענען דיינע האָר? זיי זענען אַזוי, ווי זיי וואָלטן אומעטום געהאַט אויגן. ווי טייער איז דאָס, דיינע ברעמען האָבן איינמאָל אָנגערירט מיינע אַקסלען, שטענדיק פיל איך דאָס — איצט — יעדע רגע —״

אינגעבאָרג: „אָ, מיין געליבטער, ועסטו מיך אייביק אַזוי ליב־האָבן?״

איך: „פאַרוואָס פרעגסטו, זיס טייערקייט?״

אינגעבאָרג: „כ׳ווייס דאָס, יאָ! אָבער דאָך זאָלסטו מיר אין משך פון טאָג טויזנטמאָל זאָגן, אַז דו האָסט מיך ליב״.

האָב איך גענומען אינגעבאָרגס הענט און אַרויפגעלייגט זיי אויף מיין ברוסט, כ׳האָב אויפגעעפנט דאָס העמד, אַזוי אַז זיי האָבן אָנגערירט מיין נאַקעטע ברוסט.

און כ'האָב געזאָגט: „אויף אַלע אייביקייטן וועל איך דיך ליב-האָבן, כ'האָב דיך ליב, כ'האָב דיך ליב, כ'האָב דיך ליב — —"

אַזוי איז דאָס גליק: הייבסטו אָן רעדן דערפון, אַזוי מוזטו רעדן טאָג-איין, טאָג-אויס, נאַכט-איין, נאַכט-אויס, קאָנסט מער נישט אויפהערן, ניין, קאָנסט נישט, מוזט רעדן, רעדן— שרייען — שעפּטשען — אָן אַן אויפהער — —

17

אַ דראָענדיקער וואָלקן האָט זיך גענומען פּאַרציען איבער אונזער הימל, אַ פינסטערער וואָלקן, ער האָט מיך געדריקט. כ'האָב מיר געקלאַפּט אין האַרצן, געפאַלן אויף די קני און מתפלל געווען צום גרויסן גייסט.

דער דראָענדיקער וואָלקן איז פאַרבייגעצויגן, ער האָט מיך נישט צעשמעטערט, אַ סך שפּעטער איז ערשט געקומען דער בליץ, ווען דער הימל איז שוין ווידער קלאָר געווען און ליכטנדיק —

אינגעבאָרג איז קראַנק געוואָרן.

אָנגעהויבן האָט זיך עס אַזוי. מיר זענען געזעסן אויף דער קליינער לאָנקע ביים ברעג וואַלד, וואָס אינגעבאָרג האָט איר אַ נאָמען געגעבן האָניק-טראָפּעלע. אַ סך געלע בלומען זע-נען דאָרט געוואַקסן, פון וועלכע ס'האָט געטריפט מיט האָניק. שוין פונדערווייטנס האָט מען דערשפּירט האָניק, אַ ים פון בינען האָט אָן אויפהער געברומט אויף דער לאָנקע. זענען מיר אַזוי געזעסן אין דער גליענדיקער זון, אָבער אינגעבאָרג האָט גע-ציטערט פון קעלט.

מיר זענען אַוועק אַהיים דורכן פּאַרק, אינגעבאָרג האָט זיך געטוליעט צו מיר. פּלוצלינג האָט זי אַ געשריי געטאָן. אין דער אַלעע איז געשטאַנען אַ סטאַטוע, וואָס האָט פאַרקערפּערט דאָס

שווייגן, אַ פּרוי, וואָס האַלט צוויי פינגער ביי די ליפּן. פאַר דער בלאַסקייט פון מאַרמאָר האָט זיך אינגעבאָרג דערשראָקן. אין אָוונט איז זי צו זיך געקומען. קאַרל האָט געגעסן מיט אונז, מיר זענען געווען גוט געשטימט, געפּלוידערט, געלאַכט.

אָבער אויף צומאָרגנס אינדערפרי איז אינגעבאָרג געווען קראַנק.

כ׳בין אַוועק אין שטאָט, געבּרענגט אַ דאָקטאָר, דעפּעשירט אין דער הויפּטשטאָט. דער וועג האָט געפירט דורכן זומער־שטילן וואַלד, די פייגל האָבן געצוויטשערט. דאָס האַרץ איז מיר געווען אומרויִק, מיין אומגעדולדיקייט איז פאַרויסגעלאָפן פאַר מיר. כ׳האָב געיאָגט דורך דערפער און גיטער, מענטשן האָבן מיר געדראָט מיט דער פויסט. מער ווי אַ טויט אַזעלכע פויע־רישע פּנימער.

דער דאָקטאָר האָט גאָרנישט פאַרשטאַנען. אייך קאַרל האָט גאָרנישט פאַרשטאַנען, אָדער ער האָט געמאַכט, אַז ער פאַר־שטייט נישט.

אינגעבאָרג האָט געשמייכלט.

ס׳וועט אַריבער, היינט אין אָוונט וויל זי צוריק אויפשטיין.

ס׳האָט אויסגעוויזן, אַז קיינער הערט נישט, ווי גיך זי רעדט, ווי זי פלאַפּלט כּמעט ווי אַ קינד, ס׳האָט אויסגעוויזן, אַז קיינער זעט נישט דעם מעטאַלענעם גלאַנץ אין אירע אויגן.

קאַרל האָט פאַרגעלייענט. איך האָב נישט געהערט, וואָס ער לייענט, נאָר פון צייט צו צייט איז אַנטשטאַנען אַ בילד פאַר מיינע אויגן, אָן פאַרב און אָן קאָנטורן, ווי אַן אָפּגעוואַשענער אַקוואַרעל. אינגעבאָרג איז אַנטשלאָפן געוואָרן.

אַליין בין איך געזעסן ביי אינגעבאָרג אין ווייסן צימער די שרעק האָט מיך געצאָגט ביים האַרצן. גאָלדענער בין־השמשות איז אַריינגעדרונגען אין הויז, אינגעבאָרגס האָר האָבן געגלאַנצט

ווי אַרץ. איר ברוסט האָט זיך לאַנגזאַם געהויבן און אַראָפּגע־לאָזט, די דאָזיקע גלייכמעסיקע באַוועגונג האָט געבראַנגט פרידן אין מיין האַרצן. נישט ווילנדיק האָב איך געאָטעמט אין דעם אייגענעם טאַקט, דערנאָך בין איך אויפמערקזאַם געוואָרן דערויף, און ווידער האָט מיך אָנגעהויבן נאָגן די שרעק. ס׳איז געוואָרן טונקל, אינגעבאָרגס האָר האָבן געבלאַנקט, דער בין־השמשות איז אַלץ געדיכטער געפאַלן איבער איר, ס׳האָט אויסגעזען, ווי זי וואָלט מיך אויסגעמיטן. כ׳האָב אָנגעצונדן אַ ליכט. דאָ האָט זיך אינגעבאָרג אויפגעכאַפּט.

זי האָט אַ קוק געטאָן אויף מיר מיט גרויסע אויגן און ס׳האָט זיך געדאַכט, אַז זי באַטראַכט זיך וועגן עפּעס.

„ווי שפּעט איז, אַקסעל?״ האָט זי געפרעגט.

ס׳איז נאָר־וואָס געוואָרן אָוונט.

„אויב אַזוי מוז איך נאָך לאַנג שלאָפן״, האָט געזאָגט אינ־געבאָרג. אָבער זי איז מער נישט אַנטשלאָפן געוואָרן. ס׳איז געווען הייס. דאָס פּנים אירס האָט געגליט. כ׳האָב געעפנט אַ פענסטער, אַ קילער ווינט האָט אַ וויי געטאָן, ווי נאָך אַ געווי־טער, כ׳האָב געמוזט צוריק צומאַכן. איבערן הימל האָבן געצויגן שווערע הענגענדיקע וואָלקנס, וואָס האָבן געגרייכט ביז די וועלדער. פונדערווייטנס האָט מען געזען אַ פּאַרע, ס׳איז גע־גאַנגען אַ רעגן. כ׳האָב צוגעלייגט קאַלטע טיכער צו אינגעבאָרגס שטערן, אָבער אין דער זעלבער רגע זענען די טיכער געוואָרן וואַרעם. אינגעבאָרגס אויגן זענען געווען גלאַנצנדיק־פייכט, ווי בלויער און ווייסער עמאַל.

„און איצטער בין איך קראַנק״, האָט אינגעבאָרג געזאָגט און מיד אַ נייג געטאָן מיטן קאָפּ. זי האָט פאַרמאַכט די אויגן.

די נאַכט איז אָנגעקומען. קאַרל האָט געהייסן פרעגן צי ער קאָן מיט עפּעס בייהילפיק זיין. ניין, כ׳דאַנק. לאַנגזאַם זע־

נבֿן פֿאַרגאַנגען די מינוטן. דער ווינט איז געוואָרן שטאַרקער, האָט געקלאַפּט אָן די שויבן, טיילמאָל געמורמלט עפּעס, ווי די קעלט וואָלט אים געוואָרפֿן. אין די בערג און וועלדער האָבן אָפּגעהילכט ווייטע, טעמפּע דונערן.

געדאַנקען האָבן געצויגן אַהין און אַהער אין מיין קאָפּ, עפּעס אַ שטים האָט געשעפּטשעט אין מיר. — —

דאָס גרויסע געלע הויז מיט די פּילע צימערן איז געלעגן גאָר שטיל, ווי ס׳וואָלט אין דעם קיינער מער נישט געוואוינט, אויסער די בילדער אויף די ווענט און זכרונות.

מ׳האָט נישט געהערט דעם אָפּקלאַנג נישט פֿון טירן, נישט פֿון טריט, אויך פֿון הויף האָט זיך נישט אָפּגערופֿן דער מינדסטער קלאַנג ווי אום זונטאָג, ווען דאָס דינער-געזינדל געפֿינט זיך אין קירכע. קיין זאַך האָט זיך נישט גערירט, קיין מינדסטער אויסגעשריי, קיין טריט נישט. דאָס שווייגן האָט מען געהערט און ס׳איז מיר פֿאָרגעקומען, אַז פֿון שעה צו שעה ווערט עס טיפֿער און שווערער.

כ׳האָב אָנגעדרייט עטלעכע זייגערס. מ׳האָט גאָרנישט געהערט, אויסער די זייגערס. דאָס שווייגן אָבער איז געוואַקסן, עס האָט זיך וואָס אַמאָל געדיכטער צעשפּרייט איבערן הויז. אַלץ האָט אויסגעזען זיך איינצוהערכן עפּעס אין חייטע טריט, וואָס קומען וואָס-אַמאָל נענטער

אַ שטים האָט געשעפּטשעט אין מיר. כ׳האָב פֿאַרמאַכט פֿאַר איר דאָס אויער. נישט געוואָלט זי הערן.

דער דאָקטאָר פֿון דער הויפּטשטאָט איז אָנגעקומען. ער האָט געזאָגט, אַז איינגעבאָרג פֿאַרמאָגט אַן אויסערגעוויינלעך קרעפֿטיקע נאַטור. דאָ האָט די שטים אין מיר גענומען שעפּטשען העכער, ס׳זענען שוין געוואָרן צוויי שטימען, וואָס האָבן געשעפּטשעט אין מיר. כ׳האָב זיי אויסגעהערט, אָבער כ׳האָב

זיי נישט געגלויבט. כ׳בין אַרומגעגאַנגען איבערן שטוב, מאַכנ־דיק אַ גלייכגילטיק פּנים.

די שעהן האָבן זיך גאָרנישט אויסגעלאָזט. ביז די נאַכט איז נישט געקומען, ביז די נאַכט איז נישט פאַרגאַנגען! ס׳זענען געווען קילע, שטורעמדיקע טעג, די מאָלקנס האָבן פאַרבלאָנ־דזשעט אין די בערג־שפּיצן און נישט געפונען קיין אויסוועג. לאַנגזאַם האָבן זיי זיך אַרומגעשלעפּט אין אַ קרייז און גע־מרוקעט.

כ׳בין נישט געשלאָפן. כ׳האָב נישט געפילט קיין מידי־קייט, אָבער דאָס געהער מיינט איז איינגעשלאָפן. אינגעבאָרג האָב איך נישט אַרויסגעלאָזט פון אויג, מ׳האָט געדאַרפט די קישנס צורעכט־מאַכן, פּרוכט־זאַפט דערלאַנגען, אייז צולייגן. כ׳האָב קיינעם נישט אַריינגעלאָזט אין צימער פון קראַנקן, אויסער דעם דאָקטאָר. ער האָט געוואוינט אין שלאָס.

כ׳האָב געטראָגן אינגעבאָרגס פיבערנדיקן קערפּער צום באָדן און צוריק אין בעט, כ׳בין געווען קרעפּטיק, איבעריקנס איז דאָס געווען מיין אינגעבאָרג, און קיינער האָט נישט געהאַט קיין רעכט צו פלעגן זי, אויסער מיר.

גייט דאָך שלאָפן! האָט געזאָגט דער דאָקטאָר. איר זענט אַליין קראַנק! ניין! האָב איך געזאָגט.

ס׳איז געקומען אַ נאַכט, פּלוצלינג האָט זיך אינגעבאָרג שטייף אַנידערגעזעצט אין בעט, מיט אַן אויסגעצויגן פּנים, צע־פינקלטע אויגן, און גענומען עפּעס ציילן אויף די פינגער.

„זיבן צעטעלעך. זיבן זענען דאָ!” האָט זי אויסגערופן מיט אַ קול פון אַ דערשראָקן קינד.

איך בין בלאַס געוואָרן. ס׳איז געשען!

שעהן־לאַנג האָט אינגעבאָרג פאַנטאַזירט, ביז זי איז פאַר־מאַטערטערהייט צוריקגעפאַלן אין קישן.

אַ סך קולות האָבן געשריגן אין מיר אַזוי הויך, אַז כ׳האָב זיי געמוזט הערן. זי איז פאַרלוירן! האָבן זיי געשריגן. איין קול האָט געוואָלדעוועט: אינגעבאָרג! אינגעבאָרג! און איינער האָט מתפלל געווען, געבעטן מיט משוגענע, דערשראָקענע, הילפלאָזע ווערטער, אָן אַן אויפהער.

טאָג און נאַכט האָבן די קולות נישט אויפגעהערט אין מיר.

פּאַצאָ האָט געבילט אויפן הויף. ער האָט פאָרגעפילט, אַז די בעל־הביתטע איז אין אַ סכּנה.

ווי אַ שכּורער בין איך אַרומגעגאַנגען אַהין און אַהער איבער מיין צימער. נישט געוויינט, נישט געקלאָגט, ניין, נישט תּפילה־געטאָן. די קולות זענען געווען אין מיר. איין קול איז אויך געווען אין מיר, וואָס האָט אָנאויפהערלעך געוויינט. אָבער איך האָב נישט געוויינט. ווי אַ שכּור בין איך אַרומגעגאַנגען אַהער און אַהין איבער מיין צימער.

אומבאַוואוסטזיניק האָב איך גענומען אַ שניץ־מעסערל פון שרייבטיש און אַריינגעשטאָכן זיך דאָס אין האַנט. כ׳האָב גאָר־נישט געשפּירט, ס׳איז געגאַנגען בלוט. כ׳האָב געזען דאָס בלוט,— טאַקע, כ׳האָב זיך דאָס מעסערל אַריינגעשטאָכן אין האַנט, ווען, נאָכוואָס?

און נאָך איין קול האָט זיך אָפּגערופן אין מיר, וואָס האָט אָן אויפהער געשריגן: הילף! הילף! ער האָט פאַרבראָכן די הענט, דער קול האָט פאַרבראָכן די הענט. — — —

כ׳האָב זיך געראַנגלט מיט אינגעבאָרג מיט אַלע מיינע כּוחות, זי איז געווען שטאַרקער פון אַ מאַנסביל, כ׳האָב זי געמוזט אָפּהאַלטן, ווייטאָק געמוזט איר פאַרשאַפן. זי האָט געיאָמערט, געיאָמערט. האָט געוואָלט לויפן אין וואַלד אַריין.— — —

האָט זי נישט איבערגעלעבט אַ מאָראַלישע אויפטרייסלונג? האָט געפרעגט דער דאָקטאָר.

ליבשאַפט, ליבשאַפט, מיין בעסטער פריינט! — — —

־ער טאָג קומט אָן און פאַרגייט. די נאַכט קומט אָן און פאַרגייט.

איצטער וואוינט שוין נישט מער דאָס שווייגן אין הויז. איצטער לעבט די שרעק אין הויז. וואו מען קערט זיך לאָקערט זי, פון אַלע פנימער קוקט זי אַרויס און וואו מען האָרכט זיך איין — הערכט מען זי. איגגעבאָרגס שרייען און יאָמערן וועט אויף אייביק פאַרבלייבן אין די זאַלן פון דעם הויז.

דער דאָקטאָר מעסט די טעמפעראַטור, ציילט דעם פולס און גיט אַרויס באַפעלן. זיינע מינעס זענען שווייגנדיקע און ער הייבט מיט די אַקסלען.

איך בין בלייך און אויפגערעגט, כ'פאַרשטיי נישט וואָס מען רעדט צו מיר. מיין קערפער איז ווי פּאַראַליזירט, קיין באַוועגונג אויפן פנים, אָבער איך שלאָף נישט.

אויף עטלעכע מינוט באַפאַלט מיך פון צייט צו צייט אַ שלאָף, דאָס איז אַלץ. איך קוק אויפן גרויען וואַלד, איבער וועלכן אָנגעקנוילטע וואָלקנס הענגען, און די שרעק דרינגט אַריין אין מיין האַרצן. איך קוק אויף איגגעבאָרג, וואָס ליגט אָן באַוואוסטזיין, און ס'איז מיר, ווי אַ האַנט וואָלט צונויפגעפרעסט מיין האַרץ, אַט אַזוי ווי מ'פרעסט צונויף אַ פרוכט.

ס'אַראַ גוטער קאַרל איז! ער שלאָפט נישט. ער זיצט דערלעבן אין ווייסן סאַלאָן, מיט א גרויסן אַטלאַס אויף די קני, און שטודירט געאָגראַפיע. ס'איז אַ תענוג צו פליען ווי אַ פויגל דאָ אונטן איבער די קאָנטינענטן, זאָגט ער. כ'ווייס זייער גוט, אַז די קאָנטינענטן גייען אים גאָרנישט אָן, אַז ער ליידט און וואָלט דאָס גערן נישט אַרויסגעוויזן פאַר קיינעם. און שטענדיק הייבט ער אָן צו רעדן מיט מיר וועגן אַן ענלעכע זאַך, וויפיל מאָל ער זעט מיך.

„מיין שוועסטער — צוואַנציק טעג — ווי זי האָט געפּי־בערט, אַקסעל! היינט לאַכן מיר, אַזעלכע נאַרישקייטן האָט זי אויסגעפּלוידערט".

„מוט! אַקסעל, שלאָף! מיר זענען דאָך וואַך. דער אַל־טער זאָגט — אינגעבאָרגס נאַטור איז אויסערגעוויינלעך קרעפּטיק".

„ס'איז שוין גוט, כ'דאַנק", זאָג איך און גיי ווידער אַריין צו אינגעבאָרג. איך פריר, מיינע קליידער זענען דורכגענעצט, אָבער כ'האָב נישט קיין צייט זיך איבערצוטאָן. איבעריקנס איז עס אויך פולשטענדיק אַלצאיינס — צי מיינע קליידער זענען יאָ נאַס, אָדער נישט. ס'קומט אויפן זכּרון דער זעלנער אויף דער מלחמה, אַכט טעג אָן שלאָף, אַכט טעג אין אַ שניי־זאַוויערוכע מיט דורכגעשאָסענע פינגער. ס'קומט אויפן זכּרון דער מאַטראָס, אַכט טעג שטורעם. מיינע פיס זענען פאַרשטאַרט, איך פיל שוין נישט די ערד, ווען איך גיי, ס'דאַכט מיר אויס — איך גיי באַרג־אַרויף, באַרג־אַראָפּ, אָפּט איז מיר, ווי כ'וואָלט געגאַנגען אויף די קני.

כ'ווייס נישט ווי לאַנג מיין אָרעם איז. כ'שטרעק אויס די האַנט און גלויב, אַז מיין אָרעם איז אַזוי לאַנג, אַז כ'וואָלט געקאָנט עפענען די טיר, נישט אויפשטייענדיק פון בענקל. טייל־מאָל טראַכט איך — איך בין אומגעפאַלן און ליג אויף דר'ערד, אָבער דאָך זע איך, אַז איך שטיי גלייך. דאָס צימער וויגט זיך ווי אַ שיף.

אָבער ווי נאָר כ'בין ביי אינגעבאָרג, זאַמלען זיך צונויף מיינע קרעפטן און כ'שפּיר נישט מער קיין מידקייט און נישט קיין שלעפעריקייט.

אַ פּאָר מאָל האָט זיך אינגעבאָרג געוועקט, זי האָט מיך דערקענט און גערעדט עטלעכע ווערטער.

די קולות אין מיר זענען געווען אויסער זיך פאַר שמחה.

פון אַלע קולות איז איין קול געוואָרן, און דער קול האָט גע־יובלט, געפרייט זיך.

איר שטים האָט געקלונגען פאַרענדערט, קינדיש און אַביסל הייזעריק. אָפטמאָל האָט זי נישט געקאָנט צונויפנעמען אירע געדאַנקען. דעמאָלט אָבער האָט זי גערעדט דורכן בליק, דורך אַ באַוועגונג מיט דער האַנט און כ׳האָב געוואוסט וואָס זי האָט געוואָלט זאָגן. זי איז געווען בלאַס און אויסגעמאָגערט. די האָר האָבן אַרומגעהילט איר קאָפּ און אירע אַקסלען.

„כ׳בין מסתמא זייער קראַנק?״ האָט זי געפרעגט. כ׳האָב געשמייכלט און געענטפערט, אַז איצט גייט עס איר שוין אַ סך בעסער.

„אַקסעל, כ׳וואָלט געוואָלט אַ קוק טאָן אויפן הימל!״

כ׳האָב אַוועקגעשאַרט די פאָרהאַנגען, ס׳האָט גערעגנט, די וועלדער זענען געזונקען אין גרויקייט. אַ הויכער, טונקעלער וואָלקן איז דראָענדיק געהאָנגען אין הימל, און שרעקעדיקע פייגל האָבן, ווייסע ווי אַש, געפלאַטערט פאַרביי אים אַהער און אַהין.

„וואָס מאַכט אונזער קליין בזשאָזעלע, אַקסעל?״

„זי איז טרויעריק, וואָס זי קאָן דיך נישט זען, אינ־געבאָרג״.

„וואָס טוט זי?״

„זי שטייט אויפן רעגן, ווי אַ קינד, וואָס קאָן נישט אַריינ־גיין אין שטוב און וואַרט. דער שטאַם אירער זעט אויס ווייס ווי שניי, אירע בלעטער הענגען אַראָפּ אַדורכגענעצטע און טוען זיך קיין ריר נישט״.

„אונזער קליינע באַנק שטייט נאָך?״

„פאַרשטייט זיך, אינגעבאָרג. די טראָפּנס רעגן צעשפּריצן זיך אויף איר״.

„ווי זעט זי אויס?"

„אפשר ווי אַ געלער הונט, וואָס איז צוגעבונדן צו דער בּזשאָזע און וואָס זיין בעל-הבית האָט אים פאַרגעסן".

אינגעבאָרג האָט אָנגעבויגן דעם קאָפּ אויף אַ זייט און מיד געשמייכלט.

„וואָס זעט מען אויפן וועג, אַקסעל?"

„טיפע רעדער-שניטן, אין וועלכע וואַסער ריזלט זיך. גריי־נער שלאַם איז דאָס. ווייט און ברייט אַרום זעט מען נישט קיין מענטש. מ'זעט אַזוי ווינציק, אַז עס דאַכט זיך דיר אויס— דו וואוינסט ערגעץ אויף אַ פלאַך-לאַנד".

„קיין פויגל זעסטו נישט מסתּמא, אַקסעל?"

„כ'זע יאָ, אינגעבאָרג. אַ גאַנץ קליינינקער זיצט דאָרט אויפן עפּלבוים".

„וואָס טוט ער?"

„ער זיצט אונטער אַ קליין דעכל פון בלעטער, בייגט זיך אַרויס פון צייט צו צייט און קוקט אַרויף צום הימל, צי ס'וועט נישט אויפהערן באַלד צו רעגענען".

אינגעבאָרג האָט זיך פאַרקוקט אין אַן אומבאַשטימטער ווייטקייט. לאַנג אַזוי. טרערן קומען איר אין די אויגן.

„ניין", זאָגט זי דערנאָך, „ס'איז נישט מעגלעך!" זי שאָקלט פאַמעלעך מיטן קאָפּ; ס'האָט אויסגעזען, ווי זי וואָלט אים געוויגט אַהין און צוריק.

„וואָס מיינסטו?"

„איך קאָן נישט שטאַרבן. ס'איז נישט מעגלעך!" כ'צווינג מיך צו שמייכלען. אַ קראַנק, פאַרמאַטערט קינד איז זי. כ'נעם־ אָן איר האַנט. קיין שום קראַפט איז נישטאָ אין די לאַנגע, אויס־ געצערטע פינגער.

„אינגעבאָרג, איך האָב דיך ליב״.

אינגעבאָרג גיט אַ מידן נויג מיטן קאָפּ און שמייכלט

„יאָ״, זאָגט זי, „יאָ״, און קוקט אין דער ווייט.

איך רוף קאַרלן. קאַרל קומט אַריין.

„האַלאָ!״ רופט ער אויס. „ווי, זעענען מיר שוין צוריק געקומען, פרוי אינגעבאָרג!״

אינגעבאָרג שמייכלט און באַוועגט מיטן קאָפּ.

„יאָ״, זאָגט זי און קוקט אין דער ווייט.

18

ס׳איז געווען אַ טאָג, ווען זי האָט נאָך די אויגן בישט גע-
האַט געעפנט.

די גאַנצע נאַכט האָט זי געפיבערט און גערעדט פון היץ און ווייטיק געהאַט, איצטער איז זי געלעגן פולשטענדיק ערשעפט און שטיל.

כ׳בין געזעסן ביים בעט און זי באַטראַכט. זי האָט גע-
אָטעמט שנעל און לייכט, דורכזיכטיק געווען און בלאַס, מיט אַ בלוילעכן שאָטן אונטער די אויגן און אויף די באַקן. אירע בלאַסע ליפן זענען געווען האַלב צעעפנט און די לאַנגע ברעמען האָבן זיך פארצויגן איבער די אויגן, וואָס האָבן זיך אַרויסגעזען גאָר ווי אַ שמאָלער שטרייף. דער פולס האָט געצאַפּלט.

אויפן פאָרהאַנג האָט זיך געשפילט אַ בלייכע זון, דאָ איז טונקל געוואָרן און דאָ האָט ווידער אַ בלייכע זון זיך געשפילט אויף די פאָרהאנגען. די באַוועגונג פון זייגער-אומרו האָט זיך געהערט. דער זייגער האָט געשלאָגן און פון צייט צו צייט האָט עס געבומען אינעווייניק רוישן און קלינגען. טיילווייז האָט זיך מיר אויסגעדאַכט, ווי כ׳וואָלט מיך זייער גיך באַוועגט, ווי כ׳וואָלט געזעסן אין אַ יאָגנדיקן צוג. אויפן פאָרהאַנג האָבן זיך די שאָטנס פון די בלעטער באַוועגט אַרויף און אַראָפּ,

ווי נאָר די זון האָט אויפגעלויכטן, טיילמאָל זענען זיי צוגעקומען אַזוי נאָנט, אַז מ'האָט בפירוש געקאָנט אונטערשיידן די פאָרם פון יעדן בלאַט. דאָס זענען געווען ליפּענע בלעטער מיט לאַנגע ציין ביים ראַנד.

כ'האָב אַ קוק געטאָן אויפן ציפערבלאַט פון זייגער און אַנטדעקט, אַז דער מינוטן-ווייזער ציטערט, ווי אַ פאַמעלעכדיקער פּולס. אַלץ אין צימער האָט גענומען ציטערן, ווי אינגע-באָרגס פּולס. פּלוצלינג איז דער זייגער שטיין געבליבן. איך האָב זיך דערשראָקן. דאָס צימער איז פול געוואָרן מיט שוויי-געניש און די שאָטנס אויף די פאָרהאַנגען האָבן זיך מער נישט באַוועגט.

ס'איז פאַרגאַנגען אַן אומענדלעך לאַנגע צייט, פול מיט די משונהדיקסטע זאַכן. די קליינע טונקעלע שפּאַרע אונטער אינגע-באָרגס אויגן-הייטלעך האָט זיך נישט פאַרענדערט, אירע ליפּן האָבן אויסגעזען ווי פאַרגליווערט.

אינגעבאָרג האָט זיך מער נישט באַוועגט, זי איז געלעגן אײנגעאַנצן שטיל און אויסגעזען ווי זי וואָלט לענגער געוואָרן. איך האָב אַלץ כסדר אָנגעקוקט אָט-די קליינע טונקעלע שפּאַרע אונטער אינגעבאָרגס אויגן, זי האָט זיך אַביסעלע צעעפנט, זי איז געווען פאַרגליווערט. וואָס באַדייט דאָס? האָב איך גע-טראַכט.

כ'האָב זיך נישט געקאָנט קיין ריר טאָן, געוואָלט אויפ-שטיין, אָבער געווען ווי געלעמט, כ'האָב געוואָלט אַ געשריי טאָן, אָבער כ'האָב נישט מער געקאָנט ווי צודריקן די צונג צו די ציין, מיט די ליפּן האָב איך צומאָלט נישט געקאָנט באַוועגן. אינגעבאָרג איז געלעגן שטייף און שטיל.

פּלוצלינג האָב איך דערהערט אַ טיר זיך עפענען. דער דאָקטאָר איז שטילערהייט אַריינגעקומען. קאַרל איז געשטאַנען

אונטער דער טיר, כ׳האָב אים געזען שטיין, כאָטש כ׳האָב נישט געקוקט אַהינצו. דער דאָקטאָר איז צוגעגאַנגען צום בעט און אויפגעהויבן אינגעבאָרגס האַנט אין דער הויך, די האַנט האָט זיך איינגעבויגן אין געלענק און איז טויטערהייט אַראָפּגעפאַלן צוריק אויף דער דעק. דער דאָקטאָר האָט מיך אָנגעקוקט, כ׳האָב אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. קאַרל איז אַריינגעקומען, געגלעט מיך איבער די האָר, כ׳האָב ווידער אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. דער דאָקטאָר איז אַרויסגעגאַנגען, קאַרל איז אַרויסגעגאַנגען.

כ׳האָב גאָרנישט פאַרשטאַנען. איז אינגעבאָרג געשטאָרבן? ניין, דאָס איז נישט מעגלעך.

ס׳האָט זיך דערהערט אַ שעפּטעריי אין דערבייאיקן צי־מער, די טיר האָט זיך אַביסל אויפגעעפנט און אין דער שפּאַרע האָבן זיך באַוויזן אַ מאַסע פּנימער, פון די שיקסעס און פאַראָב־קעס. עמיצער האָט אַ זיפץ געטאָן, און עמיצער האָט געמאַכט: פּסט! זייער שטיל.

„קלאָגט נישט”, האָב איך געזאָגט און אויפגעשטאַנען. „איר דאַרפט נישט קלאָגן, אייער ווייטאָק מוזט איר פאַרטראָגן מיט ווירדע, פריינט!”

אינגעבאָרג איז געשטאָרבן, אָבער איך האָב נישט געפילט קיין ווייטאָק. ס׳האָט אויסגעזען, ווי מיין האַרץ וואָלט געשטאָרבן צוזאַמען מיט אינגעבאָרג. די זון האָט אַרויפגעשטראַלט אויף די פאָרהאַנגען און אינגעבאָרג האָט געשמייכלט אַזוי פרידלעך, ווי אַ קינד, וואָס חלומט וועגן הימל.

אינגעבאָרג איז געשטאָרבן. אַ מאַנסביל פאַרטראָגט זיין ווייטאָק מיט ווירדע.

וויינט נישט, איר קנעכט און דינסטמוידן. איר מוזט אייער ווייטאָק מיט ווירדע פאַרטראָגן.

אינגעבאָרג וועט מען אַראָפּלאָזן אין דר׳ערד, אָדער איר־

קערפּער ווערט מען מיט זאַלבן אַדורכזאַפּן, כּדי אָפּצוהיטן אים פון פאַנאַנדערפאַלונג. אין די פאַמיליען־קברים דאָרט אונטן אין קירכע שלאָפן אַ סך פרויען.

ווייַנט נישט, איר קנעכט און דינסטמוידן.

די אַלטע דינער אין יום־טובדיקע מלבושים זענען אַרויפגעקומען און פרעגן זיך, צי זיי קאָנען נישט דינען מיט עפּעס דעם הער.

„בלומען, בלומען....״

אין אינגעבאָרגס צימערן זעט מען נישט מער קיין בענקל, קיין וואַנט, קיין טעפּיך.

„בלומען, בלומען.....״

אַ קאַטאַפאַלק פון גרינע צווייַגן.

איך פאַרטראַכט מיך. ניין, כ׳קאָן נישט לייגן אינגעבאָרג אין דר׳ערד. כ׳קאָן נישט דערלאָזן זי זאָל זיך פאַנאַנדערפאַלן — ניין, בײַ גאָט, ניין! מוז מען זי, הייסט עס, לייגן אין פאַמיליען־קבר און אַדורכזאַפּן מיט זאַלבן. אָבער, דאָס אויך נישט. כ׳האָב געזען מומיעס, וואָס האָבן מיך אָנגעפילט מיט שרעק און עקל. ניין, ניין, אויך דאָס נישט.

דער ים? אַ טיפער, גרינער, צעוויגטער קבר, אַ טונקעלער אייביק־גרינער וואַלד מיט לויכטנדיקע פיש און קאָראַלן־געוויקסן. אָבער פיש וועלן אָנשווימען. איך זע, ווי זיי רינגלען אַרום אינגעבאָרגס לייב, וואָס אַמאָל ענגער, וואָס אַמאָל ענגער —

ניין, ניין, דאָס אויך נישט.

איינס איז נאָך געבליבן: פייער! פייער! אַ קבר צווישן קנאַקעדיקע, יובלענדיקע, פלאַטערנדיקע פלאַמען:

און כ׳באַפעל אָנצולייגן האָלץ אויף אַ גרויס פייער, וואָס זאָל לייכטן איבער די בערג, כּדי אַלע זאָלן אים זען. אויף דער לאָנקע פאַרן הויף.

„דאָס האָלץ טרינקט אָן מיט אייל און בשמים!" אַ טעפּיך פון ווייסע רויזן האָט באַדעקט דעם וועג, ווי אַ שטראָם מילך איז ער געפלאָסן פון אינגעבאָרגס צימערן, איבער די טרעפּ, איבער דער לאָנקע.

ס'איז געקומען די שעה, ווען מ'האָט אינגעבאָרג אַרויסגעטראָגן אויף דער לאָנקע און אַנידערגעלייגט אויפן מיט בלומען־באַזייטן שייטערהויפן. איך בין געשטאַנען האַרט דערלעבן און אַרום אינגעבאָרגס קבר זענען קנעכט און דינסטמוידן געשטאַנען, אָן אַ זייט איז געשטאַנען קאַרל מיט גרויסע לויכטנדיקע אויגן.

דער הימל איז געווען גרינלעך־בלוי, ווי אום פרילינג. אַ פרישער ווינט האָט געבלאָזן, די פייגל האָבן געזונגען אין וואַלד און אין די אַלטע קאַשטאַנ־ביימער פאַרן שלאָס.

כ'האָב געקוקט אויף אינגעבאָרג, וואָס איז שלאַנק און צאַרט געלעגן אין אַ בעט פון בלומען.

דאָס פייער האָט אַ צינגל געטאָן, כ'האָב מער גאָרנישט געזען. פייער, פייער.

דער פייער־זייל האָט זיך איינגעבראָכן און אַ געדיכטער ברוינער רויך האָט זיך אויפגעהויבן פון דעם באַרג אַש און פאַנאַנדערגעלאָזט זיך אין אַ צאַרטן נעפּל, וואָס האָט זיך ווי אַ שלייער פאַרצויגן איבער דער גלאַנצנדיקער בלויקייט פון פרילינגס־הימל. דער שלייער האָט זיך צעריסן און שטיק נאָך שטיק פון דעם נעפּל האָט געצויגן איבערן טאָל און ס'האָט אויסגעזען, ווי מחנות וואַנדערפייגל וואָלטן הויך אויבן געפלויגן איבערן הימל.

די קנעכט און דינסטמוידן האָבן נאָכגעקוקט דעם רויך און שטיל געוויינט: דאָרט אויבן איז זייער בעל־הביתטע פאַרגאַנגען! קיינמאָל וועלן זיי זי שוין מער נישט זען, קיינמאָל, קיינמאָל נישט.

זיי זענען נאָך אַלץ געשטאַנען אין אַ קרייז אַרום דעם אָרט, ווי באַגינען, ווען די זון גייט אויף. אַ סך האָבן געוויינט, דאָ און דאָרט אָבער איז געשטאַנען איינער און געשמייכלט: ער האָט געטראַכט וועגן דער בעל-הביתטע.

קאַרל איז געשטאַנען און אָן אויפהער געקוקט אַראָפּ אויף זיין ברוסט. דאָרט איז געלעגן אַ גאָלדענע האָר, וואָס דאָס פייער האָט צו אים אַריבערגעבלאָזן. ער האָט נישט געוואַגט זיך אַ ריר צו טאָן און אָן אויפהער געקוקט אויף דער גאָלדענער האָר אויף זיין ברוסט.

פאַר דעם באַרג אַש איז געלעגן פּאַצאָ און געלעקט די אָפּגעברענטע לאַפּעס זיינע, ער האָט טיילווייז אַ שטילן קוויטש געטאָן און דערביי מיטן שפּיציקן קאָפּ אַרויפגעבליקט אויבן צום הימל. ער האָט געהאַט געפּרוווט אַריינשפּרינגען אין פייער אַריין.

דער רויך איז געוואָרן דינער און אָפּגעשטאָרבן.

„זאַמלט צונויף דעם אַש אין זילבערנע בעקנס!" האָב איך געזאָגט און אויסגעשטרעקט די האַנט. די האַנט דאָס איז געווען די האַנט פון אַ זקן, פאַרוועלקטע הויט, אָנגעלאָפענע אָדערן.

און כ'האָב צעשאָטן דעם אַש אויפן ווינט, וואָס האָט אים מיט זיך פאַרטראָגן, אַזוי זאָל אינגעבאָרג זיך אומקערן צו דער וועלט.

דער ווינט וועט דעם אַש פאַרבלאָזן צו די בלומען אין די בעכערס, מיידלעך אויף די רויטע ליפּן אַרויף, שכורים אין די כּוסות, שלאָפנדיקע קינדער אין די אָפענע מיילעכלעך. און ווי נאָר די נאַכט וועט קומען, וועט דער אַש אָנהויבן פלימערן, ווי עס פלימערן די ליכט אין די טונקעלע היילן פון די קלויסטערס אין די וועלדער, איבער די פעלדער, אין די פינסטערע געמע-

כער, הויך אין די טונקעלע וואָלקנס, טיף אינם שוואַרצן ים. איבער דער גאַנצער וועלט וועט עס פלימערן. יאָ.

און דאָס וועט זיין אינגעבאָרג!

כ׳האָב מיר אָפּגעוואַשן די הענט און אַנידערגעקניט. די נאַסע הענט האָב איך אויסגעשפּרייט איבערן פּנים און געוויינט.

כ׳האָב נישט געוויינט פאַר ווייטאָק, כ׳האָב געוויינט, ווייל כ׳האָב אינגעבאָרג אַוועקגעשאָנקען. כ׳האָב זי געקאָנט באַהאַלטן, זעט, אונטן אין די היילן הינטער דער קירכע שלאָפן אַ סך פרוי־ען, אָבער כ׳האָב זי אַוועקגעגעבן.

דערפאַר האָב איך געוויינט און געוויינט אַזוי שטאַרק, אַז די טרערן זענען ווי שטראָמען געפלאָסן מיר איבער די באַקן.

און וויינענדיק האָב איך פאַרנומען אינגעבאָרגס קול, וואָס האָט מיך געטרייסט. זי האָט גערופן.

„אַקסעל, אַקסעל!" האָט זי גערופן.

האָב איך אַ שמייכל געטאָן און צוגענומען די הענט פון פּנים און זיך איינגעהערכט צו אינגעבאָרגס קול.

עפּעס האָט אָנגערירט מיין אָרעם, כ׳האָב מיך אויסגעגלייכט און אומגעדרייט דעם קאָפּ.

אינגעבאָרג איז געזעסן אויסגעגלייכט אין בעט און גע־קוקט אויף מיר. די האָר זענען איר אַריבערגעהאָנגען איבער די אויסגעמאָגערטע באַקן און אירע אויגן זענען, גרויסע און פאַרחדושטע, געווען געווענדט אויף מיר. זי האָט אויסגעזען, ווי אַ שלאַנק מיידל פון פופצן יאָר.

„אַקסעל״, האָט זי געזאָגט, „פאַרוואָס האָסטו געוויינט?״ זי האָט גערעדט מיט אַ קינדישער, הויכער שטים.

כ׳האָב געחלומט און אָט־דער שרעקלעכער חלום איז פּלוצלינג ווידער געשטאַנען פאַר מיר. אָ! כ׳בין אַנידערגעפאַלן אויף די קני און דאָס פּנים געלייגט אין אינגעבאָרגס שויס און געשלוכצט פאַר גליק.

„אינגעבאָרג, אינגעבאָרג!״

אינגעבאָרג האָט מיך געקושט אין די האָר. זי האָט טיף אָפּגעאָטעמט.

„ווי פריש איך פיל מיך״, האָט זי געזאָגט.

„דערציי̆ל, אַקסעל, פאַרוואָס האָסטו געוויינט? כ׳האָב דיך געהערט וויינען, האָב איך מיך אויפגעכאַפּט און געזען דיך זיצן. ביסט געשלאָפן, אָבער די טרערן זענען דיר געלאָפן איבער די באַקן. דערציי̆ל מיר״.

„איצטער ווי̆ין איך, ווייל דיר איז בעסער, אינגעבאָרג. — ווי טייער דאָס איז! — כ׳האָב געוויינט, יאָ, כ׳האָב געחלומט. כאַ־כאַ, ס׳אַראַ משוגעהדיקער חלום דאָס איז געווען!״ כ׳האָב גע־וואָלט עפּעס אויסטראַכטן, אָבער ס׳איז מיר קיין זאַך נישט איינגעפאַלן. דאָס בלוט איז מיר געקומען אין פּנים אַריין. „ס׳האָט זיך מיר געחלומט עפּעס פון מיין קינדהייט — כ׳האָב עפּעס צעבראָכן — גאָט ווייס, וואָס אַזעלכס כ׳האָב צעבראָכן — כ׳מיין, דאָס איז געווען אַ וואַזע — וואָס האָט עס דאָך גע־קאָנט זיין?״

די שאָטנס פון די בלעטער האָבן זיך נאָך אַלץ געוויגט אויף די פאָרהאַנגען אַרויף און אַראָפּ, לאַנג האָב איך נישט גע־קאָנט האָבן געשלאָפן.

„כ'וואָלט וועלן זען פּאַצאָן", האָט אינגעבאָרג געזאָגט. „ווי גרויס וועט זיין זיין פרייד".

צי זי וואָלט נישט געוואָלט נאָך אַביסל האָבן געדולד? פּאַצאָן גייט עס אויסגעצייכנט.

געדולדיק האָט אינגעבאָרג נאָכגעגעבן.

עס קלאַפּט אַלץ כסדר. וואָס קאָן עס דאָך זיין?

„אַ שטורעם ציט דורך די בערג".

ס'אַראַ שאָד. זי האָט אַזוי ליב אַ שטורעם. זי האָט זיך צעלאַכט. איר לאַכן האָט געקלונגען פיבערדיק און האָט מיך דערשראָקן. אַ מעטאַלענער גלאַנץ האָט געציטערט אין אינגעבאָרגס אויגן. אָבער משוגע וואָלט געווען צו פאַרלאַנגען, אַז זי זאָל אין משך פון אַ שעה אינגאַנצן געזונט ווערן.

ס'וועלן מסתמא נאָך שפּעטער אויך זיין שטורעמס.

יאָ, ס'וועט נישט פעלן — כאַ-כאַ-כאַ!

כ'האָב איר דערלאַנגט זאַפט פון פרוכטן, אַ שלוק ווייַן און אויך געצוואונגען זי אויפצועסן אַ האַלב איי. די אַנדערע העלפט האָב איך אויפגעגעסן פאַר אירע אויגן, צו ווייזן איר ווי גיך אַזאַ האַלב איי ווערט פאַרשוואונדן אין מויל.

פון דעם האָט זיך אינגעבאָרג גאָר נישט געקאָנט געבוג אָנלאַכן.

דערנאָך האָט זי זיך געפרעגט צי קאַרל איז שוין אַוועקגעפאָרן.

ניין, פאַרשטייט זיך, אַז ער איז נאָך דאָ.

צי איך נעם דאָס איר פאַר אומגוט, וואָס זי רופט בלוטהויפטן פשוט מיטן נאָמען קאַרל?

וואָס הערסטו, אינגעבאָרג?

זי האָט אים זייער ליב, קאַרלן, כאַ-כאַ!

כ׳בין אַרויסגעגאַנגען. כ׳בין געגאַנגען און געפילט זיך באַפרייט, ווי איך וואָלט אַ שווערע לאַסט אַראָפּגעוואָרפן פון זיך. אַלצדינק אין מיר האָט געציטערט פאַר פרייד.

„ס׳גייט גוט!” האָב איך געזאָגט צום דאָקטאָר און גע-שמייכלט זיגעריש.

דער דאָקטאָר האָט מיך אַ קוק אָן געטאָן. דאָס איז געווען אַ ספּעציעלער בליק, וואָס אַלע אברים זענען מיר פון אים די מינוט געלעמט געוואָרן. אויך דאָס שמייכל מיינס איז פאַרגלי-ווערט געוואָרן.

כ׳האָב פאַרלאָזן דאָס צימער. דעם דאָקטאָרס בליק האָט אַלע דראָענדיקע קולות אויפגעוועקט אין מיר, אַלע, אַלע.

19

דער פּולס שלאָגט צוויי מאָל שטאַרק.....
באַהערשט זיך!

כ'בין געלאָפן אין פּאַרק אַריין, כ'האָב געמוזט אַריינלויפן אין פּאַרק אַריין, אויף איין מינוט כאָטשביק.

אין פּאַרק איז נאַכטיק-פינסטער געווען, דער ווינט האָט געשליידערט די ביימער-שפּיצן אַהין און אַהער. קולות האָבן געשוועבט אין דער לופט, די אַלע וואָרנענדיקע, דראָענדיקע, אומגליק-אָנזאָגנדיקע קולות, וואָס האָבן גערעדט אין מיין ברוסט, זענען געווען אין דער לופט, אין גערויש פון די ביימער, אין פאַלן פון די טראָפּנס. דערנאָך האָט זיך איינגעבאָרג פלוצלינג באַוויזן אין דער טונקלקייט, זי האָט געשמייכלט, געהאַלטן אַ שטרויס אין האַנט ון אונטער געברומט זיך: דאַנדעראַדאַי!

„באַהערשט זיך!” איך דאַנק דעם דאָקטאָר. קאַרל קוקט מיך אָן. איך שמייכל, יאָ, זעט איר דען נישט, ווי איך שמייכל, כ'שפּיר נישט גאָרנישט, ניין. און קאַרל נעמט מיך אויף אַ זייט, דריקט מיך צו דער ברוסט און קוקט מיך אָן. „מוטיק זיין, אַקסעל! האָסט דאָך אַ מאַכט איבער איינגעבאָרג! האָף!” פאַראַן נאָך עפּעס גרעסערס, ווי די וויסנשאַפט און קענטעניש פון אַ דאָקטאָר. ווערטער, ווערטער!

כ׳שמייכל, כ׳דאַנק קאַרלן דורך דריקן אים די האַנט. די זיי-גערס הייבן אָן צו רעדן, די ליכט שטרעקן זיך אויס אין פייער-דיקע זיילן — דאָס איז דער צימער — אויף יעדער זאַך גלאַנצן אינגעבאָרגס אויגן, דאָס קלענסטע קריגעלע איז אָנגעפּולט מיט זיסע וואונדער. איך גיי. ווער צעריסן, הימל...

כ׳בין אַרומגעלאָפן אין פּאַרק אַהין און אַהער.

ווער וואָלט דאָס געקאָנט באַגרייפן?

אינגעבאָרג זאָל שטאַרבן! אינגעבאָרג, די זיסע, שיינע אינגעבאָרג!

אינגעבאָרג, וואָס האָט ליב די זון און זאַמלט אירע שטראַלן אין דער בלויזער האַנט, וואָס קושט די ביימער און טענהט זיך אויס מיט זיי, אינגעבאָרג, וואָס איז מתפּלל און דאַנקט מיט די בליקן, וועלכע יאָגן זיך נאָך אַ שמעטערלינג.

אינגעבאָרג, וואָס טראָגט ליבשאַפט און וואַרעמקייט אין אַלע הערצער, די גוטע זאַפטיקע אינגעבאָרג! איצטער זאָל זי שטאַרבן.

ווער זאָל דאָס קאָנען באַגרייפן?

שטיל וועט זי ליגן, אין דער ערד וועט מען זי אויסבעטן און דאָרט וועט זי ליגן, שטיל אין דער שוואַרצער פינסטערניש, קיינער וועט זי מער נישט אָנקוקן! קאָנען זיך דען אינגעבאָרגס שטראַלנדיקע אויגן פאַרלעשן? ניין, ניין!

קיינער וואָלט דאָס נישט געקאָנט באַגרייפן.

כ׳האָב אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ און גענומען טאַפּן אין דער פינסטער. דער פּאַרק האָט געברויזט. אין דער ווייטקייט האָט געבילט אַ הונט, ליידנשאַפטלעך, אַרויסרופנדיק, ווי אַ רויב-חיה. ער וועט פריער נישט אויפהערן בילן, ביז מ׳וועט זיין הונגער נישט שטילן. איך בין צוגעקומען צום ברונעם, און דער

ברונעץ האָט אַ שפּראָץ געטאָן אויף מיר מיט וואַסער. אינגעבאָרגט ברונעץ, דאָ איז זי געזעסן —

באַהערשן זיך, באַהערשן! אַ מאַנסביל — יאָ, אַ מאַנסביל באַהערשט זיך, אַ מאַנסביל!

אַ וויטאָק האָט מיך פּלוצלינג אָנגעכאַפּט פאַר די אָרעמס און אַנידערגעשליידערט מיך אויפן פּנים. כ׳האָב איינגעגראָבן די ציין אין זאַמד און געיאָמערט:

„אינגעבאָרג! אינגעבאָרג!"

כ׳האָב מיך אויפגעשטעלט אויף די קני און געיאָמערט. אודריקנדיק די הענט צו די אויגן.

„אינגעבאָרג! אינגעבאָרג!" האָב איך געשריגן. „אינגעבאָרג מוז איצט שטאַרבן, הערט זיך איין איר אַלעביימער, איר אַלע מענטשן אויף דער וועלט. אינגעבאָרג מוז אַוועקגיין!"

די ביימער־קרוינען האָבן גערוישט און די שטאַמען האָבן געזיפצט. אַ שטראָם רעגן האָט מיט קנאַקעריי געגאָסן אויפן פּאַרק.

כ׳האָב מיר געריסן די האָר, געפאַלן צו דר׳ערד און גע־שלאָגן מיט הענט און פיס. כ׳האָב געיאָמערט — גאָט, מיין גאָט, פאַרט, וואָס האָסטו צו מיר?

כ׳האָב זיך באַרויקט. שטיל און לופטיק — אַזוי שטיל און אַזוי לופטיק איז עס פּלוצלינג געוואָרן אין מיר — כ׳האָב געשמייכלט.

יאָ, געוויס, כ׳וועל דאָס נישט איבערלעבן. אין דער איי־נציקער שעה נאָך וועל איך נאָכגיין אינגעבאָרג.

כ׳בין אויפגעשטאַנען. „כ׳וועל דאָס נישט איבערלעבן". האָב איך געזאָגט צו זיך אַליין.

דאָס איז געווען אַ טרייסט! אינגעבאָרג און איך, זענען מיר נישט איינס געווען?

זי האָט נישט געקאָנט פון מיר אַוועקגיין, אז איך זאָל נישט מיטגיין, ניין, דאָס איז נישט מעגלעך געווען!

איך בין געוואָרן אַזוי רויק, אויפגעהייטערט, ווי באַטויבט פון גליק.

כ׳בין לאַנגזאַם צוריקגעגאַנגען דורך דער אַלעע. דאַרף עס אַזוי זיין? כ׳האָב ליב דאָס לעבן, וואָס אינגעבאָרג האָט מיר געשאָנקען, אָבער ס׳האָט דאָך געדאַרפט אויפהערן.....

פלוצלינג זענען קאַרלס אויגן שטיין געבליבן פאַר מיר אין דער לופטן.

„זיי מוטיק, האָף! האָסט אַ מאַכט איבער אינגעבאָרג!״ כ׳האָב געזען די אויגן און דער בליק זייערער האָט מיר צוגע-געבן כחות, דער בליק זיינער האָט מיר אָנגעצונדן דעם מח. פון דער טיפסטער טונקלקייט אין מיר האָט זיך עפעס איבערסגעוואַלט אַרויסגעשפּאַרט אויף דרויסן. כ׳בין געבליבן שטיין, דאָס האַרץ האָט ווי אַ האַמער געקלאַפט מיר אין דער ברוסט. די אויגן, וואָס זענען געשטאַנען פאַר מיר, האָבן זיך צעפינקלט און פלוצ-לינג האָט זיך פאַנאַנדערגעריסן די טונקלקייט אין מיר.

כ׳בין דערשראָקן געוואָרן. וואָס האָבן באַדייט די דאָזיקע אויגן? וואָס האָבן באַדייט —

וואָס?

אַ שמעקעדיקער, זיסער געדאַנק. אַ פאַרשכורנדיקער געדאַנק!

כ׳האָב צעשפּרייט די אָרעמס. קאַרלס אויגן האָבן געשטראַלט פאַר מיר, וואָס פאַרוואָס זענען עס דאָך געווען?

ניין, ניין!

אַ פאַרשכורנדיקער, משוגע-מאַכנדיקער געדאַנק! אויס-לייזונג!

באַפרייונג! אַ בשורה אַ גוטע!

האָט דען אינגעבאָרג געקאָנט פון מיר אַוועקגיין, בעת

כ׳בין דאָך געווען מיט איר איינס? און אַז איך וועל נישט וועלן? און אויב איך וועל נישט וועלן! כ׳האָב אַ מאַכט איבער אינגעבאָרג.

דאָס איז געווען אַ באַרוישנדיקער, אַ פאַרטרויבנדיקער געדאַנק! כ׳האָב געגלויבט אין מיין קראַפט! ניין! איך דערלאָז נישט דערצו!

אינגעבאָרג קאָן נישט אַוועקגיין פון מיר! — — —

די מענטשן ווייסן גאָרנישט. נאַרישע און איבערגעשפּיצטע באַשעפענישן זענען זיי די מענטשן. זיי באַהויפּטן, אַז עס געשעען נישט קיין ניסים. ניסים קאָנען יאָ געשען. זיי באַהויפּטן, אַז ס׳איז נישטאָ קיין גאָט, און ס׳קאָן דאָך זיין, אַז אַ גאָט איז יאָ דאָ.

דער מענטש איז עפּעס מער ווי אַ מלוכה פון קעמערלעך. פאַראַן שעהן, וואָס גיבן דעם מענטשן די אויגן פון אַ שטערנזעער און די צונג פון אַ נביא. שעהן, אין וועלכע ער מוז גלויבן אָן זאַכן, וואָס ער אַליין לאַכט פון זיי און אַלע פאַרנונפטיקע לייט לאַכן פון זיי.

אין אַזעלכע שעהן גלויבט ער, אַז אליעזר איז אויפגעשטאַנען תחית-המתים, אויבוואויל ער איז שוין געווען טויט—

אין וואָס גלויב איך היינט? כ׳ווייס נישט. אַ סך אַלטעגלעכע געפילן זענען שוין אויפגעקומען נאָך יענער שעה, ווען כ׳האָב געגלויבט אין אַלע ניסים און אין גאָט, ווען כ׳האָב מיך געראַנגלט מיט גאָט, יאָ, ווען כ׳האָב מיך געראַנגלט מיט גאָט.

כ׳האָב אים נישט מנצח געווען, ניין, ווען ער וואָלט נישט געוואָלט, וואָלט איך מיך אומזיסט געראַנגלט, נאָר אפשר האָט ער דרך-ארץ געהאַט פאַר מיין ווילן?

אינגעבאָרגס קרעפטיקע נאַטור האָט געזיגט. מ׳קאָן אַזוי

זאָגן. איך גלויב אויך אין דעם, יאָ, אָבער איך ווייס, אַז אַמאָל האָב איך גאָר אין עפּעס אַנדערש געגלויבט.

בין איך משוגע געווען? אפשר. אפשר איז גאָר דאָס גאַנצע משוגעת נישט נויטיק געווען? אפשר וואָלט אינגעבאָרג פון זיך אַליין געזונט געוואָרן? איך ווייס נישט. געווען אָבער שעהן, ווען כ'האָב געוואוסט, אַז דאָס איז נישט געווען קיין משוגעת, ניין, בשום אופן נישט! ווען כ'האָב געוואוסט, אַז אינגעבאָרג איז נישט פון זיך אַליין געזונט געוואָרן.

אַלץ האָט זיך צונויפגעפלאָנטערט אין מיר. אָבער איך מיין, אַז נאָר אין איין שעה, נאָר אין איינאיינציקער מינוט אפשר פון זיין לעבן איז דער מענטש עפּעס מער ווי בלויז אַ מענטש, אַ סך, אַ סך, יאָ, דאָס רוב מענטשן לעבט קיינמאָל נישט איבער אָט די איינציקע מינוט. און דערנאָך ווערט ער ווידער אַ געוויינלעכער מענטש און איבער זיין אייגענער געטלעכער מינוט גיט ער אַרויס אַ געוויינלעכן אורטייל.

וואָלט אינגעבאָרג געווען טויט, וואָלט איך זי צוריק־אויפגעלעבט, כ'וואָלט איר האַרץ צוריק באַוועגלעך געמאַכט, מיט מיינע געדאַנקען, מיט מיין גלויבן וואָלט איך זי ווי מיט שטראַלן אַדורכגעגליט, ביז דאָס האַרץ וואָלט איר ווידער אָנגעהויבן צו שלאָגן. כ'וואָלט נישט אָפּגעלאָזן, ניין, ביז טויט וואָלט איך געקעמפט אָדער ביז משוגעת. דאָס ווייס איך נאָך היינט. דאָס איז געווען מיין שעה!

אינגעבאָרג איז נישט געווען טויט, אָבער דער דאָקטאָר האָט זיך שוין מיאש געווען. זי איז געלעגן אויסגעשטרעקט, די אויגן פאַרמאַכט, אָן כחות. איר קערפּער האָט לייכט געפיבערט, פון קאָפּ ביז די טריט איז דאָס ציטערן געלאָפן איבער איר אַראָפּ און אַרויף. כ'בין געזעסן לעבן איר און געהאַלטן אירע הענט אין מיינע און נישט געטראַכט וועגן קיין אַנדער זאַך, ווי־

זו דאַרפסט נישט אַוועקגיין פון מיר! דער געדאַנק האָט מיך אָנגעפולט מיט אַ ביז איצט אומבאַקאַנטער קראַפט, דער מח איז מיר שטייף געוואָרן, די אַדערן געשפאַנט, ווי אַ הויער שטיין איז געוואָרן מיין גאַנצער קערפּער. אינגעבאָרגס פּנים האָט זיך געביטן, דער פיבער האָט אָפּגעטראָטן, די קעלט האָט זי איצטער געוואָרפן. כ׳האָב מיך אַנידערגעלייגט לעבן איר, לעבן איר האָב איך מיך אַנידערגעלייגט און געוואַרעמט זי מיט מיין לייב — כ׳האָב געטראַכט — שטענדיק דאָס אייגענע — —

ניין, כ׳קאָן נישט ווידעראַמאָל טראַכטן וועגן דעם. ס׳איז דאָס, וואָס נאָכאַמאָל קאָן מען עס נישט טראַכטן — —

כ׳האָב מתפּלל געווען, כ׳שעם מיך נישט דאָס צו זאָגן. נישט צום גאָט פון די יידן אָדער קריסטן האָב איך מתפּלל געווען, כ׳האָב געבעטן צו גאָט, צום איינציקן. אַ שווייס איז געשטאַנען אויף מיין שטערן, ער איז מיר גערונען איבערן פּנים. שרעק, פורכט — — —

געהיימע כּחות זענען פאַרבאָרגן אין דער גאַנצער נאַטור, האָב איך זיי געצויגן צו זיך, געלענקט זיי דורך מיין ברוסט, געפירט זיי אין אינגעבאָרגס קערפּער, וועלכן דער טויט איז באַפאַלן, זיי, די כּחות פון לעבן, באַוועגונג, געדייונג.

כ׳האָב אויפגעוועקט אינגעבאָרגס נשמה, וואָס איז שוין געווען אַרויסגעפלויגן, כ׳האָב זי גערופן צוריק, כ׳האָב נישט גערוט. כ׳האָב נישט נאָכגעגעבן. כ׳האָב מתפּלל געווען, דעם שטאַרקן געדאַנק האָב איך נאָך שטאַרקער געמאַכט, וואָס אַמאָל שטאַרקער פון מיין נשמה און פון אינגעבאָרגס איז געוואָרן אַ צאַרט געהיימניספול געוועב, ס׳האָט געקאָנט צעריסן ווערן, יאָ, אָבער נישט פאַנאַנדערגענומען ווערן. מיר ביידע, אָדער קיינס נישט.

אינגעבאָרג האָט געהאַט וויזיעס, איר נשמה האָט זיך געוואַקלט ביז צום פונדאַמענט, אַהין און אַהער זיך געטרייסלט

כ׳האָב אַריינגעקוקט גאָט אין די אויגן, געבעטן אים, געדראָט!

אינגעבאָרג האָט אַרויסגעוואָרפן האַסטיקע ווערטער פון זיך, ווי אַ פרעמדע שפּראַך האָט עס מיר אויסגעזען. שעהן זענען פאַרגאַנגען. דעמאָלט ערשט האָב איך ענדלעך פאַרנומען אַ וואָרט.

„מאַמעניו״, האָט אינגעבאָרג געפּליסטערט.

און כ׳האָב צוגעלייגט מיינע ליפּן צו איר אויער און גע־רופן: „מאַמעניו איז לעבן דיר! דו ביסט מיין קליינע זיסע אינגעבאָרג!״

כ׳האָב אַרומגעכאַפּט אינגעבאָרג און געקושט אירע באַקן, וואָס זענען הייס געווען, ווי אַ גליענדיקער שטיין. כ׳האָב זי גע־צערטלט, געגלעט, געוויגט זי אַהין און אַהער.

„מאַמעשי איז דאָך לעבן דיר!״ כ׳האָב געשעפּטשעט און אַלע קינדישע צערטלענדיקע נעמען גערופן איר אין אויער אַריין. אַזוי ווייך האָב איך געמאַכט מיין שטים.

כ׳האָב זי איינגעשטילט מיט אָן אַ שיער ווערטער, אַזוי ווי אַ מאַמע באַרויקט איר קינד, און הונדערט מאָל האָב איך איר געזאָגט, אַז מאַמעשי איז דאָ לעבן איר.

כ׳האָב אָנגעכאַפּט אינגעבאָרגס נשמה און זי שוין מער נישט אָפּגעלאָזט. פאַרצווייפלטערהייט האָב איך מיך איינגע־הערכט, זיך שאַרף געמאַכט דאָס אויער, שפּיציק, ווייל פון די אומגעלומפּערטע ווערטער איז שווער געווען אַרויסצוהערן, מיט וואָס אָט דער שטאַרבנדיקער קאָפּ איז פאַרנומען. ווי אַ בלענדנ־דיק ליכט אין דער נאַכט האָט זיך אַרומגעבלאָנקעט אינגעבאָרגס געדאַנק, דאָ־אַהער, דאָרט אַהין, און ס׳איז איבערמענטשלעך שווער געווען אים נאָכצופאָלגן און אויף עטלעכע רגעס אים איינצוהאַלטן. די שול, גראַף פּליוגענס שלאָס, דער וואַלד,

גאַרישע קינדהייטס-איבערלעבענישן, אַקסעל, קאַרל, דער פּאַרק, די סטאַטוע אין דער אַלעע, חיות, פּאַצאַ.

אַזוי זענען לאַנגע שעהן פאַרגאַנגען. און ווי אַ מענטש יאָגט זיך נאָך אַ משוגענעם איבער גאַסן, פעלדער, פּאַרקאַנעס, פייער און וואַסער און באַמיט זיך אים צו כאַפּן, אַזוי האָט מיין געדאַנק נאָכגעיאָגט אינגעבאָרגס צעפלאָנטערטע געדאַנקען.

כ׳האָב גוט געהערט, אַז דער רעגן האָט געקלאַפּט אין די שויבן, אַז דער וואַלד האָט געברויזט און דער דונער האָט זיך געקוי־לערט מיט אַ קנאַלעריי. אָבער דאָס אַלץ איז געשען אין דער ווייטער ווייטקייט.

ס׳האָט זיך מיר איינגעגעבן צו דערהאַלטן אינגעבאָרג ביים שיין פון דער זון, ביי די בלומען און פייגל. כ׳האָב נאָכגעמאַכט דאָס גערויש פון ביימער, דאָס פייפן פון קאָס, דאָס גריילצן פון דער גריל און דאָס לאַכן פון קינדער, פרויען און קנעכט.

אינגעבאָרג איז געוואָרן רויקער. איר בליק האָט זיך אָנ־באַהאַפטן אָן מיינע אויגן און איך האָב געמוזט די אויגן שאַרפער און דורכדרינגענדיקער מאַכן, פדי איינצוהאַלטן אינגעבאָרגס פינקלענדיקן, ציטערדיקן בליק. כ׳האָב גערעדט, געלאַכט, גע־רופן און געטוליעט אינגעבאָרג צו זיך. מ׳האָט קלאָר געזען, אַז כ׳האָב געקאָנט איינהאַלטן אינגעבאָרג! איצט האָט זי שוין געהערט צו מיר און כ׳האָב זי מער נישט אָפּגעלאָזט. מיינע קרעפטן זענען געוואַקסן, די האָפענונג האָט זיי געשטאַרקט.

כ׳האָב נישט געוואוסט ווי אַרום די נאַכט איז פאַרגאַנגען. טייל־מאָל האָט עפּעס אַ הילך געטאָן, ווי דער הימל וואָלט זיך איינגעבראָכן, בלויליכע ליכט איז אַדורכגעפלויגן איבער די ווענט, אין וואַלד האָט געקנאַקט. שויבן האָבן געציטערט, ווי דער רעגן וואָלט מיט די ציין אָן זיי געקלאַפּט, דער שטורם האָט זיך באַ־זעצט אויפן דאַך פון הויז, געהאָפּסלט איבער אים ווי אַ רייטער,

געקנאַלט ווי מיט אַ בייטש. גלאָז האָט געקלונגען. דער רעגן האָט זיך איינגעשטילט, דער ווינט האָט געטראָגן דאָס הויז פּאָרויס, אין וואַלד אַריין. איבער דעם שוואַרצן, קאָכעדיקן, ברויזנדיקן וואַלד האָט געטריבן די שרעק-בלייכע לבנה, געיאָגט און געביסן פון אויסגעצויגענע וואָלקנס, ווי געיעג-הינט. ווידער אַ גערויש, איבער די שויבן איז געפלאָסן דאָס וואַסער.

היץ, קאַלטער פיבער. כ׳האָב זי געוואַרעמט. געקושט זי. גערעדט, געלאַכט, געשריגן — — — ניין, נישט געדאַרפט פּרובירן ווידער אַרויסצורופן דעם געדאַנק, וואָס לאָזט זיך גאָרנישט טראַכטן. עס פייניקט מיך. פון אַלעמדינק, וואָס כ׳האָב פריער און שפּעטער איבערגעלעבט, איז קיין זאַך נישט שרעקלעכער, קיין זאַך פייניקט נישט אַזוי מיינע געדאַנקען, ווי די ערינערונג.

איז עס געווען משוגעת, וואָס כ׳האָב געטאָן? איך ווייס נישט.

ניין, דאָס איז נישט געווען קיין משוגעת, ניין — — —

כ׳האָב גערעדט וועגן זיך. דער נישט-פילבאַרער נשמה האָב איך דערציילט פון אונזער זומער, פון אונזער ליבשאַפט, אונזערע נעכט — שעהן-לאַנג. אינגעבאָרג איז געווען רויקער. דערנאָך איז עפּעס געשען — דאָס איז געווען דאָס שרעקלעכסטע — —

אינגעבאָרג האָט מיך אָנגעקוקט מיט צעפינקלטע אויגן.

זי האָט געפליסטערט. „קאַרל — קאַרל!“ האָט זי גע-פליסטערט.

זי האָט גערעדט וועגן שרעק און ליבשאַפט. און איך האָב זי איינגעשטילט.

„קאַרל האָט דאָך דיך ליב. בין איך דען נישט ביי דיר, קאַרל?“

אָבער זי איז געווען פול שרעק און אַנגסט. זי האָט גע-רעדט און געפיבערט, זי קאָן מיר אין ערגעץ נישט נאָכגיין,

איך זאָל עס דאָך נישט פאַרלאַנגען פון איר! אַקסעל איז דאָך אויך דאָ, און אַקסעל האָט דאָך זי אויך ליב.

„אָך, גיי נישט אַוועק, גיי נישט, קאַרל!"

„קאַרל וועט שטענדיק בלייבן מיט דיר, אינגעבאָרג!"

אינגעבאָרג האָט געוויינט און געלאַכט.

יאָ, יאָ, אָבער אַקסעל וועט זי נישט אַוועקלאָזן. ער וועט זי פאַרשפאַרן אין זיין צימער.

ניין, אַקסעל האָט מיר געזאָגט, ער וועט זי יאָ אַוועקלאָזן, גאַנץ זיכער. וואוהין זי וויל נאָר אַליין. ער וועט זי אויף קיין פאַל נישט פאַרשפאַרן אין זיין צימער.

„ווי שיין דו ביסט, קאַרל! ליב, ליב האָב איך דיך! גיב מיך נישט אויס פאַר אַקסעלן!"

זי האָט מיך אַרומגענומען און ביים האַרץ האָט עס מיך אַ ריס געטאָן ביי דער אַרומנעמונג.

אַ פיאָלעטער בליץ האָט ליכטיק געמאַכט דאָס צימער, געציטערט אָן אויפהער, אָבער ס'האָט אויסגעזען, ווי ער וואָלט נישט געוואָלט מער פאַרלאָשן ווערן. און אינגעבאָרג האָט מיך געקושט, בעת דער בליץ האָט זי באַלויכטן, זי האָט מיך געקושט פיבערדיק-גיך, און ס'האָט זיך מיר געדאַכט, אַז זי קושט מיך הונדערט מאָל. דאָס פנים אירס איז ווייס געווען ווי קרייד און העל ווי בריליאַנטן זענען געווען אירע אויגן. פלוצלינג איז שוואַרצע נאַכט אַראָפּגעפאַלן, אַ דונער האָט אַ קנאַל געטאָן, אין וואַלד האָט אַ בוים געפּלאַצט אויף צווייען און אַ טיפע נישט-היימלעכע שטילקייט האָט זיך איינגעשטעלט נאָך דעם טומל. דערנאָך אַ גערויש, ווי מ'וואָלט קובלעס וואַסער געגאָסן פון דאַך אויפן גאַס אַראָפּ.

„כ'וועל דיך פאַר אַקסעלן נישט פאַרראַטן, ליבסטע אינגעבאָרג. ניין, ניין, קיין וואָרט אים נישט דערציילן".

אָ, אָ!"

„דו וועסט שטענדיק זיין ביי מיר, אינגעבאָרג! הערסט? כאַ-כאַ-כאַ, ס'אַראַ שיין לעבן מיר וועלן פירןביידע. זע, אַזוי' וועט עס זיין, גיב אַכטונג, כ'וועל דיר קישן די הענט און די באַקן, כ'וועל דיך נעמען אויף די אָרעמס און הייבן אין דער לופטן — איך וועל —"

און כ'האָב גערעדט און גערעדט — ווי גוט עס וועט איר זיין מיט קאַרלן.

אינגעבאָרג האָט זיך איינגעהערט צו מיינע ווערטער. זי האָט גלייכמעסיק געאָטעמט און אירע אויגן האָבן מער נישט געגלאַנצט.

„און איצט שלאָף, מיידל מיינס, שלאָף איצט. אַ גוטע נאַכט! ויסע אינגעבאָרג, שלאָף איצט — דער רעגן רוישט — הערסט?

„שלאָף, שלאָף" — — —

דער טאָג האָט זיך געגרויט. די לאָמפּ האָט אויסגעזען רויט, בלוי ליכט האָט זיך דורכגעטראָגן דורך די שויבן.

אינגעבאָרג איז געלעגן שטיל און לייכט געאָטעמט.

זי איז געשלאָפן.

אינגעבאָרג איז געשלאָפן.

אַך, ווען די זון וואָלט זיך היינט באַוויזן!

שעהן זענען פאַרגאַנגען און די זון איז אויפגעקומען.

„זון, זון!" האָב איך גערופן שטיל און געקושט דעם ערשטן שטראַל. כ'האָב געעפנט דאָס פענסטער. דער ווינט האָט נאָכגעלאָזן, ווי גוט דאָס איז געווען. די לופט איז פרעכטיק געווען, געצווירצט מיט פייכטקייט. די לופט וועט אינגעבאָרג פולשטענדיק געזונט מאַכן. איינצלנע טראָפּנס זענען געפאַלן

פון הימל. האָבן געלויכטן אויף דער זון. ס׳האָט גערעגנט מיט האָניק. דער וועג איז געווען צעאַקערט און וואַסער־פלוסן האָבן זיך געקוילערט פון די בערג אַראָפּ. די לאָנקע פאַרן הויז איז פאַרפלייצט געווען מיט שלאַם און זאַמד׃

אוי־ווי! די קליינע בזשאָזע איז געלעגן צעשמעטערט אויפן גראָז און די באַנק, וואָס איך מיט אינגעבאָרג האָבן מיר געמאַכט, איז נישט געווען מער, בלויז די קלעצלעך זענען נאָך געשטאַנען און פון איינעם איז אַראָפּגעהאָנגען אַ שטיק געזעס. ווייטער אַביסל איז אויפן וועג געלעגן אַ שפּיץ פון אַן עפּלבוים, ווי אין אַ וואַסער־שטראָם איז ער דאָרט געלעגן. אַ פויעריש יינגל האָט געקלעטערט אויף אים.

פלוצלינג האָט אינגעבאָרג ווידער אָנגעהויבן שעפּטשען און רעדן און איך האָב זי באַרויקט ווי ביינאַכט. דאָס פיבערן איז שוין נישט געווען אַזוי שטאַרק, אָבער כ׳האָב געמוזט אָנ־שטרענגען אַלע מיינע כּחות.

אַזוי איז פאַרגאַנגען דער טאָג און די נאָענטסטע נאַכט, וואָס איז פול געווען מיט ווילדע געשרייען און גערופן נאָך הילף, גלייך מ׳וואָלט מענטשן אויסגעהרגעט אין וואַלד, און פול מיט זיפצן, גלייך מ׳וואָלט מענטשן אויף דיביימער אויפגעהאָנגען.

אויפן אַנדערן טאָג אינדערפרי האָב איך געפילט ווי עמיץ הייבט מיך אויף און כ׳האָב דערקענט קאַרלן. זיי האָבן אויפגע־בראָכן די טיר.

„אינגעבאָרג שלאָפט", האָט ער געזאָגט, „זי פילט זיך בעסער!" ער האָט מיך אונטערגעהאַלטן און אַרויסגעפירט. איך האָב געהאַט דאָס געפיל, ווי כ׳וואָלט געווען אַ זקן, שניי־ווייסע האָר, ציטערנדיקע פיס, אַן אויסגעקרומטער רוקן.

עפעס האָט אַ בליץ געטאָן אין מיר, אַ לויכט געטאָן, אַ דראָונג, אַ דראָענדיקע פויסט איז אויסגעוואַקסן פון מיין נשמה, כ'האָב זי געזען — אָבער כ'האָב געשמייכלט —

מער האָב איך נישט געפילט, וואָס מיט מיר איז געשען.

20

פֿמיין האָט מיך אַ שאָקל געטאָן פֿאַרן אָרעם און כ׳האָב געהאַט דאָס געפֿיל, ווי כ׳וואָלט געווען אַ בוים, מיט וועלכן מ׳האָט אַ טרייסל געטאָן.

כ׳האָב אויפֿגעעפֿנט די אויגן, וויפֿיל ס׳האָט זיך געלאָזט, אָבער באַלד זענען זיי מיר צוריק צוגעפֿאַלן.

אַ טיפֿע שטים האָט גערעדט, כ׳האָב געהערט מיין נאָמען און עפּעס וועגן אינגעבאָרג. ס׳איז מיר אָבער געווען אַלצאיינס, כ׳האָב נאָר געוואָלט האָבן רו, און ווידער בין איך פֿאַרזונקען אין אַ באַפֿרייענדיקער פֿינסטערניש און פֿאַרשטאַרטקייט. אין אַ לאַנגער צייט אַרום האָט מען מיך ווידער אַ שאָקל געטאָן פֿאַרן אָרעם און דאָס מאָל האָב איך געהערט קאַרלס שטים. קאַרל האָט דערציילט, אַז אינגעבאָרג פֿילט זיך גוט. שוין צייט אויפֿצושטיין. כ׳האָב געעפֿנט די אויגן און האַרט פֿאַר זיך דערזען אַ רויט-האָריקן, לאַכנדיקן קאָפּ. דאָס איז געווען קאַרל. כ׳האָב ווידער פֿאַרגעסן, אַז קאַרל האָט נאָר-וואָס גערעדט צו מיר. און בין ווידער אַנטשלאָפֿן געוואָרן. וואַסער האָט אַ פּליסקע געטאָן און עפּעס קאַלטס און נאַס׳ס האָט זיך אַדורכגעשאַרט איבער מיין פּנים. כ׳האָב מיך אײַנגעקאָרטשעט, אָבער דאָס נאַסע האָט מיך פֿאַרפֿאָלגט, און כ׳בין געשלאָפֿן און געטראַכט,

אַז ס'איז גאָר קיין נייעס נישט, וואָס אינגעבאָרג פילט זיך גוט. אַלע פייגל אויף די דעכער פייפן דאָס אויס. אָבער דאָך איז ערגעץ־וואו אין מיר געווען אַ שרעק, גלייך ווי עפּעס שרעקלעכס וואָלט געווען געשען. אָט די שרעק האָט מיך פּלוצלינג אויפגעוועקט.

וואָס מאַכט אינגעבאָרג?" האָב איך געפרעגט.

עס גייט זייער גוט. זי שלאָפט רויק.

פאַרוואָס־זשע האָב איך זיך אַזוי דערשראָקן? האָב איך געטראַכט. עפּעס מוראדיקס האָט געמוזט געשען, אָבער אויב אינגעבאָרג פילט זיך בעסער, וואָס דען שרעקלעכס האָט געקאָנט געשען?

„דריי טעג ביסטו געשלאָפן, אַקסעל", האָט קאַרל געזאָגט און גוטמוטיק געשמייכלט. זיין שמייכל איז געווען אַזוי שיין און מילד, אַז ער איז מיר פאַרגעקומען ווי אַ צערטלעכקייט.

מיט מי האָב איך מיך אויפגעזעצט. כ'בין געווען זייער מיד און דער קאָפּ איז מיר געווען ווי אָנגעגאָסן מיט בליי. קיין איין קלאָרן געדאַנק האָב איך נישט געקאָנט צונויפנעמען.

אָבער אינגעבאָרג איז געווען געראַטעוועט!

כ'בין געזעסן אויפן ראַנד פון בעט און געשמייכלט. כ'האָב נישט געקאָנט באַגרייפן דאָס גליק.

און קאַרל האָט מיר אָנגעטאָן די זאָקן, דער דיכטער קאַרל בלוטהויפּט איז מיר בייהילפיק געווען ביי די זאָקן! — — —

יובל־פייערן אויף די בערג! טאַנץ, שפּיל און געזאַנג! גאָלד אין די הייזלעך פון אָרעמע לייט!

צוויי טעג און צוויי נעכט האָט ווי אַ שטאָלקאַרץ געברענט
דער וואַלד אויפן באַרג, מיין וואַלד! די פייערלעשער פון אַלע
דערפער זענען געקומען צולויפן מיט גרויס רעש און טומל.
זאָל ער ברענען! זאָל ער ברענען! ווי אַ שטאָלקאַרץ דער
וואַלד אין דער נאַכט. ווייט אַרום און אַרום מוז מען אים זען.

21

אינגעבאָרג זיצט אויף דער וועראַנדע, מיט אַ טוך פאַר־וואָרפן אַרום די פּלייצעס. זי איז בלייך און ס׳דאַכט זיך, אַז מ׳זעט, ווי דאָס בלוט לויפט איר אין די אָדערן פון די שלייפן און פון דער האַנט. מיט גרויסע שטוינענדיקע אויגן קוקט זי אויף דיביימער, וואָס שטייען איינגעדרעמלט אויף דער זון, אויף דער לאָנקע, וואָס שמעקט און וויגט זיך לייכט אין שלאָף אַראָפּ אונטן אויפן טאָל. דאָרט שטייען קליינע פערד און וועגן און קליינע באַשעפּעניש פאַרנעמען זיך מיט אויפלייגן היי אויף די וואָגנס. אַלעמאָל טוט עפּעס אַ בליץ, אַ באַשלאָג, אַ היי־גאָפּל, אַ קאָסע, דינע, פאַרבלאָנדזשעטע געשרייען דרינגען אַרויף אין דער הייך.

נאָך די טעג פול מיט שטורעם זענען געקומען וואָכן פון פּרעכטיקער זון, פון יענער זון, וואָס טראָגט זיך לויכטנדיק, רויט און גלייכמעסיק איבער דער ערד, ווען דער זומער דערגייט שוין צו זיין אויסלאָז.

די שוואַלבן האָבן מיט געשריי צעריסן די לופט, דאָ שמאָלטשיק, ווי פיש, דאָ דרייענדיק זיך, ווי קליינע שרויפן. דאָ צונויפגעפלויגן זיך אַלע אויף איין שטעל, דאָ בליצשנעל צע־שפּילט זיך אין אַלע ריכטונגען איבערן גאַנצן טאָל. זיי האָבן

געשריגן, הויך ווי אַ פייל געקאָנט זיך אויפהייבן אין דער לופטן, ווי אַ שטיין געקאָנט אַראָפּלאָזן זיך, כדי פּלוצלינג צו געבן אַ שפּרייט אויס די פליגל און רויק צו שוועבן ווי אַ רויב-פויגל.

און אינגעבאָרג האָט טרערן אין די אויגן, ווען זי זעט די זון, און טרערן אין די אויגן, ווען זי הערט, ווי די שוואַלבן שרייען.

„איך בין עמפּינדלעך ווי אַ קינד", זאָגט זי און אַ טרער פאַלט אַראָפּ אויף איר האַנט. „קיינמאָל איז נאָך מיין האַרץ אַזוי נישט פול געווען מיט שטוינונג און דאַנקבאַרקייט".

כ'זיך לעבן איר, פּלוידער אָדער שוויג, לויט דעם, ווי אינגעבאָרג ווינטשט זיך דאָס. שענערע און שטילערע שעהן, ווי די טעג פון אינגעבאָרגס געזונט-ווערן, האָב איך קיינמאָל נישט איבערגעלעבט. איך בין שטיל געוואָרן פאַר גליק און מיין ברוסט איז שטענדיק פול געווען פון טרערן, כאָטש וויינען האָב איך נישט געקאָנט.

איך און קאַרל באַמיען זיך פאַר אינגעבאָרג טויזנט געפעליקייטן צו טאָן אויף אַזאַ אַרט, וואָס זאָל ווייניק זיין אויפפאַלנד. אינגעבאָרגס צימערן זענען כסדר אויסגעצירט מיט בלומען, איבער טעפּיכער פון ווייסע רויזן שפּרייזט זי. קאַרל ברענגט פון זיינע שפּאַצירגענג דעם גאַנצן וואַלד אין הויז אַריין, צווייגלעך פון רויטע און שוואַרצע יאַגדעס, וואָס פאַרבאָרגן אין זיך דעם זאַפט און געשמאַק פון זומער.

יאָ, קאַרל איז אַזוי ווייט געגאַנגען פאַרצולייענען פאַר אינגעבאָרג די שטעלן פון זיינע ביכער, וועלכע זי האָט באַזונדערס ליב געהאַט. זיין רויקע שטים, זיין קלאָרער געדאַנק האָבן גוט געווירקט אויף אינגעבאָרג, זי האָט אויסגעזען קרעפטיקער צו זיין אין קאַרלס אָנוועזנהייט. און ווען קאַרל לאַכט

מאַכט זי אויך אַ מינע צום לאַכן און אירע באַקן באַקומען אַ פאַרב.

„האָסטו געהערט, אַקסעל, היינט האָט הער קאַרל געזאָגט צו מיר ליבע פרוי אינגעבאָרג — כאַ־כאַ! ער האָט עס נאָך קיינמאָל נישט געזאָגט".

כ׳נעם אַרויס די בילדער־ביכער און ווייז אינגעבאָרג די פּרעכטיקסטע בילדער. בילדער, וואָס אַז מ׳זעט זיי איינמאָל, חלומט מען וועגן זיי, און לייג זיי אויס פאַר איר ווי אין אַ מוזיי. אָדער כ׳שפּיל אויפן קלאַוויר די אַלע זאַכן, וואָס אינגע־באָרג האָט ליב, און דורך די געעפנטע פענסטער דרינגט אַריין עפּעס ווי אַ וואַרעמע, צערטלענדיקע פּאַליע, אין וועלכער זי באָדט זיך, ווי אין דער זון.

אינגעבאָרג איז מיד פון קוקן. זי פאַרמאַכט די אויגן און לייגט צוריק דעם קאָפּ אין קישן און זאָגט: „דערצייל, אַקסעל!"

„ווי איז די מעשה מיטן פאַרפרוירענעם ווייבשטאָק? און די פון די געליבטע אויפן ים? דערצייל, אַקסעל, טראַכט עפּעס אויס".

איך טו אַ קוק אויף אינגעבאָרג און הונדערט מעשיות פאַלן מיר איין. און כ׳דערצייל. כ׳דערצייל איר די מעשה פון פריסטער מיטן זילבערן האַרץ, כ׳דערצייל איר די מעשה פון קאַרין, וואָס האָט אַרומגעוואַנדערט אַרום אַ האַלבן ערד־קויל כדי צו קומען צו זיין ווייב. כ׳דערצייל איר די מעשה פון הערמאַן עקע, דעם גוטבאַזיצער פון קאַטשקע־טייך, וועלכן חוה האָט פאַר־לאָזן. זיי האָבן געלעבט גליקלעך, חוה און ער, אָבער חוה איז אַוועקגעגאַנגען פון אים צו אַן אַנדערן. פאַרוואָס? קיינער ווייס נישט. וועט זי אויף שטענדיק בלייבן ביי דעם אַנדערן? זי וועט זיכער צוריקקומען צו הערמאַן עקע.

און ער, הערמאַן עקע, וואַרט זי זאָל צוריקקומען. אַ גאָרטן פאַרפלאַנצט ער פאַר איר, אַ טאַראַס בויט ער פאַר איר אויס. יאָרן פאַרגייען. וואו איז חוה? זי קומט נישט צוריק. אָבער ער וואַרט, און די יאָרן פאַרגייען. לאַנגע יאָרן איז ער געווען טרויעריק און נידערגעשלאָגן, אָבער קוקט אים אָן איצט, שטייף און אויסגעגלייכט גייט ער אַרום מיט לייכטנדיקע אויגן. דער פריינט פרעגט אים: גלויבסטו דען נאָך, אַז חוה וועט צוריקקומען? — כאַ-כאַ-כאַ, ענטפערט הערמאַן עקע. מער גאָרנישט. הערמאַן עקעס האָר זענען ווייס געוואָרן. עס פרעגט אים דער פריינט: וואָס וועסטו זאָגן, אַז חוה וועט צוריקקומען?

קעניגין, וועל איך זאָגן, ענטפערט הערמאַן עקע, דיין טראָן שטייט גרייט. לאָמיר רעדן וועגן די קומענדיקע טעג.

טרויעריק שמייכלט דער פריינט, הערמאַן עקע האָט פאַרלוירן דעם זינען.

אַ לאָמפּ ברענט אין חוהס צימער, שטרויסן שמעקעדיקע שטעקן זיך אין די וואַזעס. הערמאַן עקע שטייט יעדן אָוונט אויפן טורעם און קוקט לענג-אויס דעם וועג, צי קיין וואָגן קומט נישט אָנצופאָרן. ניין, קיין וואָגן קומט נישט אָנצופאָרן.

דער פריינט קוקט אָן הערמאַן עקע און טראַכט: איצט וועסטו שוין אין קורצן שטאַרבן. דיין האַרץ איז שוואַך. ער פאַרטראַכט זיך.

יאָ, חוה האָט אַ שוועסטער, זי מוז קומען כדי צו דערציילן אים וועגן חוהן און זאָגן אים, אַז אינגיכן וועט זי קומען, חוה. די שוועסטער קומט און רעדט מיטן פריינט. חוה איז געשטאָרבן, אָרעם און פאַרלאָזן איז זי געשטאָרבן. דערציילט אים דאָס נישט, טייערע, זאָגט דער פריינט, דערציילט אים, אַז זי לעבט אין פראַכט און גליק און ווערט אַ סך געאַכטעט. אינגיכן וועט זי קומען צו אים.

יאָ!

אין דעם קומט ער אַריין, הערמאַן עקע. און ער ווענדט די אויגן אויף דער שוועסטער — מאַכט צורעכט די ברילן — זעסט—? זיינע אויגן ווערן אָנגעפילט מיט אן איבערעהדישן גלאַנץ. ער שפּרייט אויס די הענט — זעסט דאָס?

הוהס שוועסטער! פּליסטערט אַרויס דער פּריינט.

הערט דאָס הערמאַן עקע? ניין

ער זאָגט: קעניגין, דיין טראָן שטייט גרייט, לאָמיר רעדן פון די קומענדיקע טעג!

הערמאַן עקעס לעצטע ווערטער זענען דאָס געוועזן.——

„וואָס זאָגסטו דערצו, אינגעבאָרג?"

אינגעבאָרג בייגט איין דעם קאָפּ, שמייכלט און אירע אויגן-הייטלעך ציטערן און ווערן פייכט.

„דערציילו, אַקסעל! טראַכט עפּעס אויס!"

די שעה איז גאָלדיק, די זון בענטשט די וועלט. אַ שמייכל איז אויסגעשפּרייט אויף אַלע זאַכן, אַפילו אויף די שפּיצן גראָזן. די וועלדער פון נאָענט און פון ווייט זענען ווי הויכע פּאַליעס פליסנדיק גאָלד. אַ גאָלדענער הימל און אַ גאָלדענער פונקען-רעגן, וואָס פאַלט צו דר'ערד. אויף מערב ליגן שמאָלע וואָלקנס, ווי גרויסע גליענדיקע שייטערהויפנס, אויף זיי ווערט פאַר-ברענט די זון און דאָס פייער צעפלאַקערט זיך איבערן הימל. גאָלדענע בלעטער ציטערן אין בלויען הימל, מ'זעט נישט די צווייגן, אויף וועלכע זיי הענגען. ווי אַ הייל מיט גאָלדענע זיילן, פול מיט פינקלענדיקע צירונג, זעט אויס דער וואַלד אַנטקעגן. פערד גייען דאָרט אַרום און איין קנעכט, גאָלדיק זענען די פערד, גאָלדיק איז דער קנעכט. אַ גאָלדענער ווינט בלאָזט און גאָלדע-נער טוי טריפט פון די ביימער.

כ'טו אַ קוק אויף אינגעבאָרג, וועמענס פּנים און הענט זע-

נען דורכגעלויכטן פון דער זון. אירע האָר האָבן די פאַרב פון אַלטן גאָלד און אַ צאַרט פייערדיק געוועב ציטערט איבער זיי. די אויגן-הייטלעך האָט זי פאַרמאַכט, אָבער זיי זענען אַזוי דין, אַז מ'דערקענט די אויגן הינטער זיי. אַ מידער, גליקלעכער שמייכל שוועבט אויף איר שמאָל פנים, אַזאַ, ווי עס האָבן נאָר געזונט-געוואָרענע און קימפעטאָרנס און געליבטע אויף צומאָרגנס נאָך אַ יחוד-נאַכט.

פּאַצאָ ליגט צו אירע פיס און זי האַלט אָנגעשפּאַרט די פיס אויף זיין אָטעמענדיקער פלייצע.

און איך קוק אויף אינגעבאָרג און הייב-אָן מיט אַ שטילער שטים:

„דאָס מאָל וועל איך דיר דערציילן פון אַ שיינער קעניגין, ווייל גראָד טראַכט איך וועגן אַ שיינער קעניגין. דאָס איז די קעניגין, וואָס מ'רופט זי „דאָס גאָלדענע האַרץ". סילוויאַ האָט זי געהייסן. זי איז געווען ניקאָלאָ דאַנדאָלדיס ווייב, יונג, ניקאָלאָ אַלט. ניקאָלאָ האָט געהייסן דער איינאויגיקער מאַן מיט דער זיגרייכער שווערד, אין פאָלק — דער וואַכער. שפּעטער — דער וואָרטברעכער. באַלד וועסטו געוואויר-ווערן פאַרוואָס. ער איז געווען זייער גרויזאַם, ווי אַלע מלכים אין די מעשהלעך, און מ'האָט געזאָגט, אַז ווען ער וואָלט אַראָפּגעקומען אין גהינום אויף אַזויפיל איילן טיף, וויפיל מענטשן ער האָט אויסגעהרגעט, וואָלט ער נאָך אַזויפיל ליכט געזען, וויפיל מ'זעט דורכן שפּיץ פון אַ נאָדל.

פאַרשטייט זיך, אַ פּאַזש קומט אויכעט פאָר, וועסט עס באַלד הערן, אינגעבאָרג. דער פּאַזש האָט געהייסן „אויג", ווייל ער האָט געהאַט שיינע אויגן, דאָס האָבן אַלע פרויען געוואוסט.

שיין זענען דיינע אויגן, האָט סילוויאַ געזאָגט, ווען זי האָט אים צום ערשטן מאָל דערזען. זי האָט גערעדט אַזוי ווי

MORRIS WINCHEVSKY LIBRARY
MONTREAL

אין חלום. גאָלדן האַרץ האָט ליב געהאַט אויג, און אויג האָט ליב געהאַט גאָלדן האַרץ.

זיי פלעגן זיך טרעפן אין פרויען-גאָרטן און גאַנצע נעכט אָפּזיצן צווישן די קוסטן, אין שווייגנדיקן שאָטן, וואָס דער פּאַ-לאַץ האָט געוואָרפן איבערן גאָרטן. דאָ פלעגן זיי זיצן און פלוי-דערן, און איך האָב אַלצדינג געוואוסט, וואָס זיי האָבן געזאָגט איינס דאָס אַנדערע. אויך אינגעבאָרג האָט געוואוסט און האָט געשמייכלט. וויפיל נעכט זיי זענען דאָרט אָפּגעזעסן! אָבער דער פּריסטער האָט זיי נאָכגעקוקט און איינמאָל אין אַ נאַכט, וואָס איז פּרעכטיק און שמעקעדיק געווען, ווי קיינע נישט, איז עס געשען. ווען דער קאַרשנבוים האָט זיך באַדעקט מיטן ערשטן בליעכץ, האָבן זיי זיך דאָס ערשטע מאָל דערזען, ווען די קאַרשן האָבן זיך גענומען רויטלען, איז עס שוין געהאַט געשען מיט זיי.

זיי האָבן געזאָלט שטאַרבן.

דער קעניג האָט דעם גאַנצן אַדל פאַרבעטן אויף אַ יום-טוב און זיי זענען געזעסן אין די גאַלעריעס, געקליידט אין דעם פּראַכט פון אַ סך הונדערטיאָריקן רייכטום. פונדערווייטנס האָבן זיי אויסגעזען, ווי קוישן פול מיט בלומען, וואָס די גערט-נער האָבן אויסגעשטעלט צום פאַרקויפן.

מ׳האָט אַריינגעפירט סילוויאַ און דעם פּאַזש, אַלע זענען בלייך געוואָרן און זייערע פּנימער זענען געווען אַזוי ווייס, ווי די ליכט, וואָס די מאָנאַכן האָבן געטראָגן. ווען זיי ביידע האָבן אַנידערגעקניט און די תליונים האָבן זיך אַנידערגעשטעלט הינ-טער זיי, איז דעמאָלט געוואָרן אַזוי שטיל, אַז יעדער האָט גע-הערט דאָס קלאַפּן פון זיין אייגן האַרץ.

דער קעניג האָט אויסגעזען ווי אַ רעליקוויע פון געלן וואַקס, ווי מ׳זעט דאָס און די קירכן. סילוויאַ האָט אַזוי שיין

3737 VAN HORNE AVE.
MONTREAL 249, QUE.

און רירנדיק אויסגעזען, אַז אין דעם קעניגס האַרץ, איז אַנט־שטאַנען אַ געראַנגל צווישן ליבע און דורשט נאָך נקמה.

און ער האָט אויסגערופן: „די קעניגין האָט רעכט צו בעטן איין בקשה! דאָס לעבן אָבער פון דעם באַצווינגער פון פרעמ־דע ווייבער בלייבט אין מיין האַנט".

ס'איז געוואָרן שטיל און דאָס זיסע מיידל־קול פון דער קעניגין האָט געזאָגט: „איך בעט, מ'זאָל דעם שקלאַף, וואָס זינגט אין די נעכט אַזוי טרויעריק וועגן לידאָ, אָפּשיקן אין זיין היימ־לאַנד אַריין".

דער קעניג האָט זיך הייזעריק צעלאַכט.

„די קעניגין האָט רעכט צו בעטן איין בקשה", האָט ער ווידעראַמאָל אויסגערופן, און פאַרקייכט זיך.

דעמאָלט האָט גאָלדן האַרץ געבעטן מ'זאָל זי טויטן פריי־ער פאַר איר געליבטן. זי וויל נישט הערן דאָס פאַלן פון זיין קאָפּ.

אָבער דער געליבטער האָט זיך געגנשטעלט. ער וויל, זי זאָל לענגער זען דעם הימל, ווי ער, האָט ער געזאָגט. אַ לאַנגע צייט האָבן זיי געפירט דעם שטרייט, יעדער האָט פריער גע־וואָלט שטאַרבן. די פרויען אויף דער גאַלעריע האָבן געוויינט. און ווידעראַמאָל האָט זיך סילוויאַ גרייט געמאַכט צום שטאַרבן.

דאָ האָט זיך דער קעניג אויפגעהויבן, איבערגעבויגן זיך איבער דער גאַלעריע, פאַרקייכט זיך און אויסגערופן: „די קעניגין האָט נאָך רעכט צו בעטן איין בקשה!" און ער האָט געבויערט מיט זיינע בליקן אין סילוויאַס אויגן.

אָבער סילוויאַ האָט נישט געבעטן די בקשה, וואָס ער האָט ערוואַרט.

„איך בעט מיר ערלויבן באַקענען זיך צו מיין שולד", האָט זי געזאָגט.

דער קעניג איז צוריקגעפאַלן אין שטול אַריין און אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ.

דאָס איז געווען אַן אויסערגעוויינלעכער אופן פון באַקענען זיך צו זינד, איינגעבאָרג, ווערסט עס הערן.

סילוויאַ האָט אָנגעהויבן און דערציילט, אַז זי איז יונג און אַז זי בעט די הייליקע מוטער זי זאָל איר מוחל זיין, וואָס זי איז ערשט אַלט זיבעצן יאָר.

„כ׳וואָלט ליבערשט געוואָלט אַלט זיין זיבעציק יאָר, איידער ווערן אַ קעניגין. אָבער זאָל די הייליקע מוטער זיין צו מיר גנעדיק דערפאַר, וואָס כ׳האָב מיך געפרייט מיט מיין יוגנט, דערזעענדיק מיין געליבטן צום ערשטן מאָל. וואָרים כ׳שווער ביי די וואונדן פון אויסלייזער, אַז ווען כ׳וואָלט דעמאָלט געווען אַלט, וואָלט איך די אייגענע נאַכט געשטאָרבן פאַר האַרצווייטאָק”.

און זי האָט דערציילט, ווי אַזוי זי האָט דעם געליבטן צום ערשטן מאָל דערזען.

„ער איז געשטאַנען אין זאַל מיט די געוועבטע ווענט, וואו אַזויפיל הערן און דאַמען פאַרברענגען און לאַכן אַזוי שטיל, ביז עס דאַכט זיך, אַז מען גייט אַרום צווישן געשפּענסטער און ס׳באַפאַלט אַ שרעק. דאָ האָב איך אים דערזען, ער האָט זיך פאַרנייגט פאַר מיר און איך האָב מיך דערשראָקן. כ׳ווייס נישט פאַרוואָס.

שיינע אויגן האָסטו! האָב איך געזאָגט צו אים. גאָט איז מיר אַן עדות, אַז כ׳האָב נישט געוואוסט וואָס איך טו. ערשט שפּעטער האָב איך זיך דערמאָנט, וואָס כ׳האָב געזאָגט.

פּאַסט דאָס פאַר אַ קעניגין שטיין צו בלייבן און אַזעלכע ווערטער אַרויסצוברענגען? זיכער נישט. איך האָב עס געטאָן. כ׳האָב זיך נישט געקאָנט רירן פון אָרט, כ׳האָב געציטערט

און געלאַכט. פּאַסט עס פֿאַר אַ קעניגין צו לאַכן ווי אַ קינד? אָבער איך האָב עס געטאָן.

ווידער האָב איך אים געטראָפֿן ביים זילבערנעם שטיגל, ער האָט אויסגעלייגט קישנס אין שיפֿל פֿון קעניג. ער איז געווען זייער בלאַס.

פֿאַרוואָס ביסטו אַזוי בלאַס, האָב איך געפֿרעגט.

און ער האָט געענטפֿערט: כ׳בין אַזוי בלאַס, ווייל כ׳האָב ליב אַ מיידל און קאָן דאָס איר קיינמאָל נישט זאָגן.

כ׳האָב זיך נישט דערשראָקן — כאַ-כאַ — ניין, ווייל כ׳האָב זייער גוט געוואוסט, ווער עס איז דאָס מיידל.

וואָלסטו געקושט דאָס מיידל, ווען דו וואָלסט געקאָנט?

גאָט איז אַן עדות, איך וואָלט דאָס געטאָן.

טאָ גיב מיר אַ קוש.

ער האָט מיך געקושט. פֿריינט, דאָס איז געשען בייטאָג, אַנטקעגנאיבער דעם פּאַלאַץ, די מצוון האָבן דאָס געזען, די פֿיש אין ים און גאָטס טויזנט שטראַלנדיקע אויגן, נאָר אייך האָט גאָט די אויגן פֿאַרשלאָסן".

און כ׳האָב ווייטער דערציילט, אַז גאָלדן האַרץ האָט כסדר גערעדט פֿון דעם געליבטן און פֿון איר ליבשאַפֿט און איז נישט מיד געוואָרן אויסצולויבן זיין שיינקייט, זיינע אויגן, זיינע ליפּן, זיינע הענט, זיין שטימע, און צו באַזינגען דאָס זיסקייט פֿון איר ליבע. יאָ, זי האָט אַזוי גערעדט, אַז די מאָנאַכן און נאָנעס האָבן זיך אַוועקגעדרייט.

„אָ, איר פֿרויען דאָרט אויבן!" האָט זי אויסגערופֿן. „קוקט מיך אָן, די געפֿאַלענע! אָבער איך זאָג אייך, אַז כ׳וואָלט מיך קיינמאָל אין לעבן נישט געטוישט מיט אייך. גערן וואָלט איך געשטאָרבן פֿאַר יעדעס וואָרט זיינס און פֿאַר יעדן הערצלע פֿון זיינע ברעמען. ווי גליקלעך וואָלט יעדע פֿון אייך געווען, ווען זי

וואָלט געקאָנט אַרויסרעדן די דאָזיקע ווערטער! כאַ־כאַ! איר וואָלט נישט געהאַט דאָס מינדעסטע געפּיל פון חרטה, ווען ער וואָלט נאָר איינמאָל אַרומגענומען אייער האַלז מיט זיין אָרעם, דעם ערגסטן גהינם וואָלט איר ליבערשט איבערגעטראָגן, איידער איר וואָלט זיך אָפּגעזאָגט פון איינעם פון זיינע קושן. איך ווייס דאָס, יאָ, יאָ, יאָ!"

אַזוי האָט סילוויאַ גערעדט און האָט גאָרנישט געקאָנט אויפהערן צו רעדן וועגן איר געליבטן און וועגן דער פּרעכטי־קייט פון איר ליבשאַפט.

זי האָט נישט גערעדט, ניין, זי האָט געזונגען פון פרייד. זי האָט געלאַכט און געוויינט בעתן רעדן און אירע באַקן האָבן זיך גערויטלט פאַר גליק.

אויג אָבער האָט געוויינט פאַר נחת הינטער דעם קאַפּ־טור, וואָס מ'האָט אויף אים פאַרוואָרפן איבערן קאָפּ, און ער האָט געוויינט אַזוי שטאַרק, אַז די שטיינער ביי זיינע פיס זענען טונקל געוואָרן, כאָטש די זון האָט געברענט.

די געסט האָבן געציטערט. דער קעניג האָט זיך געקרומט אונטער סילוויאַס ווערטער און איז וואָס אַמאָל אַלץ מער פאַר־שטאַרט געוואָרן.

טיפע, גרויע קנייטשן זענען אַנטשטאַנען אויף זיינע באַקן און שלייפן.

דעמאָלט האָט זיך סילוויאַ ווידער גרייט געמאַכט צום שטאַרבן. זי איז געווען אַזוי שיין און דאָס פּנים אירס אַזוי אויפגעהייטערט, אַזוי שטראַלנדיק, ווי זי וואָלט געגאַנגען צו דער חתונה מיט איר געליבטן און נישט צום טויט.

די תליונים האָבן געלויערט אויף אַ וואונק, אָבער דאָ האָט דער קעניג ווידער אויפגעהויבן די האַנט.

„וואַרט! וואַרט! האָט ער אויסגערופן מיט אַ הייזעריק

קול און זיך פאַרטראַכט. און ער האָט זיך געווענדעט צו די געסט. „זעט! זעט! גיט אַ קוק ווי שיין זי איז! ווי פּרעכטיק זי איז! ווער האָט שוין אַמאָל געזען אַזאַ שיינע פרוי?"

און האָט זיך ווייט אַריבערגעבויגן איבערן אָנשפּאַר און געשעפּטשעט: „נאָך צו איין בקשה האָסטו רעכט, פּרעכטיקסטע סילוויאַ, צו יעדער בקשה, וואָס וועסט נישט שטעלן — ביי ביי מיין כבוד!"

די געסט זענען געווען אויסער זיך פאַר שמחה.

און ווי מיינסטו, וואָס האָט סילוויאַ געבעטן? יאָ, וואָס דען אַנדערס איז געווען צו בעטן, ווי?

אָבער ווי נאָר זי האָט געעפנט די ליפּן צו דער בקשה, אַזוי איז דעם קעניג פּלוצלינג דער אַלטער גרימצאָרן באַפאַלן.

„דערהרגעט זי! דערהרגעט זי!" האָט ער אַרויסגעקייכט און געמאַכט אַ באַוועגונג מיט די אָרעמס, ווי ער וואָלט גע-וואָרפן שטיינער אויף איר.

סילוויאַס קאָפּ איז אַריבערגעשפּרונגען איבער דער שווערד.

און ווען זיי האָבן געוואָלט אויג אראָפּהאַקן דעם קאָפּ, האָבן זיי באַמערקט, אַז ער איז שוין טויט.

„ער איז שוין טויט, הער!" האָט אויסגעשריגן דער תליון. „די שרעק האָט אים דערהרגעט".

די שרעק — —

„וואָס זאָגסטו דערצו, אינגעבאָרג?"

אינגעבאָרג האָט געשוויגן. אינגעבאָרג האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ.

„דו מוזט זי ראַטעווען, אַקסעל, ווילסט?"

„יאָ!"

און כ׳האָב נאָכאַמאָל דערציילט פון דער שטעל אָן: „די געסט זענען געווען אויסער זיך פאַר שמחה. און סילוויאַ האָט

געזאָגט: אויב דו ביסט אַזוי גנעדיק, הער, טאָ זאָל דיר גאָט באַצאָלן. שענק אונזביידע לעבן און פרייהייט".

דער קעניג האָט געשמייכלט און אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ.

טראָמפּייטן האָבן זיך צעשאַלט און די געסט האָבן גע־יובלט, אַז די דעכער פון די גאַלעריעס זענען געפלויגן אין דער לופטן און אַלע האָבן זיך אַוועקגעלאָזט צום מאָלצייט.—

אינגעבאָרג האָט געשמייכלט.

ס'איז געווען אַ גאָלדענע שעה און די גאַנצע וועלט, די וועלדער, דער טאָל, דער שלאָס, אינגעבאָרג און איך און פּאַצאָ ביי אינגעבאָרג צופיסנס, אַלצדינג איז געווען פון גאָלד, און דער גאָלדענער רעגן איז אַלץ נאָך לאַנגזאַם געפלאָסן פון הימל. כ'האָב געפילט, אַז מיין האַרץ איז געווען פון גאָלד און שטיל האָט עס אָנגעהויבן צו קלינגען, ווי אַ גלאָק.

אינגעבאָרג האָט געשמייכלט. זי האָט נאָכנישט געשמייכלט אַזוי ווי אַמאָל.

„דאָס שענסטע פון אַלע דיינע מעשהלעך איז וועגן אַקסעל און אינגעבאָרג. אינגעבאָרג איז נאָנט געווען צום שטאַרבן, אָבער אַקסעל האָט זי געפלעגט מיט אַזויפיל אויפאָפּפערונג, אז זי איז געזונט געוואָרן און נישט געקאָנט שטאַרבן. איז דען נאָך דאָ אַ שענער מעשהלע? ניין, ניין.....‟

גאָלדיק איז געווען די שעה און די שענסטע שעה מיינע איז דאָס געווען.

דאָס שענסטע פון אַלע דיינע מעשהלעך איז וועגן אַקסעל און אינגעבאָרג......

אָ, אינגעבאָרג — — — — — — — — — — —

טעג זענען פאַרגאַנגען און אינגעבאָרג איז וואָס אַ טאָג אַלץ קרעפטיקער און געזונטער געוואָרן. אָבער דאָך האָט זי־

באַכנישט גערעדט אַזוי ווי פריער, נישט געלאַכט אַזוי ווי פריער.

מיד איז נאָך אינגעבאָרג געווען.

אינגעבאָרג איז אַרומגעגאַנגען און געטראַכט. אויף שעזלאָנג איז זי פאַרגאַנגען אין וואַלד און געטראַכט. דאָס פּנים אירס איז געווען אָפּגעברענט ווי אום זומער, ווייל די זון האָט געברענט.

וואָס אַזעלכס האָט אינגעבאָרג געטראַכט?

אַ סך נעכט בין איך אָפּגעלעגן און נישט געשלאָפן.

אינגעבאָרג איז נאָכנישט געווען די אייגענע, וואָס אַמאָל.

די פייגל האָבן מער נישט געזונגען אַזוי ווי פריער. די פעלדער זענען געווען אָפּגעליידיקט.

אַ סך נעכט בין איך אָפּגעלעגן און נישט געשלאָפן. אָבער בייטאָג איז מיך אָפט באַפאַלן אַ מידקייט און כ׳האָב געמוזט שלאָפן. אָפט האָב איך מיך אויפגעריסן פון שלאָף, חלומות האָבן מיך געמאַטערט. נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל האָט זיך מיר געחלומט יענע נאַכט, ווען כ׳האָב געקעמפט פאַר אינגעבאָרגס לעבן. אַ שרעק איז געלאָפן דורך מיין נשמה. פויסטן האָבן זיך געהויבן און מיך אַנידערגעשליידערט — און כ׳האָב מיך אויפגעכאַפּט.

כ׳האָב פאַרנומען קולות, דראָענדיקע שטימען, כ׳האָב געהערט אַ גערויש, און דאָס גערויש האָט געזאָגט: דו האָסט געוואַגט!

האָב איך עפּעס שלעכטס געטאָן?

כ׳האָב אויסגעזען שלעכט, ווי כ׳וואָלט געווען קראַנק. טייל מאָל האָב איך אויך געפיבערט.

חי האָט אויסגעזען מיין נשמה? ווי דער טאָל איז זי געווען, זון און שאָטנס פון וואָלקנס, יאָגנדיקע שאָטנס פון וואָלקנס, כ׳האָב מיך געפרייט מיט דער זון, געפרווווט דערגרייכן צו איר, באַפעסטיקן זי, כ׳בין געווען גליקלעך, נישט געטראַכט וועגן די שאָטנס. ניין, נישט געוואָלט טראַכטן וועגן זיי!

אינגעבאָרג האָט מיך ליב געהאַט. טויזנטמאָל געקושט מיך. אָבער אירע ליפּן האָבן אַנדערש געקושט, אַנדערש איז געווען איר קוש.

אַ פֿריילעכע נאַכט איז אָנגעקומען, אַ נאַכט פֿול געזאַנג, פֿול געלעכטער, פֿול מיט בליקן און קושן אין דער לופֿט.

דער הימל—שאַפּיר-בלוי, שטערן, אַ סך שטערן, שלוה אַרום און אַרום, הייליקע שלוה, אין וואַלד, אין טאָל. הונדערט ליכט ברענען אין מיין צימער, מיר פייערן דעם יום-טוב פֿון געזונט-ווערן.

געלעכטער, געזאַנג, פֿריילעכע ווערטער און ווייַן.

וואָס איז אַלץ געשען אין דער נאַכט? כ'ווייס שוין נישט. פֿריילעך זענען מיר געווען און גוט געשטימט, הונדערט ליכט האָבן געברענט אין מיין צימער. ווי אַ פֿלאַמענדיקער בלומען-בייט, ווייסע שטענגלעך, ברענענדיקע בליטן.

ס'האָט געבליצט און געפֿינקלט, כ'האָב נאָך קיינמאָל אַזאַ העלקייט נישט געזען, אַזעלכע אויגן, אַזעלכע ליפּן, אַזעלכע הענט, קיינמאָל שוין מער נישט.

מיר האָבן געטרונקען, אינגעבאָרג און איך און קאַרל. קאַרל האָט געלאַכט, געטרונקען פֿאַר אינגעבאָרג, פֿאַר מיר, פֿאַר אַלע הייליקע, וואָס זענען אויסגערעכנט אין קאַלענדער.

אַ קליינע געשיכטע האָט ער פֿאָרגעלייענט, אַ געניאַלע, צאַרטע שאַפֿונג. ס'האָט געהייסן „דער פֿאַרשווונדער״.

כ׳האָב ליב פאַרשוועבנדער, אָט די פאַרשוועבנדער, וואָס פאַרשוועבדן גאָלד, געדאַנקען און געפילן, וואָס פאַרשוועבדן אַלץ, אַלץ און שװענדיק!

יאָ, דאָס איז געווען קאַרל! כ׳האָב פיינט די בירגער, די קרעמער, די בעל־חשבונות, נידער, נידער מיט די פיליסטערס!

A bas, à bas!

דאָס איז געווען קאַרל.

מיר האָבן געטרונקען פאַר דעם וואוילזיין פון די פאַרשוועבדער, געטרונקען פאַר דעם אונטערגאַנג פון די פיליסטערס.

אינגעבאָרג האָט געזונגען. זי האָט נאָך קיינמאָל אַזוי שיין נישט געזונגען, ווי אין יענער נאַכט, דאָס ערשטע מאָל האָב איך נישט געטראַכט מער, אַז דאָס זינגט אינגעבאָרג, ס׳איז געווען אַ שטים, די שטים פון אַ זינגערין. כ׳בין פריילעך געווען, לייכט איז מיר געווען אויפן האַרצן. אַלץ איז געווען פאַרגעסן, אַלע שאָטנס. האָב איך געטראַכט וועגן שאָטנס? אַ שוטה בין איך געווען.

אינגעבאָרגס בליק האָט מיינעם געזוכט, ס׳האָט אַרויסגעשפּינקלט פון אים לוסט צו פאַרפירונג. אינגעבאָרג האָט אַ קוש געטאָן מיין אויער, ווען כ׳בין געזעסן ביים פאָרטעפּיאַן און קאַרל האָט עס נישט געקאָנט זען. כ׳האָב לייכט אַ געשריי געטאָן. דער פאָרטעפּיאַן האָט זיך פאַרקיכעט און אַ לאַך געטאָן.

ווידער האָב איך אינגעבאָרגס אַמאָליקע שטים דערהערט, אינגעבאָרגס אַמאָליקע אויגן דערזען.

קאַרל האָט געשאָטן מיט געדאַנקען און מיר האָבן געלאַכט און געשטוינט אָן אַן אויפהער. ער האָט דערציילט עפּעס אַ מעשה פון היימלאָזע, פול מיט טרויעריקע און עקלהאַפטע איינצלהייטן, אָבער ער האָט עס אַזוי דערציילט, אַז מיר האָבן פון אַלעמדיגן געמוזט לאַכן.

די נאַכט איז פאַרגאַנגען.

אַ האָן האָט געקרייט. דאָ האָבן מיר אַלע אויסגעשאָסט מיט אַ געלעכטער, אָבער קיינער וואָלט נישט געקאָנט אָנגעבן די סבה, פאַרוואָס מיר האָבן געלאַכט, וואָרים דער האָן האָט געקרייט ווי אַ גאַנץ געוויינלעכער האָן. כ'האָב מיך אויפגעשטעלט.

„פריינט", האָב איך געזאָגט. „הערט! איך מאַך אייך אַ פאָרשלאַג. איר זענט פריינט, דו אינגעבאָרג און דו קאַרל, כ'וויל איר זאָלט קרובים זיין. אויב איר קענט — זאָגט זיך דו!"

אינגעבאָרג האָט זיך פאַרלוירן. איר בליק האָט געפלאַקערט. קאַרל האָט געזאָגט, אַז ער דאַנקט מיר, איינמאָל קאָן מען דאָך פּרובירן.

און אינגעבאָרג האָט געזאָגט „יאָ" און געשמייכלט.

„גוט!" — האָב איך אויסגערופן. „אויב אַזוי צעקושט אייך". כ'האָב געלאַכט. ס'איז געוואָרן שטיל.

ס'אַראַ קינדער זיי זענען געווען, אָט די ביידע!

אינגעבאָרג האָט אָנגעקוקט קאַרלן, און דעם בליק האָב איך געקענט. כ'האָב אים שוין אַמאָל געזען, יאָ, דאָס איז געווען דאָרט אויבן אויפן שפּיץ באַרג, דעמאָלט ווען דער שטורעם איז געווען.

„נו, צעקושט זיך שוין אַמאָל!"

קאַרל האָט צאַרט גענומען אינגעבאָרגס קאָפּ צווישן די הענט און זי אָנגעקוקט. ער איז געוואָרן בלייך און זיינע אויגן האָבן געשטראַלט. ער האָט אויסגעזען שיין, צעטומלט און טריומפירנדיק צוגלייך. דאָס איז געווען קאַרלס אמתדיק פּנים. און ער האָט געקושט אינגעבאָרג אין די ליפּן. אינגעבאָרג איז רויט געוואָרן. זי האָט פאַרמאַכט די אויגן.

דערנאָך זענען זיי ביידע געווען פאַרשעמט און שטיל.

אַזעלכע קינדער זענען דאָס געווען.

„פרישע ליכט מוז מען אָנצינדן", האָט אינגעבאָרג געזאָגט אין פאַרלעגנהייט, און קאַרל האָט זיך אָנגעגאָסן פול די גלאָז און געטרונקען פאַר מיין וואוילזיין, מיט אַ צעטומלט פנים —

שפּעטער האָב איך געהייסן איינשפּאַנען דעם וואָגן און מיר זענען געפאָרן אַריין אין וואַלד, דער טאָג איז אויפגעקומען.

אינגעבאָרג איז שטיל געוואָרן און שלעפעריק און פאַר-מאַכט די אויגן.

„ביסט מיד, אינגעבאָרג?" האָב איך געפרעגט.

„ניין", האָט אינגעבאָרג געענטפערט. „כ'בין גאָרנישט מיד". זי האָט געשמייכלט מיט פאַרמאַכטע אויגן-הייטלעך — — —

אינגעבאָרג גייט אַרום מיט אַ שמייכל אויף די ליפּן, מיט חלומות אין די אויגן. ווען איך רוף זי, דערשרעקט זי זיך און שמייכלט צו מיר.

„וועגן וואָס טראַכסטו, אינגעבאָרג?"

אינגעבאָרג שמייכלט און גייט אַוועק.

„כ'וועל נישט זאָגן, אַקסעל", זאָגט זי און שמייכלט אַריבער איבערן אָרעם.

23

אינגעבאָרג האָט געזונגען און געפּלוידערט. דאָס אַמאָליקע קול אינגעבאָרגס איז דאָס געווען. כ'האָב געהערט טריט איילן איבערן קאָרידאָר, אינגעבאָרגס אַמאָליקע טריט. אינגעבאָרג איז געגאַנגען איבער דער לאָנקע, כ'האָב זי גערופן, זי האָט זיך אומגעדרייט, דאָס איז געווען אינגעבאָרגס אַמאָליקע באַוועגונג.

כ'בין גליקלעך געווען, ווי אום זומער, יאָ, אָבער טיילמאָל איז מיך באַפאַלן אַ שטילע, אומבאַגרינדעטע שרעק, אַ געפיל, ווי ס'וואָלט מיר געשווינדלט פאַר די אויגן. כ'האָב געטראַכט, ס'מוז זיין אַן אָפּקלאַנג פון יענער נאַכט, כ'בין שוין מער נישט געווען אַזוי געזונט ווי פריער. דערנאָך איז עפּעס געשען. דאָס איז געווען איינמאָל אַ נאָכמיטאָג.

כ'בין געגאַנגען דורכן פּאַרק, זוכן קאַרלן און אינגעבאָרג. זיי האָבן זיך געוואָלט אַביסל שיפן אויפן וואַסער. קאַרל האָט געהאַט פאַרענדיקט זיין אַרבעט, ער איז געווען אומערמידלעך אַזוי אין ווילן-זיך, ווי אין דער אַרבעט, ער האָט שטענדיק גע-מוזט עפּעס טאָן. כסדר געווען אונטערוועגנס, זיין געלעכטער האָט געקלונגען האַרציק און הויך. דאָס קינד, וואָס איז באַהאַלטן אין דיכטער, האָט אים באַהערשט אין אַזעלכע טעג.

כ'בין געגאַנגען דורכן פּאַרק, יאָ. כ'בין נישט געווען

פריילעך, כ׳האָב נישט געוואוסט פאַרוואָס. אָבער כ׳האָב אַנטדעקט, אַז דער הערבסט האָט שוין בדעה זיך צו באַווייזן. פאַרוועלקטע בלעטער זענען אַראָפּגעהאָנגען דאָ און דאָרט, אָבער דיביימער-קרוינען זענען געווען אַזוי געדיכט, אַז נאָר קליינע, פינקלענדיקע, ליכטיקע שטערנדלעך פון הימל האָט מען אַרויסגעזען, די ביימער האָבן זייער גאַנצע קראַפט צעוויקלט.

אַ זיסלעכער, שווערער, פוילער ריח איז געפאַלן פון די ביימער-קרוינען, אַרום האָט זיך געפילט כמעט דער זעלבער ריח, וואָס אין אַ טויטן-שטיבל. און אין פאַרק האָט אַלץ כסדר גערוישט. דעם הערבסטס גערויש איז דאָס געווען, שטיל, מיד, איינטאָניק.

אַ פויגל האָט געצוויטשערט אין זיין נעסט. ער האָט געשאַרפט דעם שנאָבל אַהין און צוריק. דאָס צוויטשעריי האָט אַרויסגעבראַכט אַ שטילן, רירנדיקן טאָן און ס׳האָט געקלונגען, ווי דער פויגל וואָלט געווען אַליין און פאַרלאָזן אין פאַרק. דער הערבסט איז געווען אין בלוט פון קליינעם פויגל, ער האָט נישט געוואוסט וועגן וואָס ער זאָל זינגען.

כ׳בין אָנגעקומען צום וואַסער, אינגעבאָרג און קאַרל האָט מען נישט געזען, דאָס שיפל איז טרוקענערהייט געשטאַנען ביים ברעג. כ׳האָב פאַרדרייט אין אַ שמאָל שטעגל, פאַרוואַקסן מיט מאָך, און פאַרטראַכט זיך, וואו זיי קאָנען זיין ביידע. אין דעם האָב איך אומגעריכט דערזען אינגעבאָרגס קלייד אַדורכלייכטן דורך די געדיכטע געוויקסן. כ׳האָב זיך דערפרייט. זיי זיצן מסתמא אין דער הייל, האָב איך געטראַכט, און געשטעלט גיכע טריט.

אין פאַרק איז געווען אַ הייל, אַן אַראָפּהענגענדיקער פעלז, און אונטן אַ קליין דורכזיכטיק וואַסערל, אין וועלכן ס׳פלעגט, פון צייט צו צייט, אין גלייכע איבעררייסן, אַראָפּטריפן אַ טראָפּן וואַסער. דער טראָפּן האָט אין וואַסער און אין דער הייל אַרויס-

גערופן אַ צאַרטן אָפּקלאַנג. דאָס איז געווען אַ שיינע, סודותדי־קע מוזיק, וועלכע מ׳האָט נישט געקאָנט הערן, אַז מ׳זאָל נישט ווערן טרויעריק און נאָכטראַכטן וועגן די רעטענישן פון דער וועלט.

כ׳האָב זיך געפרייט, וואָס דאָרט וועל איך זיי טרעפן ביי־דע, די צוויי, וועלכע כ׳האָב אַזוי זייער ליב געהאַט. פאַרוואָס האָט דאָס האַרץ מיינס אַזוי שטאַרק געשלאָגן?

כ׳האָב געהערט איינגעבאָרגס שטים, וואָס האָט אַרויסגע־רעדט עטלעכע ווערטער. ס׳איז נישט צום אויסדערציילן טייער געווען צו הערן די שטים פון דער ליבסטער דורך דער שטיל־קייט פון פאַרק.

כ׳בין געגאַנגען שטיל, טאָמער וועט זי ווידער עפּעס זאָגן.

ווידער האָט זי גערעדט און ס׳האָט געקלונגען ווי זי וואָלט גערעדט אין אַ בעטנדיקן טאָן.

כ׳האָב געהערט מיין נאָמען. דאָס האַרץ האָט מיר הויך אָנגעהויבן שלאָגן. כ׳האָב געשמייכלט. נישט ווייט פון זיי בין איך געשטאַנען און זיי האָבן נישט געוואוסט, אַז איך שטיי אַזוי נאָנט פון זיי. ווי שיין וועט דאָס זיין צו הערן זייערע ווערטער, אַפילו דאָס, וואָס זיי רעדן וועגן מיר. דערנאָך האָב איך באַ־שלאָסן אַרויסצוגיין פון צווישן די געוויקסן, ווי די כישופמאַ־כערס אין די מעשהלעך, און זאָגן: איך טראַכט אויך פּונקט דאָס אייגענע, איינגעבאָרג, אָדער עפּעס אַנדערש. און כ׳האָב מיך גע־פרייט אויפן געדאַנק וועגן זייערע איבערראַשטע פּנימער און געלעכטער.

כ׳האָב געהערט דעם טראָפּן וואַסער פאַלן אין וואַסער־אַריין, דערנאָך איינגעבאָרגס רייד, און פּלוצלינג האָט זיך מיר געגומען דאַכטן, אַז זי רעדט ערגעץ ווייט. און דאָך בין איך נישט מער ווי אַ פּאָר טריט געשטאַנען הינטער זיי. כ׳האָב געזעבן

אינגעבאָרגס נאַקן, עטלעכע קרעלן-פּערעלעך אויף אים, כ׳האָב געזען אַ הוט, קאַרלס הוט און דערלעבן אַ קנאָכיקע, שמאָלע האַנט, וואָס קנייטשט איין דאָס גראָז, קאַרלס האַנט.

„אָבער וואָס מיינסטו?״ האָט אינגעבאָרג געזאָגט. „האָסט מיך דען נישט ליב?״

באַך — אַ טראָפּן איז אַראָפּגעפאַלן.

און קאַרל האָט געענטפערט מיט אַן ערנסטער, גלייכקליגנענדיקער שטים:

„איך טראַכט וועגן אַקסעלס איידל האַרץ און וועגן דער שווערער אַרבעט פון מיין לעבן״.

די אויגן-הייטלעך זענען מיר צוגעפאַלן און מיינע אָרעמס זענען שטייף געוואָרן.

ס׳איז פאַרגאַנגען אַן אומענדלעך לאַנגע צייט, דערנאָך האָט אינגעבאָרג ווידער גערעדט, נאָך שטילער, נאָך מער פונדערווייטנס:

„אָבער וואָס זאָל איך טאָן? קאַרל, קאַרל, גיב מיר דאָך אַן אויסוועג! כ׳וועל דאָס לענגער נישט איבערטראָגן. כ׳האָב ליב אַקסעלן, יאָ, געוויס, אָבער —״

ס׳איז מיר געלונגען די אָנמעכטיקע הענט צוצופּרעסן צו די אויערן. אַ טויבער גערויש האָט געקלונגען אין מיינע אויערן, ווי לעבן אַ דאַמף-קעסל. שטיל און פּאָרזיכטיק בין איך אַוועקגעגאַנגען, כמעט געשפּרונגען איבער דעם גליטשיקן מאָך. מיינע ציין האָבן געקלאַפּט איינער אָן אַנדערן, דער ווייטאָק איז ווי אַ שטיק בליי געפאַלן מיר אין האַרצן אַריין.

אָבער וואָס זאָל איך טאָן? קאַרל, קאַרל, גיב מיר דאָך אַן אויסוועג —

כ׳האָב געאיילט גיכער, דערגרייכט די ברייטע אַלעע. ס׳האָט געבלאָזן צווישן די ביימער.

הו, ווי קאַלט דער ווינט האָט געבלאָזן!

אָבער וואָס זאָל איך טאָן? קאַרל, קאַרל —

כ׳האָב באַגערט דעם טויט. כ׳בין געלאָפן, געפאַלן, געיאָמערט — נאָך אַלץ האָב איך זיך צוגעהאַלטן פאַר די אויערן. — — —

אַ מענטש ליגט אין דער נאַכט און געפינט נישט דעם שלאָף. ער וואַרט, רירט זיך נישט אַמאָל אַ טיר. וועגן דעם האָב איך געטראַכט. איצט ווייס איך עס.

אַ לאַנגע צייט איז פאַרגאַנגען, דערנאָך זענען זיי געקומען, אינגעבאָרג און קאַרל.

„אַ פרעכטיקן שפּאַצירגאַנג האָבן מיר געמאַכט”, האָט אינגעבאָרג אין איילעניש געזאָגט, „נישט אמת, קאַרל?”

קאַרל האָט גאָרנישט געענטפערט.

אַ ליגן האָט געפלאַקערט אין אינגעבאָרגס שטים, אַ סוד האָט געשוויגן אין קאַרלס שווייגן.

כ׳האָב געשמייכלט, כ׳האָב זיך באַהערשט.

„איר מוזט זיין הונגעריק, פריינט, קומט!” האָב איך געזאָגט.

און איך בין געגאַנגען פאָרויס און זיי זענען מיר נאָכגעגאַנגען, אינגעבאָרג און קאַרל.

אויפן אַנדערן טאָג איז קאַרל אַוועקגעפאָרן, קיין שום צו־רעדעניש האָבן אים נישט געקאָנט פאַרהאַלטן. „כ׳מוז, אַקסעל!״ כ׳האָב אים געלאָזט אַוועקפאָרן, כ׳האָב אים ליב געהאַט. אינגע־באָרג איז געווען בלייך, שוויַיגנדיק.

די פעלדער זענען אָפּגעליידיקט. די לאָנקעס זענען ברוין־גרין. די זון פינקלט נאָך, אָבער אַ לייכטער ווינט בלאָזט שטענ־דיק אַרויף פון טאָל און צעשטרייט די שטראַלן פון דער זון.

דער זומער גוסט, הערבסט קומט, באַלד וועלן זיך די קראָען צעקראַקען און איך זע אין געדאַנק, ווי שניי פאַלט פון הימל.

ס׳איז דומפּיק אין הויז און דאָך וואו מען גייט — בלאָזט, הענט און פיס פרירן, אַ קאַלטער אָטעם לויפט דורך די פּלייצעס.

איצט איז זייער שטיל געוואָרן ביי אונז און וואו מען קומט הערט מען דעם טיק־טאַק פון די זייגערס.

אינגעבאָרג זיצט ביים פענסטער און קוקט אַראָפּ אויפן וועג, וואָס פירט אין דאָרף אַריין.

פאַרן הויז אויף דער לאָנקע שטייט אַ בזשאָזע, אַ בייַ באַנק, אָבער ס׳איז אַן אַנדער בזשאָזע, אַן אַנדער באַנק.

איך שמייכל און זאָג צו אינגעבאָרג:

„ווי שטיל עס איז ביי אונז, גוטע אינגעבאָרג!"

ס'איז זייער שטיל. יאָ, ענטפערט אינגעבאָרג און קוקט אַריבער צו מיר מיט אַ שמייכל.

כ'גיי אַוועק, דער שמייכל טוט מיר וויי.

אַזוי פאַרגייט דער טאָג.

אינגעבאָרג זיצט ביים פענסטער און קוקט אַראָפּ אויפן וועג, וואָס פירט אין דאָרף אַריין.

כ'זעץ מיך אַנידער לעבן איר און זאָג: „ווי עס פילט זיך, אַז קאַרל פעלט. אַזאַ גוטער מענטש, אַזאַ ערלעכער מענטש! ווי שיין איז געווען צו זען אים אָנטרייבן! ווי אַ גריכישער אָנטרייבער איז ער געשטאַנען אויפן וואָגן און געקנאַלט מיט דער בייטש איבער די פערד און געשריגן, אַז די פערד האָבן זיך אַזש געשראָקן, און זיינע לאַנגע, רויטע האָר האָבן געפלאַטערט אויפן ווינט אַרום זיין לאַכנדיק, צעשטראַלט פּנים".

אינגעבאָרג שמייכלט און קוקט אַראָפּ אויף די טרויעריקע בוקנוועלדער, וואָס וויגן זיך שטיל.

אינגעבאָרג לאַכט שטיל.

„משונהדיק איז ער קודם כּל געווען, משונהדיק אין אַלץ, וואָס ער האָט געטאָן. דערמאָנסט דיך, ווי דעם ערשטן אָוונט האָט ער געזאָגט, אַז לויט זיין מיינונג זענען פרויען גאַנץ וואוילע באַשעפענישן. און האָט דערציילט וועגן אַן אָרעם מיידל, וואָס האָט אים געשאָנקען אַ קראַוואַט! מיט ס'אַראַ פאַרגעניגן דאָס האָט זיך געהערט! און גלייכצייטיק האָט ער געשריבן אַ ליד, צוועלף געזאַנגען צו דער פאַרערלעכונג פון דער פרוי — כאַ-כאַ!"

„יאָ, משונהדיק איז ער געווען, ביסט גערעכט, אינגעבאָרג. וועמ איז ער דאָך? כ'האָב קיינמאָל פון זיינע ליפּן נישט געהערט ער זאָל זיך קלאָגן מיט אַ וואָרט, קיינמאָל קיין שפּור פון

אומצופרידנקייט אויף זיין פנים נישט געזען. און דאָך האָט ער אַזויפיל געליטן. שטענדיק איז ער פריילעך און שטענדיק שענקט ער אַוועק".

דערנאָך האָט אינגעבאָרג געזעדט און באַדייטנדיק אויפגעהויבן די ברעמען אין דער הייך: „אַ חכם איז ער און אַ קינד. אָ, ער איז אַ מענטש! אין איינעם פון זיינע ביכער האָב איך געפונען אַ שטעל, וואו ס׳שטייט: ליידן מוזטו קענען ביז פאַרצווייפלונג און לאַכן ביז משוגעת, און דערביי נישט פאַרצווייפלט ווערן און נישט משוגע ווערן. דאָס זאָגט אַ סך וועגן אים".

און אינגעבאָרג שמייכלט און קוקט אַראָפּ אויפן וועג און צווישן אירע ברעמען זעט זיך אַ קליינער פאַלד. אירע אויגןהייטלעך זענען האַלב צוגעמאַכט.

איך גיי אַוועק. אָט דער קליינער צונויפגעדריקטער פאַלד צווישן אירע ברעמען צעשניידט מיר דאָס האַרץ.

אַזוי פאַרגייט דער טאָג.

און אינגעבאָרג איז בלאַס און אַן אייגנאַרטיקן גלאַנץ האָבן אירע אויגן. וואו האָב איך שוין אמאָל געזען אָט דעם גלאַנץ און אָט-דאָס פאַרשטאַרטע פנים?

כ׳דערמאָן מיך: דעמאָלט אין דער הייך, יענעם אָוונט, איידער מיר האָבן זיך געקושט.

אינגעבאָרג לאַכט משונהדיק און זאָגט: ווייסטו פונוואַנעט די פייער-ליליע נעמט איר ברען און דער קאָס זיין געזאַנג?

ניין, דאָס האָב איך נישט געוואוסט. פונוואַנעט האָב איך געזאָלט וויסן וואו די פייער-ליליע נעמט איר ברען און דער קאָס זיין געזאַנג? כ׳האָב מיך קיינמאָל מיט די זאַכן נישט פאַרנומען.

„קאַרל ווייס יאָ!"

קאַרל ווייס יאָ. בין איך אַ דיכטער? ניין. קאַרל איז אַ דיכטער מוז ער דאָס וויסן.

אינגעבאָרג טוט אַ קוק אויף מיר, אויפן וועג, וואָס פירט צום דאָרף, און זאָגט:

„קאַרל האָט אויסגעפונען אַ נייע לערע וועגן אומשטערב־לעכקייט. ווי גרויס איז פאַר אים דער מענטש. מיר האָט ער דאָס אָנפאַרטרויט, מער האָט ער מיט קיינעם נישט גערעדט דערפון".

„ווייסטו ווי אַזוי מ'קאָן דערקלערן סימפּאַטיע און אַנטי־פּאַטיע? ער האָט גערעדט וועגן שרענגעס מיט דורות און אַז—"

וואָס ווייס איך פון די אַלע זאַכן?

דער טאָג פאַרגייט, עס בלאָזט אַרויף פון טאָל. גרעל־געלע פלעקן טרעטן אַרויס אויף די וועלדער. אַן איינציקער פייער־רויטער בוים שטייט אין דער ווייטקייט אין גרינעם וואַלד.

כ'גיי אַרום און טראַכט. גיי אַריין אין די שטעלער און גיב אַכטונג אויף די פּאַראָבקעס. איך רעד מיט זיי. גיי אין שייער, וואו עס וואָרטשעט די שעצקע־מאַשין. עס יאָגט מיך פון או־מעטום.

אינגעבאָרג! אינגעבאָרג! וואָס אַ טאָג גייסטו אַלץ ווייטער אַוועק פון מיר, אינגעבאָרג. באַלד וועל איך דיך שוין אינגאַנצן נישט זען. וואָס אַ טאָג קלינגט דיין שטים אַלץ ווייטער, ס'וועט קומען אַ טאָג, ווען כ'וועל דיך אינגאַנצן נישט קאָנען מער הערן. מיט אַ פרעמדער שפּראַך וועסטו רעדן.

אַ גרויסע טרויעריקייט שפּרייט זיך אויס אין מיין האַרצן, אַלצדינק וויל זי פאַרטונקלען. אָ, אינגעבאָרג! אינגעבאָרג!

עס יאָגט מיך אַרום. כ'נעם אַרום אַ בוים און זאָג צום בוים: אָ, אינגעבאָרג!

אַהין און אַהער וואַנדער איך. אויף קיין רגע קאָן איך זיך נישט מער אַנידערזעצן. כ'גריזשע מיר די ליפּן. אַ שרעק באַפאַלט מיך טיילמאָל און פאַראַליזירט מיך, אַז דאָס האַרץ בלייבט מיר

שטיין. מיין פּנים איז פֿאַרשטאַרט, איינגאַנצן פֿאַרשטייפּט געוואָרן.
כ׳האָב דאָס געפֿיל, אַז אָט־אָט וועלן מיר די קני זיך איינברעכן.—
טיילמאָל האָב איך אַזאַ געפֿיל —

עפּעס קרישלט זיך. אָן אויפֿהער ווערט עפּעס צעקרישלט,
כ׳פֿיל דאָס, כ׳הער דאָס, ס׳קרישלט זיך אַרום מיר, אין מיר—

כ׳שלאָף שוין נישט. כ׳ליג שטענדיק, שטענדיק וואַך. אין מיין קאָפּ איז אַ געציטער. פֿאַרטאָג שלאָף איך איין פּאָר מינוטן. ס׳חלומט זיך מיר, אַז איך וויין. כ׳הער זיך וויינען, איך כאַפּ זיך אויף, מיינע אויגן זענען טרוקן, אָבער אין מיר איז אַ געוויין. כ׳בין ערשטוינט, כ׳דערשרעק מיך, אָבער דאָך וויינט אַלצדינק אין מיר.

כ׳זע אויס שלעכט. כ׳זע אויס פֿאַרעלטערט. כ׳פֿיל ווי אינגעבאָרגס בליק רוט אויף מיין פּנים. כ׳פֿיל, אַז זי באַדויערט די אַלע ווערטער, וואָס זי האָט געזאָגט וועגן מיין פּנים. כ׳פֿיל דאָס.

איך רעד מיט אינגעבאָרג. כ׳באַמי זיך צו רעדן אַזוי מילד, ווי נאָר מעגלעך.

„דערמאָנסט דיך, ווי מיר זענען געזעסן אונטערן עפּלבוים, ער האָט געבליט?"

אינגעבאָרג שווייגט.

„דער זומער איז דאָך שיין געווען, אינגעבאָרג?"

יאָ, ער איז געווען שיין, זאָגט אינגעבאָרג מיט אַ גלייכגילטיקער, מידער שטים. אויפֿרעגונג איז אין איר פֿאַרבאָרגן.

דאָס האָט מיר וויי געטאָן!

איך גיי אַוועק. עס יאָגט מיך אַרום.

כ׳גיי אַהין און אַהער און אומעטום שטעל איך זיך אָפּ און פּלוידער אַביסל מיט דער דינערשאַפֿט.

„דערגייט נאָך אַביסל זון צו אייך?" זאָג איך צו דער אַל־

טער מאַריאַ, וואָס זיצט ביים פענסטער און צירעוועט זאָקן. כ'רעד מילד און בין גערירט, גלייך ווי כ'וואָלט גערעדט צו מיין מאַמען. אַזוי משונהדיק איז דאָס.

„יאָ, היינט איז וואַרעם. באַלד וועט שוין זיין ווינטער, איידער מ'וועט זיך אומקוקן". זי מיינט, אַז היי־יאָר וועט דער ווינטער פרי זיך שטעלן.

„איך מיין אויך אַזוי", זאָג איך. „איך מיין אַפילו, אַז דאָס וועט זיין אַ האַרבער ווינטער".

ס'אַראַ פויגל האָלט איר דאָ, אַזוי טרויעריק זעט ער אויס. ער זינגט מסתמא נישט.

„אַ רויט־ברוסטעלע, הער. זינגען זינגט ער נישט, ניין".

זי האָט געהאַט אַ קאַנאַרעק, איז ער געשטאָרבן. זי מיינט, אַז ער איז געשטאָרבן אויס מורא פאַר דער קאַץ. ווען זי וואָלט גערעכנט, אַז דאָס וועט געשען, וואָלט זי די קאַץ אין שטוב נישט אַריינגעלאָזט. אָבער זי קאָן נישט צוקוקן, ווי עס שטייט אַ ליידיק שטייגל, איז ביז זי וועט נישט האָבן אַ פרישן קאַנאַרעק, וועט זי דערווייל האַלטן אָט דאָס רויט־ברוסטעלע".

„הער", זאָג איך, „שענק מיר דאָס רויט־ברוסטעלע. איך וועל דיר שאַפן אַ קאַנאַרעק. זיי זענען שוין פון לאַנג געוואוינט צו זיצן אין די שטייגלעך און זינגען".

מסכים.

איך נעם דאָס שטייגל און גיי צו אינגעבאָרג. אינגעבאָרג זיצט ביים פענסטער און קוקט זיך איין אין זון־פאַרגאַנג. צאַרט לאָזט זיך אויס דער טאָג, מיט גלייכמעסיקער רויטקייט אויף מערב און ציטערנדיקע וואָלקנדלעך אויפן הויכן הימל. אינגאַנצן ווי אַ פרילינגס־טאָג. די לופט באַוועגט זיך מילד, קלינגענדיקע אויסרופן ציטערן אַרויף פון טאָל.

„זע", זאָג איך.

„אָ!" זאָגט אינגעבאָרג.

„אַ רויט-ברוסטעלע דאַרף זיך געפינען אין וואַלד, נישט אין שטייגל, אינגעבאָרג, ווי מיינסטו".

אינגעבאָרג באַקוקט דאָס פייגעלע, שמייכלט מיטליידיק און פול מיט ליבשאַפט, גלייך זי וואָלט אַן אָרעם ווײנענדיק קינד געקוקט אין די אויגן אַריין. דער פויגל האָט אַ שיינע רויטע ברוסט, אין ווען עלכער ער טונקט דאָס קלוגע קעפל. זיינע אויגן זענען שוואַרץ ווי יאַגדעס און קוקן זיך אַרום מיט שרעק.

כ'וויל רעדן, אָבער כ'קאָן נישט.

אויף דער לאָנקע, לעבן דער קליינער בזשאָזע, שטייט אַן אַלטער פאַראָבעק אין צעקנייטשטע הויזן און אַ בלויער אַרבעטס-בלוזע, ער שרייט צו אַ פויער אויפן וועג אַנטקעגן. ער דערציילט אים פון יריד. ער לאַכט, אָבער ער מאַכט אַזוי מיט די אָרעמס, ווי ער וואָלט געוואָלט אָנהויבן אַ געשלעג.

„אַן אָרעם פייגעלע, עס וואָלט גערן אַוועקגעפלויגן אין דער פריי", זאָג איך.

אינגעבאָרג טראַכט, וואָס מיינט ער דערמיט? זי קוקט מיך אָן אין אירע אויגן-הייטלעך ציטערן אין פאַרלעגנהייט.

דער פאַראָבעק אויף דער לאָנקע לאַכט און שרייט: „פון האָהענזיכטעך זענען אַלע געוועזן. איז דאָס געוועזן אַ העצע, כאַ-כאַ!"

כאַ-כאַ-כאַ — הילכט אָפּ צוריק אַן ענטפער פון וועג. און דער פאַראָבעק שיסט ווידער אויס מיט אַ געלעכטער. ער לאַכט גליקלעך און יונג, נישט קוקנדיק אויף זיינע גרויע האָר.

„זע, אינגעבאָרג, וואָס איך טו מיט אַזעלכע פאַרשפאַרטע פייגעלעך".

כ'עפן דאָס שטייגל. דאָס רויט-ברוסטעלע שטייט אונטערן טירל, פייפט נישט-דרייסט און ווענדט דאָס אויסגעשטרעקטע

קנ͏פּל אויף רעכטס און לינקס. ווען מען וואָלט געקאָנט אַזוי אַ פּלי טאָן, טראַכט עס זיך — ציט, ציט! עס קוקט זיך אַרום איבער דער ברייטער וועלט און קלאַפּט מיט די פליגעלעך.

איך שמייכל.

„עס וויל גאָרנישט אַרויסגיין. אָבער דאָס טירל שטייט אָפֿן. איך בין דאָך נישט אַזוי גרויזאַם עס איינצוהאַלטן"—

„גיי, קליינער פויגל, טו אַ פלי!"

ציט! גיט אַ פּיפּס דער פויגל. ער קוקט זיך ראַשיק אַרום, דערנאָך שאַרט ער זיך אַראָפּ פון שטענגל און צעשפּרייט די פליגל.

ער איז צוגעפלויגן ביז דער קליינער בזשאָזע, אַראָפּגעלאָזט זיך אויף אַ צווייגל און גענומען זינגען. דערנאָך אַ לאָז געטאָן זיך אין דער הייך און אַראָפּגעפלויגן אין טאָל אַריין, אַ באַרויש־טער, מאַכנדיק גרויסע בויגנס אין דער לופטן. ער האָט אָנגע־טראָפן עטלעכע שוואַלבן און ס'האָט אויסגעזען, ווי ער זאָגט זיי עפּעס אָן, וואָרים פלוצלינג ענדערן די שוואַלבן די ריכטונג און באַגלייטן אים אַ שטיקל וועגס.

כ'בין נישט אומשטאַנד צו קוקן אינגעבאָרג אין די אויגן, קוק איך אַזוי נאָך דעם פויגל, וואָס איז אין דער פריי אַרויסגע־פלויגן. באַלד זעט עס שוין אויס, ווי אַ שמעטערלינג וואָלט גע־פלויגן איבערן געזוימלטן הימל.

דערנאָך האָט שוין בלויז אַ פּינטעלע געציטערט איבערן טאָל, געטאַנצט אַרויף און אַראָפּ.

„זעסט, דאָך בין איך נישט אַזוי גרויזאַם איינצוהאַלטן דאָס פייגעלע! איך פריי זיך מיט אים צוליב זיין פרייד".

דאָ האָב איך אינגעבאָרגס בליק באַגעגנט. זי האָט פאַר־שטאַנען.

זי קוקט מיך אָן און איך זע, אַז זי וואָלט גערן געוואָלט עפּעס טאָן כּדי מיר צו דאַנקען. אָבער זי איז נישט דרייסט.

זי קוקט מיך נאָר אָן.

מיר גיבן זיך די הענט.

פאַרן הויז דערציילט נאָך אַלץ דער קנעכט פון יריד און וועגן טאַנץ אין רויטן-בוק.

כ׳הער אויס, פאַרשטיי יעדער וואָרט, אויבוואויל דאָס האַרץ צעפּלאַצט אין מיר.

25

יענע נאַכט בין איך געלעגן אויסגעצויגן ביי זיך אין צי־מער און נישט באַוועגט זיך. געלעגן און געקוקט אויפן האַלקן און נישט באַוועגט זיך.

פלוצלינג האָט זיך עפּעס אַריינגעשלייכט, אַ שוועב געטאָן און רוישיק געוואָרן. לעבן מיר איז אינגעבאָרג אַנידערגעפאַלן אויף דר׳ערד.

זי איז מיך אַרומגעפאַלן און געקושט, אויסגעקושט יעדעס פּיצעלע אויף מיין פנים, אויף מיין האַלז, אויף מיינע הענט. זי האָט געוויינט, כ׳האָב עס נישט געהערט, נאָר כ׳האָב געשפּירט אירע טרערן. זיי האָבן מיר באַנעצט דאָס פנים, דעם האַלז, די הענט.

אַזוי גוט איז מיר געווען, אַזוי גוט. כ׳האָב איר געדאַנקט. כ׳בין פריילעך געוואָרן, גליקלעך געווען. נאָך, נאָך, האָב איך געטראַכט.

דערנאָך האָט זי געפליסטערט: „כ׳דערמאָן מיך, ווי מיר זיַנען געזעסן אונטערן בליענדיקן עפּלבוים. אַלץ, אַלץ דערמאָן איך מיך, אַקסעל. כ׳וועל גאָרנישט פאַרגעסן, גאָרנישט״.

און זי דערציילט פון אונזער פרילינג, פון אונזער זומער, אַלצדינק, יעדע איינצלהייט.

אַזוי גוט איז מיר געווען, אַזוי לייכט...

26

אַ נייער פרימאָרגן איז געקומען — ער האָט געמוזט קומען, די זון האָט געמוזט אויפגיין. —

די זון גייט-אויף און די פענסטער פון שלאָס שטראַלן, ווי זיי וואָלטן צו אַ גרויסן יום-טוב געווען באַלויכטן.

ס'איז קיל און איבערן טאָל שאַרן זיך נעפּלען. אַ פייכטקייט דערהייבט זיך פון וואַלד, עס בלאַנקט און טוי פערלט זיך אויף די גראָזן. שפּינוועבס הענגט אַראָפּ פון די באָראַוואָקעס-צווייגלעך און צווישן די זאַנגען און אין יעדן פון זיי ליגט אַ האַלב-קײַלעכ-דיקער טוי-טראָפּן, ווי אין אַ וויגעלע פון צאַרטן געוועב.

עס קנאַקערט, דער וואָגן פאַרפאָרט. כ'גיי אַרויס פון הויז, פּאַצאָ באַגלייט מיך. כ'רעד מיטן אָנטרייבער. די דינסטמוידן שלעפּן דאָס געפּעק.

אין דעם קומט אינגעבאָרג אַראָפּ פון די טרעפּ, זי פאַר-קנעפּלט זיך די הענטשקעס. זי טראָגט אַ ברייטן הוט און דאָס וואַרפט זיך אין די אויגן, ווייל פאַרן גאַנצן זומער האָט זי קיינמאָל נישט געטראָגן קיין הוט. דער הוט פאַרענדערט איר אויסזען, אויך דער רייזע-מאַנטל, כמעט ווי א פרעמדע זעט זי אויס.

„אַ פֿיין וועטער צום פֿאָרן, אינגעבאָרג", זאָג איך. איך שמייכל, כ'וויל דאָס איר פֿאַרלייכטערן.

אינגעבאָרג שטייען טרערן אין די אויגן.

„פֿאַרגיב מיר, פֿאַרגיב", פֿליסטערט זי און באַשווערט מיך מיט די בליקן.

„באַרויק זיך, אינגעבאָרג!"

„איך קאָן נישט אַנדערש. אַזוי איז מיין גורל!"

„כ'ווייס דערפֿון".

די פֿערד גראַבלען די ערד מיט די קאָפּיטעס. פּאַצאָ בילט און רינגלט אַרום דעם וואָגן. דער אָנטרייבער זיצט שטייף און גרייט צום פֿאָרן.

„אַדיע, אינגעבאָרג!"

„יאָ, אַקסעל!"

„אַ גרוס פֿאַר קאַרלן!"

„כ'דאַנק, אַקסעל!"

„אַז דו וועסט מיך וועלן באַזוכן, וועל איך מיך שטענדיק פֿרייען מיט דיין קומען, דו ווייסט דאָס".

„געוויס, געוויס וועל איך דיך באַזוכן. אינגיכן וועל איך דיך באַזוכן".

„אויב וועסט וועלן זיך אויסרוען, וועסטו אין ערגעץ נישט געפֿינען אַזאַ שטילקייט, ווי דאָ, דו ווייסט דאָס".

„כ'ווייס. שרייב גלייך, אַקסעל! זאָג מיר צו!"

„כ'וועל שרייבן".

האַסטיק טוט אינגעבאָרג אַ ריס די הענטשקעס און וואַרפֿט זיי אַראָפּ פֿון די הענט.

„זיי געזונט, אַקסעל!"

„אינגעבאָרג, זיי געזונט!"

מיר צעקושן זיך. איך שטיי אויפֿן שטיגל פֿון וואָגן און

אינגעבאָרג נעמט מיך אַרום מיט די אָרעמס. אונטערן טויער פון הויף שטייען פאַראָבקעס און מוידן, זיי באַגרייפן גאָרנישט.

די פערד רירן, דער וואָגן קוילערט זיך אַראָפּ מיטן וועג.

פּאַצאָ יאָמערט, בילט, קוקט אויף מיר.

אַדיע! אַדיע!

אינגעבאָרג שטייט אין וואָגן און פאָכעט מיטן טאַשנטיכל.

נאָך זע איך דייטלעך אירע אויגן און דעם בעטנדיקן אויס־דרוק פון פּנים, וואָס לויכט אַפשער פון אונטערן ברייטן הוט. גאָלדיק בלאַנקען אירע לאָקן. איצט זע איך שוין נישט מער די אויגן, עפּעס בלאַס׳ס שלאָגט זיך אָפּ פון אונטערן הוט. דאָס ווייסע טיכל פלאַטערט.

דער וואָגן פאַרקירעוועט זיך ביים עק וועג, גאָר קליין איז ער געוואָרן.

אַ ווייסע טויב פלאַטערט אין וואַלד, דער באַשלאָג טוט אַ גלאַנץ, מער זעט מען גאָרנישט. וואַלד, וואַלד, וואַלד —

פּאַצאָ קוויטשעט און בילט. ער שפּרינגט אַרויף אויף מיר.

„פּאַצאָ!"

פּאַצאָ פליט מיט גרויסע שפּרונגען אַראָפּ מיטן באַרג. דער לעצטער גרוס נאָך, ניין?

אַדיע, אינגעבאָרג! — —

כ׳שפּיר אַ מאָדנעם געשמאַק אויף די ליפּן.

27

און אינגעבאָרג איז אַוועק. —

כ׳זע אַ מענטשן, וואָס טרעט־אַרויף אויף די שטיגן צום הויז. ער טרעט און טרעט, וויפיל שטיגן זענען פאָרט פאַראַן?

ער קוקט נישט אונטער זיך. ער שטייט פאַר דער טיר, עפנט זי אויף, זי איז שווער. ער קוקט נישט אויף צוריק. ער ווערט פאַרשווינדן אין הויז. ער טרעט־אַרויף די שטיגלען, גייט לענג־אויס דעם לאַנגן, ווייסן קאָרידאָר. בלייבט שטיין, די אויגן פאַרמאַכן זיך אים.

אַ מענטש, וואָס האָט פאַרלוירן אַלץ, וואָס ער האָט געהאַט. ער ווערט בלאַס. צוויי ווערטער זענען אויפגעקריצט אויף אַ ווייסער טיר. ער קוקט אַריין אין זיין צימער. דאָס איז זיין צימער. קוקט ער אַריין, און וואַגט נישט אַריבערצוטרעטן די שוועל. ער וואַגט נישט, ניין! דאָס צימער איז פוסט, פוסט.

שרייען, לאַכן, אַנידערפאַלן? וואָס? ניין, גאָרנישט. ס׳ציטערן די הענט, ס׳בייגן זיך די קני, דאָס איז אַלץ. פאַרצווייפלטע געבורטן געשעען אין מיר, טיף אין מיר. אומגעלומפערטע, יאָגנדיקע בילדער טרייבן אַרום אין מיין קאָפּ, זיי ווערן אַנטרונען, קומען אַנדערע, צערינענע. און ווערן אַנטרונען.

כ׳זעץ מיך אַריין אין אַ שטול. שמייכל.

כ׳שפּיר אַ מאָדנעם געשמאַק אויף די ליפּן. אַדיע, אַדיע. כ׳געזעגן דיך. טראָפּנס טוי, בעטנדיקע אויגן, אַ נאַקעטע האַנט. אַ שטים.

זי שוועבט איבער מיר, ווי אַ געזאַנג. איך פאַרנייג מיך פאַר דער שטים. כ׳שמייכל. כ׳שטיי אויפן שטיגל פון וואָגן און גנעם אַרום אינגעבאָרג מיט מיין אָרעם.

ווי פאַרצווייפלט דער שמייכל האָט אַרומגעבלאָנדזשעט אי־בער איר פּנים אַהין און אַהער? און אירע אויגן האָבן גע־בענטשט, געוואונטשן! געליבט זיי, אינגעבאָרג, אויף אייביק און שטענדיק! כ׳האָב דיך ליב.

דאָס האַרץ מיינס ציט זיך מיר צונויף, אין קאָפּ ביי מיר ווערט טונקל. יאָ, זי איז אַוועק. אַלץ, וואָס כ׳האָב געהאַט, האָב איך פאַרלוירן.

כ׳שטיי אויף. כ׳דריי מיך אין אַ קרייז. פאַר מיינע אויגן ווערט אַלץ שוואַרץ. זאָל איך מיך אַנידערוואַרפן? כ׳וואָלט נויטיק באַדאַרפט! אַ קליין ביסל כאָטש איין מאָל אַנידערוואַרפן זיך, אַ געשריי טאָן, איין רגע נאָר. ניין, כ׳טו דאָס נישט, כ׳שטיי גלייך, כ׳קעמף. כ׳הייב אָן אַרומוואַנדלען. מיין וואַנדערן הייבט זיך אָן.

עס האָט געדויערט יאָרן, חדשים -- עס האָט זיך אָנ־געהויבן.

אין וואַלד אַריין? ניין, דאָרט איז זי. אפשר גאָר אין די ווייסע צימערן? וואוהין? אין קעלער? אויך דאָרט איז זי דאָ.

וואָס איך בין געווען, וואָס איך האָב געקאָנט זיין, זון, גליק, שיינקייט, עשירות. אַלץ איז פאַרלאָרן.

ניין, כ׳בין נישט געבראָכן געוואָרן, נישט געיאָמערט, נישט געגראָבן מיט די נעגל אין די שלייפן. נישט אמת, כ׳האָב דאָס נישט געטאָן. כ׳האָב צעריסן אַ טאַשנטיכל אויף שמאַטעס, דאָס האָב איך געטאָן, יאָ, דאָס!

כ׳האָב אַרומגעוואַנדערט. ווען כ׳וואָלט נאָר געמעגט אַוועקגיין.

אויפן וועג זענען קענטיק געווען די שפּורן פון רעדער און קאָפּיטעס. שפּורן פון פּיס. כ׳האָב אָפּגעזוכט דעם אָפּדרוק פון מיין שוך, כ׳האָב אָפּגעזוכט דעם אָפּדרוק פון איר שוך. כ׳האָב זיך איינגעקוקט אין אים. כ׳האָב געפילט באַאָבאַכטנדיקע פּנימער אונטער זיך, בין איך אַוועקגעגאַנגען. מאָרגן וועט מען נישט דערקענען מער די שפּורן אין שטויב. כ׳בין אַוועקגעגאַנגען אין וואַלד, געשטאַנען שטיל. אַדיע, אַדיע, כ׳האָב זיך נאָך אַלץ געזעגנט. כ׳בין צוריקגעגאַנגען אין שטוב אַריין, און ווידער אַרויסגעקומען און ווידער שטיין געבליבן ביים קליינעם שפּור אין שטויב.

דער וואָגן איז צוריקגעקומען פון באַן. דער אָנטרייבער איז אַראָפּגעשפּרונגען פון געזעס, אַ קנעכט איז אַרויסגעקומען און גענומען אויסשפּאַנען די פערד.

כ׳האָב געפרעגט דעם אָנטרייבער: „וואו איז פּאַצאָ?"

דער אָנטרייבער האָט אים מער נישט געזען. ביים באַן האָט ער אים געזען צום לעצטן מאָל. דער גוטער יאָר ווייס, וואו דער הונט האָט געקאָנט אַהינקומען. יאָ, דער גוטער יאָר ווייס — באַ-באַ!

דער וואָגן איז געווען מוראדיק פּוסט. אַן עלנטיק אויסזען האָט געהאַט אָט-דער פּוסטער וואָגן. גלאַטיק זענען געלעגן די קישנס, אויף די קישנס האָט מען גאָרנישט געזען.

אַ פּאַראָבעק איז אַרויסגעקומען מיט אַ באַרשט.

„לאָז אָפּ. רוק אַריין דעם וואָגן אין שייער. דעק אים איבער אַזוי ווי ער איז. דער וואָגן איז אַן אַלטמאָדישער כ׳האָב באַשטעלט אַ נייען".

כ׳בין אַריינגעגאַנגען אין שטוב.

„הייס עפּעס אָפּקאָכן נישקשהדיקס, מאַמעלע", האָב איך געזאָגט צו דער אַלטער מאַריאַ. „כ'בין שרעקלעך הונגעריק, כּרי הייבט אויסגעשטאַנען".

די אַלטע מאַריאַ האָט עפּעס אויפן האַרצן, כ'האָט עס גלייך דערקענט אין דעם אופן, ווי זי האָט זיך אויסגעדרייט.

„רעד, וואָס איז?"

אויף ווי לאַנג די בעל-הביתטע איז אַוועקגעפאָרן?

דאָס קאָן מען אַזוי געטנוי נישט זאָגן. אפשר אויף אַ חודש, און אפשר אויף אַ יאָר. זי איז געפאָרן קיין פּאַריז.

„קיין פּאַריז?"

„יאָ, פאַרשטייסט, צו לערנען זיך זינגען".

אָבער דאָס קען זי דאָך שוין.

„כאַ-כאַ, מאַמעלע, ווי פיין דו רעדסט. אָבער ווי קאָנסטו גאָר רעדן וועגן אַזעלכע זאַכן?"

אַוודאי קען זי שוין זינגען, אַפילו שיין זינגען, זייער שיין, אָבער היינטיקע צייטן מוז מען זיך אַלצדינק לערנען אין די שולן. זעסט, דו קאָנסט זיין זייער קלוג און געלערנט, אָבער אויב דו ביסט נישט געווען אין אַ סך שולן, גלויבט דיר קיין מענטש נישט און דו האָסט גאָרנישט דערפון.

אַזוי איז עס אויך מיטן זינגען.

דער טאָג האָט זיך פאַמעלעך געצויגן, כ'האָב גאָרנישט געהאַט וואָס צו טאָן. לאַנגזאַם האָט זיך דער שאָטן פון דער קליינער בזשאָזע געדרייט אין אַ קרייז. פּאַצאָ איז נאָך אַלץ נישט געווען.

ווי, ביים באַן, זאָגסטו, האָסטו אים געזען צום לעצטן מאָל?

יאָ, בעל-הבית.

און דערנאָך מער שוין נישט?

ניין, בעל-הבית.

כ׳האָב מיך אַריינגעגנבעט אין שייער. אויפגעהויבן די אי־בערדעק, וואָס איז געווען אויסגעשפּרייט איבערן וואָגן. אַ פּאַר־שטויבטער איז ער דאָ געשטאַנען. כ׳האָב געזוכט אויף די געזעסן, שטויב אַרום די קנעפּ, מער גאָרנישט. נישט געווען וואָס צו געפינען.

כ׳האָב גענומען דעם הוט מיטן שטעקן און אַ פייף געטאָן. כ׳האָב זיך דערמאָנט, אַז פּאַצאָ איז דאָך נישטאָ. כ׳האָב גע־שמייכלט. אַראָפּגעלאָזט זיך מיטן וועג, מיטן אייגענעם וועג. דייטלעך האָב איך אָפּגעזוכט די שפּורן פון די רעדער, אויך פון פּאַצאָס טריט. ער איז געלאָפן ווי משוגע. ווי גרויסע אויסרופצייכנס האָבן אויסגעזען זיינע שפּורן. כ׳בין צוגעקומען צום אָרט, וואו ער האָט דערגרייכט דעם וואָגן. דער וואָגן האָט זיך אָפּגעשטעלט. פּאַצאָ איז אַריינגעשפּרונגען אינעווייניק. דאָס האָב איך אַלץ דערקענט פון די צייכנס. אין דאָרף זענען די שפּורן פון וואָגן פאַרשוואונדן, הינטערן דאָרף זענען זיי ווידער קענטיק געוואָרן. זיי האָבן מיך געצויגן דורכן טאָל, אַריבער איבער די בערג, פאַרביי רויטן-בוק. דאָ זענען אַלע לאָדנס גע־ווען פאַרשלאָסן. און ווייטער ביז דער סטאַציע. כ׳בין געשטאַנען אויפן פּעראָן און געקוקט אַהין, וואו עס לויפן די רעלסן. אַ באַ־אַמטער איז אַרויסגעקומען און געגריסט זיך.

„איך זוך מיין הונט", האָב איך געזאָגט.

יאָ, אַך יאָ, דער הונט. אַ עסק געווען מיט אים. דער הונט האָט נישט געוואָלט איבערבלייבן. ער האָט געיאָמערט און געיאָ־מערט. די פּירשטין איז געווען זייער גערירט.

אַזוי.

כ׳בין געגאַנגען לענג-אויס די רעלסן. דאָ איז געלעגן זאַמד, האָב איך נישט געקאָנט מער געפינען פּאַצאָס טריט. די

דעלסן. געגלאַנצט האָבן זיי. כ׳האָב זיי אָנגערירט מיטן פינגער. זיך איינגעקוקט אין זיי. אַזוי מאָדנע זענען זיי מיר פאָרגעקומען. זיי האָבן מיך געצויגן, געצויגן. כ׳האָב מיך געקוילערט איבער זיי, געפלויגן, געפלויגן. כ׳האָב געזען אַ געלן היזיקן דעמב וואַקסן ביים באַן־אָנשיט. כ׳האָב אים אָנגעקוקט. געוויס האָט ער אויך איר אויפמערקזאַמקייט געצויגן אויף זיך.

כ׳בין געוואָרן אַ צוג, געיאָגט, געפלויגן דורך וועלדער און לאָנקעס, די וועלדער און לאָנקעס זענען מיר געלאָפן אַנטקעגן. און ווידער בין איך שטיין געבליבן אויף אַ סטאַציע און געזען אַ קאָפּ אַרויסקוקן דורך אַ שויב. אַ רונדער איידעלער קאָפּ, גלאַטע, גאָלדענע האָר, לאָקן, וואָס פאַלן אַראָפּ ביז די אָרעמס.

דערנאָך בין איך קרום דורכן וואַלד געגאַנגען אַהיים. כ׳בין נאָך אַלץ געשטאַנען אויפן שטיגל פון וואָגן. אין קאָפּ ביי מיר איז געווען אַ געיעג. מיינע הענט האָבן געציטערט.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

בסוד האָב איך געהאָפט, צו באַגעגענען פאַצאָן. ער איז נאָך נישט געהאַט צוריקגעקומען. נו, געדולדיק זיין!

כ׳האָב נישט געטראַכט דערפון, אַז די זון וועט פאַרגיין, אַז די נאַכט קאָן היינט קומען. אָבער אַלץ איז זיך געגאַנגען מיט זיין וועג, ווי ס׳וואָלט גאָרנישט געוועסט געשען. פלוצלינג איז אַלצדינק רויט געוואָרן, אָנגעטרונקען מיטן בלוט פון דער זון. אויך מיינע הענט. שלוה און שיינקייט אומעטום, ביי מיר אין האַרצן — אַ שטורעם.

דערנאָך האָב איך מיט גרויל זיך צוגעקוקט, ווי ס׳ווערט טונקל, וואָס אַמאָל טונקעלער. אַש איז געפאַלן אויף דער ערד. פינסטערע שאָטנס האָבן זיך אויפגעהויבן פון די וועלדער, אַרומ־געבלאָנקעט זיך אַהין און אַהער און אַראָפּגעלאָזט זיך אויף דער ערד. ס׳איז געוואָרן שטיל, אַזוי שטיל ווי ס׳איז נאָך קיינמאָל

נישט געווען. שטילשווייגן, שטילשוויגן. נישט יענץ שטילשווייגן, וואָס מ׳הערט נאָך, נײַן, אַ טיף, נישט דערהערבאַר שטילשווייגן, אַ גרויזאַם שטילשווייגן, וואָס מאַכט מיך אומעטבטיק. פּוסט, אַלצ-דינק פּוסט.

און ס׳איז אָנגעקומען די נאַכט. פּאַפּאַ איז נאָכנישט צוריק געווען. כ׳בין אַרומגעגאַנגען אַהין און אַהער. כ׳האָב געוואַרט, יאָ, אויף וואָס אייגנטלעך האָב איך געוואַרט? כ׳האָב געוואַרט אויף דעם, אַז דאָס הויז זאָל אײַנפאַלן איבער מיר. געדאַנקענלאָז בין איך צוגעגאַנגען צום פּאָרטעפּיאַן און אָנגעשלאָגן אַן אַקאָרד. ס׳האָט אָפּגעהילכט אַ ליכטיקער טאָן, אינגעבאָרגס טאָן איז דאָס געווען. יעדער מענטש האָט זײַן טאָן. און פון אונטער מײַנע פינגער האָט זיך גראָד אינגעבאָרגס טאָן געמוזט אַרויסבאַקומען.

כ׳האָב אָנגעצונדן אַ ליכט, אָבער דער פלאַם האָט עפּעס געפליסטערט, געזעדט, אַ פּנים האָט זיך באַוויזן אין פלאַם. כ׳האָב אים אויסגעלאָשן, צופיל האָט דער פלאַם געוואוסט.

כ׳בין געגאַנגען אַהין און אַהער. ס׳איז טונקל געווען. צו-געגאַנגען צום פענסטער. אַלץ איז שוואַרץ געווען. די לופט אַליין איז שוואַרץ געווען. די שטערן זענען געפאַלן פון הימל און צע-שפּרונגען געוואָרן איבער די פינסטערע פעלד-בייטן.

אַ פראָסט איז מיר דורכגעלאָפן.

פּלוצלינג האָב איך אַ צימער דערזען פאַר זיך, אַ לאָמפּ אינעווייניק, צווי מענטשן אונטערן לאָמפּ, אַ פּנים שאַרט זיך אַריין אינם ליכטיקן קרייז. אַזוי קלאָר האָב איך עס געזען. כ׳האָב צוגעמאַכט די אויגן.

יאָ, קאַרל וואָלט געקאָנט האָבן אינגעבאָרג, ווען אינגעבאָרג זאָל נאָר וועלן. בלויז ער אַליין, יאָ. ער האָט קיינמאָל קיין גליק נישט פאַרזוכט, הונגער און זאָרג און נעכט פאַרוואָרפן מיט אַרבעט, אים איז באַדערפטיק אינגעבאָרג. און דערצו איז

דאָך דאָס געווען קאַרל, דער דיכטער! וואָס בין איך געווען אַנטקעגן קאַרלן?

איך וועל אויך אַליין קאָנען לעבן — יאָ, אויך אַליין, האָב איך מיר געטראַכט און געגאַנגען מיט אַן אויסגעשטייטן קערפּער אַהין און צוריק. כ׳האָב געציטערט. אַלץ איז געווען פּוסט, אַלצדינק. כ׳האָב געטראַכט וועגן די פּיס-שפּורן אין שטויב, וועגן די רעלסן און דער זון. כ׳האָב געזען, ווי עמיצער האָט אויסגעטאָן די הענטשקעס. כ׳האָב געזען אַ פּנים, וואָס איז פאַרשוואונדן אין דער ווייטקייט, אַ פּאָר אויגן, וואָס זענען וואָס אַמאָל אַלץ קלענער און קלענער געוואָרן. אַ טיכל האָט געפלאַטערט אין וואַלד.

כ׳האָב צוגעדריקט די פינגער צו די אויגן און ביידע גרויסע פינגער האָב איך צוגעפּרעסט צו די שלייפן. כ׳בין געזעסן און געטראַכט, געטראַכט, אָן אויפהער געטראַכט.

פּלוצלינג האָב איך דערהערט אַ שטיל יאָמערן, ווי דאָס וואָלט געיאָמערט אַ קינד.

כ׳האָב זיך דערשראָקן.

כ׳בין אויפגעשטאַנען, אויסגעגלייכט זיך און ווידער גענומען גיין אַרויף און אַראָפּ. מיט מיין גליק, מיט דעם זומער מיינעם אין קאָפּ, מיט אינגעבאָרג, מיט איר יעדער טריט און יעדער געלעכטער אין קאָפּ, מיט אַלעמדינק, וואָס איז זיך פאַרלאָפן, אין קאָפּ, אַזוי בין איך געגאַנגען אַהין און צוריק. זייט עטלעכע טעג אַפילו האָב איך שוין געהאַט געוואוסט, אַז דאָס וועט קומען, אַז די נאַכט, ווען אַלץ וועט ווערן פּוסט, וועט אָנקומען, כ׳האָב עס געוואוסט, אַרומגעפּאַנצערט זיך די נשמה — אָבער — —

ניין, ניין, ניין!

כ׳בין געשטאַנען ביי זיך אין צימער, געדריקט די הענט

צו די אויגן און גערעדט אַלץ דאָס אייגענע וואָרט. ניין, ניין, ניין, ניין...

די נאַכט איז פאַרגאַנגען, דער טאָג האָט זיך געגרויט.

ווי אַזוי איז פאַרגאַנגען די דאָזיקע נאַכט? גאָט ווייס. אויך איך ווייס דאָס. כ'טראַכט נישט דערפון. כ'האָב נישט געוואָרפן זיך צו דר'ערד, נישט געריסן זיך די האָר און נישט געפייניקט זיך דאָס לייב, ניין, ווער עס זאָגט אַזוי, דער זאָגט ליגן. אביסל בלוט נאָר האָב איך געהאַט אויף דער גאָמבע, דאָס איז אַלץ.

די אַלטע מאַריאַ האָט דאָס אַנטדעקט, נישט געהאַט אָפּגע־ווישט. כ'האָב געשמייכלט, וויפיל כ'האָב געקאָנט, ס'האָט זיך מיר נישט געוואָלט איינגעבן דאָס מאָל, ניין, אָבער דאָך איז עס מיר געלונגען.

„איז נאָך פּאַצאָ נישט צוריקגעקומען?" ניין.

„דער הולטאַי!" האָב איך געזאָגט און געשמייכלט. כ'האָב מיך אַליין אָנגעקוקט, ווי כ'האָב דאָס געזאָגט, דעם שמייכל מיי־נעם. דער קול מיינער האָט זיך געענדערט.

די אַלטע מאַריאַ האָט זיך פאַרגאַפט אויף מיר און אויף הינטערווײלעכץ צוריקגעגאַנגען צו דער טיר.

פאַרשטייט זיך, כ'האָב נישט געקאָנט אויסזען, ווי אַ חתן — —

ערשט אַ פּאָר טעג שפּעטער האָב איך עס באַמערקט: אַ סך אַ סך פון מיינע האָר זענען ווייס געוואָרן. דאָס האָט מיך זייער טרויעריק געמאַכט.

28

עס זענען אָנגעקומען די טעג פון קולותדיקן ווייטאָק.

אַלמעכטיקער גייסט איבער די שטערן, פאָטער פון די מענטשן, דערבאַרעם דיך אויף מיר! אַ ניי האַרץ שענק מיר, אַ נייעם מוח.

איך קוק דיך אָן: אַ ניי האַרץ שענק מיר, אַ נייעם מוח! דערבאַרעם דיך אויף מיר! — —

אַ תפלה איז געווען אין מיר, מיינע ליפן האָבן זי נישט אַרויסגעברענגט, מיין נשמה האָט זי אַרויסדערציילט. אַמאָל בין איך ביינאַכט געלעגן אין וואַלד, האָב איך געהערט, ווי מיין נשמה האָט זי אַרויסגערעדט, כ׳האָב מיך איינגעהערט, פאַרשטאַנען, די ווערטער זענען דאָס געווען.

כ׳האָב געמיינט, אַז אומגליקלעכער, ווי כ׳בין געווען אין יענער ערשטער נאַכט, קאָן איך שוין נישט ווערן. כ׳האָב געמיינט, אַז דעם טיפסטן גרונט פון אומגליק האָב איך שוין דערגרייכט. ניין. טיפער נאָך האָב איך געדאַרפט גיין, יענע ערשטע נאַכט איז געווען דער ערשטער שטאַפּל, דערנאָך בין איך שטאַפּל נאָך שטאַפּל געגאַנגען ווייטער, וואָס אַמאָל טיפער, וואָס אַמאָל טיפער.

כ׳האָב פאַרבראָכן די הענט, גאַנצע נעכט בין איך אָפּגעלעגן אין וואַלד און צווויפגעפרעסט די ציין, אַרומגעבלאָנקעט

זיך דורך נאַכט און רעגן, מיט צעפּלאָנטערטע רעיונות. די ביי־מער האָבן פון די בלעטער זייערע אויסגעוועבט אײנגעבאָרגס פּנים, די וועלדער, די וואָלקנס, וואו נאָר כ׳האָב געוואָרפן מיין בליק, איז עס געווען, האָט עס געשמייכלט, אַראָפּגעלויכטן. כ׳האָב עס געזען אין אויסגעשטערנטן הימל. און האָב איך צוגעמאַכט די אויגן, דעמאָלט איז עס געווען אין מיר, אין מיר האָט דעמאָלט אינגעבאָרגס פּנים געפינקלט מיט די קאָלירן פון בריליאַנטן. או־מעטום אַ גערופעריי, אומעטום שעפּטערייען, שמייכלען, ווערטער, געזאַנג.

ווען כ׳וואָלט כאָטש קראַנק געוואָרן! קראַנק זיין לאַנגע וואָכן, דערנאָך זיך אויפכאַפּן, אַן אָפּגעפרישטער, אַ געזונטער — — אָ, אָ! ווען כ׳וואָלט כאָטש קערפּערלעכע יסורים געהאט איבער־צוטראָגן, וואָס וואָלטן מיך געמאַכט פאַרגעסן אין דעם, וואָס טוט אינערלעך אַזוי וויי.

איינמאָל איז געפאַלן אַ האָגל, האָב איך אַראָפּגענומען דעם הוט, די קיילעכלעך האָבן מיר געקלאַפּט אויפן קאָפּ, אין פּנים, אויף די ליפּן און אויגן, ס׳האָט אויסגעזען ווי שמיץ, אויף וועל־כע דער הימל האָט מיך פאַרמשפּט. דאָס האָט גוט געווירקט. אַ סך, אַ סך האָב איך פאַרשטאַנען, וואָס פריער האָב איך עס קיינמאָל נישט געקאָנט פאַרשטיין. כ׳האָב פאַרשטאַנען די קלויס־טערס, וואו זיי האָבן קיין וואָרט צווישן זיך נישט גערעדט, נאָר געקניט, געקניט, אויף די וואונדיקע קניען געשאַרט זיך לענג־אויס די לאַנגע קאָרידאָרן, כ׳האָב פאַרשטאַנען די פלאַזשאַלצטן, וואָס האָבן זיך די אייגענע פּלייצעס געשמיסן, כ׳האָב פאַרשטאַנען די נע־ונדניקעס אין דער מדבר. אָ, דאָס איז געווען אַ תענוג אין פאַרגלייך מיט דעם איבערלעבעניש דאָרט אינעווייניק.

כ׳האָב פאַרשטאַנען די שכורים, די פאַרברעכער, די עלנטע, פאַרוואָרלאָזטע.

כ׳האָב מיך דערמאָנט אָן האַררי אוזעדאָב, ווי ער איז געשפּאַנען פאַר אונז אין וואַלד און מיט די פינגער געבומבלט זיך אויפן האַרצן. כ׳האָב מיך דערמאָנט אָן קלער דאַוויסאָן, ווי זי איז אַמאָל געשטאַנען פאַר מיר, ווי זי האָט צוויי ווערטער געזאָגט: „זייט געזונט!” כ׳האָב נישט זי פאַרשטאַנען, נישט דעם בליק אירן. כ׳האָב געזינדיקט קעגן איר, שווער געזינדיקט.

אָ, אויב עס ליבט דיך עמיצער, זיי גוט און זאָרגעוודיק פאַר אים, וואַנדער־אַרום וואַנדער אַזוי לאַנג, ביז וועסט אים נישט געפינען, וואַרף זיך אויף די קני פאַר אים און דאַנק אים!

כ׳האָב זיך אַרומגעבלאָנקעט. טעג און נעכט. לאַנגע טעג בין איך נישט צוריקגעקומען אַהיים. לאַנגע טעג בין איך אין אַ מענטשלעכער שטוב נישט אַריינגעקומען. טיף אינעווייניק אין וואַלד בין איך געווען. כ׳האָב גערעדט מיט זיך אַליין, מיט די ביימער — —

אַ ניי האַרץ! אַ מוח אַ נייעם! ס׳האָט מתפּלל געווען אין מיר, מתפּלל געווען — —

אינגעבאָרג האָב איך אָפט געזאָגט, אַז כ׳האָב זי ליב. ניין, כ׳האָב זי נישט ליב געהאַט. כ׳האָב געגלויבט אין דעם, יאָ, אָפּגענאַרט האָב איך זי נישט, אָבער ליב געקריגן האָב איך זי ערשט אין דעם אויגנבליק, ווען זי האָט מיך פאַרלאָזן. כ׳האָב נישט געוואוסט, וואָס דאָס איז אַזוינס ליבע, ניין. איצטער בין איך ערשט געוואוירגעוואָרן. כ׳האָב נישט געפונען קיין ווערטער מער אויף אויסצודריקן די ליבע, וואָס איז געווען די ריכטיקע. פלאַמען, שטורמען, דאָס איז זי געווען. זי האָט מיר צעריסן דאָס האַרץ. ס׳איז מיר געווען, ווי מעסערס וואָלטן אין דער לענג און אין דער ברייט זיך אַריינגעשניטן אין מיין האַרצן. אַזאַ איז זי געווען.

כ'בין געגאַנגען דורכן וואַלד, ס'איז געווען נאַכט, אין וואַלד האָט עס געברויזט, בלעטער זענען געפאַלן.

כ'בין געגאַנגען, לעבן אינגעבאָרג. כ'האָב גערעדט מיט איר. „כ'האָב דיך ליב", האָב איך געזאָגט, „אינגע-באָרג, איצט, יאָ, איצט האָב איך דיך ליב! איצט ביסטו אין מיר, איצט, איצט — קיין וואָרט נישט מער —" די טרערן האָבן מיר אַ שטראָם געטאָן פון די אויגן. כ'האָב אַנידערגעקניט און דעם שטערן אַריינגעפרעסט אין דר'ערד.

„איצט האָב איך דיך ליב, אינגעבאָרג, איצט". ס'האָט מיר עפּעס געשטאָכן אין פּנים, נאָדלען און שטיקלעך צווייגלעך, טיף האָב איך איינגעגראָבן דעם שטערן, ס'האָט ווי געטאָן, כ'האָב אויפגעהויבן דאָס פּנים, ס'איז געווען אָנגעשפּיקעוועט מיט נאָדלען.

„איצט האָב איך דיך ליב, אינגעבאָרג! איצט!" — — —

ווען גאָט אָבער וואָלט פון זיין שטערן-וואָגן אַראָפּגעשטיגן צו מיר אין וואַלד, וואו כ'האָב געליטן און פאַרצווייפלט געווען, ווען ער וואָלט עס געטאָן און געזאָגט: כ'וויל דיר געבן אַ ניי האַרץ, אַ מוח אַ נייעם! זע, איצט מעק איך אַלצדינק אויס, אַלצדינק.

ניין, ניין, גאָט, טו דאָס נישט!

אַזוי וואָלט איך געשריגן.

די טעג זענען פאַרגאַנגען, כ'בין געוואָרן רויקער.

יאָ, אמת. דאָס האַרץ מיינס האָט נאָך געציטערט, ס'האָט אויסגעזען, ווי ס'וואָלט פאַרביטן זיין אָרט אין דער ברוסט, ווי עפּעס וואָלט זיך איינגעפרעסן דערין, ווי עפּעס שווערס מיט שאַרפע ציינער וואָלט געהאָנגען אויף מיין האַרצן; אמת, אָפט האָב איך מיך אויפגעכאַפּט אין דער נאַכט, ווייל כ'האָב געוויינט.

כ'בין אויך ווייניק געשלאָפן, אָבער דאָך בין איך רויקער געוואָרן.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

האַררי אוזעדאָם האָב איך באַגעגנט אין וואַלד.

מיר האָבן זיך אָנגעקוקט. געגריסט זיך. און פאַר-פייגעגאַנגען זיך

29

טרויער האָט מיר פול געמאַכט דאָס האַרץ. אַ שווערער טיפער טרויער האָט מיר אָנגעפולט דאָס האַרץ, דערגרייכט מיר ביזן האַלז, ביז די אויגן, כ'האָב געמיינט — טרערן וועלן נעמען פאַלן פון מיינע אויגן, ווי נאָר כ'וועל אַראָפּבויגן דעם קאָפּ. דערפאַר טאַקע האָב איך מיך נישט איינגעבויגן, געגאַנגען אויסגעגליכן.

דאָס איז געווען הערבסט. די בלעטער האָבן זיך געפאַרבט, ס'האָט זיך געדאַכט, ווי די ערד וואָלט איר בלוט געשיקט צו די צווייגן אויסצופאָרשן, נאָכצושפּירן, ווען דער לאַנגער ווינטערשלאָף וועט שוין אָנקומען, וואָס דאַרף זי פון באַוואוסטזיין אויסלייזן. אַ ווינט האָט געבלאָזן און די בלעטער זענען געפאַלן. תחילת פון די אויבערשטע צווייגן, דערנאָך ביז טיף אַראָפּ אונטן. די ביימער זענען געשטאַנען אָפּגעליידיקטע, נאַקעטע, געקרימט זיך, פאַרצווייפלט געווען, גלייכגילטיק געוואָרן. האָבן געשמייכלט אין דער בלייכער זון, ווי עס שמייכלט אַ גוסס. געווען איינצלנע בלעטער, וואָס האָבן זיך פאַרצווייפלט געווערט און נישט געוואָלט אַראָפּפאַלן. אָבער דער ווינט האָט געריסן און געריסן אויף ענדלעך אַראָפּגעריסן און זיגעריש אַ שליידער געטאָן זיי אין דער לופט. און מיר האָט זיך געדאַכט, ווי כ'וואָלט געהערט דאָס

געשריי פון די פלאַטערנדיקע בלעטער. די פייגל האָבן זיך צו־בויפגעזאַמלט, געשריגן, געליאַרעמט, ביז איינמאָל אַ טאָג האָבן זיי זיך אַ לאָז געטאָן אין דער לופטן און אַוועקגעפלויגן.

ס׳איז געוואָרן שטילער, שטילער. אויך די גריל האָט שוין נישט געגרילצט מער ביינאַכט. אין וואַלד האָט זיך אַרומגעטראָגן אַ געוויין, אַ דערדריקט יאָמערן האָט זיך אַרומגעבלאָנקעט איבער דער כּיט פון וואַלד.

פון די קאַשטאַנביימער פאַרן הויז זענען געפאַלן די בלע־טער, עפּעס האָט געקנאַקט, דאָס האָט אויף די שטיגלעך אַ קאַש־טאַן געפּלאַצט. איצט זענען געהאָנגען נאָך אַ פּאָר איינצעלע בלעטער, זיי האָבן אויסגעזען, ווי אויסגעקרומטע, פאַרטרוקנטע הענט. דאָס הויז איז געשטאַנען פּוסט, נאַקעט, ווי אַרומגעשוירן, אַנטבלויזט, עס האָט אויסגעזען גרעסער, גרעסער און פּוסטער.

דער גאַנצער טאָל האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ צי־מער, פון וועלכן מ׳האָט צוגענומען די פאָרהאַנגען, טעפּיכער און בילדער.

שמוציק־גרויע וואָלקנס האָבן זיך געשלעפּט איבערן טאָל. כ׳האָב געטראַכט וועגן די שוימיקע, ווייסע וואָלקנס זומער־צייט, וואָס האָבן געשוועבט איבערן בלויען הימל, ווי דעם זומערס אַ צירונג־קלייד. כ׳האָב געטראַכט וועגן הערבסט אין פאַרגאַנגע־נעם יאָר, וואָס האָט געהאַט צעצינדן מיין האַרץ מיט זיין גלוט, מיט זיין שטאָלץ, מיט זיין התלהבותדיקן טויט.

כ׳בין טרויעריק געווען, גאָרנישט מער געפּילט, נישט קיין פאַרבן, נישט קיין ברען, אַלץ איז געווען ברודיק, מיד, דאָס איז געווען אַ הערבסט, וואָס איז געשטאָרבן מיט אַ העסלעכן, פּחדנות־דיקן טויט.

כ׳בין געגאַנגען דורכן פּאַרק, וואָס איז געלעגן שטיל, אָן שום גערויש. אַ בית־עלמין, אויף וועלכן אַ גרויסער מת איז גע־

לעגן. כ׳בין פֿאַרבייגעגאַנגען די סטאַטוע, דעם ברונעם, ביי דער הייל בין איך אַ ווײַלע שטיין געבליבן. אַ טראָפּן איז געפֿאַלן. דורכן טירל בין איך אַרויסגעגאַנגען אין וואַלד. דאָ איז אַ סטעזשקע געווען, האָב איך געשמייכלט און געזאָגט: „דאָ ביסטו אַרומגעגאַנגען, גוטע אינגעבאָרג, אין יענע נעכט —"

כ׳האָב דאָס געזאָגט מיט אַ מילדער שטים, און ס׳האָט מיר הנאה געטאָן, וואָס כ׳האָב דאָס געזאָגט אַזוי מילד, גלייך אינגעבאָרג, די גוטע, וואָלט דאָס געהערט.

כ׳האָב צוגעלייגט די הענט צו דער ערד און געגלעט זי. אפשר האָט אינגעבאָרגס פֿוס זיך דאָ אַדורכגעשלייכט? מ׳קאָן נישט וויסן. כ׳האָב געפֿונען אַ שטיינדל, וואָס איז געווען אַרײַנגעטרעטן אין דער סטעזשקע, אפשר האָט דאָס אינגעבאָרגס פֿוס אים אַרײַנגעטרעטן אין דער סטעזשקע? זאָל איך אים מיטנעמען? ניין.

דאָך האָב איך זיך אומגעקערט און אים מיטגענומען.

אפשר? קיינער קאָן נישט וויסן.

הייליקע ערד, הייליק לאַנד, הייליקער וואַלד! כ׳האָב אַנידערגעקניט און געקושט די ערד פֿון וואַלד. הייליקע ערד, דאָ האָט איר פֿוס געטרעטן! הייליקע ביימער, פֿאַרביי אייך איז זי געגאַנגען!

און די ביימער, וואָס דער הערבסט האָט זייער בושה מגלה געווען, האָבן זיך טרויעריק געוויגט אַהין און אַהער און אין דער שטיל געקלאָגט. זיי האָבן מיטגעטרויערט מיט מיר און דער גאַנצער וואַלד האָט געפֿליסטערט אינגעבאָרגס נאָמען. כ׳בין געגאַנגען דורכן וואַלד און אויפֿגעהאָרכט. ס׳איז מיר גוט געווען, וואָס אַלע האָבן מיטגעטרויערט מיט מיר.

אַ שרעק איז מיך באַפֿאַלן, ווען כ׳האָב דערזען אַ שטיין, אויף וועלכן מיר זענען געזעסן, אַ שרעק איז מיך באַפֿאַלן, ווען

כ׳האָב דערזען אַ בוים, וועלכן מירביידע האָבן געקענט. כ׳האָב זיך געפרייט, געלייטן.

אָ, הערט, כ׳האָב אָפּגעזוכט אַ הויכע, בכבודיקע סאָסנע אין וואַלד, אונטער וועלכער מיר זענען אַמאָל געזעסן בעת אַ רעגן. אינגעבער האָט זיך אַפּערגעבויגן פון באַהעלטעניש און געכאַפּט מיט די ליפּן טראָפּנס רעגנוואַסער. כ׳האָב ליב די קליינע רעגנ־טראָפּנס, האָט זי געזאָגט. דערנאָך האָט זי אויסגערעכנט וואָס זי האָט אַלץ ליב, בעת דער רעגן האָט שטראָמענווייז געגאָסן און מיר זענען געזעסן אונטער אַ וואַסערפאַל.

כ׳האָב ליב די קליינע רעגנטראָפּנס, אַקסעל, יאָ. אָ, כ׳האָב ליב ווינט און שטורעם, האָגל און שניי, די זון איבער אַלעמדינק, די וואָלקנס, דיביימער, און דאָס גערויש פון די ביימער, איבער אַלעמדינק האָב איך ליב די פייגל און גאָר באַזונדער די גלי־ווערימלעך, אויך די בליצן, זיי לאַכן דאָך צו מיר, און דיך, דיך, אַקסעל, דיך מער ווי אַלץ, אַלץ, מער ווי טויזנט זונען און מער ווי אַלע שטערן־נעכט און דעם ווילדסטן שטורעם —

כ׳בין פאַרבייגעגאַנגען די סאָסנע און געשמייכלט, אָבער דעם קאָפּ האָב איך געמוזט אָפּקערן.

קיין שום פויגל האָט נישט געזונגען מער אין וואַלד, ניין.

כ׳בין צוגעגאַנגען ביז גראַף פליוגענס שלאָס, האָב אָנגע־קוקט דעם טויער מיט די מאָך־באַדעקטע לייבן, וואָס האָבן געהאַלטן אויף זיך די הערב־בלעכן, כ׳בין דורכגעגאַנגען דורך אונזער בזשאָזענעם ווערדל און צוגעקומען צו אונזער עפּלבוים. ער איז געשטאַנען אַ פּוסטער. ברוינע, לעדערנע בלעטער האָבן זיך נאָך געבאָמבלט אויף די שטענגלעך. אין פאַרוועלקטן גראָז איז געלעגן פאַרפוילט אויבס.

אַמאָל, אין ליכטיקן פרילינג, האָב איך אַ שאָקל געטאָן דעם

צפּלבוים און ס'האָבן זיך געשאָטן די בליטן איבער אַ גאָלדענעם קאָפּ. — —

כ'בין אַרויפגעגאַנגען אין דער הייך, וואו ס'איז געשטאַנען די באַנק. דער טאָל איז דאָ געלעגן, ווי מ'וואָלט דורך אַ געל גלאָז אויף אים געקוקט. פאַרוועלקט, פאַרמאַטערט און לייכטנדיק, ווי דאָס פּנים פון אַ גוסס, וואָס שיינט מיט אַ באַזונדער ליכט. די לאָנקעס זענען געווען ברוין און זומפּיק. די ראָוועס אָנגעפּולט מיט פאַרוועלקטע בלעטער, דאָס זענען געווען גריבער, אין וועל־כע דער זומער איז געלעגן, די האָפנונג און פרייד פון זומער און דער אַראָמאַט זיינער. לעבן דער באַנק איז געשטאַנען אַ דערנער־צווייג, וואָס האָט אויסגעזען ווי דער גרויער קאָפּ פון אַן אַל־טער, שמוציקער פרוי, מיט אָנגעשפּיצטע האָר. די פעלדער זענען געווען אַראָפּגערוימט. ס'איז מיר געווען, ווי כ'וואָלט מיט נאַקע־טע פיס געגאַנגען איבער די שטעכיקע אַראָפּגערוימטע פעלדער. כ'האָב געטראַכט וועגן דעם פרילינג, ווען דאָס פאַרזייטע איז אויפגעגאַנגען אַזוי יונג און גרין, אַז דאָס האַרץ האָט זיך גע־פרייט אין מיר, און דערנאָך, ווי עס איז געוואַקסן און פאַנאַנ־דערגעוויקלט די גרינע פענער און געפלאַטערט מיט זיי פאַר פרייד. דערנאָך איז געקומען די צייט, ווען דער טאָל האָט זיך געפּרעגלט, ווי אין אַ גרויסער פאַן, און יעדעס פינטעלע פון דער לופט האָט געגומען זינגען — דער ווייץ האָט געבלאַנקט דע־מאָלט, ווי קופער, און דער קאָרן איז רויט געווען, ווי די פעל פון אַ פוקס. דאָס האָט מען פאַר אונז זיך געגריסט און גענייגט, בעת מיר זענען געגאַנגען דורך די פעלדער! די גרילן האָבן געגרילצט אויף די פעלדער, דאָס האָט געקלונגען, ווי טויזנ־טער קליינינקע שמידעלעך וואָלטן באַשעפטיקט געווען טיף אין דר'ערד ביים אויסהאַמערן צאַרטע טאָוועלעך זילבער. דערנאָך זענען געקומען די שלעכטע טעג, דער סערפּ האָט געשניטן און

געסקריפּעט און איין פרימאָרגן זענען די זאַנגען געלעגן אָפּגע־שניטענע, שטייפע, מיטן פּנים אַראָפּ, ווי די דערשאָסענע זעלנער. דאָס האָט אונז ביידע זייער ווי געטאָן.

כ׳בין געשטאַנען אויפן ווינט, דער פעדער אויף מיין הוט האָט זיך באַוועגט, אינמיטן ליידיקן הערבסט, און געטראַכט וועגן זומער און די אַרומגעקאָשעטע פעלדער האָבן מיר ווי געטאָן, ווי קאַליקעס זענען זיי מיר פאָרגעקומען.

כ׳בין ווייטער געגאַנגען.

כ׳בין געגאַנגען אַרום און אַרום, באַקוקט אַלע בענק, שטיי־נער, אָפענע שטיקער פעלד, איבער וועלכע ערינערונגען האָבן אַרומגעשוועבט. געווען אַ סך הייליקע ערטער אין וואַלד, אַזעלכע, וואָס איך האָב נישט באַטרעטן, כ׳האָב נאָר געקוקט אויף זיי פונדערווייטנס. טרויעריקע סודות האָבן מיר אָנגעפולט דאָס האַרץ.

מיינע געוויינלעכע וועגן זענען דאָס געווען.

דערנאָך איז טונקל געוואָרן, די זון איז נאָך אַ קורצער געזעגענונג פאַרשוואונדן הינטער די בערג.

הערבסט איז געווען, הערבסט. אַ קאַלטער ווינט האָט גע־בלאָזן. זיכער וועט באַלד אויף דער וועלט טונקל און קאַלט ווערן אויף לאַנגע, לאַנגע וואָכן. אַלצדינג איז שוין געפרוירן, אַלץ, וואָס האָט פאָרגעפילט דעם ווינטער און די פינסטערע נעכט.

ס׳איז נאָך לאַנג געווען ביז פרילינג.

כ׳האָב אַ קוק אַריין געטאָן אין וואַלד, וואָס איז אין זיין טיפקייט געווען ברוין־שוואַרץ. אַך, טרויעריק האָט עס אויסגעזען דאָרטן אינעווייניק. און כ׳האָב געטראַכט — ווי אַרום כ׳בין גע־פאַלן דערויף, ווייס איך נישט — אַזוי מוז עס אודאי זיין: אונ־טער אַ פאַרפוילטן שוואָם זיצט דאָרט אַ קאַרליק אין פינסטערן

וואַלד און, קנאַקנדיק מיט די ציין, פאַרלאַטעט ער זיך דעם ווינ־טער־פעלץ פון מוילוואורף־פעל. אַ שנעק לייכט אים צו

איך וועל שטאַרבן, קלאָגט דער שנעק.

איך וועל לעבן, ענטפערט דער קאַרליק און זיינע ציין קנאַקן. איר, שנעקעס, האָט זיך גוט! ס׳איז נאָך לאַנג ביז פרילינג!

כ׳בין אַריינגעגאַנגען אין שטוב. און אפשר איז אויך גע־ווען אין וואַלד אַ קאַרליק, אַ גרויער, מידער קאַרליק, וואָס האָט זיך מיט די אייגענע הענט איינגעגראָבן אין דער ערד.

שטיל איז געווען אין שטוב און ס׳האָט אויסגעזען, ווי או־מעטום שטייט איינער, וואָס וואָלט גערן עפעס געזאָגט. כ׳האָב געפיפן.

אַ טיר האָט זיך אויפגעעפנט און דער גאָלער, קיילעכיקער קאָפּ פון דער אַלטער מאַריאַ האָט זיך באַוויזן אין דער ליכטי־קער שפּאַרע.

„דאָס בין איך", האָב איך אויסגערופן אויפן קול. „האָט מען באַזאָרגט דעם צייטונגס־אַנאָנס וועגן פּאַצאָ?"

„יאָ, בעל־הבית".

„אויב אַזוי איז גוט. וועט ער מסתמא באַלד אָנקומען, אונ־זער גוטער פּאַצאָ. כאַ־כאַ. אַ גוטע נאַכט, מאַמעלע!"

„אויך אייך אַ גוטע נאַכט, בעל־הבית!"

און ס׳איז אָנגעקומען די נאַכט, די לאַנגע נאַכט.

כ׳בין זייער ווייניק געשלאָפן אין די ערשטע וואָכן. כ׳בין געזעסן אין דער ביבליאָטעק און געלייענט. געשפּילט קלאַוויר. און דעמאָלט איז איינגעבאָרג אויפגעגאַנגען פון אַלע טענער, פון אַלע באַוועגונגען, דאָס איז געווען שיין — אָבער אָפט האָב איך געמוזט אויפהערן שפּילן.

כ׳בין געזעסן אויף דער פענסטער־ראַם אין די ווייסע

צימערן און געוואַרט אויפן פרימאָרגן. אינגעבאָרג איז געווען אַרום מיר.

אַ וואַלד־געשמאַק האָט זיך געטראָגן איבער די ווי־סע צי־מערן, ביז אַהער האָב איך אים קיינמאָל נישט געשפּירט אַזוי שטאַרק. באַגינען האָט ער דעם מאָרגנשטערן געטראָגן אין זיך. מיליאַרדן בליצנדיקע פונקען האָבן זיך געטראָגן דורך די ווייסע שטובן, געפלויגן מיר אין די אויגן, אַז פון פאַרבלענדעניש האָב איך זיי געמוזט פאַרמאַכן. ביינאַכט האָט אַ שרעקעדיק בלייך ליכט געציטערט איבער אַלעמדינק, און די פאַרוועלקטע שטרויסן אין די וואַזעס און קרוגן האָבן אָנגעהויבן שמעקן. זייער גערוך איז געווען דער גערוך פון דער פאַרגאַנגענהייט, ער האָט דער־ציילט: דאָ האָט עמיצער געוואוינט. צעבלעטערטע רויזן זענען געלעגן אויף דער פאָדלאָגע, געלער בלומען־שטויב איז געווען צעשאָטן איבערן טישטוך. אַ צאַרטער גערוך פון אינגעבאָרגס מלבושים, פון איר נאַקן און אירע האָר האָט זיך געטראָגן פון די טויטע מעבל. כ׳בין געזעסן אויפן פענסטער־ראַם, אין בלויען ליכט פון דער לבנה, און געפלוידערט מיט איר. אינגאַנצן אַזוי ווי אַמאָל. מיר האָבן געפירט געשפּרעכן און איך האָב נאָכגע־מאַכט אינגעבאָרגס שטים, וויפיל כ׳האָב געקענט. טייל מאָל האָבן מיר געפירט וויציקע געשפּרעכן, כ׳האָב זיך געמאַכט פאַר אַן עם־הארץ, וואָס וויים גאָרנישט. מיר האָבן געלאַכט. געפלוידערט.

די לבנה איז אויפגעגאַנגען, האָב איך געזאָגט:

„די לבנה איז אַ בריוו פון זילבער, וואָס די זון שרייבט צו די קינדער אויף דער ערד, ווייל זי איז אַוועק אויף אַ ווייטע רייזע, אינגעבאָרג“.

אַלטע ווערטער.

„זאָל איך דיר שענקען די לבנה, אינגעבאָרג?“

אינגעבאָרג לאַכט. „איך שענק דיר די זומער־פייגעלעך פון הונדערט זומערס, אַקסעל, ווילסט?"

אַלמע ווערטער.

אינצווישן לויפט מיר דורך אַ ציטער. אַזוי שטיל איז אין די ווייסע צימערן און איך רעד מיט אַ געשפּענסט.

כ'האָב מיך אַרומגעשלייכט איבער די צימערן, אַרומגע־שלייכט זיך, געשעפּטשעט.

כ'האָב אָנגעטאַפּט די מעבל. איין קישן איז געווען, אויף וועלכער איר קאָפּ האָט דאָס לעצטע מאָל גערוט. מ'האָט עס דערקענט — — —

די דאָזיקע צימערן האָבן מיך אַלץ מער און מער געצויגן צו זיך! דאָ איז געווען איר שטים, איר געזאַנג! אָפּט האָבן די צימערן גאַנץ דייטלעך אָנגעהויבן צו זינגען. די טיר, וואָס האָט געפירט צום שלאָפצימער, איז געשטאַנען האַלב־אָפן, זי האָט אויסגעזען צו באַוועגן זיך און צו סקריפּען נאָך שטילערהייט. כ'האָב אָפּגעזוכט שפּורן פון אירע טריט אויף די טעפּיכער, כ'האָב געפונען אַ לעש־פּאַפּיר, אויף וועלכן ס'איז געווען אויפגעצייכנט אַ טענענבוים, אַ קו, אַ מאָנאָגראַם, געפלאָכטן פון אַ און אי.

אויף אַ טיש איז געלעגן קאַרלס אַ בוך, אַ סך ערטער זע־נען מיט דינע ליניעס געווען אונטערגעשטראָכן. כ'האָב אויך געפונען אַ גאָלדענע האָר צווישן צוויי זייטן. ווי איך האָב זיך דערשראָקן, ווען כ'האָב גאַנץ פּלוצלינג געפונען די גאָלדענע האָר!

ס'קאָן זיין, כ'האָב זי געקושט, יאָ, אויף געוויס, זי האָט מיר אַרומגעוויקלט דעם האַלז. דעם גאַנצן טאָג האָב איך מיך געהילט אין גאָלדענע האָר, געבאָדן זיך אין זיי, געלאָזט זיך גלעטן דאָס פּנים פון זיי.

כ'האָב געפונען אַ שטעל אין קאַרלס בוך, וואָס אינגעבאָרג

האָט אונטערגעשטראָכן. זי האָט געלויטעט: מיר האָבן זיך אָנגעקוקט. דיין נשמה האָט אַרומגענומען מיינע און זיי האָבן זיך נישט געוואָלט מער אָפּלאָזן און דאָך זענען מיר אויף אַ סך שריט געשטאַנען דערווייטערט פון זיך. דערנאָך ביסטו אַוועקגעגאַנגען. אויך איך בין אַוועקגעגאַנגען. באמת, אַזוי ווי צוויי פיש אין ים, אַזוי האָבן מיר פאַרבייגעצויגן איינס פאַר ס׳אַנדערע. אַזוי איז דער שטייגער פון די מענטשן.

כ׳האָב דערהערט איינגעבאָרגס זיפצן. כ׳בין אַנטלאָפן.

אַ געזאַנג אין דער נאַכט. אַ ערלעך געזאַנג. כ׳האָב מיך אויפגעכאַפּט און איינגעהערכט זיך. דאָס קול האָט זיך דערווייטערט. כ׳האָב געשמייכלט און צוגעפרעסט די הענט צום האַרצן. — — —

איינמאָל אַ נאַכט האָט אַ הונט זיך צעבילט פאַרן הויז. כ׳בין אַרויסגעשפרונגען פון בעט. זאָל דאָס זיין פּאַפּאַ! ניין, מ׳האָט גאָרנישט געזען. דערנאָך האָט זיך אַ היילעריי צעטראָגן פון וואַלד גאַנץ טיף. כ׳האָב מיך אָנגעטאָן און געלאָפן אין וואַלד אַריין. כ׳האָב אַ פייף געטאָן.

קיין שום זאַך האָט זיך נישט באַוועגט, בלויז דאָס גערויש פון די פאַלנדיקע בלעטער.

30

איינמאָל נאָכמיטאָג זענען צוויי מענטשן אַריינגעפֿאַלן צו מיר אין שטוב, צוויי מענטשן, וואָס האָבן געלאַכט און געווען גוט געשטימט.

האַררי אוזעדאָם, מיטן מאָלן לענגלעכן פּרויענקאָפּ, און אַ רויט־האָריקער פלוידערזאַק מיט זומער־שפּרענקעלעך, האַרציקע אויגן און אַ קליינעם נאָז, ענגערן־ווייקערסבאַך, איזאַבעלאַ האָט זי געהייסן. זי איז געווען מיינע אַ קוזינע. אוזעדאָמס אַ שילערן, איצט זיין פרוי.

„פון פאַרצווייפלונג האָט ער חתונה געהאַט מיט מיר!" האָט זי געזאָגט. זי האָט געלאַכט, קיין רגע נישט געקאָנט איינזיצן שטיל און כסדר געשאַרט דעם קאַפּעלוש אויפן קאָפּ אַהין און צוריק.

האַררי אוזעדאָם האָט גערעדט און גערעדט. זיי האָבן מיך געוויילט ביידע, געלאַכט, באַשטעלט קאַווע און ווייַן און קאָניאַק און זיך פאַרהאַלטן אַזוי, ווי זיי וואָלטן געהאַט בדעה דאָ צו פאַרבלייבן. כ'האָב זייער גוט פאַרשטאַנען, אַז זיי זענען געקומען כדי מיך צו צעשטרייען.

„דעם גאַנצן מאָצאַרט ווע'לן מיר פאַרשפּילן פאַר דיר, אַקסעל!"

כ׳האָב געפּרווּוט פריילעך זיין מיט זיי, פּלוידערן מיט זיי,
ס׳איז נישט געגאַנגען. כ׳האָב געשמייכלט פון צייט צו צייט.

איזאַבעלאַ האָט הארי אוזעדאָמען צוגעמאַכט דאָס מויל
מיט דער האַנט, ווען ער איז געוואָרן חוצפּהדיק.

דערנאָך זענען זיי אַוועקגעגאַנגען.

„אַלע טאָג וועלן מיר קומען, אַקסעל! נאָר אָן אויסרע-
דענישן!"

זיי זענען אַוועקגעגאַנגען, איזאַבעלאַ איז צוריקגעקומען.

זי האָט מיך אַרומגענומען און צוגעטוליעט זיך. „הער",
האָט זי געזאָגט, „וואָס איז מיט דיר? ווי דו זעסט אויס? זעסט
דאָך שוין אויס ווי אַ מת! אינגאַנצן גרין און ווי פון וואַקס.
אַקסעל, דערצייל מיר אַלץ!"

איך האָב געשמייכלט.

„אָ, אַקסעל, פאַרבעסער זיך. ס׳אַראַ לוסטיקער חבר דו
ביסט פריער געווען. כ׳פלעג שטענדיק זאָגן אַלעמען: דאָס איז
גאָרנישט, ווען איר וואָלט אַקסעלן געזען! און איצט אויף ווי-
דערזען, דו!" — —

כ׳האָב מיך אָנגעקוקט אין שפּיגל. יאָ, כ׳האָב אויסגעזען
ווי אַ מת. פונוואַנט האָט זיך דאָס גענומען? צי דערפון, וואָס
כ׳האָב שטענדיק געלעבט מיט אַ געשפּענסט? — — —

זיי זענען נאָכאַמאָל געקומען, אוזעדאָם און איזאַבעלאַ,
כ׳בין נישט געווען אין שטוב. זיי האָבן מיך פאַרבעטן אין רויטן-
בוק. זיי האָבן געשיקט נאָך מיר דעם וואָגן.

ניין, כ׳בין נישט געגאַנגען.

האָבן זיי עס דען נישט באַמערקט, אַז כ׳האָב נישט גע-
קאָנט זיין צווישן מענטשן?

31

דער שלאָס איז געלעגן צווישן ליידיקן באַרג־וואַלד, אויפן רעגן, אויפן ווינט, איינגעגנורעט אונטער די זיך־שלעפנדיקע וואָלקנס, עלנט האָט ער אויסגעזען. שטיל איז דאָרט געווען, ווי אין אַ שטוב, וואו עמיצער איז געשטאָרבן.

די טעג זענען לאַנג געווען און די נעכט נאָך לענגער. ס׳האָט גערעגנט און געבלאָזן. די טרויעריקסטע נשמה האָט די וועלט געהאַט.

די דאָזיקע טעג און נעכט זענען נישט לייכט געווען צום איבערטראָגן.

אין די שענסטע שעהן האָב איך געחלומט, אַז פּאַפּאַ וועט צוריקקומען און כ׳וועל קאָנען מיט אים רעדן, אין די שענסטע שעהן האָב איך געחלומט וועגן אינגעבאָרג. אַ גערויש איז אַרומגעלאָפן איבער די ווייטע זאַלן, די בלומען אויף די טאַפּעטן האָבן ווידער אויפגעלעבט, די פּנימער אויף די ווענט האָבן זיך ווידער צעשמייכלט, מענגעס ליכט האָבן געברענט אין מיין צימער און מיט אַ פאַרשכורט האַרץ בין איך אַרומגעגאַנגען אַהין און אַהער. זומער איז געווען.

אינגעבאָרג לאַכט און פרעגט: „ווי אָפט וועסטו מיך נאָך היינט קושן?” איך שטיי פאַר איר און די ברוסט מיינע שטראָמט

מיר איבער. „טויזנטמאָל!" זאָג איך. און אינגעבאָרג באַהאַלט דאָס פּנים אין די הענט, איז אויפגערעגט און לאַכט.

זומער איז און אין פּאַרק זינגען די פייגל אַזוי, אַז ס'דאַכט זיך — עמיצער האַלט אַ בינטל העלע גלעקעלעך אין האַנט און קלינגט מיט זיי.

די זון פינקלט. האַלאָ! אַ רעגנבויגן איז דער טויער, וואָס פירט אין דעם הויז אַריין!

די ליכט לעשן זיך אויס איינע נאָך דער אַנדערער, עס ווערט טונקעלער אַרום און טונקעלער ביי מיר אין האַרצן.

כ'זיץ פאַר דער לעצטער ליכט און קוק זיך איין, ווי זי ווערט קלענער. אַזוי פאַרגייט די צייט, מ'זעט, ווי די ליכט ווערט צעשמאָלצן.

כ'בין אַליין, די געסט זענען אַוועקגעגאַנגען.

און איך טראַכט: שווער איז דאָס לעבן, שווערע אויפגאַבן שטעלט עס. זוך דיר גליק, אָ, מענטש! לעב מיטן גליק, אָ, מענטש! און שמייכל ווידער, נאָכדעם ווי דו האָסט שוין געשלאָכטן פאַר גליק, אָ, מענטש!

זאָגט אַזוי דאָס לעבן און טוט צומאָל קיין ציטער נישט.

איינמאָל ביינאַכט, ווען דער ווינט האָט געטרייסלט מיט די שויבן, בין איך געפאַלן אויפן געדאַנק צו שרייבן צו אינגעבאָרג. כ'האָב געשריבן די גאַנצע נאַכט נאָכאַנאַנד און אויפן האַרץ איז מיר לייכטער געוואָרן. כ'האָב געשריבן:

אינגעבאָרג, אינגעבאָרג, פאַרוואָס האָסטו מיך פאַרלאָזן? יאָ, פאַרוואָס? האָב איך דיך דען נישט ליב געהאַט? איז דען נישט שיין געווען דער פרילינג און זומער? איך פרעג דיך נאָר, ס'איז נישט קיין פאָרוואורף, ניין. האָסט דערזען קאַרלן, האָסט דערזען קאַרלס אמתדיק פּנים, דאָס אמתדיקע. דערנאָך האָסטו שוין געמוזט. איך שרייב צו דיר. דו וועסט די דאָזיקע בריוו

קיינמאָל נישט דערהאַלטן, אָבער ס׳איז אַזוי לאַקנדיק־שיין צו שרייבן צו דיר.

ווען דו וואָלסט געוואוסט, ווי איינזאַם עס איז ביי מיר קיין שום זאַך באַוועגט זיך נישט אין די צימערן. איך קלאַפּ מיט די טירן, פייף, אָבער די שטילקייט לייגט זיך נאָך שרעקלעכער אויף מיר. ווען דו וואָלסט געוואוסט, וואָס איך טראָג אַלץ איבער! אפשר וואָלסטו געקומען צו מיר אויף אַ שעה. אפשר וואָלסטו אָנגעשריבן צו מיר אַ פּאָר ווערטער. יאָ, דו ביסט דאָך אַ גוטע, וואָלסט דאָס געוויס געטאָן. ווען דו וואָלסט נאָר געוואוסט פון דעם אַלעם.

אינגעבאָרג, זיי געגריסט! כ׳הער נישט אויף צו טראַכטן וועגן דיר. טאָרסט נישט דערפאַר אויף מיר פאַריבל האָבן אין די דאָזיקע ערשטע וואָכן. ווי נאָר כ׳וועל איינמאָל אויפהערן זיך מיט דיר צו געזעגענען וועט עס גיין בעסער.

אינגעבאָרג, איך זע דיך. דו שמייכלסט און פון דיינע אויגן שפּרינגען פונקען, אַזוי ליכטיק, ווי די פונקען, וואָס שפּרינגען פון אַ שטיין.

אינגעבאָרג, ביסט אַ גאָלדענער, קיילעכדיקער רינג, ביסט אַ גאָלדענע קויל, יאָ, דאָס ביסטו, ווייל די קויל איז די האַנט־שריפט פון דעם באַשעפער, ביסט ווי די ווייכע לופט אום פרילינג, ווען דער שניי צעגייט, אינגעבאָרג. ביסט אַ ווייסע גלאָקן־בלום, פול מיט טוי.

ווי פיל איך שרייב צו דיר, אינגעבאָרג! אָבער דער זייגער איז ערשט צען און די נאַכט איז לאַנג. וועל איך דיר נאָך אַ שטיקל צושרייבן.

אינגעבאָרג, — אַזוי שרייב איך ווייטער, — איך פיל, ווען דו טראַכסט וועגן מיר. איך לייען, אָבער פּלוצלינג ווער איך אומרויק, דו שטייסט הינטער מיר, גלעטסט מיר לייכט די האָר

און באַרירטסט די אָפּשטייענדיקע הערעלעך, כ'פיל דאָס זייער גוט.

אינגעבאָרג. ס'קאָן זיין, אַז דיין אָנבליק שוועבט אין דער לופט, אָדער בלויז דער גלאַנץ פון דיין באַק, אַ שמייכל פון דיינע ליפּן. אינגעבאָרג, הער, טיילמאָל ביינאַכט קומסטו צו מיר און לייגסט מיר אַרונטער צוויי טרערן אונטער די אויגן־הייטלעך. כאַפּ איך זיך פלוצלינג אויף, וואָרים די טרערן גליען מיך און כ'געפין זיי ביי מיר אויפן באַק.

אינגעבאָרג, טיילמאָל רעדסטו מיט מיר, רעדסט אַזוי ווי עמיצער, וואָס דרייט זיך אויס און וויל אַוועקגיין. אַקסעל, אַזוי שעפּטשעסטו, פאַרוואָס גיי איך דאָס אַוועק פון דיר? ווי שיין איז געווען אונזער ליבשאַפט!

דער גורל האָט אַ ווינק געטאָן.

כ'האָב דיר נישט געוואָלט פאַרשאַפן קיין ווייטאָק, אַקסעל. ניין, קיינמאָל נישט, גוטע דו, ווי האָסטו עס דאָך געקאָנט פאַרלאַנגען. גיי און געניס דיין פרייד. אַלץ וועט זיין צום גוטן, זאָל נאָר נאָך עטלעכע טעג פאַרבייגיין. ביז כ'וועל נישט אויפהערן זיך מיט דיר צו געזעגענען, ווייסט דאָך — — —

אינגעבאָרג, אינגעבאָרג, ווען עס פאַלן מיר אַזוי פלוצלינג איין אַ צענטויזנט שיינע נעמען פאַר דייבעטוועגן?

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

אינגעבאָרג קעמט זיך די האָר. כ'דערמאָן זיך דאָס.

אינגעבאָרג האָט ליב געהאַט צו קעמען זיך די האָר, שעהן־לאַנג האָט זי געקאָנט דערביי פאַרברענגען. און שעהן־לאַנג האָב איך געקאָנט זיך צוקוקן דערצו.

אַזויפיל האָר זענען געווען! שטראָמענווייז זענען זיי אַראָפּגעפלאָסן, געפאַלן איבער אירע אָרעמס, איבער די בריסט; ווען זי האָט אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ האָבן זיי זיך גענומען באַ־

3737 VAN HORNE AVE.
MONTREAL 249, QUE.

וועגן פון אויבן ביז אַראָפּ, ווי פֿלאַמען האָבן זיי געפֿלאַטערט. דאָס פּנים אירס האָבן זיי אַזוי געקאָנט פֿאַרהילן, אַז עס האָט אַרויסגעקוקט ווי פֿון אַ הייל־טיפֿעניש. און דעמאָלט האָבן אירע אויגן אַזוי שטאָלץ און גוטמוטיק געלויכטן.

זי האָט איינגענומען די צעפֿלאָשעטע האָר מיט דער האַנט און אויסגעדרייט דעם קאָפּ אויף לינקס, בעת דעם קאָם האָט זי דורכגעפֿירט דורך דער גאַנצער לענג פֿון די האָר. כ׳האָב קיינמאָל נישט געזען זי זאָל האָבן אַמאָל אויסגעדרייט דעם קאָפּ אויף רעכטס. און די האָר האָבן געקנאַקט

„היינט קנאַקן זיי באַזונדערס שטאַרק!" האָט אינגעבאָרג געזאָגט. די האָר זענען געלעגן אויף מיין האַנט, ווי אַ נעץ, אַ שפּין־געוועב, זיי זענען ווייך געווען, געצערטלט מיר די האַנט. מ׳האָט זיך גאָר נישט געקאָנט פֿאָרשטעלן, וואָס דאָס הייסט אַזעלכעס האָר, ניין, דאָס איז געווען עפּעס גאָר אַ וואונדערבאַרע זאַך.

דערנאָך זענען זיי צונויפֿגעבונדן און פֿאַרדרייט געוואָרן אויפֿן נאַקן. כ׳האָב זיי נאָכגעפֿאָרשט מיטן אויג. אינגעבאָרג האָט זיך געקעמט די האָר. כ׳טראַכט אַצינד וועגן דעם. שעהן פֿאַרגייען. אינטערעסאַנט — גאָרנישט־באַדייטנדיקע קלייניקייטן קאָנען אין געשעענישן פֿאַרוואַנדלט ווערן.

פֿון די צייטן, ווען כ׳האָב אויסגעשפּיצטע ליפּן געקושט און געטרופֿן: אַלע טאָג איז איצט אַ חתונה, דו!

— —

אַ מאָדנעם געשמאַק שפּיר איך אויף די ליפּן.

אַמאָל פֿאַרגייט ער, אָבער ער קומט כּסדר צוריק.

כ׳פֿיל אים אינדערפֿרי, ביים אויפֿשטיין, און דאָס איז דאָס

MORRIS WINCHEVSKY LIBRARY
MONTREAL

גאַנצע גליק מיינס פאַרן טאָג. עס טרעפט—איך פאַרליר דעם געשמאַק פון די ליפּן, אָבער ביינאַכט חלומט ער זיך מיר, איך כאַפּ זיך אויף, ער איז ווידער דאָ אויף מיינע ליפּן. —

דעמאָלט האָב איך שוין נישט מער די העזה אַנטשלאָפן צו ווערן. — — —

וואָס זאָל איך טאָן? זאָל איך לייענען? כ׳פאַרשטיי קיין איין שורה נישט. זאָל איך שפּילן אויפן קלאַוויר, אָדער אויף דער פידל? אינגעבאָרג איז דאָך דאָ אין יעדן טאָן. זאָל איך דעם וואַלד אויסהאַקן, די לאָנקע אויסטריקענען, אַ קאַנאַל אויסגראָבן און מאַכן אַ וועג פאַר די שיפן און פאַרן האַנדל?

און אפשר אַוועקפאָרן, אין מרחקים, ביז אַהינצו, וואו די באַן הערט אויף, און דערנאָך וואַנדערן, וואַנדערן —?

יאָ! אָבער טאָמער פאַלט איין אינגעבאָרג צו באַזוכן מיך אויף עדלהאָף! — — —

נישט-ווילנדיק האָב איך דעמאָלט אַ סך געטראַכט וועגן דער געשיכטע מיט הערמאַן עקע, דעם גוטבאַזיצער פון קאַטשקעטייך, וועלכן זיין ווייב האָט פאַרלאָזט.

זינט אינגעבאָרגס געזונט-ווערן האָב איך עס געהאַט דערציילט אינגעבאָרג. איז עס נישט געווען משונהדיק? האָט מיין נשמה פאָרגעפילט, וואָס עס וועט געשען?

נישט-ווילנדיק האָב איך אָפט געטראַכט וועגן דער געשיכטע מיט הערמאַן עקע, וואָס האָט געגלויבט, אַז חוה וועט צוריקקומען צו אים.

אַ גאָרטן פון רויזן האָט ער געפלאַנצט פאַר אירעטוועגן, אַ וועראַנדע האָט ער אויסגעבויט פאַר איר. פרישע בוקעטן זענען שטענדיק געשטאַנען אין די וואַזעס, אַ ברענענדיקע לאָמפּ די גאַנצע נאַכט ביי איר אין צימער.

איילט זיך, איילט זיך, מענטשן.

יאָ, וואָרים חוה קאָן אָנקומען.

ווען דער פּריינט זאָגט צו הערמאַן עקע: ווער זי טאָקע קומען? — כאַ־כאַ־כאַ, — ענטפערט הערמאַן עקע. דאָס איז אַלץ, וואָס ער ענטפערט.

פאַרשטייט זיך, חוה וועט צוריקקומען. וואונדערלעכע זאַכן האָב איך איבערגעלעבט, וועט זי דערציילן, אַלע האָבן מיך גרויס־געהאַלטן.

קעניגין, דיין טראָן איז גרייט — אַך, ס׳אַרא נאַר! יאָ הערמאַן עקע איז אַ נאַר. אָבער אַ גליקלעכער נאַר איז ער.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

איינמאָל ביינאַכט האָט דער הירש זיך צעשריגן אין די בערג. כ׳בין געשטאַנען ביים פענסטער און זיך איינגעהערכט צו זיין געשריי.

פלוצלינג איז ער אויפגעגאַנגען אין מיין האַרצן, דער גע־דאַנק, צום ערשטן מאָל, פולשטענדיק קלאָר, פאָדערנדיק און שטאַרק. כ׳האָב מיך געראַנגלט מיט אים. וואָכן און חדשים האָב איך מיך געראַנגלט מיט אים, מיט דעם דאָזיקן געדאַנק.

כ׳בין טרויעריק געווען, טרויעריק.

כ׳בין אַרומגעגאַנגען אין אַ זאַק מיט אַש. נישט געלאַכט מער, זעלטן געשמייכלט. כ׳האָב ליב געהאַט צו טאַנצן און יובלען פאַר שמחה, כ׳האָב ליב געהאַט פּרעכטיקע געדאַנקען אַרומצו־טראָגן אין קאָפּ, כ׳האָב ליב געהאַט צו הערן דאָס קלאַפּן פון מיין האַרצן. יאָ, יענעם זומער האָב איך סימפּאָניעס אַרומגעטראָגן אין זיך, סימפּאָניעס אָן אַ סוף, אָן אַן ענד.

און איצט בין איך פון מיין מלכות פאַרטריבן געוואָרן, אַ בעטלער, וואָס שלעפּט זיך אַרום, הונגער אין די אויגן.

אַמאָל האָב איך געשפּרייזט, איצט בין איך געקראָכן.

וואָלט זי בלינד געוואָרן די זון, וואָלט זי צעפאַלן געוואָרן די וועלט אויף אַש, אויף שטויב.

די האַנט פון גורל האָט מיר אַזוי צעקנאָדערט דאָס פּנים, אַז עס זעט מיר אויס פרעמד. מיינע אויגן האָבן זיך צוזאַמענגערוקט און שטערן מיר, אַ טיפער קנייטש צעטיילט מיר דעם שטערן, מיינע ליפּן זענען מיט ביטערניש אַרומגעזוימט.

כ׳בין אומגליקלעך.

אַ קליין וואָרט איז דאָס. ווי, אַז עס געשעט און די קאָנסט גישט זאָגן מער קיין וואָרט, ווי דאָס.

32

אין דער נאַכט, ווען דער ערשטער האָגל איז געפאַלן, האָט זיך מיר געחלומט אַ וואונדערבאַרער חלום. ס'האָט זיך מיר געחלומט, אַז אינגעבאָרג שטייט בײַ מײַן בעט. כ'האָב זי געזען שטיין, ס'איז געווען אַזוי ווי זומער, די לבנה האָט געשײַנט דורך די קאַשטאַנעס און די פּאָדלאָגע אין צימער האָט אויסגעזען, ווי אַ שפּיגל, וואָס איז צעפּלאַצט אויף טויזנט שטיקלעך. אויך אינגעבאָרג האָט געלויכטן. כ'האָב מיך אויפגעכאַפּט: פּוסט און קאַלט איז געווען אַרום מיר. כ'בין אויפגעשטאַנען און אַראָפּגעגאַנגען מיט די בערג, דורכן טאָל. כ'האָב מיך אָנגעשטויסן אויף די רעלסן. די רעלסן זענען באַדעקט געווען מיט האָגל.

צוויי גליקלעכע טעג זענען אָנגעקומען. צוויי טעג מיט באַקן, ווי דער מאַי, און לײַכטע פּיס, ווי די שטראַלן פון דער זון.

איינמאָל אַ טאָג איז פּאַצאָ צוריקגעקומען. אויף צומאָרגנס איז אָנגעקומען אַ בריוו פון אינגעבאָרג.

כ'בין געשטאַנען בײַם פענסטער און אַראָפּגעקוקט לענגאויס דעם וועג. מיטן וועג אַרויפצו איז געגאַנגען אַ יעגער מיט זײַן הונט. ניין, דאָס איז נישט געווען קיין יעגער, קיין געווער האָט ער נישט געהאַט און איז אויך נישט געגאַנגען, אַזוי ווי עס

גייען די יעגער, דאָס איז געווען אַ פּאַסטוך מיט זיין הונט. ניין, דאָס איז אויך קיין פּאַסטוך נישט געווען, אַ באַן-וועכטער איז דאָס געווען, מ׳האָט דאָס דערקענט אָן זיין היטל, און דער הונט איז נישט געווען דעם באַן-וועכטערס הונט, אָט דער זיך-שלעפּנדיקער, אויסגעדאַרטער הונט דאָס איז געווען פּאַצאָ.

כ׳האָב אויפגעריסן דאָס פענסטער און אַ פייף געטאָן. דער הונט האָט אָנגעשטעלט די אויערן, טעמפּ אַ ביל געטאָן און איך צוגעשלעפּט אַ מידער.

„קומט אַריין! קומט אַריין, מיין פריינט!״ האָב איך זיך געווענדט צום באַן-וועכטער.

פּאַצאָ איז אַרויפגעלאָפן די טרעפּ און אַ שפּרונג געטאָן אויף מיר אַרויף. ער האָט אויסגעזען פאַרענדערט. איינגאַנצן אַן אַנדערער. דערנאָך האָט ער זיך צעוואָיעט און אַרומגעקראָכן אַרום מיינע פיס. ער האָט קלאָגנדיק געיאָמערט, אַנידערגעלייגט זיך אויף דר׳ערד און געקלאַפּט מיטן עק אָן דער פּאָדלאָגע.

„וואָס איז מיט דיר, פּאַצאָ? דיינע אויגן זענען אַזוי פאַרצערט״!

דער באַן-וועכטער איז אַריינגעקומען.

„איך שרייב זיך פּאַול״, האָט ער געזאָגט. „דעם הונט האָב איך געכאַפּט. ער איז נאָכגעלאָפן די צוגן דאָ אין דער און דאָ אין דער אַנדערער זייט, שטענדיק לענג-אויס דער באַן-ליניע״.

„לענג-אויס דער באַן-ליניע? יאָ. אַ גוטער הונט!״

„יאָ, אַ גוטער הונט. אָבער ער איז קראַנק. פּרעסט גאָרנישט!״

„דאָס וועט נישט לאַנג דויערן, ווי, פּאַצאָ?״ פּאַצאָ האָט געקלאַפּט מיטן עק אָן דער פּאָדלאָגע און געוואָיעט.

כסדר אַרומגעלאָפן ביים באַן-וועג אַהין און אַהער. באַרבעק פון אונטערנצעל האָט געזאָגט: האָסטו געזען דעם הונט — אַ ווייסער יאַגד-הונט —

„זעצט זיך! — ווין! — כ׳בעט אייך, דערציילט". דער מאַן, וואָס שרייבט זיך פּאַול, האָט געננוי דערציילט וועגן ווייסן הונט.

ער האָט אים איינגעשלאָסן אין גערטנדל און אַוועקגע־שטעלט פאַר אים אַ קאַסטן. אָבער, אַ שווערע מעשה! וועמענס קאָן ער זיין דער הונט, וואָס הערט נישט, אַז מ׳רופט אים מיטן נאָמען: וואַלדמאַן אָדער פעלדמאַן, נעראָ אָדער פּאַקאַן? קיין האַלזבאַנד נישט, גאָרנישט. ער מוז שטאַמען פון ווייט, און אפשר איז ער גאָר פון אַ צוג אַרויסגעשפּרונגען. נו, און ער, דער באַן־וועכטער, וואוינט זיך איינזאַם, קומט נאָר אויף שבת צו זיך אין דאָרף אַריין. זאָגט צו אים דער שענקער פון דער שענק „שוואַר־צע בערן": פּאַול, אָט שטייט עס געשריבן. „נו, האָב איך גערירט אין וועג אַריין און אַליין גלייך אַהער געבּרענגט די אבדה. מיך קאָסט דאָך נישט קיין באַן־געלט".

דאָס דערציילן האָט געדויערט אַ לאַנגע צייט, אָבער דער־נאָך האָב איך מיר נאָך געהייסן דערציילן גענוי די איינצלהייטן.

אַלזאָ, וואָס קומט אייך איצט פון מיר, האָב איך געפרעגט.

דער באַן־וועכטער האָט זיך פאַרטראַכט, האָט אַרומגעלעקט די וואָנסעס און געדרייט דאָס היטל צווישן די פינגער.

נו, דער הונט האָט דאָך קיין שום דאגות נישט פאַרשאַפט אין שטוב. געפרעסן האָט ער אויך נישט קיין סך. וועט ער זיין אָפּנהערציק — זאָל שוין דער גנעדיקער הער אַליין באַשטימען.

„וויפיל פאַרלאַנגט איר!"

„זאָגן מיר אינגאַנצן פינף מאַרק".

כ׳האָב געשמייכלט. „אָבער ביטע—?" האָב איך געזאָגט. ער איז דאָך נישט מחויב געווען צו פלעגן פאַצאָן בחנם!

„טאָ זאָגן מיר, אין גאָטס נאָמען, דריי מאַרק. איך באַלמוי־

טשע אויף אַ האַלבן טאָג. עסן אונטערוועגנס — כ'האָב זיך גע־מוזט צעלאַכן. דער באַן־וועכטער איז רויט געוואָרן.

כ'האָב זיך נאָך מער צעלאַכט. איך בין געזעסן און געצי־טערט פאַר פרייד, און ער האָט פאַרלאַנגט פינף מאַרק! דאָס איז משונהדיק. ער האָט געקאָנט פאַרלאַנגען מיין פאַרמעגן, כ'וואָלט עס אים געגעבן. „ערלויבט, מיין פריינט", האָב איך אים געזאָגט, „ס'איז נישט צופיל פאַר מיר, נאָר צו־ווייניק. כ'וואָלט אייך וואָס אַן אמת געקאָנט אָפּנאַרן און געבן פופציק מאַרק — איר וואָלט געווען צופרידן — אָבער דאָס וואָלט געהייסן אָפּנאַרן אייך. וואָ־רים אָט דער הונט דאָ, יאָ, אָט דער הונט איז נישט קיין גע־וויינלעכער הונט, ניין!" און כ'האָב אים דערציילט, וואָס דאָס איז פאַר אַ ראַסע, אַז ער האָט מיר שוין איבער פופציק טויזנט מאַרק פרעמיעס איינגעבראַכט, און אַז אינגיכן ווערט ער אַרויס־געשיקט קיין אַמעריקע אויף אַן אינטערנאַציאָנאַלע אויסשטעלונג פון הינט.

ס'איז מיר שווער געווען נישט פאַנאַנדערצולאַכן זיך, וואָ־רים דעם באַן־וועכטערס פּנים איז ביי יעדער פרעמיע לענגער געוואָרן. „דעם הונטס בעסטע צייט, וואָס אַן אמת, איז שוין אַריבער", האָב איך פאַרענדיקט. „ער קאָן נאָך געווינען עטלעכע פרעמיעס, געוויס. פאַר קיין פופציק טויזנט מאַרק וואָלט איך אים נישט אַוועקגעגעבן. אַ שאַצער פון געריכט וואָלט אָפּגעשאַצט זיין ווערט אויף אַ דרייסיק טויזנט מאַרק. לאָמיר זאָגן צוואַנציק טויזנט. נו, אַפילו געריכטלעך קאָנט איר פאָדערן צען פראָצענט פון דעם ווערט פון געפונענעם געגנשטאַנד, איך בין גרייט אייך אויסצו־צאָלן צוויי טויזנט מאַרק. זענט איר דערמיט צופרידן?"

„נו־נו־נו ? ?!"

„אָן שפּאַט, איך קאָן אייך ווייזן די פרעמיע־צעטלען, אויב

איר פֿאַרלאַנגט דאָס. איך וויל אייך נישט אָפּגעבּאַרן". — כ'האָב גערעדט מיט אַ לייכטן, אָבער איבערצייגנדיקן טאָן.

דער באַן-וועכטער האָט געלאַכט, ווי אַ משוגענער, איז געשטאַנען אויסגעצויגן ווי אַ זעלנער, אָנגערירט מיטן האַנט דאָס היטל און געוואָרפן מיר לופט-קושן מיט דער האַנט. דערנאָך האָט ער זיך ווי אַ משוגענער געלאָזט לויפן אַראָפּ פון די בערג, דריי מאָל האָט ער פאַרלוירן דאָס היטל.

ווי ער האָט זיך געפרייט! צוויי טויזנט מאַרק! פאַראַן מענטשן, וועמען דו קאָנסט גאַנץ אינדיען אַוועקשענקען און אַ גן-עדן דערצו, און זיי וועלן קיין איין מאָל נישט רויט ווערן.

כ'האָב פאַרריגלט די טיר.

„פּאַצאָ, פּאַצאָ!"

כ'האָב מיך געוואָרפן אויף דר'ערד און געוויינט און געלאַכט פאַר פרייד.

„יאָ פּאַצאָ, גוטע נשמה דו, פריינט מיינער. דו גוטער פּאַצאָ — כסדר לענג-אויס דער באַן-ליניע, אַהין און צוריק—"

פּאַצאָ האָט מיר געלעקט די האַנט און דאָס פּנים, געדרייט מיטן עק און געבילט. כ'האָב מיך איינגעקוקט אין אים. וואָס האָט ער אַלץ נישט געוואוסט. ווען ער וואָלט געקאָנט רעדן!

ער איז נישט געווען אינגאַנצן געזונט. האַלב-פאַרהונגערט איז ער געווען.

אָבער איצט וועט שוין אַלץ גוט זיין. כאַ-כאַ-כאַ!

פּאַצאָ איז צוריקגעקומען, פּאַצאָ! —

שענק אַוועק אַ מענטשן אינדיען און אַ צולאָג דעם גן-עדן, די טויזנט שענסטע ווייבער פון דער וועלט — ער וועט צומאָלט נישט רויט ווערן. דערלאַנג אים איין שורה, איין וואָרט פון זיין געליבטער, ער וועט בלייך-ווערן פאַר פרייד.

יאָ, אַ בריוו איז אָנגעקומען, פון אינגעבּאָרג. כ'בין געזעסן

ביי זיך אין צימער און אַכטונג געגעבן אויף פּאַצאָן. פּאַצאָ איז אָן אויפהער געשלאָפן און אַוועקגעדרייט דעם קאָפּ אויף אַ זייט, ווען כ׳האָב אים געוואָלט געבן וויין, אָדער צעהאַקטע פלייש. זיינע אויגן זענען געווען רויט-פאַרלאָפן. אָבער אינגיכן וועט ער געזונט ווערן, דעמאָלט וועלן שיינע צייטן אויפקומען. דעם ווינטער וועלן מיר קאָנען איבערהאַלטן צוזאַמען, די טעג, די נעכט, אַלצדינק.

אין דעם איז אָנגעקומען אַ בריוו. די אַלטע מאַריאַ האָט אים מיר דערלאַנגט, זי האָט עס געטאָן גלייך, ווי ס׳וואָלט קיין שום באַזונדערס אין דעם נישט געווען — און איך האָב איבערגעלייענט די אויפשריפט: ס׳איז געווען פון אינגעבאָרג —

דער בריוון-טרעגער האָט אים נישט בחינם געבראַכט.

פריינט, פריינט, פריינט און ליבע לייט אַלע באַזאַמען אויף דער וועלט. — ניין, שטיל, שטיל!

איז דאָס אינגעבאָרגס האַנטשריפט? יאָ, דאָס איז זי אַליין. רוט דאָ אינגעבאָרגס האַנט? יאָ, יאָ. אינגעבאָרגס ליפּן האָבן דעם בריוו צוגעקלעפּט.

ווייסטו ווי עס זעט אויס, ווען אַן אומגליקלעכן פאַלט-צו אַן אומגעריכטע פרייד? ס׳איז אַ זון אינמיטן נאַכט, ס׳איז אַלצאיינס, ווי גאָט אַליין וואָלט צו אים אַראָפּגעשטיגן, ס׳איז — — ניין, שטיל!

כ׳האָב גענומען דעם קאַפּעלוש און געגאַנגען אין וואַלד אַריין. פּאַצאָ? אָבער פּאַצאָ האָט נאָר געפינקלט מיט די אויגן און געקוקט און פויל באַוועגט מיטן עק. אין וואַלד אַריין. וואָרים דער בריוו מוז אין וואַלד געלייענט ווערן. ער איז נאָך אַלץ נישט גענוג טונקל, ער איז נאָך אַלץ נישט גענוג שיין. ווייטער!

וואָס אַמאָל טיפער בין איך פאַרגאַנגען אין וואַלד, דער

בריוו אין האַנט. פּלוצלינג האָבן גלאָקן געגומען קלינגען אַרום אין וואַלד. די ערד האָט אַרויסגעגעבן קלאַנגען און די ביימער האָבן אַרויסגעגעבן קלאַנגען.

די קרוינען האָבן זיך געוויגט אַהער און אַהין און גע־קלונגען.

כ׳בין געגאַנגען, געטראָגן פון דעם רויש פון די דומפּע, פייערלעכע קלאַנגען, און זיי האָבן געקלונגען, געקלונגען. און איך האָב מיר אָפּגעזוכט אַ באַהאַלטן שטיקל אָרט, אויסגעצויגן זיך אויפן מאָך און איינגעהערט זיך צו די משונהדיקע, ברומענ־דיקע, פייערלעכע קלאַנגען אַרום מיר.

ס׳איז שיין געווען דאָ אַזוי צו ליגן און איינצוהערן זיך און צו קוקן אויף אינגעבאָרגס בריוו.

האלאָ, אינגעבאָרג!

אינגעבאָרג האָט געשריבן נאָר עטלעכע ווערטער איך זאָל איר מוחל זיין — — הערט, דאָס איז אינגעבאָרג! — זי האָט נישט געוואָגט צו שרייבן צו מיר — איר הערט? — קאַרל לאָזט גריסן, זי בעט וועגן עטלעכע קליינקייטן. צי זי קאָן מיך בעטן אָפּצושיקן איר דעם מעדאַליאָן מיטן בילד פון איר מוטער. זי קאָן נישט לעבן אָן דעם מעדאַליאָן.

זי איז שטאַרק פאַרנומען. געזאַנג־לעקציעס. קאַרל אַרבעט כּסדר און נאָר אַ קליינע שעה אין אָוונט קאָנען זיי זיין צוזאַמען. אָבער זי איז זייער גליקלעך.

דעם מעדאַליאָן זאָל זי מיט דער נאָענטסטער פּאָסט דער־האַלטן. כ׳האָב אים געטראָגן אויפן האַלז, באַהאַלטן אונטערן קאָלנער, אָבער זי קאָן אים קריגן. וואָס זי וויל נאָר, אַלץ!

שרייב באַלד, אַקסעל!

יאָ, היינט נאָך וועל איך שרייבן צו איר.

כ׳בין פאַרגאַנגען טיף אין וואַלד אַריין, אינגעבאָרג, —

וועל איך שרייבן, — און דער וואַלד האָט געגומען קלינגען. משונהדיק איז דאָס געווען, נישט צום פאַרגעסן. כ'האָב מיך זיי־ער געפרייט, ווי שטאַרק איך האָב מיך געפרייט!

יאָ, אַ פרעכטיקער בריוו וועט דאָס זיין.

כ'בין געגאַנגען מיטן וואַלד אַהין און צוריק. איז פאַראַן היינט אויף דער ערד אַ גליקלעכערער מענטש פאַר מיר? ניין, ניין! ווער עס מיינט אַזוי, דער איז קיינמאָל פון די פינסטערע נעכט נישט אַרויס.

פאַרגעסן געוואָרן די פינסטערע נעכט!

דעם גאַנצן נאָכמיטאָג האָב איך מיך אַרומגעדרייט אין וואַלד און געווען ווילד, ווי אַ יינגל. הונדערט מאָל האָב איך אי־בערגעלייענט איבגעבאָרגס בריוו. דער וואַלד האָט נאָך אַלץ גע־קלונגען. אַ פרעכטיקער טאָג, פאַרענדיקט מיט אַ זאַפטיקן בין־השמשות.

ס'האָט אָנגעהויבן צו טריפן אין וואַלד, גלייך ווי ס'וואָלט געברענט.

כ'בין אַרויס צום וועג. פון אַ גרויסן, ברוינעם וואָלקן איז מיט דינע שנירלעך געפאַלן דער רעגן דורך דעם בלויען בין־השמשות. בלויע אָדערן האָבן געציטערט איבערן וועג. די בלע־טער אויפן וועג און צווישן די ביימער האָבן אויסגעזען, ווי אַ שיינער טעפּיך.

טריט האָבן זיך דערהערט אויפן וועג און איך האָב מיך אויסגעדרייט. אַ שלאַנקער מאַן מיט אַ גרוי פּנים און קורץ־געשוי־רענע האָר איז אַרויפגעקומען מיטן וועג. זיינע גרויסע אויגן האָבן געפלאַמט. ער האָט געדרייט דעם קאַפּעלוש אין האַנט און געגאַנגען לאַנגזאַם, ווי אונטער דער לאַסט פון אַ שווערן אומ־גליק. אָבער ווי ער איז צוגעקומען נענטער, האָב איך באַמערקט, אַז ער איז געגאַנגען לאַנגזאַם בלויז כדי אַביסל אָפּצורוען. ער

קומט מסתמא פון ווייט אַהער. זיינע שיך זענען אינגאַנצן ווייס געווען פון שטויב, מיט שוואַרצע שטערנדלעך אויפן שטויב פון רעגן. ער האָט געהאַט דאָס אויסגעמאָגערטע פּנים פון אַ מאָנאַך, און זיינע ליכטנדיקע אויגן, וואָס האָבן פריי און קלאָר געקוקט אין דער וועלט אַריין, האָבן געוואָרפן דערויף אַ שיין.

„געלויבט זאָל זיין גאָט!" האָט דער מאָנאַך אויסגערופן און געמאַכט אַ באַוועגונג מיטן קאַפּעלוש.

„געלויבט זאָל זיין גאָט!" האָב איך געענטפערט.

דער וואַנדערער איז שטיין געבליבן און געפינקלט מיט די אויגן.

„אַך!" האָט ער אויסגערופן, „אַ טייערער רעגן! וואָס! די לופט! דער רעגן — ריינסטער ווין!" און געפינקלט מיט די אויגן, געשאָקלט מיטן קאָפּ, געדרייט דעם פליכעדיקן קאָפּ אויף לינקס און רעכטס און ווידער געפינקלט מיט די אויגן.

„אַזאַ בוים! וואָס? אַ בוק! דער אין הימל איז אַן עדות, די דאָזיקע וועלט איז דאָס גרעסטע וואונדער!"

די וועלט איז שיין, יאָ.

כ'האָב געלאַכט.

דער וואַנדערער האָט זיך ווידער געלאָזט גיין און איך בין געגאַנגען לעבן אים.

„די פאַרבן! רויט, געל, גרין, וואָס דו קאָנסט זיך נאָר פאָרשטעלן. אומגעהויער שיין! דער וואַלד—גרויס, פריי, פאַרשטייסטו, פריינט, דער הימל אַזוי הויך! כאָטש עס רעגנט. הויך! הויך! גאָט, ווי הויך דיין הימל איז!"

ער האָט אַ געשריי געטאָן פאַר פרייד און באַוועגט מיטן קאַפּעלוש.

„גאָט, ווי הויך דיין הימל איז!" האָט ער אויסגערופן און צעשפּרייט די אָרעמס.

אינמיטן איז אַ וויעוויאָרקע פאַרבייגעלאָפּי דורך דער סטעזשקע.

„טייוול!" האָט ער אַ געשריי געטאָן. „האָסט געזען? אַ טייוולאָנישע חיה, אַ ווײדל ווי אַ פאָן! און — פלינק! — ווי פלינק דאָס איז אַרויף אויפן בוים. אַרום און אַרום — סטאָפּ! דאָרט זיצט זי. זעסט זי? אַ וויעוויאָרקע. באמת, אַ פיין דורכגעטריבן און קלוג חיהלע. שוין אַ סך יאָרן אַזעלכס נישט געזען. אָך! — כאַ-כאַ — עס פליט! געפלויגן פון איין בוים אויפן אַנדערן אַרויף, גוטע פינף מעטער וועג!"

נאָך יעדן טריט האָט דאָס בלייכע, קליינע מענטשל אויסגעדופן זיין אַנטציקונג. ער האָט אויסגעזען, ווי ער וואָלט יאָרןלאַנג געלעגן קראַנק און ערשט היינט האָט ער פאַרלאָזט די דומפּיקע שטוב.

„אַ זשאַבע, זע! וואוהין דאָס, מיין געערטע? האָפּלאַ!"

כ'האָב געלאַכט. כ'האָב מיך נישט געקאָנט גענוג אָפּוואונדערן איבער דעם משונהדיקן וואַנדערער און נישט גענוג אָנפרייען זיך מיט זיין פריילעכקייט. באמת, אין קיין פאַסיקערער שעה האָט ער מיך נישט געקאָנט באַגעגענען! היינט בין איך אויפגעלייגט געווען צו אַ געשפּרעך, לאַנגע וואָכן האָב איך מיט קיין מענטשן נישט גערעדט.

צי איז ער קראַנק געווען? האָב איך געפרעגט.

יאָ, שווער קראַנק. אָבער איצט איז ער שוין ווידער געזונט! קיינער וועט נישט גלויבן, ווי גליקלעך ער איז. קיין גליקלעכערער מענטש איז גאָר אויף דער וועלט נישטאָ.

„וואָס הייסט?"

דער וואַנדערער איז שטיין געבליבן און געמאַכט מיט די אויגן און געלאַכט. ס'איז געווען משונהדיק צו קוקן, ווי אָט-דאָס אויסגעמאָגערטע פּנים מיט די גרויע טרערן-קנייטשן האָט געלאַכט.

די אויגן זענען געווען שפּאַרעס און אַ רגע שפּעטער — גרויסע, לויכטנדיקע רעדער.

„קוק מיך אָן, פריינט! אַ בילד! אַ זעלטנהייט, זאָג איך דיר. ווייסטו מיט וועמען דו גייסט? אפשר האָלטסטו מיך פאַר אַ משוגענעם? קוק מיך אָן, דער גליקלעכסטער קורץ און שאַרף, מענטש אויף דער וועלט שטייט פאַר דיר!"

כ'האָב אים אַ קלאַפּ געטאָן מיט דער האַנט אויף דער פּלייצע, אז אונטער דעם קליינעם מענטשל האָבן זיך אַזש די קני איינגעבויגן.

„גוט וואָס מיר האָבן זיך געטראָפן, פריינט", האָב איך אויסגערופן מיט אַ געלעכטער און זיך טיף פאַרנייגט. „איך בין דיין ברודער. אויך דער גליקלעכסטער מענטש אויף דער וועלט!"

כע-כע-כע!

כאַ-כאַ-כאַ!

מיר האבן געלאַכט און ס'האָט אויסגעזען, ווי מיר וואָלטן זיך טיף גענייגט איינס פאַר ס'אַנדערע, אַזוי האָבן מיר זיך געטרייסלט פאַר געלעכטער. געשטאַנען אויפן מיטן וועג, אין הערבסטיקן וואַלד, אויפן רעגן, און גענייגט זיך.

„יאָ", האָב איך געזאָגט, „גלויבסט נישט? ליבער פריינט, ס'איז אַ גליק מיך האָט געטראָפן. כ'בין אַ באַן-וועכטער אונטער אונטערנצעל. זע איך כסדר אַ הונט לויפט אַרום לענג-אויס דער באַן-ליניע, כאַפּ איך דעם הונט, וואַלדמאַן, רוף איך, פעלדמאַן, כאַפּ אים ווי געזאָגט און ברענג אים צוריק צו זיין בעל-הבית. האָסטו געזען דעם שלאָס דאָרט אונטן?"

„יאָ, אַ שיינער שלאָס!"

„נו, טאָ הער ווייטער. ברענג איך אים אָפּ דעם הונט. וואָס פאַרלאַנגסטו, פרעגט ער גאַנץ קורץ, ווי עס רעדן די נגידים.

ער האָט טאַקע געוואָלט פאָרן שפּאַצירן מיט זיין ווייב. מיין ליבער, האָט ער געהאַט אַ שיין ווייב, זאָג איך דיר: שלאַנק, בלאָנד און אַזאַ פאַרכישופדיק שמייכעלע. די לאָקן פאַלן אַריבער איבער די באַקן, ווי מ׳זעט דאָס אָפט ביי קינדער. קליינע, פריי-שע אויגן, העל-בלויע, ווי פאַרגעס-מיך-נישטן. אַ שטים, ווי אַ פויגל. ווען זי רעדט — —"

„אַלזאָ וויפיל האָסטו פאַרלאַנגט?"

„כ׳האָב אַלזאָ פאַרלאַנגט פינף מאַרק. איז דאָס געווען אַ סך?"

„דאָס ווענדט זיך ווי לאַנג דו האָסט געהאַלטן ביי זיך דעם הונט".

„זעקס וואָכן".

„אויב אַזוי איז עס נישט קיין סך".

„אָבער ווי מיינסטו, וואָס איז געשען? דער בעל-הבית האָט זיך צעלאַכט אויפן גאַנצן האַלז. אויך זיין שיינע פרוי האָט גע-לאַכט. כ׳האָב נאָך קיינמאָל נישט געהערט אַ פרוי אַזוי לאַכן. הער, אינגעבאָרג, האָט דער בעל-הבית געזאָגט, פינף מאַרק פאַרלאַנגט ער. די שיינע פרוי האָט דערויף געענטפערט, אַז איך בין נישט ביים זינען. און ביידע האָבן געלאַכט. ווי דאַכט זיך דיר אָבער, וויפיל האָבן זיי מיר געגעבן?"

„צוואַנציק מאַרק?"

„צוויי טויזנט!!" כ׳האָב אַ געשריי געטאָן, אַז דער וואַלד האָט אָפּגעהילכט.

„האָ-האָ! כע-כע-כע! געלאַסן, געלאַסן!" האָט דער קליי-נער געשריגן, אויך אַזוי הויך.

„יאָ, צוויי טויזנט מאַרק. כ׳קאָן זיי דיר ווייזן". כ׳האָב אַרויס-געצויגן מיין פּאָרטפעל.

דאָ זענען זיי. זעסט? כ׳נאַר דיך אַלזאָ נישט אָפּ. דו קאָנסט דיר גאָרנישט משער זיין, וואָס פאַר אַ הונט דאָס איז גע-

ווען! אַ באַקרווינטער הונט, אומעטום דעם פּריז געקריגן. אינגיכן פאָרט ער קיין אַמעריקע".

זייער מערקווירדיק. אויסערגעווײנלעך אינטערעסאַנט.

„יאָ, דער מענטש מוז האָבן גליק, דעמאָלט לויפן אים באַקרווינטע הינט אין שטוב אַריין. וואָס זאָגסטו איצט, ווען איך האַלט, אַז איך בין דער גליקלעכסטער מענטש אויף דער וועלט?"

„לאָמיר ווייטער גיין", האָט דער וואַנדערער געזאָגט, „גייענדיק רעדט זיך פּונקט אַזוי גוט. אַפילו איך זאָל אָננעמען, אַז ס'איז טאַקע אַזוי, ווי דו זאָגסט, איז דיין גליק דאָך נישט אַזוי גרויס, ווי מיינס. דיינס איז זיכער פון אַן אויסערלעכער נאַטור. געלט מאַכט נאָכנישט קיין גליק. דו קאָנסט דיר דערפאַר איינשאַפן זייער אַ סך שיינע און ניצלעכע זאַכן, גאַנץ ריכטיק. אָבער מיין גליק זיצט טיפער, זיצט אין מיטן האַרצן, דאָרט ציטערט עס, דאָרט אין דער מיט, יאָ! איך בין אויפסניי געבוירן געוואָרן, פאַרשטייסט, איך האָב לעבן און פרייהייט, איך וואַנדער דורך דער שיינער וועלט, כ'וועל נאָך וואַנדערן אַ פערצן טעג, קום איך דעמאָלט צו מיין ווייב, צוויי קינדער האָב איך, וואָס גייען שוין אין שול. אַ מיידל און אַ יינגל. דאָס איז עפּעס אַנדערש, נישט? דו האָסט אויך אפשר דאָס אַלץ —"

„זיכער, זיכער! נאָר אין שול גייען נאָכנישט מיינע קינדער. הם. איצט פאַרשטיי איך דיך שוין, ביסט צוריק געזונט געוואָרן, קערסט צוריק אַהיים, נאָך לאַנגע יאָר, יאָ, אָבער פונדעסטוועגן בין איך זייער גליקלעך, פריינט, זייער גליקלעך. זאָג, איז ביי דיר אויך אַזוי: אַז איך בין גליקלעך, וואָלט איך גערן אַנדערע מענטשן פאַרשאַפט פאַרגעניגן".

דאָס איז אַן אַלגעמיין-מענטשלעכע אייגנשאַפט.

„טאָ הער מיך אויס. פּונקט אַזוי גוט האָב איך אויך גע-

קאָנט באַקומען נאָר טויזנט מאַרק. ווי וואָלט געווען, ווען מיר צעטיילן זיך אַזוי? איך דאַרף נישט דאָס געלט".

דער וואַנדערער האָט געפינקלט מיט די אויגן און געלאַכט. ער האָט אַ קלימפּער געטאָן מיט דער האַנט אין קעשענע און ס'האָט אָפּגעהילכט דער קלאַנג פון האַרטע טאַלערס.

ער האָט איבערגעדרייט די צונג אין מויל. „דאָ האָב איך געלט, איך דאַרף נישט מער", האָט ער געזאָגט. „כ'בין אַזוי גליקלעך, אַז דאָס געלט שפּילט נישט ביי מיר קיין ראָלע, מיין פריינט. אַלץ פירט זיך מיר גאַנץ גוט, מיין ווייב האָט זיך געקויפט אַ שטריקמאַשין, זי איז זייער אַ פעיקע און אַ פלייסיקע".

— יאָ, אויב ער איז אַזוי שטאָלץ —

„לאָמיר זיך נישט קאַליע מאַכן די שטימונג", האָט געזאָגט דער קליינער. „מיר זענען דאָך עפּעס די גליקלעכסטע מענטשן אויף דער וועלט. דו האָסט אַ גוט האַרץ, ביסט אויך גליקלעך, יאָ, וואָרים אַנדערש וואָלסטו דאָך אַזוי נישט געשמייכלט. איך קען זייער גוט דאָס לאַכן און דאָס שמייכלען פון די מענטשן, איך בין געווען דאָרט, וואו מ'לאַכט זעלטן, פאַרשטייסט. דו ביסט אַזוי גליקלעך, אַז דו מוזט טרייבן שפּאַס. זעסט, ברודער, איך קוק אָן דיינע הענט. דו ביסט נישט קיין באַן-וועכטער, ניין—"

באַ-כאַ!

„ניין. האָט דען אַ באַן-וועכטער אַ פּאָרטפעל? וואו האָסטו שוין אַזעלכעס געזען? אַ באַן-וועכטער רעדט אויך גאָר אַנדערש. איך בין אַ רייזנדער און קען די באַן-וועכטער בעסער פון דיר. און ווער וועט דיר זיין אַזאַ נאַר און באַצאָלן צוויי טויזנט מאַרק, ווען מ'ברענגט אים צוריק זיין הונט. מיר זענען דאָך נישט אין אַמעריקע! איך ווייס זייער גוט, אַז דו ביסט פונם שלאָס דאָרטן אונטן, און אפשר גאָר דער בעל-הבית אַליין — ?"

כ׳האָב זיך צעלאַכט.

„דו, דורכגעטריבענער קאָפּ איינער! דאַרף איך דען יע־דערן דערציילן, פאַרוואָס איך בין גליקלעך? נאָר דיר קאָן איך דערציילן, אַז די מעשה מיטן הונט איז טאַקע געווען אַ ליגן. אָבער איך וועל דיר דערציילן דעם אמת. כ׳האָב היינט דער־האַלטן אַ בריוו פון מיין פרוי. זי איז אין וואַרעמבאָד. זי האָט געבוירן אַ קינד, אַ יינגעלע!"

„אַהאַ! אַהאַ! יאָ, דאָס גליק זיצט שוין טיפער. איך גראַ־טוליר אייך! גראַטוליר אייך!"

„אַ דאַנק! אַ דאַנק!"

כ׳האָב זיך געמוזט אויסדרייען. פּלוצלינג האָבן זיך טרערן געשטעלט מיר אין די אויגן. ווי נאַריש דאָס איז געווען!

דער קליינער האָט געפינקלט מיט די אויגן. אייגנאַרטיק געשאָקלט מיטן קאָפּ. „וואָס איז מיט דיר?" האָט ער געפרעגט. „אַזוי משונהדיק ביסטו — אַזוי משונהדיק — אַי, אַי — ?"

„ס׳איז גאָרנישט", האָב איך אויסגערופן און געלאַכט און צוריקגעוואָרפן דעם קאָפּ אויף אונטן.

„איז טאַקע בעסער. עפּעס האָט זיך מיר אַזוי אויסגעוויזן— אַז דאָס שמייכלען דיינס איז אַזוי משונהדיק. זיי געזונט! נאָך עפּעס, איין אויפריכטיקייט איז ווערט אַ צווייטע אויפריכטיקייט, פריינט! קוק מיך נאָר אָן, דאָס פּנים מיינס, מיינע געשווירענע האָר. אויב דו ביסט נישט בלינד, ווייסטו, פון וועלכן שפּיטאָל איך קום. פיר יאָר! אַ שלעכטער און לייכטזיניקער שפּאַס איז דאָס געווען. אַריבער, אַריבער — זיי געזונט!"

מיר האָבן זיך געדריקט די הענט.

דער קליינער האָט זיך מיט גיכע טריט אַראָפּגעלאָזט אין

טאָל אַריין. אינמיטן האָט ער זיך אומגעדרייט און אַ פרייד־געשריי אַרויסגעלאָזט און באַוועגט מיטן קאַפּעלוש.

אויך איך האָב באַוועגט מיטן קאַפּעלוש און צוריקגעשריגן אויף אַן ענטפער.

באַלד האָב איך אים שוין מער נישט געזען, ער איז דער־טרונקען געוואָרן אין בין־השמשות.

אָבער אַ לאַנגע צייט האָב איך נאָך געהערט דעם פריידיקן גרוס און איך האָב געענטפערט, ביז כ'האָב שוין מער גאָרנישט געהערט.

אַ פרעכטיקער טאָג!

33

דער בריוו איז געשריבן, דער מעדאַליאָן — אַוועקגעשיקט. אַ סך מי האָט מיר דער דאָזיקער בריוו פאַרשאַפט. איצט שרייב איך דאָך זעלטן בריוו. אָבער דער דאָזיקער בריוו האָט קיין שום טרויעריקעס נישט באַדאַרפט אין זיך אַנטהאַלטן, דאָס האָט זיך זיין סיבה, ס'האָט אויך קיין שום פריילעכעס נישט באַדאַרפט דאָרט זיין, עס האָט זיך זיין סיבה. האָב איך געשריבן וועגן פאַצאַ, אַז ער איז געהאַט פאַרלוירן געגאַנגען, זעקס וואָכן האָט ער זיך אַרומגעוואַלגערט, אָבער איצט איז ער שוין דאָ צוריק. נאָר ער איז קראַנק און טרויעריק. טיילמאָל וואָרטשעט ער אַפילו, ווען מען גלעט אים, ער איז צעפיעשטשעט, ווי אַן אמתדיקער קראַנקער. ער האָט געקריגן פאַלדן צווישן די אויגן. אָבער איך האָף, אַז גאָר איינגיכן וועט פאָרקומען ביי פאַצאָן אַן ענדערונג צום בעסערן. און איצט אַ סך גריסן, אַ סך, אַ סך גריסן פאַר אייך, ליבע פריינט.

יאָ, וואָרים וואָס דען האָב איך געוואָלט שרייבן? דער בריוו איז געשריבן, דער מעדאַליאָן — אַוועקגעשיקט. כ'וואָלט אים גערן געלאָזן ביי זיך. כ'האָב אים גוט אָנגעקוקט, איידער כ'האָב אים איינגעפּאַקט. אינגעבאָרג האָט קאַרלן, האָט געשפּרעכן און איך געלעכטער, האָב—נו, אָבער אינגעבאָרג דאַרף דאָס. פאַרפאַלן

איצטער איז מיר געבליבן בלויז איינגעבאָרגס אַ קליין וואַזעלע פון גרינעם גלאָז. די איבעריקע זאַכן זענען איינגעשלאָסן געוואָרן אין איינגעבאָרגס שטיבן. די דאָזיקע שטיבן זענען פאַרשלאָסן געוואָרן אויף אייביק און די שליסלען ליגן אין אַ שאַפע פון אַלטע מלבושים.

אַ נייַ לעבן מוז אָנגעהויבן ווערן!

אָבער דאָס גרינע וואַזעלע האָב איך באַהאַלטן פאַר זיך. ס׳איז געשטאַנען אויפן פאָרטעפּיאַן און כ׳האָב עס אָנגעקוקט, ווען נאָר כ׳בין פאַרבייגעגאַנגען. ס׳האָט געהאַט די פאָרם און פאַרב פון אַ נישט-צייטיקער ציטרין, מיט געגילדטע רייפלעך ביים ראַנד. קערנדיק איז עס געווען, ווי רוי אייז.

די טעג זענען פאַרגאַנגען.

כ׳האָב געטראַכט, אפשר וועט באַלד ווידער אָנקומען אַ בריוו פון איינגעבאָרג. דיין בריוו און דעם מעדאַליאָן האָב איך דערהאַלטן, אַזוי וועט מסתּמא שרייבן איינגעבאָרג. כ׳בין געזעסן ביי זיך אין צימער און געבלעטערט די טעקעס — אפשר וועט דער בריוו אָנקומען, אָדער איך בין געגאַנגען אין וואַלד אַריין און אַז כ׳וועל צוריקקומען — וועט שוין דער בריוו ליגן דאָ. מ׳קאָן נישט וויסן

די טעג זענען פאַרגאַנגען. טריבע טעג. דער ווינט האָט געברומט און געוואָרפן שמוציקע בלעטער אַנטקעגן די שויבן, און זיי זענען געבליבן קלעפן. אַלע פאַרוועלקטע בלעטער פון די וועלדער האָבן זיך צוזאַמענגענומען אויף דער לאַנקע פאַרן פענסטער און אויפגעפּירט טענץ. זיי האָבן געשאַפן אַ הויכן, ווירבלענדיקן זייל, וואָס האָט זיך טאַנצנדיק פאַרשאַרט אין וואַלד אַריין. די ביימער זענען געשטאַנען פוסט און פלוצלינג האָט מען פון די צווייגן אַרויסגעזען דעם טורעם פון דאָרף-קלויסטער. קיין בלומען האָט מען מער נישט געזען.

אַ גרויסע שוואַרצע קראָ האָט זיך געוויגט אויף דעם העכסטן צווייג פון בוקנבוים, דער בלויער רויך פון קליינע פייערלעך האָט זיך געטראָגן פון דער זייט פון וואַלד.

שווערע וואָלקנס האָבן זיך געשלעפּט איבער די בערג, פאַרטשעפּעט זיך אָן די ביימער־צווייגן, און אַזוי געבליבן הענגען, און טיילמאָל האָט עס טאָג און נאַכט גערעגנט, ווי פון צעבערס אַז מ׳האָט געמיינט דער שלאָס וועט אָוועקשווימען.

אָפט איז די אַלטע מאַריאַ אַריינגעגאַנגען אין צימער אַריין. כ׳האָב געקוקט אויף אירע הענט. זיי האָבן געהאַלטן אַ טאַץ, אַ טעלער פאַר פּאַצאָן, אַ בונד שליסלען.

נאָר געדולד, געדולד. אינגעבאָרג איז שטאַרק פאַרנומען. זי האָט דאָך געשריבן: מיין טאָג איז אויסגעפּילט מיט שטודירן געזאַנג. כ׳האָב אַ זייער טאַלענטפולן לערער, דעם קאָמפּאָזיטאָר האָלגער הונט, ער איז קאַרלס אַ באַקאַנטער. איצט שאַפט ער אַן אָפּערע, מערלין הייסט זי. ער איז זייער אַ שטרענגער. איך מוז אַ סך אַרבעטן.

אַמאָל אָבער וועט זי דאָך געפינען אַ שטיקל צייט.

די טעג מיינע האָב איך פאַרבראַכט אין ביבליאָטעק. כ׳האָב געהאַט אַ סך צו לערנען, אָן אַ צאָל וואונדער געפינט מען אין די ביכער.

וואָס איז מיט פּאַצאָן?

„פּאַצאָ, וואָס איז מיט דיר?"

פּאַצאָ ליגט אויף דער קאָלדרע פאַרן קאַמין און עפנט די אויגן. ער איז קראַנק, און אַ פאַרגליווערטער, גלעזערנער אויסדרוק ליגט אין זיין בליק. ער פרעסט כמעט גאָרנישט און איז זייער אויסגעמאָגערט געוואָרן. און איצט איז ער אַזוי שוואַך, אַז קוים וואָס ער באַוועגט מיט די אויערן און מיטן עק.

אַז כ׳האָב אים אָנגערירט, האָבן זיך אים די האָר אויפגע־

שטעלט אויפן רוקן און ער האָט גענומען וואָרטשען. קיינער האָט זיך נישט געטאָרט דערנענטערן צו אים, געפרעסן האָט ער נאָר פון מיין האַנט. איז אַ דינסט אַריינגעקומען אָנצולייגן האָלץ אין קאַמין, האָט ער צאָרנדיק גענומען בלאָזן מיט די נאָזלעכער און געוויזן די ציין.

אָט-דער צושטאַנד פון דעם באַשעפעניש האָט מיר פאַרשאַפט גרויסע דאגות. אָבער פון דער אַנדערער זייט האָט מיך דאָס צו-זען דעם הונט צעשטרייט און איך האָב אים געפלעגט, ווי אַ מאַמע פלעגט איר קינד.

עס וועט שוין גוט זיין, נאָר מוט, פּאַצאָ!" האָב איך גע-זאָגט און אַנידערגעזעצט זיך אויף דער פּאָדלאָגע לעבן אים. „נאָר מוט, ליבלינג מיינער!"

אָבער ס'איז נישט געוואָרן בעסער, קיין שום זאַך האָט נישט געוואָלט העלפן, און אין אַ שטורעמדיקער נאַכט האָט זיך פּאַצאָ פּלוצלינג אויפגעריסן און הויך גענומען בילן. דאָס איז געווען אַ הייזעריק, ווילד און הונגעריק בילעריי.

כ'בין געזעסן ביים שרייבטיש און געלייענט. כ'האָב געליי-ענט אין דער ביבל, די געשיכטע פון דער פּרעכטיקער אסתּר המלכּה. לעבן מיר איז געשטאַנען דער לייכטער און מיין שאָטן איז גרויס און פאַנטאַסטיש געפאַלן אויף דער וואַנט.

ס'קאָן זיין דאָס האָט דער שאָטן איבערגעשראָקן פּאַצאָן, אָדער דאָס קלאַפּן פון די צווייגן פאַרן פענסטער.

כ'האָב גענומען איינשטילן פּאַצאָן, רעדנדיק צו אים פריינט-לעכע רייד.

אָבער פּאַצאָ האָט זיך ווידער צעבילט, שאַרף און פּ יי נ ט-ל ע ך, און דאָס דאָזיקע קול איז געווען אַזוי פרעמד און אַזוי דערווידערדיק, אַז אַ קעלט האָט מיר גענומען לויפן דורך די ביינער.

„רויק, פּאַצאָ!" האָב איך אויסגערופן.

אַן אויסגעמאָגערטער איז פּאַצאָ געשטאַנען אויף זיינע הויכע, דינע פיס, די האָר זענען אויף אים שטייף געוואָרן. זיינע אויגן האָבן געפינקלט גרין און געל, ווי די אויגן פון קעץ, וואָס מ'טרעפט אין טונקעלע גאַסן. אַ גאַנווער איז אים גערונען פון מויל און געטראָפּט אויף דער פּאָדלאָגע אַראָפּ.

דאָס איז געווען...

ווי-נאָר כ'האָב מיך אַ ריר געטאָן, האָט דער הונט אַרויפגעצויגן די נאָז אין דר'הייך, אַזוי אַז דער גומען האָט אַ בלאַנק געטאָן. ער האָט געסיקעט, ווי אַ קאַץ.

פּאַצאָ איז משוגע געוואָרן! האָב איך געטראַכט און אַ ווייטאָק איז מיך באַפאַלן. אַזוי פּלוצלינג איז דאָס געשען. מיט מי האָב איך מיך איינגעהאַלטן נישט אַנידערצוּוואַרפן זיך פאַרן הונט און אים נישט אַרומצונעמען.

פּלוצלינג האָט פּאַצאָ מיט אַ געבויגענעם קאָפּ און אויגן שטעכיקע, ווי ברילאַנטן, גענומען זיך דערנעענטערן צו מיר. עס מוז געשען.

כ'האָב גענומען דאָס בוך פון שרייבטיש און מיטן גאַנצן כח עס אַ שליידער געטאָן פּאַצאָן אין קאָפּ אַריין. פּאַצאָ איז צו-ריקגעשפּרונגען און געוואָיעט, אַז ס'האָט אַזש אָפּגעהילכט.

דעמאָלט האָב איך עס געטאָן. כ'האָב אַרויסגענומען דעם רעוואָלווער פון שופלאָד.

„קום, פּאַצאָ, מיין ליבלינג!" האָב איך געזאָגט און געצילט אין פּאַצאָס שטערן. טרערן האָבן מיר פאַרטונקלט דעם בליק.

כ'האָב אויסגעשאָסן, פּאַצאָ איז אָפּגעשפּרונגען אָן אַ זייט, אַ וואַקל געטאָן זיך און אומגעפאַלן. ער האָט געקריגן נאָך אַ קויל דורכן אויער. אַ ציטער געטאָן, אויסגעשפּרייט די פיס און פאַר-וואָרפן אויף אונטן דעם קאָפּ. ער איז געווען טויט, זיינע אויגן

האָבן גלעזערדיק געגלאָצט אויף דעם פּראַנז פון אַ שטול, וואָס האָט זיך געבומבלט. —

דאָס זענען געווען די אויגן, וועלכע האָבן די לעצטע געזען אינגעבאָרג...

עפּעס אַ קול האָט געשריגן און געליאַרעמט אין הויז. אַ געלויף דורך די קאָרידאָרן. דערנאָך זענען עטלעכע האַלב-אָנגעטאָנענע מוידן אַריינגעקומען צולויפן אין צימער, גישט-אָנקלאַפּנדיק. זיי האָבן מיך אָנגעקוקט, ווי פאַרשטיינערט.

„טראָגט אים אַרויס", האָב איך געזאָגט, „באַגראָבט אים".

זיי האָבן גענומען פּאַצאָס קערפּער און אַרויסגעשלעפּט אים פון צימער. זיין קאָפּ איז נאָכגעהאָנגען פון אונטן און ער האָט געגלאָצט אויף מיר, ביז ער איז פאַרשוואונדן אין טיר. —

אַזאַ שיין און געטריי באַשעפעניש, אַזוי קלוג, ליבנסווירדיק, געהאָרכזאַם. ער האָט געהאַט אַזעלכע קלאָרע, פאַרגינענדיקע אויגן, זיין פעל איז געווען אַזוי ווייס און ווייך. און די שפּרונגען, וואָס ער האָט געקאָנט מאַכן! ער האָט געשוועבט אין דער לופט, געפלויגן, ער האָט געקאָנט פליען אַזוי, אַז זיינע אויערן האָבן געפלאַטערט ווי ווייסע פענדלעך. אויף דער לינקער זייט האָט ער געהאַט אַ פּאָר שוואַרצע פלעקן — ווי עמיצער וואָלט אַ טינטער אויף אים געוואָרפן, פלעגט זאָגן אינגעבאָרג. ער איז געווען אַזוי דאַנקבאַר, ביי איין וואָרט האָבן אים די אויגן אויפגעלויכטן, ביי צוויי ווערטער האָט ער שוין געטאַנצט און ביי דריי ווערטער האָט ער זיך שוין געלייגט יענעם צו די פיס און געקלאַפּט מיטן עק. — — —

איצט בין איך שוין געווען אַליין. טאָג נאָך טאָג, נאַכט נאָך נאַכט.

דאָס לעבן איז נישט לייכט געווען צום איבערטראָגן.

כ'האָב געשאָקלט מיטן קאָפּ אין געשמייכלט: ס'אַראַ ווינטער!

כ'האָב אַ סך געטראַכט וועגן הערמאַן עקע, דעם בעל-הבית פון קאַטשקע-טייך, וואָס האָט פאַרלאָזן הוהן.

אפשר האָט הערמאַן עקע אויך געהאַט אַ הונט, וואָס איז משוגע געוואָרן? איצט האָב איך הערמאַן עקע זייער גוט גע-קענט. יאָ, כ'האָב אים געזען פאַר זיך.

אַזוי, אַזוי, יאָ, אַזוי זעט ער אויס! — אַז וועסט טרעפן אַ מענטשן, דאָס פּנים טויט-בלייך, די אויגן-הייטלעך — פאַרצויגן אין דער הייך, גרויסע, פאַרחידושטע אויגן אָן אַ בליק, מיט אַ ווייטאָקדיקן שמייכל אויף די ליפּן: דאָס איז ער!

אָט איז זיין געשיכטע. כ'האָב זי אָנגעשריבן, ווייל די יסורים האָבן מיך געדריקט.

אַ מאַן וואַנדערט איבער זיין הויז און דמיונט. דאָס איז הערמאַן עקע. וואָס דמיונט ער דאָך? ס'איז קאַלט ביי אים אין הויז, ער קאָן אַריינשטעקן זיינע הענט אין פייער, און ס'זאָל אים נישט וואַרעמען. שטיל איז. די נעכט ברענגען אין הויז אַריין שרעק און פינסטערניש, ווי אַ שוואַרצע טרונע, נאָך וועלכער דער ווינט גייט נאָך און יאָמערט.

נאַכט איז, הערמאַן עקע טראָגט אַ ליכט אין דער האַנט און וואַנדערט. אַהין און אַהער וואַנדערט ער און זוכט. וואָס אַזויגס זוכט ער דאָך?

חוה איז דאָ נישטאָ, ניין.

אַ מוק ברומט אין צימער. הערמאַן עקע שמייכלט. אַ מוק, זאָגט ער, און פאָרשט נאָך מיטן אויג דעם קליינעם מוק. ער גייט פאַרביי אַ שפּיגל — פאַרמאַכט ער די אויגן, ער וויל נישט זען זיין פּנים.

אַ ליכט טראָגט ער אין האַנט, דער פלאַם פלאַקערט און קלאַנגען אַנטשטייען פון פלאַם. ער דערשרעקט זיך, דרייט ער זיך אויס, אַ שאָטן קנאָרעט זיך הינטערן שרייבטיש. ער גייט

ווייטער, אָבער ער פילט, ווי דער שאָטן נעמט זיך אַרויסשאַרן פון באַהעלטעניש. ער זעט, ווי ער צעשפּרייט זיך איבער דער וואַנט, איבערן באַלקן, און אַ לאַנגע, טונקעלע האַנט כאַפּט אים אָן פאַר די האָר און בלייבט הענגען איבער אים, ווי אַ אויף-קויל-פאַרברענטער אָרעם.

דעמאָלט גיט ער אַ געשריי.

וואָס איז, בעל-הבית?

גאָרנישט, אַ דאַנק.

אָ!

הערמאַן עקע שטייט ביים פענסטער און קוקט אַרויס אויפן וועג באַרג-אַראָפּ. קלינגען נישט אַמאָל קיין שליטן-גלעקלעך אין דער ווינטער-שטילקייט? אַ וואָגן יאָגט פאַרביי. וואוהין? צום שכן דאָ.

גייט נישט אַמאָל אַ שליח? ער וואַקלט זיך פאַר אויפרע-גונג און פלאַטערט מיט אַ טיכל אין האַנט. ניין, אַ שכורער גאָר, וואָס טראָגט אַ ווייס קלומפּעקל. אפשר גייט ער פון אַ חתונה.

אויב נישט היינט, איז מאָרגן.

אומעטום קאָן מען אים זען — הערמאַן עקע. אין וואַלד, אין פעלד, אין דאָרף. אָבער ער שמייכלט נישט מער, ער איז בלייך, און פאַרחידושט קוקן זיינע גרויסע אויגן. ער גייט אַזוי, ווי ער וואָלט עפּעס געזוכט אויף דער ערד.

הערמאַן עקע גייט צו די קנעכט און דינסטמוידן אין צי-מער פאַר די קנעכט, ער וויל מיט זיי פאַרברענגען. ער רעדט און זיי ענטפערן. וואָס אַמאָל רעדט ער מער, וואָס אַמאָל וויי-ניקער ענטפערן זיי. ער זיצט און רעדט, רעדט. אַלע קוקן אויף אים. ער גייט אַוועק.

ס'איז טונקל, אַ טונקעלער, פייכטער אָוונט, אָן אַ לבנה, אָן שטערן, פייכט, שוואַרץ, אַ נאַסער שניי יאָגט איבערן

וועג. הערמאַן עקע גייט אין דאָרף אַריין און טרעט־אָפּ אין שענק.

יונגוואַרג איז דאָרט צונויפגעזאַמלט. קנעכט און דינסט־מוידן. די מוידן לייגן די קעפּ צו די יינגען אויף די אַקסלען, אָדער זיצן ביי זיי אויף די קני.

איין פּאַראָבעק אין די בלויזע אַרבל, דער קאַפּעלוש אויפן באַקן, שפּילט אויף אַ ציטרע.

גוטנ׳אָוונט, מיינע לייט, זאָגט הערמאַן עקע.

גוטנ׳אָוונט.

די ציטרע קלינגט און דער פּאַראָבעק זינגט. ער זינגט וועגן אַן אָקס און אַ פּאַרביקער קו. און אַ מויד איז דערביי גע־שטאַנען און צוגעלאַכט דערצו.

אַזוי זינגט ער, און די מוידן לאַכן, און די פּאַראָבקעס כאַפּן זיי אַרום פאַר די היפטן.

פאַראַן דאָרט אַ קליין יינגל, אַ שניידער, וואָס צעעפנט ברייט דאָס מויל. ער זאָגט, אַז ער האָט נישט קיין ביינער. ער האָט נישט קיין ביינער, מ׳קאָן אים קאַטעווען, ער שפּירט נישט קיין ווייטאָק. צוויי חברה־לייט טוען אים אַ נעם פאַר די הענט און פיס, שאָקלען אים אַהין און צוריק און טוען אים אַ שליידער צו דער טיר, אַז זי צעברעכט זיך אַזש. ער שטייט אויף. ער האָט גאָרנישט געשפּירט, ער האָט נישט קיין ביינער.

די קנעכט לאַכן, אַז עס הילכט אָפּ, און די מוידן פּלוידערן קוויטשעדיק.

הערמאַן עקע שמייכלט. ער באַצאָלט און גייט אַוועק. גאָטס פרידן זאָל זיין מיט אייך, מיינע גוטע לייט, זאָגט ער.

עטלעכע צעקיכערן זיך און איינער זאָגט: אמן!

אַז זיי וועלן אַלט ווערן, וועלן זיי וויסן, וואָס עס באַ־דייט, ווען איינער זאָגט: גאָטס פרידן זאָל זיין מיט אייך, מיינע גוטע לייט.

הערמאַן עקע וואַנדערט דורך די צעבויגענע, טונקעלע דאָרף־געסלעך. אַהין, וואו אַ פענסטער איז ליכטיק, שלייכט ער זיך צו. ווי אַ גנב שאַרט ער זיך אַרום די פויערישע הויפן און קוקט אַריין פאָרזיכטיק אין די באַלויכטענע פענסטער. אַ פויערטע קנעט טייג און וועלגערט עס אויס מיט אַ וועלגערהאָלץ, אַ פויער שטייטביים בעט און טוט זיך אויס פּאַמעלעך. אַ יונגע מאַמע באָדט איר קינד, און דאָס קליינס וואַרפט אַזוי מיט די פיסלעך, אַז די שויבן ווערן פאַרשפריצט מיט וואַסער. אַהער און אַהין שלייכט זיך דער גנב און פאַרן באַלויכטענעם פענסטער בלייבט ער שטיין. דאָ זיצט אַ ייִנגל און לערנט. ער מאַכט מיט די ליפּן און הערמאַן עקע הערט, ווי ער לערנט. דעמאָלט פאַרשטייט ער דעם ייִנגלס ווערטער. קדוש, קדוש, קדוש אדני צבאות, מלא כל הארץ כבודו — הייליק, הייליק, הייליק איז גאָט דער אַל־מעכטיקער און די גאַנצע ערד איז פול מיט זיין ערע. הייליק, הייליק — מאַמע! רופט ער פּלוצלינג אויס אויפן קול, עמיצער שטייט ביים פענסטער.

דער גנב ווערט נעלם אין דער פינסטערער גאַס.

הינטער אַ פּלויט — אַ שעפּטעריי. דער גנב שטייט הינטער אַ שטויס האָלץ און הערט זיך צו, וואָס די ביידע שעפּטשען זיך דאָרטן. ס'איז טונקל, אָבער ער זעט זייערע פּנימער און זייערע הענט. דאָס ייִנגל שאַרט מיט די הענט איבערן מיידלס סטאַניק, עפּעס טוט אַ בלאַנק אַפּער פון סטאַניק אַרויס. פּלוצלינג—אַ צווייגל קנאַקט—

הם, זאָגט דאָס ייִנגל, לאָזט אַראָפּ די הענט און גייט צו נענטער.

דער גנב אַנטלויפט אין וואַלד אַריין, אַן אָטעם.

הערמאַן עקע.

הערמאַן עקע בלאָנקעט זיך אַרום אַהין און אַהער. ער קניט־אַנידער אין טונקעלן וואַלד און זאָגט:

איך קני דאָ. איך קני דאָ אַן איינזאַמער אין וואַלד.

טרערן לויפן אים איבער די באַקן.

איך קני דאָ, אַן איינזאַמער —

הערמאַן עקע.

הערמאַן עקע, ברודער מיינער, פייניק זיך נישט!

הערמאַן עקע אָטעמט שווער און גראָבט מיט די נעגל אין זיין ברוסט. ער שרייט: אייביקע שלוה פאַר אַלע מענטשן און מיר — איין רויקע שעה!

ווילסטו נישט נעמען קיין סם — סם —?

הערמאַן עקע, גוטער ברודער מיינער, פאַרצווייפל נישט!

אַ פויגל צוויטשערט אַראָפּ פון הערמאַן עקעס פענסטער און הערמאַן עקע שמייכלט. ער טראַכט וועגן אַלטע זאַכן. דער פויגל איז אַוועקגעפלויגן, מ'הערט שוין גאָרנישט מער.

חוה איז געווען אַזאַ פויגל, טראַכט הערמאַן עקע. אַז אַ פויגל זינגט ביי דיר פאַרן פענסטער, קאָנסטו זיך צוהערן און פרייען זיך און דאַנקען דעם קליינעם פויגל. אָבער פאַרהאַלטן אים קאָנסטו נישט, נישט מיט ווערטער און נישט מיט געבעט און נישט מיט זיסן קוכן — ער פליט אַוועק און זינגט פאַר אַן אַנדער פענסטער.

הערמאַן עקע קאָן נישט געפינען מער קיין גליק — ס'איז פאַרביי.

איר מענטשן, איר מענטשן, איך פרעג אייך, וואָס ווייסט

איר? איר האָט ווייב און קינד און קאָנט זיי קושן. איך האָב גאָרנישט מער, ווי לײדיקע שטובן. דאָס גליק אייערס האָט איר אויך נישט איבערגעלעבט מיט חוהן! וואָס ווייסט איר אַלזאָ?

גאָרנישט ווייסט איר!

הערמאַן עקע, גוטער, גוטער ברודער מײנער...

אַז ער איז נישט אויף אייביק פאַרבליבן אַזוי פאַריאָמערט און טרויעריק, דאָס ווייסטו. און ווי אַזוי ער איז געשטאָרבן, דאָס ווייסטו אויך.

ער איז געשטאָרבן מיט אַ שלוהדיקן טויט

הערמאַן עקע.

34

ווען דער שניי האָט אָנגעהויבן פאַלן, איז געקומען צו מיר אַן אומגליקלעכער מענטש און געוויינט פאַר מיר.

דאָס איז געווען די שטיפערישע איזאַבעלאַ מיט די פלאַמיק-רויטע האָר און גוטהאַרציקע אויגן.

זי האָט געוויינט, געקנייטשט אין האַנט דאָס נאָז-טיכל און באַגאָסן עס מיט טרערן.

„אין שפּאס האָב איך געזאָגט, אַז ער האָט חתונה געהאַט מיט מיר אויס פאַרצווייפלונג, ס'איז שוין נישט מער קיין שפּאַס. אָ, ווי אומגליקלעך איך בין! כ'האָב אַ משוגענעם פאַר אַ מאַן. ביינאַכט רעדט ער פון שלאָף, ראַנגלט זיך מיט עפּעס אַ פרוי, רופט זי ליגנערין און וויינט און זאָגט: ליבסטע, שענסטע! ניין, האַררי איז פאַרלוירן, איך זע דאָס. איך בין אַ סוראָגאַט, מער גאָרנישט. טו נאָר אַ טראַכט, אַ סוראָגאַט!"

זי האָט געוויינט און געוויינט.

„האַררי איז פאַרלוירן. שוין יאָרן-לאַנג ווי ער איז משוגע. ווען ער לאַכט איז ער שיכור. צוואַנציק גלעזלעך קאָניאַק טרינקט ער אויס אַ טאָג! פידל קען ער מער נישט שפּילן, מ'וואָלט אים אויסגעלאַכט. ער איז אָבער געווען אַ וואונדער-קינד! זיינע קאָמפּאָזיציעס זענען גאָרנישט ווערט. נאָר מאַנכעס מאָל שפּילט

ער גוט, דעמאָלט שפּילט ער אין די אָוונטן און איך זיץ און הער זיך צו. ער קוקט מיך אָן. איך שפּיל נישט פאַר דיר, זאָגן זיינע אויגן. איינמאָל האָט ער עס אויך אַרויסגעזאָגט — ער האָט נישט געוואָלט, אָבער ער האָט עס אַרויסגעזאָגט —"

זי האָט געוויינט און געוויינט. כ'האָב זי נישט איינגעשטילט.

„אַך, אַ פּאָר וואָכן איז געווען גוט — וואונדערלעך-גוט! ער האָט געזאָגט, אַז איך האָב אים געראַטעוועט. אָבער איצט — גאַנצע טעג איז ער נישטאָ, פאָרט אַרום מיטן אויטאָמאָביל. טו נאָר אַ טראַכט, ער, אַזאַ נערוועזער, וואָס האָט איבער קיין וואַסער-בריקל נישט געקאָנט אַדורכגיין, יאָגט זיך איצט אַרום ביינאַכט אין שניי. וואוהין? איך ווייס נישט. דערנאָך קומט ער צוריק, לאַכט צו זיך אַליין — די אויגן זיינע גלאַנצן. דאָס, דאָס טאַקע קאָן איך נישט צוקוקן, אָט דאָס געלעכטערל, דעם גלאַנץ — אָ!"

זי האָט געוויינט און געוויינט.

„ער איז אַזאַ גוטער מענטש. אַזאַ פון הארצן גוטער ייִנג— האָט ער אַזוי געמוזט ווערן. כ'האָב אים געזען מיט יאָרן צוריק, ער האָט געשפּילט, אַך, דאָס איז געווען יוגנט, פלינקער שכל, גלאַנץ, אויפגעשטראַלטקייט — און איצט — —"

כ'האָב זי געפרעגט: „פאַרוואָס גייסטו נישט אַוועק פון אים?"

זי האָט אַ קוק געטאָן אויף מיר. „וואָס הייסט? איך האָב דאָך אים ליב!"

האָב איך ווידער געזאָגט: „אויב אַזוי טאָ זיי צו אים גוט וויפיל דו קענסט נאָר. מונטער אים אויף, פאָר מיט מיט אים, פאָר וואוהין ער וויל נאָר —"

„יאָ, אָבער, אַקסל, וואָס וועל איך קריגן פאַר דער גאַנ־צער ליבשאַפט, איך?"

„וועסט קאָנען זיין לעבן אים", האָב איך געענטפערט
זי האָט מיך אָנגעקוקט. זי האָט דאָס נישט פֿאַרשטאַנען.
„אַ תל וועט ווערן פון מיר!" האָט זי געוויינט. — — —

אַ גרויסער כישופמאַכער האָט געשריבן אַ בוך, אַזוי זיס און אַזוי שיין, אַז ווער עס לייענט דאָס מוז שטאַרבן. אַלע לייענען דאָס, כאָטש זיי ווייסן, אַז דערנאָך וועלן זיי מוזן שטאַרבן.

כט

ס׳איז מיר נישט בעסער געוואָרן, ניין.

טיילמאָל האָב איך געטראַכט, אַז ס׳ווערט מיר בעסער אָבער כ׳האָב מיך טועה געווען. כ׳האָב אַ סך געאַרבעט. יאָ, איך קאָן זאָגן, קיינמאָל אין מיין לעבן האָב איך נאָך אַזויפיל נישט געלייענט און שטודירט, ווי אין דעם ווינטער. כ׳האָב שטודירט ווייטע לענדער, געלערנט זייערע שפּראַכן, וואָרים ס׳האָט געקאָנט געשען, אַז באַלד זאָל איך דאַרפן פאָרן אַהינצו, וואו קיין באַן דערגייט נישט. כ׳האָב נישט קיין שום ספּעציעלע באַשעפטיקונג, קיין שום באַזונדערע פעיקייטן און טאַלענטן, נישט קיין חשק און נישט קיין צייט האָב איך דערצו. כ׳שטאַם פון אַן אַלטן יחוס, דעגענער׳רט, כ׳געהער צו יענער שיכט לוקסוס-מענטשן, וואָס שטאַרבן-אויס איינציקווייז. איך ווינטש מיר דאָס נישט; אָבער באַלד וועט מען זיך נעמען גרינוואַרג פאַרפלאַנצן און רינד-פי האָדעווען, דער מענטש ווערט פּראַקטיש.

יאָ, כ׳האָב אַ סך געאַרבעט.

כ׳האָב געאַרבעט כדי זיך צו פאַרגעסן. געגאַנגען אויף געציעג, מידערהייט אַרומגעשלעפּט זיך, איך בין רויק געוואָרן. אָבער פּלוצלינג איז אינגעבאָרג אויפגעשטאַנען פאַר מיר, אַזוי פּרעכטיק, אַזוי וואונדערלעך — דעמאָלט איז שוין די רו געווען

פאַרבײַ, דער ווייטאָק האָט מיך געמאַטערט און כ׳האָב געוואוסט, אַז איך ליג נאָך אַלץ אויפן אָפּגרונט און וועל שוין קיינמאָל מער נישט האָבן קיין מנוחה אינערלעך.

אַ סך בריוו האָב איך געשריבן צו אינגעבאָרג, כ׳האָב זיי נישט אַוועקגעשיקט, נאָר כּדי רויק צו ווערן האָב איך זיי געשריבן.

איינעם האָב איך געשריבן, איז דאָרט אַזוי געשטאַנען:

אינגעבאָרג, אַ פינסטערער געדאַנק לעבט אין מיר, מיט וועלכן איך מוז מיך תּמיד ראַנגלען. ער לאָקט מיך, ער פאַר־פירט מיך מיט צוזאָגענישן — ער ווינקט צו מיר און רופט — איך ראַנגל מיך מיט אים, ס׳איז שווער, ס׳איז אַ פאַרצווייפלטער קאַמף!

העלף מיר! וואָס אַ טאָג קריגט דער געדאַנק אַלץ מער כּח. ער לאָקט מיך שוין נישט מער, ער שפּאָט־אָפּ לאַכט־אויס און מאַכט חוזק. ער טריומפירט געהיימערהייט.

און איינעם האָב איך געשריבן, איז דאָרט געשטאַנען:

קום, אינגעבאָרג, אינגעבאָרג! איך צעשפּרייט די אָרעמס! קום! דאָ איז דיין היים!

קום, קום, אַ טויער פון רויזן וועל איך דיר אויסבויען, יעדער בוים אין וואַלד וועט מיט אַ ליכטיקער פּאָן באַצירט זיין, טויזנט ליכט וועל איך דיר אין יעדן זאַל אָנצינדן, כ׳וועל אַני־דערקניען און דיינע פיס נאָס מאַכן מיט טרערן און מיט קושן אויסטריקענען. אינגעבאָרג, וועל איך זאָגן, ביסטו דאָ? געבענטשט זיי, איך בין דיינער!

קום, קום, אינגעבאָרג, כ׳בין אויסגעשעפּט, מער קען איך נישט, כ׳בעט ביי דיר איין וואָרט, איין איינציק וואָרט.

מיט טרערן אין די אויגן האָב איך געשריבן דעמדאָזיקן בריוו.

דערנאָך האָב איך ווידער געשריבן איינעם, איך בין גע־ווען דערשלאָגן, בלייך: אינגעבאָרג, נישט פון ליבשאַפט רעד איך היינט צו דיר.

ניין, איך וויל זיך מתודה זיין פאַר דיר, אינגעבאָרג, מתודה זיין זיך! פאַרברעכערישע פאַרלאַנגען האָב איך, אינגעבאָרג, פאַרברעכערישע געדאַנקען. מיט מיין האַנט וואָלט איך געוואָלט דיך אַרומנעמען ביים גאַרטל און פרעסן צו זיך. נאָך איין מאָל! איך וואָלט געוואָלט קוקן אויף דיינע האָר, גלעטן מיט מיינע פינגער איבער דיינע שיינע, געטלעכע האָר. כ׳וואָלט דיך אויך געוואָלט קושן אין די ליפּן, נאָר איין מאָל נאָך — איין מאָל נאָך! יאָ, כאַ־כאַ — אַזוי בין איך איצט! אינגעבאָרג, איין מאָל נאָך — וואָלט איך געוואָלט מיינע ליפּן צופרעסן צו דיין ברוסט — איין מאָל נאָך וואָלט איך אַ שעה אין מיטן נאַכט גע־וואָלט ביי דיר זיין —

עס איז אויך אויסגעוואַקסן אין מיר אַ בייזער געדאַנק, אַ ווילד געוויקס, איך בין נישט שולדיק, פון אַ בייזער האַנט פאַרזייט. איך טראַכט: טאָמער האָסטו שלעכט געהאַנדלט בנוגע מיר?

דאָ האָט מיין האַרץ גענומען קלאַפּן און ס׳האָט געקלאַפּט אַזוי מוראדיק, עטלעכע מינוט נאָכאַנאַנד, אַז כ׳בין שוין געגנוג באַשטראָפט געוואָרן. פאַרגיב מיר!

כ׳האָב דיך ליב. כ׳קוש אָפט מיינע קישנס, דאָס אָרט — — —

דערנאָך האָב איך אָנגעשריבן איינעם, דעם האָב איך גע־שריבן אין אויפרעגונג: אָ, איר פריינט, איר! ווען איר זאָלט

דאָס חיסן! איך פיל יעדן קוש, איך פיל יעדן האַנט-דרוק, יעדן בליק, ווי אַ גליענדיקער טראָפּן פאַלט ער אויף מיין האַרצן. איך פיל אַלץ, אַלץ, וואָס מאַטערט איר מיך נאָך! איר פייניקט מיך צום טויט, צום טויט, צום טויט!!

כ׳האָב געאַרבעט און געאַרבעט, נישט געקוקט אויף רעכטס און נישט אויף לינקס, דעם קאָפּ פאַרגראָבן אין די הענט. מאַנכע שורות האָב איך געלייענט צוואַנציק מאָל. כ׳האָב זיך געצוואונגען דערצו.

36

אין וואַלד איז געווען זי נאַכט, בלויז דער שניי האָט זיך אָנגעזען. לעבן מיר זענען געגאַנגען טריט. דאָס איז געווען אין דער נאָנט פֿון מיין הויז. אַ שטים איז געגאַנגען לעבן מיר. זי האָט געפֿליסטערט. כ׳האָב זי נישט געוואָלט הערן. זי האָט געפֿליסטערט: „כ׳האָב זי געזען, זי טראָגט אַ ברייטן פֿוטערנעם קאָלנער פֿון גרויער פֿאַרב. זי זעט אויס אַזוי שיין און אייגנאַרטיק, אַז אַלע מענטשן קוקן איר נאָך. איינער איז געגאַנגען לעבן איר, אַ הויכער מענטש ער האָט געמאַכט גרויסע שריט. מיט רויטע האָר״.

דער אָטעם שטיקט מיך, דאָס האַרץ שלאָגט. איך האָב מיך איינגעהערכט, אָבער דאָך נישט געוואָלט זיך צוהערן. די שטים האָט געלאָקט.

„כ׳האָב זי אָפּט געזען, אָפּט. כ׳האָב זי אויך געזען מיט האָלגער הונט, דעם קאָמפּאָזיטאָר. זי באַוואונדערט אים, כ׳האָב דאָס דערקענט אָן אַ בליק. כאַ-כאַ — איך באַטראַכט זי, פֿאָר מיר גאַנץ לאַנגזאַם, טראָג ברילן, אַ קאַפּטור, קיינער זעט מיך נישט. אַ גרויסאַרטיקע המצאה, דער אויטאָמאָביל״. כ׳האָב מיך אַוועקגעדרייט אָן אַ זייט. די שטים איז געגאַנגען לעבן מיר. כ׳האָב געזען איר האַנט, זי האָט אויסגעטאָן אַ הענטשקע, כדי אַרויסצו-

נעמען געלט פון טאַש. איר האַנט איז געווען ווייס ווי שניי. איר האַלז — אַנטבלויזט, אויך אום ווינטער. כ׳האָב איר אַריינגעקוקט אין די אויגן — הימלען! די אויגן, די אויגן! — זי האָט גע-מוזט וואַרטן, ביז מיין אויטאָ וועט אַריבערפאָרן די גאַס — כאַ-כאַ, כ׳האָב דאָס אייך שוין לאַנג געוואָלט דערציילן. כ׳בין כסדר אַרומגעלאָפן אַרום אייער הויז, אָבער אייך נישט געטראָפן. כ׳בין גערן דאָ אַרומגעגאַנגען, יאָ, ס׳איז אַזוי אינטערעסאַנט פאָרצושטעלן זיך — געוויס — מ׳קאָן זי נישט פאַרגעסן, ניין. זי פאַרגעסט לייכטער האַ! זי לעבט פון טאָג אויף טאָג. איז עס אַזוי? זי איז ליבנסווירדיק ווי אַ קינד און גרויזאַם ווי אַ קינד — זי געפאַרט — קיין בלום קאָן זי נישט צעטרעטן, אָבער אַ מענטשן פאַרפייניקן אויף טויט —״

איך בין אַנטלאָפן טיף אין וואַלד אַריין.

כ׳האָב געשיקט אַ שליח אין רויטן-בוק מיט אַ בריוו, דאָרט איז געשטאַנען: איך גיי שוין בלויז אַרום מיט געלאָדנט געווער אין וואַלד!

האַררי אוזעדאָם האָט מיר צוריקגעשיקט אַן ענטפער: פאַרי-געבונג, פאַרגעבונג, איך האָב דאָך דאָס נישט געוואָלט.

כ׳האָב אים פיינט געהאַט. אָבער כ׳האָב נישט פאַרגעסן, ווי כישופדיק זיין פידל האָט אַמאָל געקלונגען, ווען ער האָט אויסגעשפּילט דאָס וויינענדיקע גליק זיינס. —

עטלעכע וואָכן שפּעטער בין איך געוואויר-געוואָרן, אַז האַררי אוזעדאָם האָט געמאַכט אַ פרווו צו באַגיין זעלבסט-מאָרד. ער האָט זיך געוואָרפן פון פענסטער, שווער זיך פאַר-וואונדעט, אָבער אָן אַ געפאַר פאַרן לעבן.

כ׳האָב זיך דערשראָקן......

ס׳איז מיר געווען, ווי עפּעס וואָלט איינגעפאַלן איבער מיר, וואָס אַמאָל מער, וואָס אַמאָל געדיכטער, כ׳האָב מיך אַקעגנ־געשטעלט, אָבער ס׳האָט מיך געבראָכן, וואָס אַמאָל דורכדרינגלע־כער איז עס געוואָרן.

אין נאַכט און גרויל ווערט איינער פאַרזונקען, איינער, איך ווייס עס.

ס׳איז פאַרגאַנגען אין דער טיפֿעניש. אַזוי האָט זיך עס אָנגעהויבן — —

אינגעבאָרג איז צוריקגעקומען. איז דאָס מעגלעך?

כ׳בין געזעסן אין צימער און נישט געהערט נישט ווי דער וואָגן איז פֿאַרפֿאָרן, און נישט קיין טריט. פּלוצלינג האָט זיך די טיר געעפֿנט און אינגעבאָרג איז שטיין־געבליבן אויף דער שוועל.

זי איז געווען איינגעהילט אין אַ דיקן רייזע־מאַנטל און איר פּנים איז כּמעט אינגאַנצן פֿאַרשוואונדן געווען אין פֿוטער־קאָלנער. דאָס פּנים איז רויט געווען פֿון פֿראָסט, אַ קליין, געפֿרוירן, שמייכלענדיק קינדער־פּנים.

„כאַ־כאַ־כאַ!" האָט אינגעבאָרג געלאַכט. „קענסט מיך שוין נישט מער?" כ׳האָב גאָרנישט פֿאַרשטאַנען. כ׳בין אויפֿגעשטאַנען און געשמייכלט. כ׳האָב געמאַכט מיט די ליפּן, אָבער גאָרנישט געקאָנט אַרויסרעדן.

און אינגעבאָרג האָט ווידער געלאַכט און געזאָגט, אַז זי קומט איצט צו מיר צו־גאַסט, אַזוי ווי זי האָט צוגעזאָגט. אויף צוויי חדשים צייט.

„כאַ־כאַ־כאַ, יאָ, זײַ געגריסט, אַקסעל!"

איך דערלאַנג איר די האַנט, כ'קאָן נאָכנישט צוזאַמענגע־מען דעם געדאַנק. אויפן פוטער און אויף אינגעבאָרגס גאָלדענע לאָקן צעשמעלצן זיך קליינע שניי־שטערנדלעך. אינגעבאָרגס קול איז געוואָרן שטאַרקער און הילכיקער.

„זיי געגריסט, אינגעבאָרג״.

„יאָ, יאָ, — אַקסעל, אַקסעל! וואָס, דו קושסט מיך נישט אפילו?

גיב מיר דאָך אַ קוש! גאַנצע וואָכן לאַנג האָב איך מיך געפרייט אויפן געדאַנק וועגן דאָזיקן קוש״.

דאָס האַרץ בלייבט מיר שטיין. איך האָב געקושט אינגע־באָרג אויף די ליפן און פאַרלוירן דאָס באַוואוסטזיין —

פלוצלינג האָב איך מיך אויפגעכאַפּט.

איך בין געלעגן אין צימער אויף דער אָטאָמאַנע. בין־השמשות־שעה. אויף די פייכטע שוואַרצע קאַשטאַן־צווייגן איז געלעגן שניי, אַ שפערלינג האָט זיך געוויגט אויף אַ צווייגל און שניי האָט זיך דערפון געשאָטן.

„כ'וועל שוין נישט געפינען קיין מנוחה!״ האָב איך גע־פליסטערט.

כ'בין טויט־מיד געווען. עטלעכע טעג און נעכט בין איך שוין נישט געשלאָפן. אַזאַ מרה־שחורהדיקע אַרבעט איז געגאַנגען אין מיר. בייטאָג האָב איך מיך געקאָנט פאַרטויבן, כל זמן כ'בין וואַך געווען, אָבער אין חלום האָב איך מיר שוין נישט געקאָנט קיין עצה געבן. כ'האָב גערעדט מיט זיך אַליין. „אַפילו אין שלאָף געפין איך שוין נישט מער קיין מנוחה—קיין אַנדער זאַך בלייבט מיר נישט איבער. ניין, אַ פירשט טוט עס נישט, אַ באַנקיר קאָן עס טאָן — אַ פירשט נישט. אַך, דאָס זענען אומגעלומפערטע רע־דערייען. איצט האָט דער פינסטערער געדאַנק שוין אינגאַנצן מנצח געווען!״

כ'שטיי אויף, נישטער צפּעס אין שופלאָד פון שרייבטיש און פאַרלאָז דאָס הויז. בלויער ווינטער-בין-השמשות אַרום און אַרום. אַלץ שלאָפט:ביימער, חיות, נאָר איך קאָן נישט שלאָפן. באַלד וועל איך שוין אויך קאָנען. דער שניי לייכט זיך בלוי, כמעט ווי שטאָל. די קעלט פון אָוונט האָט אים באַצויגן מיט אַ דינער שיכט פון אייז, וואָס קראַכט אונטער די טריט. איך גיי פאַרביי די סטאַטוע, אַ בערן-פוטער פון אייז איז איר פאַרוואָרפן אויף די אַקסלען, ווי זי וואָלט געגאַנגען אין טעאַטער. פסט! האָט זי נישט אַ רוף געטאָן: פסט!? אין קײלעכדיקן ברונעם שפּרודלט שוואַרצע טינט, וואָס פּיוקלט קאַלט ווי אייז. דער ברונעם איז באַדעקט מיט דיקן אייז, ווי מיט אַ צרעת.

איך אייל דורכן פּאַרק, צו דער הייל, וואו דער אייביקער טראָפּן פאַלט. פון אונטער די שטאַמען שטייגט קופּערדיק-רויט אַפּער די לבנה, איינגעהילט אין נעפּלען. דער שניי איז אָנגעזאַפּט מיט שמוציק בלוט.

אין דער הייל איז שטיל. דער טראָפּן שווייגט, דער באַסיין איז געפרוירן. אַ טויטע זשאַבע זעט מען אין אייז, וואָס ווייזט דעם געלן בויך. די הייל איז פאַרצויגן מיט אייז און אַ זייל פון אייז, ענלעך צו אַ גרויסער צעשמאָלצענער ליכט, הענגט אַראָפּ פון פעלז צום באַסיין.

כ'זעץ מיך אַריין אין שניי. איך ריר אָן אַ צווייג און שניי נעמט זיך שיטן אויף מיר און פאַלט מיר אויפן קאַרק, אַזוי אַז איך שוידער אויף. כ'נעם אַרויס דעם רעוואָלווער פון קעשענע

אַלץ איז שניי און אייז.

איז נאָך בעסער, לויפט מיר דורך דורכן קאָפּ, וועל איך מיך בעסער האַלטן. איבעריקנס ליגט שוין דאָרטן איינער. אַ שאָד, וואָס איך האָב נישט אויף זיך קיין געלע וועסט! ווער וואָלט זיך פאַרגעשטעלט, אַז דאָס איז אַזאַ לייכטע געשיכטע?

כ'לייג צו דאָס רערל צו די שלייפן און פאַרמאַך די אויגן.

טיק! דער רעוואָלווער האָט זיך פאַרהאַקט. כ'קוק אַריין אין רערל. איך זע די קויל.

כ'לייג ווידער צו דאָס רערל צו די שלייפן. פלוצלינג רירט מיך עמיצער אָן פאַרן אַקסל און איך קוק זיך אום. דאָס מאָגע־רע פנים פונם גליקלעכן וואַנדערער בייגט זיך טרויעריק איין איבער מיר.

„ברודער, ברודער", זאָגט ער צאַרט און הייבט אויף דראָ־ענדיק דעם ווייז־פינגער, „פאַראַן אַ סך ערגערע זאַכן, ווי אַ ווייב צו פאַרלירן. פיר יאָר תּפיסה, ברודער, דאָס איז ביטער. יאָ, אָן פרישער לופט, אָן הימל, אָן פרייהייט, ברודער, דאָס איז אַ סך ביטערער!"

„גיי צו אַלדי רוחות!" שריי איך און פרעס צו דעם רע־וואָלווער צום האַרצן. אָבער דער וואַנדערער וואַרפט זיך אויף מיר און קלאַמערט מיר אַרום די האַנט. כ'פאַרקייך זיך.

„לאָז אָפּ!" איך ראַנגל זיך מיט אים. כ'נעם צונויף אַלע כחות, איין שטויס נאָך און מיין אָרעם איז פריי — „לאָז אָפּ!"
כ'האָב מיך אויפגעכאַפּט.

כ'בין נאָך אַלץ אויף דער אַטאָמאַנע. ס'האָט מיך גע־שווינדערט.

אָבער עמיצער איז געשטאַנען אין צימער, אין אַ דיקן מאַנטל איינגעהילט, מיט אַ גרויסן הוט אויפן קאָפּ. אַ רויט אויפ־געבלאָזן פנים האָט ער געהאַט מיט דורכגעטריבענע קליינע כי־בעזער־אויגן. ער איז געשטאַנען ביים פאָרטעפּיאַן, דאָס גרינע וואַזעלע גענומען אין האַנט אַריין, באַהאַלטן אין קעשענע און אַרויסגעשאַרט זיך.

כ'האָב מיך אַ ריס געטאָן. כ'האָב געהערט, ווי אַ טיר האָט זיך פאָרזיכטיק פאַרמאַכט.

עמיצער איז נאָר-וואָס געווען אין צימער. דער קנעכט, וואָס מ׳רופט אים דער מאָנאַך. יאָ! ער האָט געגנבעט דאָס וואַזעלע.

כ׳האָב אַ קוק געטאָן אויפן פּאָרטעפּיאַן: דאָס וואַזעלע איז נישט געווען!! האָב איך געחלומט? ניין, שוין נאָכן חלום. צוויי חלומות איינעם נאָכן אַנדערן האָב איך געחלומט, פון איינגעבאָרג און פון דער הייל. דאָס האָב איך גאַנץ גענוי געוואוסט, און כ׳וואָלט דאָס נישט געוואוסט, ווען כ׳וואָלט נאָך געחלומט. כ׳האָב דאָך געקאָנט זען, אָנרירן זיך, פילן.

דאָס וואַזעלע איז נישט געווען! לאַנגע וואָכן איז עס דאָך געשטאַנען אויפן פּאָרטעפּיאַן!

כ׳בין אַרויס פון צימער, אַראָפּ מיט די טרעפּ, דורכגעגאַנגען דעם הויף. גרויס און געל ווי מעש איז די לבנה געשטאַנען איבערן וואַלד אין תּכלתדיקן הימל. דער געלבלעכער שניי האָט געקנאַקט הינטער מיינע איילנדיקע טריט. אין די שטעלער האָבן געקלונגען קייטן און די פערד האָבן געהירזשעט.

כ׳בין אַריינגעלאָפן אין הויז אַריין און אויפגעריסן די טיר צו דער דינערשאַפט. דאָ זענען זיי געזעסן אַלע, איינגעהילט אין טאַבאַק-רויך, פּאַראָבקעס און דינסטמוידן, און געפּלאָכטן שטרויבענדער. זיי האָבן גערויכערט, געלאַכט און אויפגעשטאַנען, ווען איך בין אַריינגעקומען.

כ׳האָב אַ קנאַק געטאָן מיט דער טיר. ס׳איז געוואָרן אַזוי שטיל, אַז מ׳האָט געהערט, ווי די קי דערלעבן האָבן געסקראָבעט דעם היי פון דער קאָריטע.

דאָרט איז אויך ער געשטאַנען, דער מאָנאַך, אין דיקן מאַנטל, וועלכן ער פלעגט טראָגן סיי זומער סיי ווינטער, מיטן גרויסן קאַפּעלוש אויפן רויטן קאָפּ. ווי שטענדיק האָט ער

די אויגן אַראָפּגעלאָזט צו דר'ערד. כ'בין צוגעגאַנגען צו אים און אים לייכט אַ טרייסל געטאָן פאַרן אָרעם.

„דאָס ביסטו, יאָ!" האָב איך געזאָגט און זיך חוזקדיק צעלאַכט.

דער קנעכט האָט פּאַרכטיק אויפגעהויבן די אויגן-הייטלעך און דערשראָקן געקוקט אויף מיר. דאָס בלוט איז אים פאַרשוואונדן פון פּנים און די דיקע באַקן האָבן אים געציטערט. ער האָט אַראָפּגעלאָזט די אויגן-הייטלעך, ווייס ווי שניי האָבן זיי זיך געלייגט אויף זיין אויסגעבלייכט פּנים.

„שוין לאַנג האָב איך אויף דיר אַן אויג, דו!" האָב איך געזאָגט. אַלע אַרום זענען געשטאַנען דערשראָקן מיט גרויסע אויגן און אויפגעעפנטע מיילער.

„יאָ, יאָ", האָט געמורמלט דער מאָנאַך. „ברענג אַ זשאַנדאַרם!"

„דו האָסט עס געטאָן? ווי?"

„יאָ, יאָ".

דער קנעכט האָט אַנידערגעקניט און געזאָגט: „איך האָב עס געטאָן. איך האָב חרטה. צען יאָר האָט עס מיך געפּייניקט".

„וואָס האָט ער געטאָן, דער מאָנאַך?" האָט איינער געפרעגט.

„ער האָט געגנבעט!" האָב איך אויסגערופן. „אַ וואַזעלע".

געגנבעט? ער האָט גאָרנישט געגנבעט.

„איצט לייקנט ער שוין גאָר, האָ-האָ!" האָב איך אויסגערופן און מיט דער האַנט אַזוי פלינק באַוועגט פאַרן פּנים פונעם קניענדיקן, אַז דרייסיק פינגער האָט זי פּלוצלינג באַקומען. „נאָר וואָס האָט ער זיך מודה געווען, איצט לייקנט ער שוין חוצפּהדיק. הער, דו, איך וועל דיך הייסן אויסקאַטעווען, אַז אויג און אויער זאָלן דיר פאַרגיין!"

אָבער פלוצלינג איז מיך באַפאַלן אַ רחמנות אויף דעם קנעכט אין דיקן מאַנטל, וואָס האָט פאַר מיר געקניט און געבויגן דעם קאָפּ. דעם הוט האָט ער אַפילו אויסגעטאָן, זיינע האָר זע־נען געווען ווייס, ווי מעל.

אַן אָרעמער מענטש איז דאָס געווען. ס'אַראַ רשע איך בין געוואָרן, אַז איך האָב געקאָנט אויף אים אַזוי שרייען. ס'אַראַ שלעכטער! כ'האָב אַלזאָ נאָך שלעכטער געדאַרפט ווערן.

„הער", זאָג איך, „וואָס פאַלט דיר איין. איך וועל דיר גאָרנישט טאָן. גיב נאָר אַהער דאָס וואַזעלע. האָסט עס פאַר־גראָבן? זאָג?"

„איך האָב דאָס נישט געגנבעט".

„דאָ נישט לאַנג האָסטו עס אַרויסגעגנבעט פון מיין צימער".

„הער! דעם גאַנצן נאָכמיטאָג און דעם אָוונט האָט ער קיין טריט נישט געמאַכט פון שטוב אַרויס".

אַלע האָבן דאָס באַשטעטיקט.

„ניין? ניין?"

אַלזאָ איז דאָס געווען אַ חלום. אָבער דאָס וואַזעלע איז פאָרט נישט געווען מער אויפן פאָרטעפּיאַן.

דער קנעכט האָט זיך אויפגעהויבן און צוריק אָנגעטאָן דעם הוט אויפן קאָפּ.

און מיר איז איינגעפאַלן, אַז דאָס וואַזעלע האָב איך היינט אינדערפרי פאַרשלאָסן אין שרייבטיש, כדי דאָס דינסטמיידל זאָל עס נישט אומגליקלעכערווייז צעברעכן.

איך בין בלאַס געוואָרן. אַרום איז געוואָרן שטיל.

„פאַרגיב מיר", האָב איך געזאָגט צום קנעכט און אַרויסגע־גאַנגען פון שטוב. אַלע אויגן האָבן מיר נאָכגעקוקט.

כ׳בין געשטאַנען אויפן הויף אונטערן טונקעלן הימל, פון וועלכן די שטערן האָבן אַראָפּגעטריפט, ווי אייז.

מיינע פיס האָבן געציטערט.

„וואָס איז דאָס? וואָס איז דאָס?" האָב איך געפּליסטערט און אַ מידער צוריק אַריינגעגאַנגען אין שטוב אַריין. —

כ׳בין קראַנק געוואָרן. אָט־די שורה טעג, ביז איך בין נישט געבראָכן געוואָרן אַן אויסגעשעפּטער, ביז איך בין נישט געבליבן ליגן און נישט געקאָנט זיך מער קיין ריר טאָן, זי איז אויסגעשטראָכן פון מיין געדעכעניש!

כ׳בין קראַנק געוואָרן.

ווי לאַנג בין איך געלעגן קראַנק? כ׳ווייס נישט. דערנאָך האָב איך מיך ווידער אויפגעכאַפּט. אַ שטים האָט געפליסטערט.— „דו, גאָט, וואָס דו קאָנסט בערג פאַרזעצן און מוירן איינברעכן מיט דעם אָטעם פון דיין מויל, פאַרנעם דיך מיט דעם אָרעמען קראַנקן ער זאָל געזונט ווערן—״

כ׳האָב אויפגעהויבן די אויגן. כ׳בין געלעגן אין בעט, ביים פענסטער איז געזעסן די אַלטע מאַריאַ מיט די גרויסע ברילן אויפן שפּיץ נאָז און מתפלל געווען. ווי שטריק זענען אי־רע ווייס־געוואָרענע האָר געלעגן אויף דעם קיילעכיקן, רוי־זיקן קאָפּ.

און איך בין געלעגן שטיל, ס׳האָט מיר פאַרשאַפט פרייד דאָס איינהערן זיך, ווי עמיצער רעדט מיט זיין גאָט, פאַר מיר, בסדר פאַר מיר. כ׳האָב שיער נישט געלאַכט, אַזוי שיין איז גע־ווען זיך איינצוהערן, ווי מאַריאַ האָט געלויבט גאָט, ווי זי וואָלט

געוואָלט מיט חניפות אים מאַכן נאָכגיביקער, דערנאָך האָט זי געבעטן אויף מיין געזונט.

„די זון שטעלט זיך אָפּ אויף דיין באַפעל —״ טאַטאַטאַ, האָב איך מיר געטראַכט.

„— און טויטע שטייען אויף אויף דיין וואָרט—״ טאַטאַטאַ, האָב איך מיר געטראַכט.

„טו אַ קוק אויף דעם אָרעמען קראַנקן און שיק אים אַ רפואה שלמה״—

זאָל ער נאָר וועלן, האָב איך מיר געטראַכט. ס׳איז מיר געווען לייכט אויפן האַרצן און כ׳בין געווען אויפגעלייגט צום שפּאַסן. כ׳בין ווידער אַנטשלאָפן געוואָרן און ווען כ׳האָב מיך אויפגעכאַפּט, איז שוין געהאַט געוואָרן אָוונט. מאַריאַ איז געזעסן ביי אַ ליכט און נאָך אַלץ מתפלל געווען.

און איך בין ווידער אַנטשלאָפן געוואָרן און אויפגעכאַפּט זיך, ווען ס׳איז שוין געווען גרויסער טאָג.

איצט בין איך שוין געווען געזונט. כ׳בין אויפגעשטאַנען און זיך אָנגעטאָן. כ׳בין געווען געזונט און פריש, ווי נייגעבוירן, און געוואָלט זינגען. אָבער גראָד אין דער רגע, ווען כ׳האָב געוואָלט אָנהויבן זינגען, האָב איך נישט געקענט. אַ מאָדנע טרויעריקייט איז געווען אין מיר, וואָס האָט מיר נישט געלאָזט זינגען.

וואָס פאַר אַ טרויעריקייט איז דאָס פּאָרט געווען?

טיפער ווינטער. טיפער ווינטער.

זעק פול מיט שניי האָט דער הימל צעשאָטן איבער די וועלדער, דיביימער שטייען פאַרשטאַרט און האַרט, ווי גלאָז. אַ רויטע לבנה גייט-אויף, אַ רויטע זון קריכט דורכן פאַרנעפּלטן טאָג. ווי די היילן פון בלויען אייז, אַזוי זעגען די נעכט. דער שניי קנאַקט הינטער די פיס, פוקסן בילן אין וואַלד. מער

באַוועגט זיך קיין זאַך נישט. די קעלט פרעסט אַרויס די אויגן. —

היינט האָט די זון אַדורכגעלויכטן דורכן נעפּל און דער טאָל אַרום און אַרום האָט געפינקלט פאַר פרייד. אַ פאָרגעפיל פון פרילינג האָט געציטערט טיף אין דער ערד.

כ'האָב געקוקט אין דער זון, ס'האָט זיך מיר אויסגעוויזן, אַז כ'מוז זיין דורכזיכטיק, ווי גלאָז. זי האָט געוואַרעמט גאָר אַנדערש, ווי דער פריילעכסטער פייער. און איך האָב געמיינט, אַז דער פרילינג איז שיין. אַ בליענדיקער, לאַכנדיקער עפּלבוים ביים וועג, אַ לאַכנדיקע זון, אַ לאַכנדיקע לאָנקע, אַ פּאַסטוך-מיידל, וואָס צעעפנט דאָס מויל פון אויער ביז אויער און לאַכט, אָט אַזוי ווי די זון, דאָס איז דער פרילינג.

כ'האָב אַרויפגעשלעפּט דאָס רעקל, אָנגעטאָן די הויכע שטיוול, גענומען דעם שטעקן, דאָס גרינע קאפּעלושל און אַרויסגעגאַנגען.

אויסגעשטאָרבן איז געשטאַנען דאָס הויז, אויסגעשטאָרבן זענען געשטאַנען די שטעלער און שייערן, באַדעקט מיט דיקע שיכטן ווייסן שניי. אין דער ערד זענען זיי געווען פאַרזונקען. די פענסטער זענען שוואַרץ. פי און פערד זענען אויספאַרקויפט, די דינסטמוידן און קנעכט אַוועקגעגאַנגען.

איך האָב זיי נישט פאַרהאַלטן. זיי האָבן זיך געוואָלט זוכן אַן אַנדער שטעל. צו איינזאַם איז געווען דאָ אויבן אין באַרגיקן וואַלד. כ'האָב זיי נישט פאַרהאַלטן.

בלויז די אַלטע מאַריאַ איז געבליבן ביי מיר. איינגעהילט אין טיכער זיצט זי ביי זיך אין קעמערל, ווי אַ הענדלערין פון קאַשטאַנעס אויף דער קאַלטער גאַס. זי ווערט אַלט און פרירט אין אָוונט פאַלט דאַך פון קנעכט-שטיבל אַ געלער פלעק אויפן

שניי, וואָס ליגט אויפן הויף. ווער געפינט זיך נאָך אין קנעכט־שטיבל?

דער מאָנאַך. ער גייט אַהין און צוריק, אָנגעטאָן אין מאַנטל, מיטן גרויסן קאַפּעלוש אויפן קאָפּ.

ער האָט נישט קיין מנוחה. ער קומט אָפּ פּאַר עפּעס. פּאַר וואָס? קיינעם אַרט דאָס נישט.

איך דריי מיטן שטעקן און גיי אַריין אין שטילן וואַלד. כ׳שמייכל. כ׳רוק אַראָפּ דעם קאַפּעלוש אויף אונטן און וויל אָנ־הויבן לאַכן און זינגען. אָבער ווי נאָר איך עפן די ליפּן צו לאַכן און צו זינגען, האַלט מיך עפּעס אָפּ. איך ווייס נישט, וואָס דאָס איז.

אַ מאָדנע געפיל איז דאָס.

וואָס פאַר אַ געפיל קאָן עס דאָך זיין? געריירטקייט, צעגנו־מענקייט, טרויער, פרייד?

פון אַלעם צו ביסל.

צאַרט־בלוי זעט אויס דער שניי אין וואַלד צווישן די אָפּ־געקראָכענע שטאַמען פון די בוקנביימער. געלע וועגן, געלע שטרייפן, דאָס איז די זון. דער הימל בלאַנקט אַ ווייסער. דיביימער־קרוינען זעען אויס, ווי זיי וואָלטן איינגעהילט געוועזן אין גראָבער וואַטע. איין צווייגל טוט זיך אַ ריר און ס׳גליטשט זיך אַראָפּ פון אים אַ קליינע, ווייסע שלאַנג. פון אַ סךביימלעך זעט מען שוין נישט מער אַרויס, ווי איינצלנע צווייגלעך, וואָס שאַרן זיך אַפער פון הינטער די הויפנס שניי. איבערן וועג לויפן די טריט פון סאַרנעס און פיקסן. אַ בינטל פעדערן פון אַ קראָ ליגט אין וואַלד. אין דער ווייטקייט כאָכאָטשעט אַ רויב־פויגל.

די ראָוועס זענען פאַרפרוירן און אַז איך גיב אַ קלאַפּ מיטן שטעקן אָן אייז, פאַלן לאַנגע פלאַסטערס אייז אויפן אַרומיקן גראָז,

וואָס איז באַדעקט מיט געפּרווירענעם טוי. אַ שפּיגל-גלאַטע קאַ-לוזשע. איך נעם מיט אימפּעט און שפּרינג אַריבער.

ס'איז נישט קאַלט. די לופט איז פריש און יעדעס מאָל, ווען דו אָטעמסט זי איין, דאַכט זיך דיר, דו שלינגסט וואַסער מיט אייז.

ביים ברעג וואַלד ליגט אַ לאָנקע, וואָס זעט אויס ווי אַ ריין-באַצויגן בעט פון אַ ריז. אום זומער שטייען דאָ געלע בלומען-בייטן, פון וועלכע עס טריפט האָניק.

האָניק-טראָפּעלע הייסט די לאָנקע.

און איך טראַכט וועגן דעם זומער.

שוויס, האָניק און פייער איז דער זומער, טראַכט איך, און אַ הייסער קוש אין חלום.

איך גיי דורכן וואַלד, שעהן-לאַנג, אַרויף, אַראָפּ, אַרויף, אַראָפּ. כ'מוז גיין מיט שאַרפע טריט, דער וועג ביז צום קוואַרטל אָ ט ע ר נ ב ר י ק ל י י ן איז אַ ווייטער.

איינזאַם איז, איינזאַם און פייערלעך. דער ווייסער טוי הויערט אין וואַלד.

כ'קום אַרויף אויף אַ פרעמד געביט. קלעפּ פון אַ האַק הילכן אָפּ אין וואַלד. דאָס איז וואונדערלעך-שיין, אַזוי שטיל, אַזוי יום-טובדיק און די קלעפּ פון דער האַק. עס דאַכט זיך דיר, הערסט דאָס קלאַפּן פונם וואַלדס האַרץ. דאָס געפיל, אַז אַ מענטש איז דאָ אין דער נאָענט, ווירקט אויף דיר גוט. ווילסט פון אים גאָרנישט, זעסט אים צומאָלט נישט, און דאָך ווירקט עס אויף דיר גוט צו וויסן, אַז דאָרטן איז עמיצער דאָ.

יאָ!

פּלוצלינג האָב איך זיך דערשראָקן און באַהאַלטן זיך אונ-טער אַ בוים. אַ וואָלף! ניין, אַ פוקס. אין אַ ברייטן בויגן איז ער פאַרבייגעלאָפן, שלעפּנדיק דעם גראָבן ווידל איבערן שניי.

איך שמייכל. פאַר וואָס האָב איך זיך אַזוי געשראָקן־כ׳בין קיינמאָל אין מיין לעבן נישט געווען קיין פּחדן.

כ׳שפּרייז גיך. באַרגיקער וואַלד. דער קוואַרטל אָ ט ע ר נ־ר י ק ל י ן. דאָרט שטייט דאָס הייזל פון דעם האָלצהעקער.

פּאָטער גיזלהער זיצט פאַר דער טיר אין אַ טונקעלן זונ־טאָג־מלבוש. ערנסט איז זיין פּנים און ער קוקט נישט, נישט אויף רעכטס, און נישט אויף לינקס. זיינע אָפּגעריבענע הענט ליגן אויף די קני, זיי רוען, אַזוי ווי ער.

„גאָט־העלף, פּאָטער גיזלהער!" רוף איך אויס און נעם אַראָפּ דעם קאַפּעלוש.

„גאָט־העלף!"

„אַ לאַנגע צייט האָב איך נישט געקאָנט קומען צו דיר, פּאָטער גיזלהער", האָב איך געזאָגט. עס באַפאַלט מיך אַ צע־טומלטקייט.

יוגנט און גליק זענען עגאָיסטיש. האָבן נישט קיין אויגן און קיין אויערן פאַר אַנדערע.

יאָ, ער איז נאָך אַלץ אין כּעס, פאַרוואָס מיר האָבן דעם גלח נישט גענומען דעמאָלט. ער קוקט נישט אויף לינקס און נישט אויף רעכטס.

אָבער דער טויט באַפעלט מוחל צו זיין. „איך דאַנק דיר, וואָס ביסט געקומען. גיי אַריין, דאָרט אינעווייניק ליגט זי".

„ווער?"

ווער ליגט דאָרט אינעווייניק?

„איר לעבנס־ווערק איז פאַרענדיקט. פערצן קינדער האָט זי געבוירן און אויפגעכאָוועט. איר פליכט האָט זי ערפילט. גאָט ווייס, וואָס ער טוט".

כ׳האָב אָפּגעאָטעמט, איך בין אַריינגעגאַנגען אין הייזל. אָבלדיק איז געווען אינעווייניק, איין הויכע ליכט האָט געברענט.

דערלעבן האָט געבלאַנקט דאָס פרידלעך-דרעמלענדיקע, איינגע-פאַלענע פּנים פון אַן אַלטער פרוי. די פרוי איז געלעגן אויסגע-שטרעקט אין דער לענג אין אַ ברייטער, פראָסט-הילצערנער טרונע. דאָס מויל אירס איז געווען איינגעשרומפּן און כמעט רונדיק, דער טויט האָט אַלץ שפּיציק געמאַכט, די נאָז, די באַקנביינער, די גאָמבע. די הענט זענען געלעגן אינם איינגעפאַלענעם שויס פון מת, געל מיט בלויע נעגל.

אַרום דער טרונע זענען, שטיל, מיט פאַרבראָכענע הענט, געזעסן די קינדער פון דער טויטער. געווען זענען זיי אַן ערך צען, פון פאַרשידענער גרויס, מיידלעך מיט העל-בלאָנדע אָפּשטיי-ענדיקע צעפּלעך, און ייִנגלעך מיט אָפּגעברענטע פּנימער און צעפּלאָשעטע האָר. איין שלאַנק זיבעצניעריק מיידל איז געזעסן אויף אַ שטול און געשטריקט אַ זאָק. איר צופיסנס איז אויף אונ-טערגעשפּאַרטע פיסלעך געזעסן אַ קליין קינד און געשפּילט זיך מיט באָב. אַלע האָבן געהאַט רויטע אויערן און רויטע שפּיצן נאָז, וואָרים אין הייזל איז געווען קאַלט. זיי האָבן זיך אַלע אומ-געקוקט אויף מיר, ווען איך בין אַריינגעגאַנגען, אָבער קיינער האָט זיך נישט קיין ריר געטאָן. זיי זענען געבליבן שטיל, די הענט פאַרבראָכן.

„איך בין איינגעבאָרגס מאַן”, האָב איך געזאָגט צום מיידל, וואָס האָט געשטריקט דעם זאָק. כ'האָב זיך געשעמט דאָס צו זאָגן.

„די מאַמע איז טויט — אָך-אָך-אָך!” האָט זיך צעיאָמערט דאָס מיידל און גרויסע טרערן זענען אַראָפּגעפאַלן אויפן זאָק.

אָך-אָך-אָך — האָבן זיך אַלע אַרום צעוויינט און אויפגעהערט דעמאָלט, ווען די שוועסטער האָט אויפגעהערט.

דאָס קינד אויף דער ערד איז אַרונטערגעקראָכן אונטער דער טרונע, אַ באָב האָט זיך פאַרקוילערט.

און די טויטע האָט פרידלעך געשמייכלט אינם שיין פון דער אײנציקער ליכט.

דאָס ליגט זי! אינגעבאָרגס מאַמע!

דאָס איז דאָך אינגעבאָרגס מאַמע! זי איז טויט. זעט, די, וואָס האָט געבוירן אינגעבאָרג, איז געשטאָרבן!

כ'האָב מיך נישט געקאָנט אָפּהאַלטן, איך האָב אויסגעבראָכן מיט אַ געשטיקט געוויין.

דאָס איז דאָך אינגעבאָרגס מאַמע!

איז דאָס נישט אינגעבאָרגס שטערן? אָ, יאָ! און די קינבאַק איז דאָך אינגעבאָרגס!

כ'האָב געדריקט דאָס געוויין און געבויגן מיך איבער דער טויטער און געגלעט אירע קאַלטע, פייכטע באַקן.

אינגעבאָרגס מאַמע איז דאָך דאָס!

„כ'מוז זיך אָנטאָן", האָט געזאָגט דאָס עלטערע מיידל, „באַלד וועלן זיי קומען און די מאַמע צו—צו—צונעמען".

צי איך וועל נישט וועלן איר העלפן אָנטאָן דער מאַמען דעם זאָק.

אָ, יאָ, כ'וועל איר גערן העלפן אָנטאָן דער מאַמען דעם זאָק.

דער זאָק איז נאַס געווען פון דעם מיידלס טרערן. כ'האָב מיך פאַרקוקט אויף איר.

„ווי הייסטו?" האָב איך געפרעגט און לייכט געשמייכלט. עפּעס אַזעלכס איז געווען אין דעם פּנים —

„מאַריאַ — אַך, איצט איז די מאַמע שוין טויט!"

„ווילסטו נישט קומען צו מיר, מאַריאַ?" האָב איך געפליסטערט. דאָס קול מיינס האָט מיר אויפגעהערט דינען. כ'האָב געהאַט פאַרגעסן, אַז אַ טויטער ליגט אין שטוב. „פירן מיין בעל-הבתישקייט?"

מ׳דאַרף זי דאָ האָבן.

כ׳האָב באַקוקט די איבעריקע קינדער. אין יעדן פּנים האָב איך געפונען עפּעס —

פון יענער זייט טיר איז דערגאַנגען פּאָטער גיזלהערס טיפע, רויקע שטים, הוסטעריי און גערייד.

פּאָטער גיזלהער האָט געעפנט די טיר. „גייט אַריין!" דורכן שפּאַלט האָט מען געזען דעם קאָפּ פון אַ גרוי פערד, דער־לעבן דאָס קיילעכדיקע געפרוירענע פּנים פון אַ פויערן־שייגעץ. אין שטוב איז אַריינגעקומען אַ מחנה אַלטע מענער און אַלטע ווייבער, אַזוי אַז זי איז פול געוואָרן מיט מענטשן. זיי האָבן געשעפּטשעט צווישן זיך, געהוסט און איין פרוי האָט אָנגעהויבן צו וויינען, וואָס ס׳האָט געקלונגען ווי אַ גלעכטער.

אַן אַלטער מאַן האָט מיט אַ נידעריקער פאַרכאָרכלטער שטים זיך אָפּגערופן: „אָט ליגט זי איצט דאָ, אונזער מוטער גיזלהער".

און אַ ווייס־האָריק פאַרוואַקסן מאַמעלע האָט געצישעט: „אַ שיינעם טויט האָט זי געהאַט", און אַלע האָבן געשאָקלט מיט די קעפּ.

„זי רוט אין גן־עדן".

פּאָטער גיזלהער האָט זיך דורכגעשאַרט דורך דער מאַסע. גענומען אַ גראָבן בוך אין האַנט אַריין און זיך אַנידערגעשטעלט הינטער דער ליכט. זיין געשטאַלט איז געווען אויסגעגלייכט, אַזוי ווי שטענדיק, און זיין באַוואַקסענער קאָפּ איז געזעסן פעסט און געפּאַסט אויף די ברייטע אַקסלען.

קלאָר און ליכטיק איז געווען זיין אויג.

און ער האָט אויפגעעפנט דאָס בוך און גענומען לייענען. מיר זענען געשטאַנען אַרום דער טרונע און פאַרבראָכן די הענט, די אַלטע מענער און ווייבער, די קינדער, אויך איך האָב זיך

איינגעהערט מיט אַ געזונקענעם קאָפּ, מיט פאַרבראָכענע הענט, ווי אַלע אַנדערע.

עס שטייט געשריבן אין גאָטס שריפט", האָט פּאָטער גיזלהער געלייענט, „אין תהלים, קאַפּיטל ל"ט, פּסוק ו' ביז ח': הנה טפחות נתתה ימי וחלדי כאין נגדך, אך כל הבל כל אדם נצב סלה: אך בצלם יתהלך איש, אך הבל יהמיון, יצבור ולא ידע מי אספם: ועתה מה קויתי אדני, תוחלתי לך היא". *)

פּאָטער גיזלהער האָט צוגעמאַכט דאָס בוך. „מיין האָפענונג איז צו דיר! ברידער און שוועסטער צו גאָט — הבלדיק זענען אונזערע האָפענונגען אויף דער ערד, מיט וואָס זאָל איך מיך טרייסטן? מיין האָפענונג איז צו דיר". פּאָטער גיזלהער האָט גע-רעדט און גערעדט. הויך און ווירדיק האָט געקלונגען זיין שטים און זיינע וואַסער-בלויע שטראַלנדיקע אויגן האָבן אַרומגעוואַנ-דערט אין אַ קרייז.

פּאָטער גיזלהער האָט לאַנג דערציילט וועגן די מעלות פון דער געשטאָרבענער און וועגן דעם פּראַכט פונם הימלישן מלכות און וועגן גאָטס הויכער גנאָד. ווען ער האָט אַרויסגערעדט דעם נאָמען פון גאָט אָדער פון אויסלייזער האָבן אַלע מענער און ווייבער אַראָפּגעבויגן די קעפּ.

דערנאָך האָט ער שטילגעשוויגן און נאָך אַ קורצער ווײַלע האָבן אַלע, ווי אויף אַ געגעבענעם צייכן, גענומען זאָגן די תפלה „אונזער פּאָטער". ביי אַלעמען זענען די אויגן נאַס געוואָרן, נאָר פּאָטער גיזלהערס אויגן זענען געבליבן טרוקן.

*) „זע, אַ טפח די ברייט האָסטו געגעבן צו מיינע טעג און מיין לעבן איז גאָרנישט לגבי דיר. ווי נישטיק זענען אַלע מענטשן, וואָס לעבן דאָך אַזוי זיכער! זיי גייען אַרום, ווי די שאָטנס, בחנמדיקן אומרו פאַרשאַפן זיי זיך, זיי זאַמלען צו-נויף און ווייסן נישט, ווער ס'וועט זיין דער געניסער. אַצינד, וואָס זאָל מיין האָפ-נונג זיין, גאָט? מיין האָפענונג איז צו דיר".

פּאָטער גיזלהער איז צוגעגאַנגען צו דער טרונע און געזאָגט: „איך קוק אויף דיר און נישט צום לעצטן מאָל זע איך דיך. דאָרט אויבן וועל איך דיך ווידער זען, ווי וואָר גאָט איז, און פרייד וועט זיין אין אונזערע הערצער".

די טרונע האָט מען צוגעמאַכט און אַרויסגעטראָגן און אַרויפגעלייגט אויפן וואָגן מיטן גרויען פערד. דער פויערן-שייגעץ האָט אַ רוף-געטאָן: וויאָ! און דאָס פערדל האָט זיך צעהירזשעט און געשלעפּט זיך דורכן שניי.

לעבן דער טרונע איז געגאַנגען פּאָטער גיזלהער, די מחנה קינדער הינטער אים, דערנאָך די שורה זקנים און זקנות און ווייט הינטער אַלע בין איך געגאַנגען.

מאַריאַ און דאָס קליינע קינד זענען איבערגעבליבן אין דער היים. „אַדיע, מאַריאַ", האָב איך שטיל געזאָגט און זי אָנגעקוקט. זי האָט געהאַט גאָלדענע האָר און בלויע אויגן — —

דאָס פערדל האָט זיך געשלעפּט איבערן שניי און ביי יעדן טריט אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ, די קינדער האָבן נאָכגעשפּרייזט און די אַלטע געשרומפּענע מענער און ווייבער, איינגעהילט אין טיכער, האָבן נאָכגעהינקט און נאָכגעקוליעט נאָך דער זיך-שאָקלענדיקער טרונע.

דער וואַלד אַרום און אַרום האָט גענומען רוישן. אַ דינער שניי איז געפאַלן

דער וועג האָט געפירט באַרג-אַראָפּ.

פּלוצלינג איז פון דער טאָל-טיפעניש דערגאַנגען דאָס ווי טאָקלעכע געקלאַנג פון אַ גלאָק.

די קינדער האָבן זיך ביטערלעך צעוויינט.

איך האָב אויך צוגעפּרעסט די האַנט צום פּנים און געוויינט, ווי די קינדער. כ'האָב געוויינט שטיל, קיינער זאָל מיך

נישט הערן. שטיל און אָן אַן אויפהער, און וואָס מער כ׳האָב געוויינט, אַלץ לייכטער איז מיר געוואָרן אויפן האַרצן און ס׳האָט זיך מיר געדאַכט, אַז כ׳וועל שוין קיינמאָל מער נישט קאָנען אויפהערן צו וויינען...

פאַר מיר האָט זיך געוויגט די לויה, די זקנים און זקנות, די קינדער, די טרונע. אַ דינער שניי איז געפאַלן פון הימל.

פון טאָל אַרויף האָט גערופן דער גלאָק.

און איך האָב געוויינט, געוויינט, וואָס אַמאָל מער און וואָס אַמאָל שטאַרקער, געוויינט —

39

דער פרילינג קומט. דער זומער קומט.

וואוינט דען קיינער נישט אין דעם דאָזיקן הויז?—ניין!

די שויבן זענען אויסגעהאַקט, די רינע הענגט אַראָפּ אונטערן דאַך, אַ סך לאָדנס זענען פאַרמאַכט און שפּערלינגען נעסטן זיך אויף זיי.

דער זומער גייט. עס קומט דער הערבסט.

וואוינט דען קיינער נישט אין דעם דאָזיקן הויז? ניין!

דער ווינטער קומט. שטיל ליגט דאָס הויז אין וואַלד.

עס קומען מענטשן און קלאַפּן, קלאַפּן —

קיינער וואוינט נישט אין דעם דאָזיקן הויז.

ניין! — —

ווי אַזוי איז פאַרגאַנגען דאָס דאָזיקע יאָר? כ'וועל נישט זאָגן. ניין, כ'וועל דאָס קיין מענטשן נישט זאָגן, אַפילו פריינט קאַרל נישט, אַפילו זיך אַליין נישט. ס'איז אויסגעמעקט דאָס דאָזיקע יאָר. כ'האָב אַלץ, אַלץ פאַרגעסן, כ'ווייס מער גאָרנישט. כ'ווייס, אַז כ'בין אַרומגעגאַנגען זאָרגפעלטיק אָנגעטאָן און אָפּגעגאָלט, אַז איך בין כסדר געזעסן איבער ביכער. וואָס האָב איך געטאָן אין די נעכט? דאָס האָב איך פאַרגעסן.

כ׳האָב פאַרזעצט אַ רויזן-בייט אין פּאַרק, דאָס קאָן איך מודה זיין, איך קאָן אויך מודה זיין, אַז אין די ווייסע צימערן האָט ביינאַכט געברענט אַ לאָמפּ. טיילמאָל. נישט אַלע נאַכט. איך קאָן אויך מודה זיין, אַז טיילמאָל אין די אָוונטן האָב איך פון בוידעם-פענסטער געקוקט אַראָפּ מיטן וועג, געקוקט און געוואַרט. איבעריקנס נישט יעדן טאָג. ווען-נישט-ווען זענען אויך פרישע שטרויסן געשטאַנען אין די ווייסע צימערן.

כ׳קאָן אויך מודה זיין, אַז דעם 25-טן מאַי האָט טאָג און נאַכט אַ ליכט געברענט אין מיין טונקעלן צימער און איך—ניין!

איך בין נישט אַרויסגעקומען אויסערן פּאַרק, נישט אַרויסגעגאַנגען פון הויז. קיין חשק נישט געהאַט.

די טיר פון הויז איז געווען פאַרשלאָסן, קיינער איז נישט אַריינגעקומען. דער אַלטער מאַריאַ און דעם מאָנאַך האָב איך אַרויסגעגעבן באַפעלן, און זיי זענען געהאָרכזאַם

כ׳האָב געזען אַלץ, וואָס איז זיך פאַרלאָפן אויפן וועג באַרג-אַרויף. קיין שום זאַך האָט נישט געקאָנט פון מיר פאַרהוילן בלייבן.

איינמאָל אַ טאָג זענען מיטן באַרג-וועג אַרויפגעקומען אַ מאַן אין רייזע-מלבושים און אַ דאַמע מיט רויטע, פלאַמענדיקע האָר. זי האָט אויך געטראָגן רייזע-מלבושים. כ׳האָב זיי געזען אָנקומען, בין איך געשטאַנען הינטער דער טיר, אַן אַנגסט האָט מיך אַרומגענומען. זיי האָבן געקלאַפּט, געקלאַפּט. די שרעק אין מיר איז געוואַקסן, דאָס האַרץ איז מיר אַנטשטילט געוואָרן, כ׳האָב איינגעהאַלטן דעם אָטעם. ניין, כ׳האָב מער גאָרנישט געמיינזאַמס מיט די מענטשן, כ׳וועל שוין קיינמאָל נישט קאָנען מער רעדן אָפן מיט אַ מענטשן, אַפילו מיט פריינט קאַרל אויך נישט, קיינמאָל נישט.

דער מאַן האָט געזאָגט: „זאָל ער האָבן אַוועקגעפאָרן!“
די דאַמע האָט געזאָגט: „געוויס נישט!“

האָט ווידער דער מאַן געזאָגט: „מיר וועלן עס דורך דער טיר אַריינוואַרפן. ער וועט זיך פרייען דערמיט“.

אַ ווײַלע שפּעטער האָבן זיי אַרײַנגעשאַרט צייטונגען. שפּיצן פון דינגע, ווייסע פינגער האָבן זיך באַוויזן. די דאַמע האָט שטיל געזאָגט: „ס'איז מיר אַ רחמנות אויף אים!“

זי האָט געמיינט מיך... כ'האָב אָפּגעאָטעמט.

דאָס זענען געווען גרויסע ענגלישע צייטונגען. אין צווישן איז געלעגן אַ וויזיט-קאַרטע. מיר קומען נאָר וואָס פון לאָנדאָן! אַ האַרציקן גרוס!

כ'האָב געלייענט די צייטונגען: „טריסטאַן און איזאָלדע“— „מערלין“ פון האָלגער הונט — — אינגעבאַרג הונט-גיזלהער.

נצחונות, נצחונות! —

מער איז גאָרנישט געשען פאַר דעם יאָר. יאַ, ס'איז אָנגעקומען אַ בוך פון קאַרלן.

קאַרלס ניי בוך. ס'האָט געהייסן „שטורם“. קנאַקיקע דעמבעס האָבן געבראַוזט און געקנאַקט, געוויגט זיך און געלאַכט — זעט!

דאָס יאָר איז פאַרגאַנגען. כ'האָב פאַרגעסן, ווי אַזוי. דערנאָך האָב איך שוין ווידער מיט אַנדערע אויגן געקוקט אויף דער וועלט.

ווידער איז פרילינג געקומען! אויף אַ נאָווינע געקומען.

40

ס'איז פרילינג.

איך זיץ אויף די טרעפּ פון מיין הויז און רויכער די קורצע פּייקע. פרייליכע קנוילט זיך אַרויס דער רויך. די זון שיינט, די וועלט איז גרין. גרין און דורכזיכטיק ווי גלאָז איז די לאָנקע, די בלעטער פון די בוקנביימער. בלוי און דורכזיכטיק ווי גלאָז איז דער הימל. די זון שיינט. די פייגל זינגען. טוי טריפט פון דיביימער.

איך רויכער די פּייקע און שמייכל.

שיין איז די וועלט! שיין איז דאָס לעבן!

אונטן צעשפּרייט זיך דער טאָל, פינקלענדיק און גרין. פון וואַלד אויף יענער זייט פלאַטערט אַריבער אַ קליינע פּאָן.

די עפּלביימער בליען ביים וועג. אַ וועג-אַרבעטער צעשאַרט די שטיינדלעך אויפן וועג, דער מעשענער באַנד אויף זיין הוט פינקלט, ווי די רייף פון אַ קרוין.

שלוה און שיינקייט איז געפאַלן פון הימל אויף דער ערד, טראַכט איך. די זון גיסט קריגלען ברענענדיקן וויין איבער דער וועלט, ווי אַמאָל.

איך שמייכל.

עס קלינגט אין וואַלד, אין טאָל.

אַראָפּ מיטן באַרג-וועג קומט אָנצוגיין אַ מיידל, אַ שלאַנק פּויערן-מיידל, אַ ווייס טיכל פֿאַרבונדן אַרומען קאָפּ, אַ קלומעקל אין האַנט. גאָלדיק פּינקלט עס אַפּער פֿון אונטערן קאָפּ-טיכל.

זי טוט אַ נויג צו מיר מיטן קאָפּ, אירע ציין בליצן, אויך די אויגן.

קינד, קינד, וואָס פּינקלסטו מיט די אויגן און שמייכלסט? גריסט אין וואַלד אַריין און זוכסט אַ געליבטן? ס'איז פּרילינג, זיי פֿאַרזיכטיק, קינד!

„גוט-מאָרגן" רופֿט-אויס דאָס מיידל מיט אַ קלינגענדיקער שטים און קומט אַראָפּ מיטן וועג.

און איך שטיי אויף. דאָס קול —

האָט זיך מיר פֿלוצלינג דער קאָפּ אָנגעצונדן?

און איך שמייכל און גיב אַ געשריי, ווי אַן אָדלער, וואָס וויגט זיך אין דער לופֿטן.

איך גיי אַריין אין הויז און רייס זיך אויס אַלע ווייסע האָר. — — — — — —

דער בין-השמשות ז'בקט איבערן טאָל, אַלץ איז שטיל, דאָס דאָרף שלאָפֿט.

איך זיץ אויפֿן ברונעם, וואָס איז לעבן הייזל, ווייט אַרויס פֿאַרן דאָרף.

דער ברונעם שושקעט זיך און ס'האַרץ מיינס ציטערט.

אַ מיידל קומט אַרויס פֿון הייזל — אַ קרוג אין האַנט.

איך שטיי אויף.

„גוטנ'אָוונט, מאַריאַ".

דאָס מיידל האָט זיך איבערגעשראָקן און קוקט אַפּער פֿון אונטער דעם אַראָפּגערוקטן קאָפּ-טיכל. אויפֿן טיכל זעט מען גרויע, בלאַסע שטערן.

גאָלד פּינקלט אַרויס פֿון אונטערן טיכל.

„גוטנ׳אָוונט, הער שוואָגער".

„אַ שיינער אָוונט, מאַריאַ?"

„יאָ!"

„ווי שיין עס איז, מאַריאַ! פרילינג. איך בין אַהערגעקומען צו רעדן מיט דיר. אַ וועג־אַרבעטער האָט מיר געזאָגט וואו דו וואוינסט איצט".

צי איך האָב איר וואָס צו דערציילן וועגן אינגעבאָרג?

„ניין, ניין! לאָמיר נישט רעדן וועגן אינגעבאָרג. לאָמיר רעדן וועגן אונז ביידע, כאַ־כאַ! נאָר אַז דו רעדסט שוין וועגן אינגעבאָרג, וועל איך דיר שוין עפּעס דערציילן וועגן איר. מעגסט שטאָלץ זיין מיט אינגעבאָרג, הערסט, זי איז דאָך דיינע אַ שוועסטער. מ׳האַלט זי גרויס, מ׳בייגט די קני פאַר איר. — אָבער לאָמיר נישט רעדן וועגן איר. לאָמיר רעדן וועגן זיך!

מאַריאַ האָט אָנגעגאָסן אַ פולן קרוג מיט וואַסער, און דאָס וואַסער בולבעט זיך, לאַכט און זינגט, וואָס אַמאָל קולותדיקער.

וואָס איך וויל?

רעדן מיט איר.

פון הייזל רופט עפּעס אַ קול.

„דער פויער רופט".

מאַריאַ גייט אַריין.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

לעבן וואַלד איז פאַראַן אַ קליין שטיקל פעלד. מאַריאַ אַקערט, אַ קו שלעפּט דעם אַקעראייזן.

איך גיי אַרויס פון וואַלד, די ביקס אויפן אָרעם.

„אָט בין איך שוין ווידער דאָ", זאָג איך אַ לוסטיקער. איך באַמי זיך מיין שטים זאָל זיין אומגעצוואונגען און יונג.

מאַריאַ שווייגט.

„דאָ נישט לאַנג האָט אונז דער פויער געשטערט—כאַ-כאַ! שייז היינט, וואָס! די גאַנצע וועלט ברענט!

איך קוק אַרונטער אונטער מאַריאַס ווייס קאָפּ-טיכל.

יאָ, כ׳בין געקומען צו איר, מיט אַ גלייכן וועג צו איר זאָג איך און לייג מילד אַנידער די האַנט אויף אירע אַקסלען.

מאַריאַ קוקט מיך אָן דערשראָקן. אירע אויגן פינקלען.

יאָ, יאָ, מיט אַ גלייכן וועג צו איר!

„איך האָב דיך ליב, מאַריאַ, מעגסט מיר גלויבן!"

מאַריאַ לאָזט ראַשיק אַראָפּ דעם קאָפּ. בלאַס-בלויע שטערנדלעך זעט מען אויף מאַריאַס ווייס קאָפּ-טיכל.

„איך האָב דיך ליב, מאַריאַ — וואָס זאָגסטו דערצו? קיינמאָל—קיינמאָל האָב איך נאָך אַ מיידל אַזוי שטאַרק נישט ליב געהאַט".

איך זאָג דאָס זייער שטיל און שמייכל נישט מער. מיינע אויגן זענען פייכט.

„איך בעט אייך, הער—"

„כאַ-כאַ, הערסטו נישט, אַז איך זאָג דיר דו? — — איך וויל זאָלסט קומען צו מיר אין הויז אַריין, ווערן די בעל-הביתטע, מאַריאַ — הער דאָך —"

מאַריאַ קוקט מיך אָן און איר פּנים איז אַזוי ווייס, ווי דאָס טיכל אויפן קאָפּ.

שטיל. אַ פויגל זינגט. אין דער ווייטקייט שפּילט אַ פּאַסטוך אויף אַ פייפל.

דו — דודודו — דודו — ליכטיק קלינגען די טרעלן, מיט בענקשאַפט נאָך ליבע און גליק.

מאריאַ ציט זיך פּאַמעלעך צוריק, ווי זי וואָלט זיך געשראָקן פאַר מיר.

איך שמייכל.

„ביסט אַזוי בלייך, מאַריאַ. כ'האָב דיך איבערגעשראָקן. ווי נישט-געשיקט איך בין".

זי זאָל מיר דאָך דערלאַנגען די האַנט.

„ניין, ניין!"

מאַריאַ ציט זיך צוריק. זי פאַרטראַכט זיך, פאַרטראַכט זיך אַזוי לאַנג, אַז מיר ווערט אומעטיק. דערנאָך זאָגט זי, און דאָס בלוט קומט איר צוריק אין די באַקן אַריין:

„איך בעט אייך, גייט אַוועק. דאָס קאָן דאָך נישט זיין", זאָגט זי האַסטיק. „גייט אַוועק, הער, באַטראַכט זיך, איך בין אַ פויערן-מיידל, איר זענט אַ פירשט, איר האָט אַ שלאָס, פעלדער און וועלדער—"

מאַריאַ רעדט פריינטלעך און מילד.

„כאַ-כאַ". איך לאַך.

„וואָס שייך דעם פירשט — איז דאָס — אַ פאָרם — איז דאָס — און —"

איך שאָקל מיטן קאָפּ און גיי אַוועק. אַ געדאַנק לויפט אַדורך מיין קאָפּ.

„צום ווידערזען זיך, מאַריאַ!" איך ווער פאַרשוואונדן אין וואַלד. מ'דאַרף נישט זיין שוואַך לגבי יונגע מיידלעך. כסדר פריש און כסדר שאַרף שטרעבן צום ציל!

איך גיי אַהיים און שרייב אַ בריוו און פאַרזיגל אים מיטן הערב.

— —

כ'גיי אַרויס אויפן הויף, דער בריוו מיטן גרויסן זיגל אין האַנט. כ'גיי צו צום פענסטער פון דעם דינערשאַפט-צימער און קלאַפּ-אָן.

דער מאַנאַך קומט אַרויס און נעמט אַראָפּ דעם קאַפּעלוש. איך זאָג צו אים: „זעסט אָט דעם בריוו? טראָג אים אַוועק

אין שטאָט. צום נאָטאַר. פאַרליר אים נישט, ווייל אויך פאַר דיר שטייט עפּעס אינעווייניק געשריבן. כ׳האָב דיך אומגערעכטיק באַהאַנדלט אין דער אָנוועזנהייט פון אַלע קנעכט, כ׳האָב דאָס נישט פאַרגעסן — אויך פּאַצאָן פלעגסטו שטענדיק גלעטן אַזוי פריינטלעך. כ׳האָב עס באַמערקט. אויך די אַלטע מאַריאַ האָב איך נישט פאַרגעסן. אייל זיך".

ס׳איז נאַכט. אין גפּעל איז איינגעהילט די ערד און ליכטיק איז דער הימל פון די צעפינקלטע שטערן.

איך זיץ אויף דער באַנק אונטער דער בזשאָזע און קוק אויפן שלאָס.

כ׳שמייכל. אַ קליין גליק. הערסט, וואָס קלאַפּט עס ביי מיר אין האַרצן?

איך טראַכט וועגן אַ קליין הייזל אין וואַלד, וועגן דעם גערוך פון מיסט, וועגן אַ שיינער קו. וועגן אַ פּנים ביים שיין פון אַ ליכט. ווי גוט וועט עס זיין צו קאָנען קוקן כסדר אין אָט-דעם פּנים!

חלומות וויגן זיך ביי מיר אין קאָפּ. ווי ליב זענען די פרויען! כאָטש ווען זיי זאָגן בלויז גוט-מאָרגן! ווי דאָס קלינגט! ווען זיי שלאָפן — אָטעמט עס אונטער דער דעק, יאָ, עס אָטעמט!

כ׳באַקוק אַלע פענסטער פון שלאָס. מ׳זעט נאָך גאָרנישט. אָבער פּלוצלינג ווערט ליכטיק אין איין צימער, אין נאָך איינעם, און ווידער אין איינעם. אַ שויב פּלאַצט און אַ רויך זעצט אַרויס.

דער שלאָס שטייט אין פלאַמען.

הונדערט טויזנט רויטע דערווישז וואָיען און טאַנצן אין די זאַלן און אויפן שפּיץ דאַך.

מיטאַמאָל ווערט די טיר אויפגעריסן און מיט ליאַרעמדיקע קולות לויפט אַרויס אַ געשטאַלט אין איין העמד. דאָס איז

די אַלטע מאַריאַ. זי שרייט און לויפט איבער דער לאָנקע, אי־בערן וועג, אַריין אין וואַלד אַריין. איר העמד לייכט רויט און פלאַטערט אַרום די דינע, נאַקעטע פיס.

כ׳האָב גאָרנישט געדענקט וועגן איר.

— —

אַ וואונדערלעכער, דערפרישנדיקער פרימאָרגן. אַ רויך ציט זיך איבערן וואַלד.

כ׳קום אַרויס פון וואַלד אויפן פעלד אַרויף, מאַריאַ אַקעגן.

„דאָס בין איך, מאַריאַ״.

מאַריאַ הייבט אויף דעם פאַרטוך צום פנים און ברעכט אויס אין אַ געוויין. „אָ, וואָס האָט איר געטאָן?״

„איצט, זעסטו, אַז איך האָב דיך ליב?״ פרעג איך שטיל. איך בין דאָס גראָז צו אירע פיס.

„אָ, וואָס האָט איר געטאָן!״

הילפלאָז שטיי איך דאָ. די קו דרייט אויס דעם קאָפּ און קוקט מיך אָן. אַ פויגל זינגט. אַזוי ווי נעכטן שפּילט דאָס פּאַס־טוך־פייפל אין דער ווייטקייט.

„הער מיך אויס, מאַריאַ״, זאָג איך, „וויין נישט. ס׳איז אַ גוט האַרץ דו האָסט דאָך, מאַריאַ. כ׳האָב דיך ליב — און איצט—?״

מאַריאַ וויינט אין פאַרטוך אַריין.

„אָ, וואָס האָט איר פאַרט געטאָן!״

„זיי נאָר שטיל, מאַריאַ. זעסט, מיר וועלן האָבן אַ הייזל, אַ קו. שיין וועט עס זיין, ווען די פייגל וועלן זיך צעזינגען, ווען דער רעגן וועט אַ רויש טאָן —״

מאַריאַ שאָקלט מיטן קאָפּ.

כ׳ווער בלאַס. איך פֿיל דאָס. וואָס הייסט? טראַכט איך און ווער בלאַס.

איך זאָג:

„טאָ זאָג מיר, מאַריאַ, וואָס דיר איז? קאָנסטו מיך נישט ליב־האָבן? איך דערקען דאָס אָן דיינע אויגן — איינגעבאָרג — כאַ־כאַ, וואָס זאָג איך, מאַריאַ —״

מאַריאַ שאָקלט מיטן קאָפּ.

„אָ, הער!״

איך שטיי שטיל. די ליפּן ציטערן מיר. כ׳בין ווי פאַר־צווייפלט, איין רגע.

„האָסטו ליב אַן אַנדערן, מאַריאַ, זאָג?״ פרעג איך זי שטיל.

„זאָג מיר אָפן״.

מאַריאַ שאָקלט מיטן קאָפּ.

„יאָ״, זאָגט זי שטיקנדיק זיך, „וואָס האָט איר געטאָן, הער!״

„נו, באַרויק זיך, מאַריאַ. אויב אַזוי — —. זיי געזונט. מאַריאַ, גיב מיר די האַנט. ווילסט נישט?״

מאַריאַ נעמט אַרויס אַ האַנט פון פאַרטוך און דערלאַנגט מיר.

„זיי געזונט, מאַריאַ״.

איך גיי אַוועק. עטלעכע טריט, דערנאָך קער איך זיך אום. כ׳האָב עפּעס אין קעשענע פאַר אירעטוועגן.

מאַריאַ שטייט נאָך אַלץ, דאָס פאַרטוך פאַרן פּנים, און וויינט.

„מאַריאַ״, זאָג איך, „כ׳וואָלט דיר מינדעסטנס געוואָלט געבן אַ מתּנה. אפשר געפעלט דיר דאָס?״

כ׳נעם אַרויס אַ קליין, גרין וואַזעלע פון קעשענע.

„נעם דאָס. קאָנסט דאָ אַריינשטעלן די בלומען, וואָס עס שענקט דיר דיין ליבסטער. ווילסט עס נישט נעמען?"

מאַריאַ נעמט אַוועק די האַנט פון פאַרטוך און איך דערלאַנג איר דאָס וואַזעלע אין דער ברוינער שיינער האַנט אַריין.

„זיי געזונט, מאַריאַ!"

מאַריאַ וויינט.

נאָך איינמאָל קוק איך זי אָן — דערנאָך גיי איך אַוועק אין וואַלד אַריין.

איך דריי זיך אויס, מאַריאַ האַלט נאָך אַלץ כסדר דעם פאַרטוך פאַרן פנים.

די צווייגן פאַרשטעלן זי.

איך קום אַרויס צום וועג און וואַנדער מיט זיין גאַנצער לענג אַראָפּ צום טאָל. די זון קומט אַרויס איבער די הויכקייטן.

איך וואַנדער און וואַנדער. אַ סך געדאַנקען שווינדלען זיך אַרום ביי מיר אין קאָפּ. איך גיי וואָס אַמאָל ווייטער, וואָס אַמאָל ווייטער. כ'בין נאָך אַביסל טרויעריק, אָבער באַלד וועט עס אַריבערגיין — — —

כ'שטעל שאַרפע טריט — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

לעב איך מיר איצטער אויפן סטעפּ, וואו די זון בלענדט און דאָס מינדסטע גרעזעלע וואַרפט אַ געשניצטן, טירקיס-בלויען שאָטן אַרום זיך.

ס'איז געוואָרן נאַכט. איך ליג אין גראָז, די אָרעמס צעקרייצט אונטערן קאָפּ, און קוק אויף די שטערן, וואָס שאַרן זיך איבערן הימל. כ'קוק אויף די שטערן אין צפון-מערב-זייט.

ס׳איז נאַכט, דעם מינדסטן קלאַנג הערט מען נישט אויפֿן סטעפּ, אויפֿן הימל גלאַנצן די שטערן יום־טובֿדיק און שיין. טוי טריפֿט אַראָפּ אויף יעטוועדער באַשעפֿעניש.

ע נ ד ע